

ГОРЛІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІНОЗЕМНИХ МОВ

На правах рукопису

АНДРІАНОВА НАТАЛІЯ СЕРГІЇВНА

УДК [811'27:004.738.5] (043.3)

**КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ
ХАРАКТЕРИСТИКИ СПІЛКУВАННЯ В ЖАНРІ ЧАТУ
(на матеріалі англійської, французької, російської, української мов)**

10.02.15 – загальне мовознавство

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук

Науковий керівник:

Компанцева Лариса Феліксівна,

доктор філологічних наук, професор

ГОРЛІВКА – 2011

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ЖАНРОЛОГІЇ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	13
1.1. Етапи наукового становлення віртуальної жанрології.	13
1.1.1. Мотиваційний етап виокремлення віртуальної жанрології в самостійну науку.	13
1.1.2. Теорія М. Бахтіна як засадничий етап наукового осмислення віртуальної жанрології.	14
1.1.3. Концептуально-типологічний етап формування віртуальної жанрології.	18
1.1.4. Новітній етап розвитку віртуальної жанрології.	26
1.2. Елімінування лакун як когнітивний механізм віртуального жанроутворювання.	32
1.3. Поліфонічність як когнітивно-прагматичний механізм організації мережевих спільнот чатів.	36
1.4. Концепт як лінгвокультурний та когнітивний параметр віртуального жанроутворювання.	40
1.5. Мережева спільнота – комунікативна одиниця віртуального жанроутворювання.	48
1.5.1. Комунікативно-прагматичні параметри організації мережевих спільнот.	48
1.5.2. Мовна організація мережевих спільнот: трансформація мови vs трансформація жанру.	54
Висновки до розділу 1.	55

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНА БАЗА ФОРМУВАННЯ ТРИАНГУЛЯЦІЙНОГО ПІДХОДУ ДО АНАЛІЗУ ВІРТУАЛЬНОГО ЖАНРУ.	58
2.1. Принцип таксономії мовленнєвих жанрів.	58
2.2. Методика дослідження жанру чату: триангуляційний аналіз.	68
2.2.1. Триангуляційний підхід у дослідженні віртуальних жанрів.	68
2.2.2. Триангуляційний підхід у дослідженні жанроутворювальних концептів.	71
2.2.3. Триангуляційний аналіз жанру чату.	78
Висновки до розділу 2.	79
РОЗДІЛ 3. КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ЖАНРУ ЧАТУ.	81
3.1. Мовленнєва спільнота чату як лінгвокультурний та когнітивно-прагматичний феномен.	81
3.2. Дискурсивна поліфонічність у жанрі чатів як модель соціальної поведінки.	86
3.3. Лакунарність жанру чату: механізми елімінування	97
3.3.1. Фонетико-графічний рівень організації чату крізь призму заповнення лакун розмовності	98
3.3.2. Заповнення просторово-часових лакун.	103
3.4. Семантика та референціальний потенціал власних імен відвідувачів чату.	108
Висновки до розділу 3.	114
РОЗДІЛ 4. КОНЦЕПТУАЛЬНА ДІАДА “СВІЙ – ЧУЖИЙ” ЯК ЖАНРОУТВОРЮВАЛЬНИЙ ПАРАМЕТР ЧАТУ.	117
4.1. Релевантні ознаки концептуальної діади “свій – чужий” у повсякденній і науковій свідомості представників різних	

етнокультур.	117
4.2. Етимологічний і семантичний аналіз іменування концептуальної діади “свій – чужий”.	124
4.3. Інтерпретативний аналіз асоціацій	134
4.3.1. Інтерпретативний аналіз асоціацій сприйняття концепту носіями зіставляваних мов на основі лексикографічних дифініцій.	134
4.3.2. Інтерпретативний аналіз асоціацій сприйняття концепту реципієнтами експерименту, проведеного в англо-, франкомовних, україно- /російськомовних чатах.	138
4.4. Інтерпретативний семантичний аналіз гіперпосилань на основі концептуальної діади “свій – чужий”	142
4.5. Дискурс-аналіз комунікативних стратегій реалізації концептуальної діади “свій – чужий” у жанрі чату.	152
4.6. Інтерпретативний семантичний аналіз концептів віртуальної реальності.	159
Висновки до розділу 4.	169
ВИСНОВКИ	173
ДОДАТКИ.	180
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.	240
СПИСОК ДОВІДНИКОВИХ ДЖЕРЕЛ	279

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

МА – мовленнєвий акт

МС – мережева спільнота

МСт – мовленнєві стратегії

МЖ – мовленнєвий жанр

англ. – англійська

фр. – французька

рос. – російська

укр. – українська

ВСТУП

Дисертаційне дослідження присвячене вивченню когнітивно-прагматичних і лінгвокультурних характеристик спілкування в жанрі чату носіїв англійської, французької, російської та української мов. У роботі представлено модель віртуального жанру як когнітивного інструмента, що визначає дискурсивну практику віртуального мовленнєвого співтовариства; встановлено жанроутворювальні механізми – поліфонічність та елімінування лакун – організації чату на системно-функціональному, лінгвокогнітивному і лінгвопрагматичному рівнях та жанроутворювальні параметри чату (мережеві спільноти і концептуальну діаду “свій – чужий” як одиниці віртуального простору); виявлено національно-культурні особливості вербалізації концептуальної діади “свій – чужий” у чат-комунікації в англійській, французькій, російській та українській мовах.

Сучасна лінгвістична жанрологія зорієнтована на вивчення мовленнєвих жанрів крізь призму *етнолінгвістики* (С. Гайда), *лінгвопрагматики* (Ф. Бацевич, В. Дементьєв), *лінгвокогнітології* (С. Berkenkotter, Т. Huckin), *психолінгвістики* (К. Сєдов, М. Горєлов, V. Bhatia, R. Tench), *комунікативної лінгвістики* (Н. Арутюнова, М. Бахтін, Ф. Бацевич, Г. Вежбицька, Т. Вінокур, С. Гіндін, В. Дем’янков, В. Дементьєв, С. Дуглас, О. Сиротиніна, Т. Шмельова), *дискурсології* (J. Swales, Т. Erickson). Останнім часом увагу науковців зосереджено на аналізі нового напрямку – *віртуальної жанрології* (О. Горошко, Л. Компанцева, Н. Саєнко, Ф. Смирнов, I. Askehave, С. Berkenkotter, V. Bhatia, L. Breure, K. Crowston, D. Crystal, Т. Erickson, S. Herring, Т. Huckin, С. Miller, W. Orlikowski, M. Shepard, J. Swales, С. Watters, M. Williams, J. Yates), у межах якої розробляються класифікації віртуальних жанрів (Є. Вавілова, П. Кондрашов, D. Crystal, M. Shepard), а також триває дослідження віртуальних жанрів у трьох проблемних сферах: 1) *функціональній* (Л. Щипіцина, О. Лутовінова, L. Breure, J. Yates, W. Orlikowski); 2) *еволюційній* (Л. Макаров, S. Herring); 3) *лінгвофілософській* (Л. Компанцева).

Наразі спостерігається невпинний інтерес дослідників до тлумачення жанру чату в таких аспектах, як *інтернет-лінгвістика* (Є. Вавілова, О. Войскунський, О. Галічкіна, О. Горошко, Л. Компанцева, Т. Корольова, О. Лутовінова, Ф. Смирнов, М. Сидорова, Г. Трофімова, О. Шувалова, Л. Щипіцина, D. Crystal), *психолінгвістика* (В. Нестеров), *лінгвопрагматика* (К. Овчарова, М. Рижков). При цьому найголовніша й досі не вирішена проблема пов'язана з визначенням жанроутворювальних механізмів та параметрів чату у віртуальній комунікації носіїв різних мов.

Жанрова система Мережі стає явищем мобільним, таким, що постійно змінюється, ніколи раніше жанрова система не розвивалася так швидко, як у сучасних інформаційно-комунікативних умовах. Різноманітність жанрових модифікацій Інтернету пов'язана з низкою факторів, серед яких слід виділити мультинаціональність віртуального середовища, взаємодію та взаємопроникнення різних етнокультур, глобальність, інтерактивність інтернет-комунікації. Якщо ще кілька років тому всі вчені, які зверталися до проблеми жанрів інтернет-комунікації, посилалися лише на класифікацію жанрових форматів, запропоновану D. Crystal, то зараз виникає питання жанрової екології, під якою розуміють репертуар і відкриту систему жанрів (Т. Erickson, S. Herring), поведінку якої можна дослідити за трьома параметрами – *глобальний пул* (залучення всіх учасників до комунікації), *циркулювання тем*, що передбачає перехід учасників від теми до теми й таким чином розширення кола спілкування та *мовленнєвий стимул* (енергетичність комунікації). В якості жанроутворювальних пропонувалися особистісний (Т. Erickson), медійний (М. Макаров, D. Crystal), дискурсивний (W. Orlikowski, J. Yates) і структурний (S. Herring) параметри.

Актуальність дисертаційної роботи визначається її спрямуванням на дослідження закономірностей віртуальної жанрології, зумовленої глобальним міжкультурним характером. З огляду на таку постановку проблеми актуалізується вивчення жанроутворювальних механізмів чату в різних етнокультурах – поліфонічність та елімінування лакун у мовній свідомості його

відвідувачів, когнітивно-прагматичної організації мережевих спільнот в англійській, французькій, російській та українській мовах, а також особливостей вербалізації концептуальної діади “свій – чужий” у віртуальному спілкуванні представників англомовної, французької, російської та української етнокультур.

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов у рамках наукової теми “Актуальні проблеми лінгвістики тексту та дискурсології” (номер внутрішньої реєстрації 811 113 F 21519). Тему дисертації затверджено вченою радою Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов, протокол № 8 від 23 лютого 2011 р.

Метою дисертаційної роботи є характеристики когнітивно-прагматичних і лінгвокультурних особливостей спілкування носіїв англійської, французької, російської, української мов у жанрі чату.

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

- визначити теоретичні засади вивчення віртуальної жанрології у сучасній лінгвістиці;
- розробити методологічну базу формування принципів триангуляційного підходу до аналізу чату в англійській, французькій, російській, українській мовах;
- охарактеризувати когнітивно-прагматичну організацію мережевих спільнот в англійській, французькій, російській, українській мовах;
- виявити жанроутворювальні механізми чату – поліфонічність та елімінування лакун – у мовній свідомості його відвідувачів;
- встановити спільні закономірності та відмінності у вербалізації концептуальної діади “свій – чужий” у чат-комунікації носіїв англійської, французької, російської та української мов;
- проаналізувати асоціативні, семантичні й дискурсивні реалізації лінгвокультурної концептуальної діади “свій – чужий” у чат-комунікації представників англомовної, французької, російської та української етнокультур.

Об’єкт дослідження становить чат як синхронний жанр інтернет-комунікації.

Предмет – когнітивно-прагматичні та лінгвокультурні жанроутворювальні механізми і параметри організації чату.

Фактичним матеріалом дисертації є 4300 дискурсивних фрагментів відібраних із 450 джерел (100 англомовних, 100 франкомовних, 200 російсько-/україномовних, 50 багатомовних чатів); 4500 інтернет-посилань (1500 – на англомовні, 1500 – на франкомовні, 1500 – на російсько-/україномовні чати), у яких актуалізована концептуальна діада “свій – чужий”; 530 реакцій, отриманих у результаті асоціативного експерименту щодо сприйняття стимула *свій* у французькій та англійській мовах (експеримент проводився серед 30 викладачів французької та 30 викладачів англійської мов); 1530 реакцій, отриманих у результаті асоціативного експерименту щодо сприйняття стимулів “свій – чужий” учасниками чат-комунікації (від 323 відвідувачів англомовних, франкомовних, російськомовних та україномовних чатів).

Методи дослідження. *Зіставно-типологічний метод* дозволив визначити спільні закономірності та відмінності в організації мережевих спільнот та вербалізації концептуальної діади “свій – чужий” у чат-комунікації носіїв англійської, французької, російської, української мов; *триангуляційний підхід*, який передбачає поєднання методів, що доповнюють один одного, дав змогу виявити когнітивно-прагматичні та лінгвокультурні особливості спілкування в жанрі чату: *дискурс-аналіз* сприяв дослідженню прагматичних характеристик комунікації мережевих спільнот чатів; *інтерпретативний аналіз* – вивченню контекстів, побудованих на основі опозиції “свій – чужий”; *концептуальний аналіз* – репрезентації жанроутворювальних концептів чату, *контент-аналіз* – проведенню моніторингу інтернет-посилань, у яких актуалізовано концептуальну діаду “свій – чужий”; *асоціативний аналіз* – реалізації концептуальної діади “свій – чужий” у мовній свідомості представників досліджуваних соціумів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в ній *уперше* виявлено універсальні жанроутворювальні механізми (полікодовість й елімінавання лакун) та жанроутворювальні параметри (мережева спільнота та базові концепти) організації чату в англійській, французькій, російській, українській мовах; *уперше* доповнено перелік когнітивно-прагматичних і лінгвокультурних параметрів мережевих спільнот англо-, франко-, російсько-, україномовних чатів (синхронність комунікації з-поміж усіх віртуальних жанрів; поліадресна модель спілкування “один – багатьом”; організація за моделлю “миттєвий натовп”; поліфонічність дискурсів: кодово-модальна поліфонія креолізованих дискурсів чатів; полімовність одного чату; автоматичний переклад дискурсів чатів на Lingva Franca; елімінавання лакун як основа формування “кола своїх”; активізація референційного потенціалу ніків); *уперше* встановлено спільні (належність відвідувачів у чатах всіх зіставляваних мов до категорії *чужий*, які не дотримуються норм комунікації жанру; норми поведінки в чаті; анонімність спілкування, відсутність реєстрації; вербалізація соціолінгвістичних і прагматичних параметрів, на тлі яких протиставляються *свої* й *чужі* у чат-комунікації) та відмінні (реалізація концептуальної діади “свій – чужий” у російській та українській чат-комунікації – “сукупний об'єкт – чужий” – в англійській та французькій; концепт *свій* – один із базових для формування картини світу росіян і українців у чат-комунікації), особливості вербалізації концептуальної діади “свій – чужий”.

Теоретичне значення дисертації пов'язане із поглибленням основних положень лінгвістичної жанрології загалом та віртуальної жанрології зокрема; з розробкою триангуляційного підходу до вивчення жанроутворювальних параметрів чат-комунікації; з доповненням теоретичних здобутків теорії лакунарності й інтернет-лінгвістики.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх застосування в нормативних курсах із загального мовознавства, лінгвістичного аналізу тексту, лексикології англійської мови, лексикології французької мови, стилістики російської мови, стилістики української мови, теорії і практики

перекладу, галузевого перекладу. Фактичний матеріал дисертації може бути використаний при укладанні перекладних словників із інтернет-лінгвістики, а також при дослідженні проблем корпусної лінгвістики.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації висвітлювалися в доповідях на *семи* міжнародних наукових конференціях: Міжнародна конференція з проблем функціональної лінгвістики (Сімферополь, 2009), Міжнародна конференція з проблем лексико-граматичних інновацій у сучасних слов'янських мовах (Дніпропетровськ, 2009), “Пред’явлення світу в гуманітарних дискурсах ХХІ століття” (Луганськ, 2009), “Російська мова й література в Україні: проблеми дослідження й викладання” (Горлівка, 2009), “Психолінгвістика в ХХІ веке: результати, проблемы, перспективы” (Москва, 2009), “Жизнь языка в культуре и социуме” (Москва, 2010), “Мова і світ: дослідження та викладання” (Кіровоград, 2010); Всеукраїнській науково-практичній конференції “Сучасна наукова парадигма” (Горлівка, 2010).

Публікації. Проблематику, теоретичні й практичні результати дисертаційного дослідження викладено в шістнадцяти публікаціях: в одинадцяти статтях, опублікованих у фахових наукових виданнях, затверджених Міністерством освіти і науки молоді та спорту України, та тезах доповідей п’яти наукових конференцій.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається з переліку умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури (441 позиція, з яких 58 – іноземними мовами, списку джерел – 39 найменувань), додатків (17). Повний обсяг дисертації – 282 сторінки, основний зміст викладено на 179 сторінках, додатки займають 60 сторінок.

У першому розділі “**Теоретичні засади вивчення віртуальної жанрології у сучасній лінгвістиці**” охарактеризовано окремі положення теорії мовленнєвих жанрів; визначено особливості становлення категорії *віртуальний мовленнєвий жанр*; обґрунтовано типологію мовленнєвих жанрів інтернет-комунікації; визначено когнітивний механізм жанроутворення – елімінування лакун мовної свідомості комунікантів різних етнокультур.

У другому розділі **“Методологічна база формування триангуляційного підходу до аналізу віртуального жанру”** запропоновано методика дослідження жанру чату на основі триангуляційного підходу; обґрунтовано жанроутворювальний характер таких одиниць, як концепти та мережеві спільноти.

У третьому розділі **“Когнітивно-прагматична організація жанру чату”** визначено мережеву спільноту як жанроутворювальну категорію (нова комунікативна одиниця); досліджено мовну організацію мережевих спільнот, що обумовлює жанрові трансформації; розглянуто поліфонічність чат-комунікації та елімінування лакун мовної свідомості відвідувачів чату як жанроутворювальні механізми; визначено референційний потенціал власних іменувань чат-комунікантів.

У четвертому розділі **“Концептуальна діада “свій – чужий” як жанроутворювальний параметр чату”** розглянуто жанроутворювальні ролі концептуальної діади “свій – чужий” у жанрі чату різних етнокультур, проведено етимологічний, семантичний аналіз концептуальних імен, здійснено інтерпретативний аналіз асоціацій сприйняття концептуальної діади носіями зіставляваних етнокультур на основі лексикографічних дефініцій, асоціативного експерименту, семантичного аналізу гіперпосилань; проведено дискурс-аналіз комунікативних стратегій реалізації концептуальної діади “свій – чужий” у жанрі чату.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ЖАНРОЛОГІЇ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1.1. Етапи наукового становлення віртуальної жанрології

1.1.1. Мотиваційний етап виокремлення віртуальної жанрології в самостійну науку. Дослідження жанрів завжди викликало у лінгвістів (Н. Арутюнова, М. Бахтін, Ф. Бацевич, Г. Вежбицька, Т. Вінокур, С. Гіндін, В. Дем'янков, В. Дементьев, С. Дуглас, О. Сиротиніна, К. Сєдов, Т. Шмельова та ін.) особливий інтерес: по-перше, тому що жанрова система – явище динамічне, схильне до впливу різних лінгвістичних та екстралінгвістичних тенденцій, по-друге, виникнення нового жанру – концептуальна подія, яка передбачає глобальні зміни в комунікативних системах, наприклад, формування нового літературного напрямку (створення інтернет-творів множинного авторства), розвиток нового комунікативного середовища (синхронна і асинхронна комунікація, телеконференція, форум тощо), по-третє, виникнення нового жанру є свідченням формування нових комунікативних практик або нових мовленнєвих спільнот.

Жанрологія (учення про жанри мовлення) в останні роки інтенсивно розвивається. Проте проблема жанрової ідентифікації перебуває у стадії формування та універсалізації. “У даний час жанроцентризм претендує на лідерство, а вчення про жанри мовлення оформилося в особливий перспективний напрям неолінгвістики, для позначення якого використовують низку термінів (жанроцентризм, жанрологія, генологія, генристика), що свідчить про становлення цього наукового напрямку” [109, с. 109]. Декларація жанру передбачає лінгвістичну відповідальність, оскільки новий жанр завжди символізує інституціалізацію нової мовленнєвої практики.

Лінгвісти обґрунтували кілька причин, які зумовлюють розвиток жанрових систем і, відповідно, інтерес до них. Так, учені вважають, що жанр є “базовою одиницею мовлення, яка повинна бути досить ємною” [109, с. 109]; прагматизація лінгвістики, “її загальний рух до пошуку зв’язків між структурою мовних висловлювань і компонентами ситуації спілкування, передусім суб’єктами комунікації, зв’язком між ними, їх когнітивними, психологічними, соціальними, фізичними, ментальними та іншими характеристиками” [35, с. 8]. Ще одна причина інтенсивного розвитку жанрових систем на сьогодні – виникнення нового комунікативного середовища – Інтернету. Л. Компанцева вважає, що “бурхливий розвиток інтернет-комунікації призвів до модифікації низки МЖ, що свідчить про зміну прагматичних настанов і цілей учасників цього виду комунікації, актуалізації феномена мовної особистості, яка через систему МЖ самопрезентує себе в віртуальному дискурсі” [169, с. 174]. О. Лутовінова наголошує, що при відносному застої системи МЖ у віртуальному середовищі активно відбуваються жанрові модифікації. “Стрімкий розвиток інформаційних технологій сприяє виникненню різноманітних змін й у віртуальному комунікативному просторі, унаслідок чого жанри віртуального дискурсу формуються значно швидше жанрів реального дискурсу, швидше змінюються і так само швидко можуть зникати” [208, с. 167].

Отже, дослідження віртуальних жанрів слід розпочати оглядом сучасної теорії жанрів, оскільки “навіть і тоді, коли ми, здавалося б, маємо справу з відродженням в новому термінологічному вигляді давно відомої проблеми, поруч зі старим завжди виникає і нове” [131, с. 97]. Перед віртуальною жанрологією стоїть завдання розробити загальні критерії ідентифікації та опису жанрів, визначити співвідношення жанрів Інтернету і “паперових”, деякі з яких експортуються в Мережу, виявити жанроутворювальні параметри комунікативних практик мережевих спільнот.

1.1.2. Теорія М. Бахтіна як засадничий етап наукового осмислення віртуальної жанрології. Понад сорок років тому М. Бахтін

визначив фактори розвитку мовленнєвих жанрів, які особливої актуальності набувають в епоху Інтернету. “Багатство і різноманітність мовленнєвих жанрів неосяжна, тому що невичерпні можливості різноманітної людської діяльності і тому що в кожній сфері діяльності є репертуар мовленнєвих жанрів, які диференціюються і зростають у міру розвитку й ускладнення даної сфери” [33, с. 250]. Учений розглядає жанр як когнітивно-прагматичний кордон комунікативної практики, що дає змогу виявляти специфіку спілкування в різних сферах, визначати його норми. М. Бахтін робить одну з перших спроб визначити категорію жанру та критерії жанру.

Низка дослідників жанрів як “паперових”, так і віртуальних, звертається до ідеї М. Бахтіна про первинні та вторинні жанри. “Вторинні (складні) мовленнєві жанри – романи, драми, наукові дослідження будь-якого роду, великі публіцистичні жанри тощо – виникають в умовах більш складного та відносно високорозвиненого й організованого культурного спілкування (переважно письмового) – художнього, наукового, суспільно-політичного тощо. У процесі свого формування вони вбирають у себе і переробляють різні первинні (прості) жанри, сформовані в умовах безпосереднього мовленнєвого спілкування” [там само, с. 251]. Співвідношення “первинні – вторинні жанри” реалізується в класифікації Ю. Федосюка в градації “елементарні і комплексні жанри” [310, с. 104], у типології К. Сєдова – як жанри і гіпержанри [261 – 265]. Підхід М. Бахтіна використовує і О. Лутовінова при дослідженні жанрів інтернет-комунікації. Вона виокремлює *дискурсонабуті* жанри, які використовують відносно стійкі типи висловлювання “у вже сформованих формах спілкування, жорстко зумовлених у віртуальному середовищі певними технічними параметрами” [208, с. 166].

У Мережі жанри перетікають один в інший, трансформуються, первинні мовленнєві жанри набувають стійких параметрів у межах різних віртуальних дискурсів. У низці лінгвістичних досліджень Інтернету відзначено, що кордони між віртуальними жанрами більш рухливі, ніж між жанрами реального світу [70;

98; 99; 169; 208]. Цю рухливість визначає низки факторів, які були сформульовані М. Бахтіним як значущі для формування мовленнєвих жанрів.

Концепція адресата, який займає активну позицію в комунікації, може бути розглянута як когнітивно-комунікативна основа формування мовленнєвих спільнот Мережі. Наприклад, комунікативна результативність чат-спілкування, яке вибудовується за принципом *один – багатьом*, буде визначена фактором адресата. “Кому адресовано висловлювання, як той, хто говорить (або пише), відчуває і уявляє своїх адресатів, яка сила їх впливу на висловлювання – від цього залежить і композиція і – особливо – стиль висловлювання” [33, с. 260]. Більше того, тип адресата формується в концептуальній парадигмі “*свої – чужі*”, що також актуально для комунікативної практики чату, тому що усі види і концепції адресата “визначаються тією областю людської діяльності і побуту, до якої належить дане висловлювання” [там само, с. 261]. Таким чином, концепція адресата, що враховує його соціолінгвістичні, психолінгвістичні та інші особливості, має жанроутворювальний характер.

Концепція адресанта. Найважливішу роль в успішному здійсненні комунікації в певному жанрі відіграє комунікативна компетентність адресанта. “Той, хто говорить, від початку чекає відповіді, активного відповідного розуміння. Усі висловлювання будуються немов назустріч цій відповіді” [33, с. 280]. Вибір жанру комунікації – поліпарадигмальна проблема. З позицій психолінгвістики, цей процес є вибором найбільш комфортної мовленнєвої спільноти, що обрала певний жанр; з позицій лінгвопрагматики вибір жанру зумовлений завданням, яке мовець хоче свідомо чи несвідомо вирішити за допомогою комунікації. З огляду на когнітивну лінгвістику успіх комунікації забезпечується єдиним когнітивним простором комунікантів, наявністю загальної концептуальної системи тощо. М. Бахтін сформулював цей підхід у такий спосіб: “Мовленнєва воля мовця здійснюється, насамперед, у виборі певного мовленнєвого жанру. Цей вибір визначається специфікою даної сфери мовленнєвого спілкування, предметно-смісловими міркуваннями, конкретною

ситуацією мовленнєвого спілкування, персональним складом його учасників тощо” [там само, с. 262].

Вибір мовних засобів, на думку М. Бахтіна, формується смисловими і експресивними міркуваннями. “Той, хто говорить, з його світоглядом, з його оцінками і емоціями, з одного боку, і предмет його мовлення і система мови (мовних засобів) – з іншого, – от і все, чим визначається висловлювання, його стиль, його композиція. Така панівна концепція” [там само, с. 285 – 286]. Зауваження вченого щодо визначальної ролі мовленнєвого колективу у виборі мовних засобів, по суті, трансформувалося в теорію поліфонічності сучасної інтернет-комунікації, що передбачає синтез знаків різних семіотичних систем, взаємодію різних мов і етнокультур в одній мовленнєвій спільноті. “Вибір мовних засобів і мовленнєвого жанру визначається насамперед предметно-смисловими завданнями (задумом) мовного суб’єкта (чи автора). Це – перший момент висловлювання, що визначає його композиційно-стилістичні особливості” [там само, с. 250]. Актуальним для формування висловлювання залишається передача емоцій та експресії. “Експресивна інтонація – конститутивна ознака висловлювання. У системі мови, тобто поза висловлюванням, її немає” [там само, с. 250]. В інтернет-комунікації саме ця зона є лакунарною і передбачає заповнення за рахунок інших семіотичних систем. Спроби в письмовій формі відтворити розмовну експресію є стимулом до формування нової форми мови – письмово-усної.

Близькість іллокутивних настанов учасників комунікації є одним з визначальних чинників жанру. “Мовленнєвий задум мовця з усією його індивідуальністю і суб’єктивністю застосовується і пристосовується до вибраного жанру, складається і розвивається в певній жанровій формі ” [там само, с. 270]. Різним іллокутивним настановам відповідають різні комунікативні умови їх досягнення, що визначає вибір МЖ, який найбільш відповідає “предметно-змістовим завданням мовленнєвого суб’єкта (чи автора)” [там само, с. 270].

Комунікативна ситуація. Жанри “мають високий ступінь стійкості та примусовості. Мовленнєва воля зазвичай обмежується тут обранням певного жанру, і тільки легкі відтінки експресивної інтонації можуть відобразити індивідуальність мовця (його емоційно-мовленнєвий задум)” [там само, с. 272 – 273]. Норми жанру визначають комунікативну поведінку лінгвокультурної спільності в стандартних комунікативних ситуаціях, що виникають між людьми незалежно від сфери спілкування, віку, статусу, сфери діяльності: залучення уваги, звертання, знайомство, вітання, прощання, вибачення, комплімент тощо. Якщо загальнокультурні норми спілкування національно специфічні, то норми комунікації у відповідному інтернет-жанрі матимуть специфічні особливості для всієї мовленнєвої спільноти цього жанру та виконувати роль маркера цього жанру.

Таким чином, у концепції М. Бахтіна намічені ключові моменти ідентифікації жанру, які лягли в основу парадигм реальної, а в теперішній час – і віртуальної жанрології.

1.1.3. Концептуально-типологічний етап формування віртуальної жанрології. Незважаючи на те, що вивчення мовленнєвих жанрів – один із найактуальніших напрямів лінгвістики, у жанрології все ще залишається багато лакунарних зон, про що свідчать множинні типології жанрів, засновані на різних критеріях. Проте відмінності в підходах і трактуванні категорії жанру як слов'янських, так і західних лінгвістів є ще одним підтвердженням зростаючого інтересу до жанрології, що може бути пов'язано зі спробами категоризації світу, визначенням меж і принципів когнітивно-прагматичної організації комунікативних практик, дослідженням мовленнєвих спільнот як жанроутворювального феномена.

Найбільш актуальні лінгвістичні підходи до концепції жанрів були розглянуті В. Дементьевим і об'єднані в три групи [109, с. 109]. Першу групу складають теорії, які спираються на класичне визначення жанру, запропоноване Аристотелем і далі розроблене Н. Буало. Цей підхід не має “необхідної

гнучкості та динамізму” [там само, с. 109], щоб бути використаним у лінгвістичному вивченні мовлення. До другої групи належать описи окремих аспектів жанрової організації мовлення. Ці роботи містять багато цінної інформації, але не пропонують цілісної концепції мовленнєвого жанру. Відзначається існування стійких форм мовлення і мовленнєвої поведінки [294; 324]; вторинність складових елементів базової одиниці [125; 235]; структурність [115]; відповідність мовленнєвих дій типу дійсності [67], надаються різні інтерпретації класифікацій (В. Пропп – для фольклорних жанрів, D. Crystal – для інтернет-жанрів тощо). До третьої групи належать дослідження, що ґрунтуються на теорії М. Бахтіна, а так само його послідовників Г. Вежбицької [63, 64], Н. Арутюнової [24 – 26], Ст. Гайди [83] та інших.

Підходи західної лінгвістики до *концепції жанрів* були узагальнені Л. Бреур. Дослідниця відзначила, що західна жанрологія формується в межах дискурсивного аналізу і розвивається за трьома основними напрямками: у межах інтеракціоналістського та функціонального підходів, а також з позицій мовленнєвого реєстру [352].

Таким чином, теорія мовленнєвих жанрів у світовому науковому дискурсі має міждисциплінарний характер.

У слов'янському мовознавстві сформувався *лінгвокультурний підхід* до концепції жанрів [63; 64; 216; 217]. Жанр розглядається як комунікативна інтенція, “складова мовного універсуму певної етнічної культури” [63, с. 45], як культурний феномен, зумовлений традиційно народною культурою в усіх формах її прояву та існування. В. Маслова як ключову категорію жанрології розглядає людину. “Людина – основний об’єкт дослідження в низці літературних жанрів: життєписах, хроніках, літописах, автобіографіях, творах епістолярного жанру, некрологах та проповідях” [216, с. 94]. Дослідниця відзначає лінгвогендерологічні аспекти жанрової диференціації. “Найбільш поширений жанр комунікації чоловіків – бесіда-інформація, а жінок – приватна бесіда. Жінки частіше використовують зворотний зв’язок, підтримуючи її словом “так”, яке ще не означає згоду” [там само, с. 103].

До цієї позиції долучається *етнолінгвістичний підхід*, завдання якого – це “визначення ступеня стійкості, клішованості тексту, його ареалу, нарешті, колекціонування та картографування його варіантів” [301, с. 46–47]. Одними з перших з’явилися дослідження Д. Лихачова в галузі зародження та розвитку жанрів давньоруської літератури як відображення ментальності народу [205]. Б. Путілов вказав на можливість реконструкції етнографічного субстрату в його достовірних формах і розглядав таку можливість крізь призму пісенних обрядових жанрів, що піддаються руйнуванню і контамінації [245]. Л. Виноградова зверталася до вивчення механізмів слова і обряду, при яких “зміни особливостей ритуалу відбуваються залежно від мотивів і образів фольклорного тексту, випадково включеного в обрядовий комплекс”, а текст, “спочатку не пов’язаний з ритуалом, починає впливати на його структуру, семантику, термінологію”, тобто продукувати жанрові модифікації [69, с. 220]. На перетині етнолінгвістики й когнітивної науки досліджують мовленнєві жанри польські лінгвісти Ст. Гайда [83], Л. Пісарек [390].

В основі *когнітивно-прагматичного підходу* – діалогічна природа мовленнєвого жанру, який розглядається як “вербальне оформлення типової ситуації соціальної взаємодії людей” [35, с. 53]. В Інтернеті фактор діалогічності зазнає змін, оскільки основу мережевої комунікації становить її різноспрямованість, яка реалізується в глобальному полілозі.

Відмінності суто лінгвістичного і прагматичного підходів до вивчення жанрів були визначені В. Дементьєвим: “1) орієнтація на монолог ~ орієнтація на діалог; 2) орієнтація на логіку, граматику → психологію ~ орієнтація на взаємодію, яка перебуває в соціально-культурних умовах конкретної ситуації → соціологію” [113, с. 28–29]. Цієї ж думки дотримується і К. Долинін, розглядаючи мовленнєвий жанр як засіб організації соціальної взаємодії, який виконує низку функцій: 1) активує в мовленнєвій події відповідний сценарій і таким чином формує комунікативну позицію адресата; 2) визначає мовленнєву поведінку адресанта; 3) націлює мовця на комунікацію в певному жанрі, що дозволяє йому маніфестувати себе як носія певного статусу; 4) об’єднує

суб'єктів у межах соціуму: успішна інтеграція в соціумі припускає володіння як певною мовою, так і загальноприйнятими правилами мовленнєвої поведінки [123].

С. Гіндін розглядає жанр як одиницю мовлення і вважає, що він є об'єктивним феноменом мовленнєвої практики суспільства. За словами С. Гіндіна, жанр існує “у свідомості носіїв мови як граматики або словник” [88, с. 41–42].

Вироблення параметрів ідентифікації мовленнєвих жанрів, визначення комунікативних причин перехідних явищ і жанрових трансформацій – необхідний етап становлення жанрології. На думку Ф. Бацевича, перехід комунікації з одного жанру в інший може супроводжуватися зміною стратегій і тактик спілкування, тематики розмови, моделі адресанта і адресата, модальності, тональності, атмосфери спілкування тощо [35, с. 130 – 132].

Щодо відношення МЖ і стратегій комунікації О. Іссерс зазначає, що якщо цілі мовленнєвих стратегій тривалі, розраховані на певний іллокутивний ефект, то цілі мовленнєвого жанру лімітовані конкретною ситуацією, епізодом, і тому їх можна вважати аналогом комунікативних тактик, які реалізуються під загальним контролем стратегій учасників інтеракції [141, с. 25].

Моделі мовленнєвих жанрів зумовлені більше віддаленим соціальним контекстом мовленнєвого акту – типовою ситуацією і темою дискурсу. Мовленнєвий жанр досить важко ідентифікувати в межах однієї лінгвістичної дисципліни. Міждисциплінарність мовленнєвих жанрів зумовила той факт, що вони все частіше “сприймаються як **прагматична соціопсихокогнітивна категорія** мовного коду, тобто мови в процесах спілкування, формування дискурсів, яка містить способи представлення типової ситуації в образі конкретних комунікативних тактик і комунікативних кроків розгортання дискурсу” [35, с. 45].

Близьку думку мають дотримуються західні дослідники С. Berkenkotter і Т. Huskin, які в руслі соціокогнітивного підходу запропонували п'ять жанроутворювальних параметрів: 1. *Динамізм*. Жанри – динамічні, гнучкі,

швидко змінюються залежно від соціокогнітивних потреб форми. 2. *Ситуативність* зумовлена професійною або іншою діяльністю людини. Знання норм і принципів організації жанру – ситуативний когнітивний акт, що фіксує вживання людини в культурну ситуацію. 3. *Форма і зміст*. Головний їхній критерій – доречність залежно від часу і обставин. 4. *Двоїстість*. Використання певних норм жанру зумовлене соціальним середовищем, яке відтворюється в цих нормах. 5. *Залежність від соціуму*. Жанри сигналізують про дискурсивні мовленнєві практики, їх епістемологію, ідеологію та соціальну онтологію [349, с. 4].

У межах міждисциплінарного підходу проводять свої дослідження і J. Yates, W. Orlikowski. Вони вважають, що жанри мають бути вивчені з позицій лінгвістики, риторики, літературознавства та інших гуманітарних дисциплін, будь-яким чином пов'язаних із теорією жанру. Такий підхід зумовлений прагматичною роллю жанру як інституалізованої платформи (template), призначеної для соціальної взаємодії, особливо в її вербальному прояві. На думку J. Yates, W. Orlikowski [401], жанри створюють “рамку” для академічної, ділової комунікації і є когнітивною основою міждисциплінарної методології та професійних комунікативних практик [там само].

Міждисциплінарний підхід представлений і в концепції І. Горелова та К. Седова, які розглядають мовленнєвий жанр як “вербально-знакове оформлення типових ситуацій соціальної взаємодії людей” [92, с. 67].

Ці ж дослідники наголошують на *психолінгвістичній природі* жанрів, які в мовній свідомості людини зафіксовані “у вигляді готових сценаріїв, зразків” [264, с. 52], традиційних жанрових канонів, але ці сценарії починають діяти в процесі комунікації на підсвідомому, інтуїтивному рівні і залежать від жанрової та мовної компетенції носія мови. Оволодіння жанрами пов'язане, по-перше, з розвитком пізнавальних здібностей і, по-друге, з розширенням соціального досвіду. Причому, як вважає К. Седов, “жанрове мислення починає формуватися значно раніше перших вербальних проявів, задовго до початку формування мовної структури” [273, с. 43]. К. Седов запропонував виділяти МЖ у вузькому

значенні терміна – як мікрообряд, який є вербальним оформленням взаємодії партнерів, тобто це досить тривала інтеракція, яка породжує діалогічну єдність чи монологічне висловлювання, що містить кілька мікротекстових одиниць; *субжанр* – як жанрову форму, що є одноактним висловлюванням, котре зазвичай дорівнює одному мовленнєвому акту і може входити в жанр як тактика (внутрішньожанрова тактика – сюжетний поворот у межах жанрової інтеракції); *гіпержанр* – як мовленнєві форми, що супроводжують соціально-комунікативні ситуації, які поєднують у своєму складі кілька жанрів (гіпержанр – застілля, жанри – тост, застільна розмова тощо) [92].

“Практичне володіння набором основних мовленнєвих жанрів” розглядається лінгвістами як неодмінна умова мовної компетенції [271, с. 26–27], оскільки людське спілкування здійснюється в мовленнєвих жанрах, їх вивчення необхідно. “Сумнів може виникнути тільки стосовно навчання мовленнєвим жанрам. Швидше, навчати можна лише тим з них, які одночасно є або хоча б можуть бути і риторичними” [271, с. 28–29]. О. Сиротиніна розмежовує два типи жанрів: мовленнєві (за відсутності спеціально спланованої, свідомо використаної побудови мовлення та вживання в ньому певних мовленнєвих засобів) і риторичні (у разі свідомого планування і вживання тих чи інших засобів) [там само, с. 31].

У цьому ж ключі практичного використання жанру велися розробки й західних дослідників. Так, R. Tench [397, с. 141] було підкреслено, що основою визначення жанру має послужити не теоретичний підхід, а прагматичний, націлений на вирішення практичних завдань, наприклад, навчання людей певним жанрам письма, викладання мови. Найбільш цитованим є визначення жанру в прагматичному ключі, запропоноване V. Bhatia: “... це комунікативна подія, яка позначається, може бути охарактеризована за допомогою набору комунікативних цілей, ідентифікованих і поділюваних членами професійної чи наукової спільноти, де ця подія час від часу відтворюється. Досить часто вона сильно структурована і конвенціональна щодо обмежень, які накладаються залежно від цілей, змісту, форми та функціональної цінності висловлювання.

Однак ці обмеження використовуються членами – експертами цієї дискурсивної спільноти для досягнення особистих цілей в межах соціально допустимих” [350, с. 3].

В американській жанрознавчій традиції превалюють дискурсивний та інтегрований *дискурсивно-соціолінгвістичний підхід* до дослідження жанру. Наприклад, Antoon van Dijk вважає мовленнєву подію, яка позначає закінчене мовленнєве спілкування, інтеракцію, макродіалог або макротекст найбільшим дискурсивним елементом. Для позначення простих і складних мовленнєвих подій дослідник пропонує іменування *жанр дискурсу* [107]. Дж. Свайлс кваліфікує жанр як клас комунікативних подій, складниками яких служать комунікативні цілі, що є спільними для членів дискурсивної спільноти і зумовлюють структуру дискурсу [396]. J. Swales розглядає жанр як посередника між людиною і суспільством [там само], наголошуючи на зумовленості жанру дискурсивною практикою суспільства, яка визначається комунікативними цілями і соціальними механізмами. Мета жанру визначає його структуру, стиль і впливає на вибір змісту. J. Swales пропонує трирівневу модель жанру, яка містить комунікативну мету (communicative purpose), що реалізується через структуру руху (move structure) за допомогою риторичних стратегій (rhetorical strategies).

У межах дискурсивного підходу T. Erickson пропонує *ситуаційну теорію жанрів* [363]. Учений виходить з положення, що основою конвенціональності жанрів є їх комунікативна відтворюваність, яка зумовлена трьома факторами – технологічним, соціальним та інституціональним. Ця відтворюваність дає змогу дискурсивній спільноті досягти поставлених комунікативних цілей [363, с. 2]. T. Erickson пропонує таке визначення жанру – “комунікативний шаблон, створений під безпосереднім впливом індивідуальних, соціальних і технологічних факторів, які неявно присутні у відтвореній комунікативній ситуації. Жанр структурує комунікативний процес, створюючи “колективні” очікування про форму та зміст спілкування і полегшуючи виробництво і відтворення комунікації” [363, с. 2].

Показовим для американської лінгвістики є назва роботи С. Miller “Жанр як соціальний акт” [385]. Дослідниця виходить з характерного для американської лінгвістики розуміння дискурсу як соціально конструйованого та соціально конструюючого феномену – “він конститує ситуації, об’єкти знання, соціальні ідентичності людей, груп і їх взаємини. Він конститує – у значенні допомагає підтримувати і відтворювати соціальний статус-кво і, у той же час, сприяє його трансформації” [385, с. 158 – 159]. Жанр за подібного підходу розглядається як соціальний конструкт, типізована риторична дія, визначає діяльність дискурсивного суспільства. С. Miller підкреслює ситуаційну зумовленість жанру комунікативним середовищем і формулює ієрархію смислів в моделі комунікації: *людська природа – культура – форма життя – жанр – епізод чи стратегія – мовленнєвий акт – локуція (мовленнєвий зворот) – мова – досвід*. Надалі дослідниця визначає позицію жанру між макрорівнем культури та мікрорівнем мови, звертаючи увагу на відтворюваність жанрів [там само, с. 160 – 161].

Таким чином, проведений огляд підходів до категорії *жанр* свідчить про тривалість активного процесу формування жанрології, що передбачає необхідність узагальнення всіх наявних підходів. Таку спробу зробив В. Дементьев: він розрізнив *генристику (жанрологію)*, що спрямована на суто лінгвістичне вивчення жанрів; *жанрознавство*, орієнтоване на прагматичний аналіз; *комунікативну генристику (жанрологію)*, що розглядає жанр як гібридне явище між мовою й мовленням; *когнітивну генристику (жанрологію)*, орієнтовану на когнітивне моделювання жанрових зразків [110 – 114].

Отже, перед лінгвістикою виникає завдання розроблення концепції мовленнєвого жанру, яка б містила й суто лінгвістичний, й комунікативно-прагматичний, й когнітивний підходи. Саме така концепція дасть змогу розглянути жанр як міждисциплінарний, поліпарадигмальний феномен, що впливає на комунікативне життя соціуму й формується разом із змінами комунікативних практик у суспільстві.

1.1.4. Новітній етап розвитку віртуальної жанрології. Активний розвиток віртуальної жанрології останніх років свідчить про формування нових комунікативних практик і виникнення мовленнєвих спільнот, оскільки “... жанри – це те, як відбуваються події, для вираження яких використовується мова” [384, с. 250].

Якщо кілька років тому лінгвісти зверталися до створення класифікацій віртуальних жанрів [27; 56; 57; 136; 162; 170; 303; 374–376], то тепер аналізуються дослідницькі напрями віртуальної жанрології. Так, О. Горошко [99], провівши огляд західних і пострадянських наукових джерел, дійшла висновку, що віртуальний жанр на сьогодні вивчається в трьох проблемних сферах: функціональній, еволюційній і лінгвофілософській. Остання сфера широко подана у пострадянських дослідженнях електронної комунікації.

Функціональний напрям займається дослідженням ролі віртуальних жанрів у дискурсивній спільноті, їх можливих класифікацій і репертуару, а також вивчає функції жанру з позицій користувача інтерфейсу [334; 352].

Еволюційний напрям вивчає можливості пристосування паперових жанрів до нового віртуального гіпермедійного простору, тенденції формування нових жанрових форм, їх гібридизацію [212; 371 – 374].

Нарешті, *лінгвофілософський напрям* розглядає віртуальний жанр як лінгвофілософську категорію, а теорію мовленнєвих жанрів використовує як основу інтерпретації інтернет-дискурсу [169].

Можна окремити ще два напрями дослідження віртуальних жанрів – когнітивно-прагматичний і лінгвокультурний.

Когнітивно-прагматичний напрям досліджує принципи міжособистісної взаємодії в межах того чи іншого жанру, комунікативні практики мережевої спільноти і єдині когнітивні поля як основу успішної комунікації.

Лінгвокультурний напрям як жанроутворювальні категорії розглядає віртуальну мовну особистість або мовленнєву спільноту. Цей напрям суто слов'янський, оскільки західні дослідники не включають [365] віртуальні персонажі до переліку жанрів. У слов'янському Інтернеті віртуальна

особистість – визнаний жанр мережевої творчості, про що свідчать не лише філологічні дослідження [94; 169], але й результати конкурсів онлайн-літератури, наприклад “Тенета” (teneta.rinet.ru), де віртуальна особистість визнана жанром Мережі.

У сучасному науковому дискурсі для опису жанрів інтернет-комунікації використовуються кілька синонімічних термінів: *електронний жанр*, *гіпержанр*, *віртуальний жанр*, *дигітальний жанр*, *цифровий жанр*, *інтернет-жанр* і *медійний жанр*. Незважаючи на всю різноманітність, наведені назви є синтезом традиційного лінгвістичного знання (жанр) і нової галузі дослідження (інтернет-комунікація). Так, термін *електронний жанр* містить вказівку на електронний канал комунікації. Поняття *дигітальний* та *цифровий жанр* фіксують нові форми отримання, переробки, поширення і застосування інформації, що ґрунтуються на спеціальних цифрових (або дигітальних) технологіях, які не обмежуються лише комп’ютером та Інтернетом, а включають, наприклад, мобільні телефони, смс-розсилку тощо. Поняття *медійний жанр* актуалізує роль Інтернету як засобу масової комунікації. У назві *інтернет-жанр* реалізується семантичний компонент “Інтернет як простір виникнення нових жанрів”. Іменування *гіпержанр* актуалізує гіпертекстовий принцип організації інформації. Термін *жанр комп’ютерно-опосередкованої комунікації* акцентує розуміння жанру як “типової форми комунікативної діяльності, що склалася при спілкуванні за допомогою комп’ютера та Інтернету” [335, с. 5].

У цьому дослідженні вживається термін *віртуальний жанр*, співвіднесений з поняттям *віртуальна реальність*, тобто з поняттям реальності, яка твориться в Мережі. Це визначення “семантично продовжує термінологічний ряд, сформований на основі ключового слова *віртуальний*, – *віртуальна мовна особистість*, *віртуальна реальність*, *віртуальний час*, *віртуальний простір*” [169, с. 46].

Про становлення парадигми віртуальної жанрології свідчить не тільки безліч дослідницьких підходів, іменувань категорії *віртуальний жанр*, але й наявність різних класифікацій віртуальних жанрів.

Найбільш відомою та цитованою є класифікація, запропонована англійським лінгвістом D. Crystal у монографії “Мова та Інтернет”. Автор виокремив 5 жанрів-ситуацій використання Інтернету (broad Internet-using situations) [359, с. 10]: електронна пошта; синхронні й асинхронні чати, зокрема BBS; віртуальні світи (MOOs, MUDS, MUCKs, MUSEs тощо); веб-тексти, до яких відносять електронні тексти з гіпер- та лінійною структурою (наприклад, тексти у форматі pdf). Л. Компанцева доповнила цей перелік ще кількома жанрами – віртуальні світи, віруси, віртуальна мовна особистість [169]. О. Горошко назвала жанрові формати Інтернету, або типові форми мови, що представляють функціональний стиль з певним переліком конституційних ознак: електронна пошта, електронні розмови – чати, електронні дошки оголошень і комп’ютерні конференції [96, с. 13].

Існує й абсолютно протилежна думка. S. Herring вважає неможливим описати все різноманіття віртуальних комунікативних практик, а тому поняття *жанр* і *формат комунікації* спрощують комунікативну палітру Інтернету, зводять її до певних рівнів абстракції. Дослідниця пропонує звернутися до аспектного підходу, який розроблено в бібліотекознавстві та інформатиці [371].

Російські дослідники [28] надали класифікацію, побудовану на основі двох критеріїв – синхронність/асинхронність комунікації та кількість учасників. У результаті була запропонована наступна схема:

1. Спілкування в режимі реального часу (чат): а) з одним співрозмовником (обирається канал комунікації); б) з великою кількістю людей одночасно.
2. Спілкування, за якого повідомлення віддалені в часі (їх надсилання відкладається): а) з одним співрозмовником (електронна пошта); б) з багатьма людьми – учасниками телеконференції.

Класифікація Ф. Смирнова ґрунтується на принципі інтерактивності й об’єднує жанри за ступенем її інтенсивності: 1) високий ступінь інтерактивності (чат, ICQ); 2) середній ступінь (форуми, конференції, блоги); 3) низький ступінь інтерактивності (електронна пошта) [288, с. 41].

Є. Вавілова [57] виділяє різновиди функціональних жанрів в Інтернеті на основі прагматичних особливостей перебігу комунікації: 1) обговорення в синтезі з регулюванням відносин: а) обмін думками за нейтральних / апріорі дружніх стосунків, б) флейм, тобто суперечка із загостренням відносин і поділом на групи; 2) ігровий полілог.

Існують класифікації, основним параметром яких є тип суб'єктів, з якими здійснюється інтернет-комунікація:

- комунікація реального суб'єкта з реальним партнером (електронна пошта, групи новин, ICQ та інші інтернет-пейджери, смс-повідомлення, дискусійні форуми, електронні розсилки тощо);

- комунікація реального суб'єкта з суб'єктивованим об'єктом як з ілюзорним партнером (взаємодія з поштовими роботами, комп'ютерні ігри, веб-сайти тощо);

- комунікація уявних партнерів (взаємодія комп'ютерних інтелектуальних агентів, взаємодія з DNS серверами тощо) [51, с. 198].

Є. Горний обґрунтував віртуальну особистість як жанр. Дослідник визначив провідну роль віртуальної особистості в організації комунікативних практик Інтернету, вказав на розвиток багатозначності цього терміна як в англomовному, так і російськомовному науковому дискурсі. Серед основних значень Є. Горний запропонував такі: 1) ідентифікатор для входу в комп'ютерну систему (login, user name); 2) прізвисько чи псевдонім, які використовуються для ідентифікації цього користувача в електронному середовищі (user name, nickname); 3) абстрактна репрезентація особистості, яка використовується для її цивільної, правової та іншої соціальної ідентифікації (номер паспорта, особистий код, відбитки пальців, DNA); 4) комп'ютерна програма, котра моделює розумну поведінку (robot, bot); 5) те саме, але в поєднанні з тілом (android, cyborg); 6) вигадана особа, створювана людиною або групою людей, що породжує семіотичні артефакти та / або змальована ззовні (virtual character, virtual persona); 7) будь-яка особа, як вона сприймається або моделюється ким-

небудь; іншими словами, образи чи іпостасі особи як щось відмінне від її сутності (наприклад, “я” [ego] в його протиставленні “самості” [self]) [94].

Нещодавнє дослідження Л. Щипіциної презентує модель опису віртуального жанру на основі таких параметрів: медійних (Які форматні ознаки жанру?), прагматичних (Хто? Кому? Навіщо? Де?), структурно-семантичних (Що?), мовностилістичних (Як?). Дослідниця вважає за доцільне окреплювати медійні та функціональні види жанрів, а також первинні і вторинні жанри. “Згідно з медійною класифікацією окреплюються жанри, що існують у тій чи іншій службі Інтернету. На цей момент використовується кілька служб Інтернету, пов’язаних з конкретними медійними форматами, порівнянними з електронною поштою, сервісами чату, мультикористувацького світу та Всесвітньої павутини. При цьому в межах Всесвітньої павутини розвинулося безліч різних жанрів: особисті веб-сторінки, веб-сторінки мережевих ЗМІ, електронні енциклопедії, інтернет-магазини тощо” [335, с. 20]. Л. Щипіцина вважає, що лінгвістична значущість запропонованої класифікації полягає в можливості її застосування для лінгвістичного опису кожного жанру, що містить виявлення загальних форматних ознак різних жанрів та їх впливу на використання мовних засобів і організацію тексту.

Існує ще один параметр класифікації віртуальних жанрів – на підставі їх зіставлення з паперовими. Учені зважають на такі положення [358; 394]: 1) віртуальні жанри можуть бути зведені до невеликої кількості класів і подані у вигляді ієрархічної структури; 2) деякі характеристики, значущі для паперових жанрів, втрачають свою актуальність для віртуальних (наприклад, зовнішній вигляд документа); 3) багатосторінкові документи Інтернету потребують розробки окремої жанрової системи; 4) значна частина комунікативної практики в Інтернеті присвячена діловим і бізнес-аспектам; 5) функціональність – значуща характеристика віртуальних жанрів, що швидко розвивається в результаті нових можливостей Інтернету; стійкі функції жанрів – одна з неодмінних умов їх існування.

Спираючись на наведені положення, західні вчені пропонують такі класифікації віртуальних жанрів:

– М. Shepard і С. Watters усі віртуальні жанри розділили на *абсолютно нові* та *модифіковані паперові варіанти* залежно від їх співвіднесеності з “паперовим” прототипом. Далі нові віртуальні жанри були поділені на *спонтанні* і *ті, які формуються поступово*, залежно від часу утворення жанру. А модифіковані жанри у своєму складі мали *точні електронні копії паперових жанрів* або представляли один з їх *різновидів* [394], який з часом модифікувався в Інтернеті;

– К. Crowston і М. Williams на основі випадкової вибірки з 1000 зразків запропонували жанрову класифікацію, що враховує структурні характеристики документа, мову документа, його доменне розширення, гіперпосилання. У результаті автори дійшли виснову: 60% вибірки можна вважати паперовим жанром, відтвореним в інтернет-середовищі, 30% – до паперовим жанром, модифікованим у Мережі, 5% – абсолютно нових жанрів, які не піддаються класифікації; 5% – до комбінованим жанром: текст одного жанру містив текст іншого жанру [358];

– W. Orlikowski та J. Yates розглядають жанр як соціально прийнятий *тип комунікативної дії*, який може бути описаний на основі його комунікативної мети й форми реалізації. Мета жанру визначається не індивідуальними мотивами комунікантів, а угодами, прийнятими в мережевій спільноті. Підхід W. Orlikowski та J. Yates в жанрознавстві вважається *організаційним*. Жанри, на думку дослідниць, утворюють мережу (networking), яка допомагає керувати комунікативними процесами [401];

– Т. Erickson оцінює віртуальний жанр як екологічну систему, що має три параметри: *глобальний пул* (global pull) – залучення всіх учасників до спілкування, *циркулювання тем* (topical pull) – перехід комунікантів від теми до теми, *мовний стимул* (conversational impetus) – синергетичність, привабливість спілкування. На думку Т. Erickson, подібний підхід дає змогу

описати все розмаїття жанрів в Мережі та визначити мотивацію комунікантів, які використовують певний жанр [363].

Розвиваючи ідеї Т. Erickson, О. Горошко і Н. Саєнко визначили низку проблемних областей жанрової екології Інтернету [98]: необхідність “прописування” парадигмальних відносин між цифровим жанрознавством та інтернет-комунікацією з позицій лінгвістичного аналізу; взаємозв’язок теорії віртуальних жанрів із явищами білінгвізму та багатомовності, а також інтерференція англійської мови та латинського алфавіту з іншими мовами, які функціонують у національних сегментах мережі Інтернет; взаємозв’язок мовної свідомості і образу електронного світу особистості, і навпаки, а також поява “цифрової ментальності” ХХІ століття; проблема відносин віртуального стилю і жанру, розробка з позицій інтернет-лінгвістики спеціального підходу до віртуального жанрознавства тощо.

Отже, класифікації віртуальних жанрів будуються на різних підходах і параметрах. Проте основною ідеєю для всіх розглянутих класифікацій є наступна: поява нового віртуального жанру свідчить про виникнення нової комунікативної практики в новій мовленнєвій спільноті, а тому перед дослідниками постають проблеми зіставлення традиційного і віртуального жанрознавства, створення класифікацій, значущих для обох напрямків, пошук жанроутворювальних параметрів, що дозволяють робити висновок про комунікативне майбутнє того чи іншого віртуального жанру і когнітивно-прагматичні причини його виникнення.

1.2. Елімінавання лакун як когнітивний механізм віртуального жанроутворювання

Теорія лакунарності почала формуватися в лінгвістиці більше тридцяти років тому. Російський термін *лакуна* виник ще раніше – в кінці 1950-х – на початку 1960-х років від французького терміна *lacune*, уведеного в науковий побут французькими лінгвістами J. Darbelne й A. Malblanc. Раніше теорія

лакунарності використовувалася лише в перекладознавстві [53; 55; 68; 82; 220; 325]. На сьогодні теорія лакун актуальна для різних галузей лінгвістичного дослідження – міжкультурної комунікації й міжкультурного зіставлення [89; 282; 283], когнітивної прагматики [207; 198; 240; 242; 279; 292], психолінгвістики [52; 181; 185], соціолінгвістики [219] тощо.

Обґрунтування лакунарності як загальнолінгвістичної проблеми, розробка якої повинна здійснюватися в поліпарагмальному напрямку було запропоновано Ю. Сорокіним [279; 280; 282; 283; 285], В. Жельвисом [122] та їхніми учнями – І. Марковіною [213–215], І. Панасюком [232], Е. Grodzki [367].

Дослідження міжкультурного спілкування, до якого належить й інтернет-комунікація, неможливо здійснити без аналізу специфіки мовної свідомості представників різних етнокультур. У цьому дослідницькому полі теорія лакун застосовується “як інструмент вивчення (1) ступеня й характеру *розбіжності* образів свідомості учасників (міжкультурного) спілкування; (2) ступеня й характеру нерозуміння фрагментів неавтохтонного вербального й невербального досвіду й (3) стратегій поєднання образів “свого” і “чужого” свідомості під час вибору тактик досягнення розуміння “чужої” культури” [213, с. 5]. Поняття *лакуна* розуміють як “білу пляму на “семантичній карті” образів свідомості комунікантів” [215, с. 12]. Виникнення лакуни зумовлене неконгруентністю картин світу комунікантів, що належать до різних етнокультур. Для дослідження віртуальних жанрів важливим є розуміння лакуни як суміжного поняття *когнітивної прагматики* (заповнення білих плям на “семантичних картах” образів свідомості комунікантів з метою здійснення міжособистісної комунікації) і *лінгвокультурології* (продуктивний обмін культурним і комунікативним досвідом представників різних лінгвокультур як шлях подолання ситуацій нерозуміння при взаємодії різних представників різних етносів, культур, конфесій тощо).

Представлені в лінгвістичних дослідженнях класифікації лакун досить різноманітні [214; 292]. Для цього дослідження значущими є розподіл лакун на внутрішньомовні й міжмовні.

Внутрішньомовні (інтракультурні) лакуни виявляються в одномовній ситуації, коли в лексичній системі тієї або іншої мови відсутнє слово, що потенційно могло б існувати для позначення існуючого поняття, або одиниця певної стилістичної належності, або морфологічна форма та ін. На думку Й. Стерніна, "...у кожній мові існує велика кількість внутрішньомовних лакун, тобто порожніх, незаповнених місць у лексико-фразеологічній системі мови, хоча близькі за значенням лексеми можуть бути наявні" [343, с. 7] Найбільш повний опис внутрішньомовних лакун був представлений Г. Биковою [55]. Дослідниця запропонувала визначення цього типу лакун у міждисциплінарному напрямі, визначаючи когнітивно-прагматичні механізми розвитку мови крізь призму заповнення лакунарності. "Найпоширеніша внутрішньомовна лексична лакуна – це значеннєвий зміст до його об'єктивації в новому слові, коли відсутнє зчеплення ідеального з матеріальним (звуковою оболонкою), тобто у вигляді кількаслівного найменування, що рано або пізно стане (і звичайно, стає) семантичною основою, "трампліном", "стартовим майданчиком" лексичної об'єктивації" [55, с. 45].

Міжмовні (інтеркультурні) лакуни становлять "відсутність слів для позначення понять, які, безсумнівно, існують у певному суспільстві і які мають особливе словесне позначення в іншій мові" [84, с. 261]. Міжмовні лакуни можуть бути виявлені тільки в межах порівнюваних етнокультур. Й. Стернін зазначає: "Міжмовні лакуни виявляються при зіставленні різних мов: якщо в одній із них не знаходиться лексичного еквівалента якій-небудь одиниці іншої мови, то можна говорити про існування в ній лакун" [392, с. 208 – 209].

Для дослідження віртуальних жанрів важливі такі аспекти теорії лакунарності: виявлення міжмовних лакун та принципів їх елімінування; формування єдиних принципів комунікації в жанрі предстаників різних етнокультур; формування єдиної кодової системи учасників спілкування.

Міжмовні (інтеркультурні) лакуни можуть бути виявлені тільки при зіставленні національних образів свідомості в умовах міжкультурного спілкування. "У процесі міжкультурного діалогу відбувається взаємна адаптація

національних свідомостей носіїв культур-комунікантів: “своє” співвідноситься, поєднується й узгоджується з “чужим”, що вочевидь є єдиним можливим способом збагнення “чужого” образу світу” [215, с. 12]. Елімінавання здійснюється двома способами – *заповненням і компенсацією*. “Збереження специфічності (сторонності) образу інокультурної свідомості при спробі осмислити факт його відмінності зі своїм образом або ж факт відсутності аналогічного образу в рідній свідомості відбувається при елімінації лакун шляхом заповнення” [там само, с. 14]. Компенсація припускає заповнення лакун шляхом добору квазіеквівалента, аналога “чужому” образу у своїй культурі. Так, при розгляді концептуальної діади “свій – чужий” у російській, українській, англійській і французькій етнокультурах було виявлено формування квазіеквівалента *сукупний об’єкт* в англійській і французькій мовах поняттю *свій* у російській та українській.

Взаєморозуміння представників різних етнокультур забезпечує формування єдиних принципів комунікації в певному жанрі. Виникнення лакун, неминує в ситуації міжкультурної комунікації, зумовлює необхідність їхнього елімінавання, що є механізмом розвитку комунікативної ситуації, наприклад, глобалізації жанрів інтернет-комунікації – функціонування багатонаціональних блогів, чатів, спілкування в яких передбачає автоматичний переклад тощо. Ю. Сорокін розглядав етнос як лінгвокультурну спільність, що становить глобальну комунікаційну мережу [284, с. 11]. “Етніко-комунікаційна лінгвокультурна мережа є замкненою діалогічною мережею, усередині якої відбувається циркуляція культурем / менталем...”, які характеризуються гомогеністю, стабільністю й телеологічністю, сигналізуючи про способи семіотико-культурологічного захисту, що дозволяє лінгвокультурній спільності зберігати унікальність і цілісність” [284, с. 11].

Отже, інтерактивність і глобальність інтернет-комунікації забезпечують взаємопроникнення лінгвокультурних мереж, що сприяє заповненню інтеркультурних лакун і формуванню спільних принципів комунікації в різних жанрах інтернет-комунікації. Наявність в учасників комунікації єдиної кодової

системи забезпечує успішність спілкування. “Культурна глухота”, “історико-культурна амнезія” [251, с. 27] – фактори, що перешкоджають розробленню єдиного коду мовленнєвої спільноти й призводять до комунікативних невдач. Тому формування мовної поліфонії, і як її особливого випадку кодово-модальної поліфонії, розглядаємо як механізм делакунізації, що сприяє формуванню мовленнєвих спільнот і жанровому закріпленню принципів їхнього спілкування.

1.3. Поліфонічність як когнітивно-прагматичний механізм організації мережевих спільнот чатів

Знання норм комунікації, побудови дискурсу, принципів кодування інформації, спільних для всіх членів мережевої спільноти комунікації, – необхідна умова їхнього спілкування. Чат – жанр, визнаний практично у всіх етнокультурах, представлених в Інтернеті; відкритість, дружелюбність, високий ступінь синхронності зворотного зв'язку – комунікативно-прагматичні характеристики, що зумовлюють культурну й мовну поліфонію – багатоголосся, “у якому має місце рівноправ'я голосів” [183, с. 262]. Поліфонія – обов'язкова прагматична умова існування чату.

Мовна поліфонія – співіснування на єдиному комунікативному просторі кількох мов, що не припускає їхньої обов'язкової рівноправності [там само]. Як особливий випадок мовної поліфонії можна розглядати кодово-модальну поліфонію, що реалізується в *креалізованих* текстах – *полікодових* (створених за допомогою знаків різних семіотичних систем) і *полімодальних* (тих, що сприймаються різними сенсорними каналами).

Культурна поліфонія – співіснування кількох культур у межах однієї національно-лінгвокультурної спільноти при її можливій рівноправності або нерівноправності (навіть до ситуації домінування – на правах титульної, престижної й/або обов'язкової для всіх – однієї з культур) [183, с. 262].

Синтез природної людської мови з іншими знаковими системами – закономірний результат комунікативного розвитку людства. “Синкретизм поезії

й музики, імовірно, первинний по відношенню й до поезії, і до музики – так само як візуальні сигнали кінесики органічно пов’язані з тими або іншими аудіальними знаковими системами” [342, с. 327]. Поліфонічні тексти тривалий час не привертали до себе уваги лінгвістів. Проте в несправедливо забутій книзі А. Реформатського “Теоретична редакція книги”, виданої ще в 30-і роки ХХ сторіччя, ілюстрація розглядається як особливий структурний момент висловлення, що має вивчатися лінгвістикою [249].

Пізніше поліфонічною організацією комунікації зацікавилися психолінгвісти. Розглядаючи проблему оптимізації мовного впливу, Л. Леонтьєв зазначав, “що код (1 “поверх”) не обов’язково повинен бути мовленнєвим або тільки мовленнєвим, тобто є можливість варіювати кодові засоби за наявності деяких психологічних констант впливу (кодовані смисли, структури смислу й т.д.)” [Цит. по 203, с. 37]. Аналогічне розуміння мовленнєвого впливу припускає регуляцію діяльності людини іншими за допомогою різних комбінацій мовних засобів і засобів інших знакових систем, тобто текстів, що складаються з гетерогенних компонентів.

Початок комплексному лінгвістичному осмисленню поліфонічних текстів було покладено в роботах з семіотики – “науки про комунікативні системи й знаки, якими в процесі спілкування користуються люди (і не тільки люди, але й тварини або машини)” [207, с. 6]. Поняття знака – фундаментальне поняття семіотики. В умовах інформаційно-комунікативного суспільства знак стає провідником, обов’язковою умовою передачі інформації й комунікативного впливу, оскільки знаки “мають здатність до енергетично нерівноцінного впливу” [там само, с. 9]. Енергія впливу немовних об’єктів усе частіше використовується в комунікації, вони стають “по-справжньому значущими лише настільки, наскільки дублюються або ретранслюються мовою” [32, с. 114].

Полікодову організацію тексту досліджували в 1974 році Г. Ейгер і Л. Юхт, розглянувши опозицію моно- і полікодових текстів. “До полікодових текстів у широкому семіотичному смислі повинні бути віднесені випадки поєднання природного мовного коду з кодом якої-небудь іншої семіотичної

системи (зображення, музика тощо)” [336, с. 107]. О. Сонін називає полікодовими “тексти, побудовані на поєднанні в єдиному графічному просторі семіотично гетерогенних складових – вербального тексту в усній або письмовій формі, зображення, а також знаків іншої природи” [278, с. 117]. Поняття *поліфонічний текст* у сучасній науці дублюється низкою назв – *семіотично ускладнений* [20], *нетрадиційний* [87], *відеовербальний* [240], *лінгвовізуальний* [45], *складовий, креолізований* [21; 47; 322].

Термін *креолізовані тексти* належить психолінгвістам Ю. Сорокіну й Є. Тарасову: “Креолізовані тексти – це тексти, фактура яких складається із двох негомогенних частин: вербальної (мовна/мовленнєва) і невербальної (що належить до інших знакових систем, ніж природна мова)” [282, с. 180]. Водночас, “будучи семіотично ускладненими й, таким чином, текстами більш високого порядку, креолізовані тексти стають не тільки “законним”, але й найбільш актуальним об’єктом лінгвістичного дослідження” [21, с. 15]. “Законність” дослідження креолізованих текстів зумовлюється семантичним перетинанням у них різних значеннєвих просторів. “Цей постійно діючий процес “старіння” різних способів смислопородження компенсується, з одного боку, введенням в обіг нових, раніше заборонених, а з іншого боку – омолодженням старих уже забутих смислопороджувальних структур” [207, с. 26].

Дослідники пропонують розрізнати вербальний і невербальний компоненти в поліфонічних текстах, орієнтованих на “всі п’ять органів почуттів, які виконують у людському суспільстві семіотичні функції” [49, с. 22]. Інтерес до невербальних засобів комунікації в сучасних лінгвістичних дослідженнях значно зріс, про що свідчать роботи вчених О. Анісімової [21], О. Каменської [144], Ю. Сорокіна [282], Є. Тарасова [296], D. Crystal [359], S. Herring [374; 376] й ін., присвячені лінгвістиці поліфонічного тексту. Візуалізація тексту стає тепер вимогою сучасної комунікації. Інтернет-комунікація активізувала цей процес, зумовивши об’ємність і мультимедійність тексту, інтеграцію багатьох семіотичних систем у єдиний комунікативний простір. “Ескалація зображення” не тільки знаменує собою якісно новий процес розвитку комунікації, але й

знаменує новий етап розвитку глобального суспільства – інформаційно-комунікативний, що відповідає першорядним потребам сучасного суспільства” [144, с. 17].

Таким чином, у комунікативній системі сучасного суспільства окреслюється низка тенденцій, зумовлених “ескалацією зображення”: по-перше, “глобальний світ, світ постсучасності, орієнтується на візуальний спосіб подання інформації, що призвело до обґрунтування необхідності виділення в межах сучасної науки поняття візуальності” [132, с. 40]; по-друге, “ми можемо констатувати все більшу візуалізацію інформації, що поступає до нас, ... візуальна інформація швидше досягає “своєї мети” – свідомості того, хто її сприймає” [183, с. 263]; по-третє, “відучуючися сприймати вербальну інформацію й, отже, відучуючись її декодувати, ми втрачаємо здатність критично її осмислювати” [там само, с. 264], що зменшує межу критичного оцінювання інформації, людина виявляється більш підданою маніпулюванню; по-четверте, культурно-мовний поліфонізм приводить до “медіалізації буття” [там само, с. 269] – розмивання/стирання адресант-адресатних фігур, що й визначає “флешмобмність” мовної свідомості й комунікації.

Кількість взаємодіючих семіотичних систем є різною для кожного окремого поліфонічного тексту. До появи інтернет-комунікації найбільш складним поліфонічними системами дослідники вважали мюзикли [342], особливо кінематографічні, – “більш складні синкретичні уявлення, що поєднують цілий ряд аудіальних і візуальних семіотичних засобів” [20, с. 321]; дискурси масової комунікації [32]. “У телебаченні, кіно, рекламі виникнення смислів залежить від взаємодії зображення, звуку й написання знаків” [21, с. 124].

Отже, на сучасному етапі тенденція поліфонічної організації комунікації настільки сильна, що дає змогу говорити про “експансіонізм” сучасної лінгвістики, який визначив розширення кола досліджуваних явищ, пов’язаних з передачею й сприйняттям інформації, взаємодією різних семіотичних систем.

1.4. Концепт як лінгвокультурний та когнітивний параметр віртуального жанроутворювання

Поняття *концепт* належить до ключових у сучасній лінгвістиці, оскільки дає змогу відтворити моделі мовленнєвої комунікації як основи обміну знаннями й національного мовного простору – “інформаційно-емоційного поля, віртуального й водночас реального простору, у якому людина існує й функціонує і яке стає усвідомлюваним при зіткненні з явищами іншої культури” [216, с. 94]. Мовна свідомість націй, її лінгвокультура протягом багатьох століть формувалися під впливом різних чинників й у результаті знайшли втілення в мовній і концептуальній картинах світу. З іншого боку, культура нації накладає відбиток на сприйняття навколишньої дійсності, визначаючи соціальні стереотипи й когнітивні схеми, через які особистість “бачить” світ [202, с. 19]. Мовна й концептуальна картини світу, стереотипи, когнітивні схеми у повну міру реалізуються в системі жанрів. Жанр є когнітивною моделлю, що визначає дискурсивну практику учасників комунікації.

Розвиток жанру й концептуальної системи, яка його формує, взаємозумовлені. Якщо концепти, що визначають жанр, перестають виконувати свою ключову функцію, жанр або руйнується, або модифікується. Прикладом цього положення може бути становлення жанрової й концептуальної систем інтернет-комунікації. Уявлення відвідувачів Мережі про феномени віртуальної культури розмиваються, оскільки в глобальному просторі стираються межі між культурно-національними константами. Нові жанри виникають передусім у результаті когнітивно узгодженої діяльності учасників комунікації. Модель жанру є *когнітивним інструментом, що визначає дискурсивну практику комунікантів*. Така процедура сприяє зниженню складності й розробляє схеми дій індивіда [395, с. 377].

Концепти виконують єднальну функцію і в організації інтернет-комунікації, зокрема її жанрової системи, тому що як компоненти мовної свідомості й знань

про світ становлять інтерес для різних гуманітарних наук – когнітології, філософії, лінгвістики, гендерології, культурології, теорії міжкультурної комунікації, соціології, психології. Серед значущих векторів дослідження концепту слід виокремити такі: концептуальний простір як результат розвитку національної мови [63; 90; 151; 152; 155; 157; 177; 178; 206; 247; 270; 273; 286; 290]; включеність мови в концептосферу культури, взаємозв'язок і взаємозумовленість мови й культури [26; 174 – 177; 205; 246; 274; 287 – 290], когнітивна природа концептів [127; 181; 191–194; 215; 247; 266], константність та універсальність концептів у культурі й національній свідомості [48; 233; 290]; універсальність концептів як загальнонаціональна й загальнолюдська ознака [79; 124; 302; 332], динамічна природа концепту, його здатність до модифікацій і розвитку [54; 78; 138; 140; 304; 321; 326; 340]; гендерна маркованість [96; 159; 221].

Широкий спектр дослідницьких підходів до категорії *концепт* зумовлений його синкретичністю. “Зміст його навіть парадоксальний: він логічний і образний, предметний і почуттєвий/надпочуттєвий, схематичний і детальний, що відсилає й до розуму й до інтуїції” [285, с. 84]. Синкретичність змісту концепту протягом останніх років актуалізувала проблему його кодування в мові. Деякі лінгвісти стверджують, що першорядне значення для побудови й функціонування мови мають концептуальні положення, котрі маркують розподіл слів за частинами мови [190; 306]. Кодування концептів в мові також співвідноситься із архетипними уявленнями людини, “вони утворюють певну “систему координат”, у межах якої й здійснюється концептуалізація та категоризація дійсності і внутрішнього рефлексивного досвіду людини, вербалізація цієї концептуалізації та категоризації у мові” [273, с. 81].

Розходяться дослідники й у думці, наскільки мова забезпечує доступ до визначення концепту: з першої позиції, найпростіші концепти подані одним словом, а більш складні реалізуються в словосполученнях і реченнях [1; 40; 109]; відповідно до іншого погляду, найпростіші концепти виявляються в ході компонентного аналізу лексики й проявляються в семантичних ознаках [50;

298]; третя позиція розглядає “примітиви”, лексикалізовані у всіх мовах світу (*я, ти, хтось, щось, люди* тощо) як універсалії, що дають змогу “досягти універсального погляду, що не залежить від конкретної культури, на пізнання загалом і на людські емоції зокрема” [62, с. 20]. Компромісна думка припускає: концепти є складним утворенням, що має як мовне вираження, так і ментальну репрезентацію у вигляді образів, схем, малюнків [22]. Аналогічна багатоплановість визначає статус концепту як ключової категорії лінгвокультурології й когнітології.

Лінгвокультурний напрям звертається до поняття *культурний концепт*. Основи цього поняття було закладено в дослідженнях Д. Лихачова, який зазначав, що багатство мови визначається не тільки багатством “словникового запасу” і його граматичними можливостями, але й багатством концептуального світу, концептуальної сфери, носієм якої є мова людини і його нації [206, с. 283].

Теорія культурного концепту розвивається в роботах Ю. Степанова. Перші висновки автора в передмові до видання [429] ґрунтувалися на єдності загальноєвропейської концептуальної парадигми. “Предмет цього Словника – концепти російської культури як частина культури загальноєвропейської, узяті, насамперед, у момент їхнього відгалуження від загальноєвропейського культурного фонду або основи” [там само, с. 6]. В одній з останніх робіт “Концепти. Тонка плівка цивілізації” Ю. Степанов розширює сутність концепту, вказує на відмінності між поняттям і концептом. “*Концепт* можна визначити як поняття, але *поняття*, розширене в результаті всієї сучасної наукової ситуації. Поняття без такого розширення – це предмет науки логіки, опис найбільш загальних й істотних ознак предмета, зазначення його найближчого роду й відмінності його виду, тобто роду й видової відмінності. Концепт же – предмет іншої науки – культурології й опис типової ситуації культури. Поняття “визначається”, концепт же “переживається” [290, с. 31].

Значення терміна *концепт* варіативне для носіїв різних національних культур. В. Дем’янков простежив становлення цього терміна в межах романо-германських та слов’янських мов. На думку дослідника, у науковій латині слово

conceptus уживається рідко, найчастіше в значенні типу “зачатий”, а не “поняття”; у французькій мові ідіоматичних конструкцій із цим словом не має. У німецькій мові категорія *Konzept* (*Konzept, Konzept, Conzept* тощо) зустрічається в значенні “начерк”, що семантично близько до російського слова *конспект*. В англійській мові слово *concept* почало широко вживатися із другої половини XIX століття як філософський термін, що має значення “поняття а priori”. У російській та українській мовних свідомостях розмежування термінів *поняття* й *концепт* “відбувається за такою лінією: *поняття* – те, про що люди домовляються, їх люди **конструюють** для того, щоб “мати спільну мову” під час обговорення проблем; *концепти* ж існують самі по собі, їх люди **реконструюють** із тим або іншим ступенем (**не**)упевненості. Іноді референти в термінах *концепт* і *поняття* збігаються” [116].

Семантичні нюанси слова *концепт* можуть бути уточнені з позицій *лінгвофілософії*. В. Дем’янков зазначає, що значення цього терміну містить ідею “зародкової істини”, закладеної в латинському *conceptus* ‘зачатий’ [там само]. Цю же ідею підтверджують думки Ю. Степанова [290], який, спираючись на слова Ф. Ніцше про те, що “культура – це лише тонка шкірка яблука над розпеченим хаосом” [там само, с. 240], доходить висновку, що саме концепти можуть зафіксувати “тонку плівку” цивілізації, шкірочку яблука” [235, с. 240]. Подібна функція концептів ґрунтується на ефекті “мінімілізації”. “Поняття “концепт” і “тонка плівка культури” (мінімалізація) як терміни в нашому значенні – одне й теж. Вони покликані замінити собою багатотомні компендіуми, насамперед компендіум “художня література” [290, с. 246].

Таким чином, культурний концепт розглядається багатьма дослідниками як провідна категорія лінгвокультурології. В. Карасик виокремлює в культурному концепті три виміри – образний, понятійний й ціннісний, що і є критерієм виділення культурного концепту. Типізованість фрагментів досвіду у свідомості людини, на думку дослідника, “закріплює уявлення у вигляді різних стереотипів, їх усвідомлюваність дає змогу передати інформацію про них іншим людям, їхня значущість закріплює в індивідуальному й колективному досвіді важливі (і тому

емоційно пережиті) характеристики дійсності” [155, с. 25]. Г. Слишкін визначає концепт як одиницю, “покликану поєднати наукові дослідження в галузі культури, свідомості й мови, тому що він належить свідомості, детермінується культурою й опредмечується в мові” [274, с. 9].

Концепти можуть бути розглянуті як “культурно відзначені вербалізовані значення, представлені в плані вираження цілим рядом своїх мовних реалізацій, що утворюють відповідну лексико-семантичну парадигму” [83, с. 270]. С. Воркачов відзначає розчеплення семантики культурного концепту на дві складові – “по-перше, до нього входять семи, спільні для всіх його мовних реалізацій, які “скріплюють” лексико-семантичну парадигму й утворюють його понятійну або прототипічну основу; по-друге, туди входять семантичні ознаки, спільні хоча б для частини його реалізацій, які відзначені лінгвокультурною, етносемантичною специфікою й пов’язані з ментальністю носіїв мови або з менталітетом національної мовної особистості” [80, с. 271]. Національно-культурна специфіка є ознакою, що надає слову статусу концепту [224].

Таким чином, можна дійти висновку про включеність мови до концептосфери культури, взаємозв’язок і взаємозумовленість мови й культури. Концептуальний простір може бути розглянутий як результат розвитку національної мови, оскільки “в слові акумулюються особливості сприйняття світу, зберігається й передається з покоління в покоління історичний досвід народу, його генетична пам’ять” [65, с. 6].

У російському мовознавстві поширюється *дискурсивний підхід* до вивчення концептів, в основу якого покладено “принцип осмислення світу – науковий, художній і побутовий” [273, с. 148]. Цей підхід дає змогу виокремити типи концептів на підґрунті розрізнення трьох функціональних концептосфер – наукової, художньої і наївно-побутової (повсякденно-практичної), що акумулюють спеціальні, естетичні та повсякденно-практичні знання [81; 150].

В українській лінгвістиці поширюється *функціональний підхід* до дослідження концептів, який розробила В. Іващенко, актуалізуючи такий параметр, як “локалізація у конкретній сфері людської свідомості” [137, с. 391].

Серед функціональних різновидів концептів дослідниця виокремлює: наукові, ненаукові, логічні, науково-логічні, філософські, історіософічні, моральні, художні, оноματοпоетичні, естетичні, міфологічні, наївно-побутові, політичні, суспільно-політичні, лінгвістичні тощо [137; 138]. В. Іващенко також диференціює три функціональні концептосфери – наївно-побутову, художню та наукову, а на їх підґрунті виокремлює три групи концептів відповідно до сфер їх функціонування [там само].

Когнітивний напрям розглядає концепт як “кванти знання”, що містять уявлення про ті значення, якими оперує людина в процесі мислення і які “відбивають зміст досвіду й знання, зміст результатів всієї людської діяльності й процесів пізнання світу” [418, с. 90]. О. Селіванова вказує на здатність концепту концентрувати знання, утворюючи “ментально-психонетичний комплекс – певним чином організовану, різноsubstrатну одиницю знань, включену у свідомість людини і її колективне несвідоме й виділене нами в концептосистемі для опису мотивуючої бази внутрішнього програмування назв” [266, с. 112]. Категорія концепту стає визначальною у філософії постмодерну, відзначається множинність смислів як основна сутність концепту. “Не існує простих концептів. У концепті завжди є складові, якими він і визначається. Отже, у ньому є шифр. Концепт – це множинність, хоча не всяка множинність концептуальна. Не буває концепту лише з однією складовою: навіть у первинному концепті, яким “починається” філософія, уже є трохи складових. Сформовані концепти запобігають хаотичності в мовній свідомості як окремої особистості, так і спільноти, нації, визначають універсальні цінності. Не існує також і концепту, що мав би відразу всі складові, оскільки тоді це був би просто хаос” [103]. Національно-культурна маркованість є невід’ємною частиною концепту, що відображає самотність мовної свідомості нації – “найбільш загальної, максимально абстрагованої, але конкретно репрезентованої (мовної) свідомості, і такої, що зазнала когнітивної обробки ідеєю “предмета” в сукупності всіх валентних зв’язків, відзначених національно-культурною маркованістю” [182, с. 184]. Глобальна інтерактивна комунікація створює умови

для розмивання універсальних смислів: концептуальні картини світу різних націй, накладаючись одна на іншу, розташовують поряд смисли, формують нові складові концептів, тим самим змінюючи когнітивні “шифри”.

Сучасний рівень досліджень феномена *концепт* дає змогу виокремити *прагматичний напрям* у його вивченні. Кожен концепт фіксує певний аспект мовної картини світу й мовленнєвої поведінки індивіда, спільноти, нації; “відсилає до певної проблеми, до проблем, без яких він не мав би смислу і які можуть бути виділені або зрозумілі лише в процесі їхнього вирішення; у такому випадку це проблема множинності суб'єктів, їхніх взаємин, їх взаємоуявлень” [108]. Г. Слишкін окреслює два вектори дослідження співвідношень культури, мови й свідомості – від одиниць мови до одиниць культури й від одиниць культури до одиниць мови [274]. Можливо виділити ще один напрям – від одиниць культури до їхньої дискурсивної реалізації, що припускає встановлення, “по-перше, мовних засобів, які виражають ту або іншу культурну одиницю в дискурсі, по-друге, основних прагматичних функцій апеляції до цієї культурної одиниці в різних комунікативних ситуаціях” [274, с. 8].

О. Ревзіна відзначає взаємозв'язок між мовною концептуалізацією й прагматикою – “і там, і тут – галузь волі. А живучість художнього дискурсу (у всьому різноманітті його історичних модифікацій) змушує думати про якусь надпрагматику. У широкому значенні слова культура – це те, що відрізняє людину як *homo sapiens*” [248, с. 77]. Концепт, таким чином, прагматичний за своєю суттю, оскільки “до семантичного складу концепту входить також і вся прагматична інформація мовного знака, пов'язана з його експресивною й іллокутивною функціями, що цілком узгоджується з “переживанням” та “інтенсивністю” духовних цінностей. Ще одним, факультативним, але досить імовірним компонентом семантики концепту є “етимологічна”, вона ж “культурна”, вона ж “когнітивна пам'ять слова” – значеннєві характеристики мовного знака, пов'язані з його первинним призначенням, національним менталітетом і системою духовних цінностей носіїв мови” [80, с. 271].

Константність й універсальність концептів у культурі й національній

свідомості дають підстави розглядати їх як жанроутворювальну категорію. “Константа в культурі – це концепт, що існує постійно або, принаймні, дуже довго. Крім того, термін “константа” може мати й інше значення – “якийсь постійний принцип у культурі” [429, с. 84].

В. Маслова виокремлює такі інваріантні ознаки категорії *концепту*: “1) це мінімальна одиниця людського досвіду в його ідеальному уявленні, яка вербалізована за допомогою слова і має польову структуру; 2) це основні одиниці обробки, збереження й передачі знань; 3) концепт має рухливі межі й конкретні функції; 4) концепт соціальний, його асоціативне поле зумовлює його прагматику; 5) це основний осередок культури. Отже, концепти представляють світ у свідомості людини, утворюючи концептуальну систему, а знаки людської мови кодують у знаки цю систему” [217, с. 110].

В ракурсі віртуальної жанрології названий набір ознак може бути доповнений такими: 6) концепт є мінімальною одиницею, необхідною для комунікації, а тому обов’язковою для дискурсивної практики. “Щоб між особами А та Б могла відбутися мовна комунікація, А та Б повинні мати спільні знання про мовний код – або тому, що вони обидва з народження належать до одного мовленнєвого колективу, що користується даним кодом, або тому що вони набули це знання коду як вторинне” [143, с. 54]; 7) концепти є когнітивним стандартом в організації жанрів, основою когнітивного моделювання жанрових зразків.

1.5. Мережева спільнота – комунікативна одиниця віртуального жанроутворювання

1.5.1. Комунікативно-прагматичні параметри організації мережевих спільнот. Мережеві спільноти все більше стають комунікативними майданчиками, де формується громадська думка і розробляються комунікативні стратегії, що можуть впливати на мовну свідомість і мовну картину світу нації. *Соціальна мережа в Інтернеті (або*

мережева спільнота) – це спільнота постійних користувачів певного мережевого ресурсу, “коло своїх”, об’єднана єдиними нормами й спільністю цілей комунікації, здійснююча комунікативну практику в єдиних жанрових межах. Не зважаючи на те, що перша соціальна мережа в Інтернеті, *Classmates.com*, виникла ще в 1995 році, ідеї з приводу соціальних мереж і потоку інформації навколо них розроблялися тривалий час. Перші дослідження в галузі МС розпочалися ще в 30-ті роки ХХ ст. Засновником цього напрямку досліджень прийнято вважати Якоба Леві Морено. Однак сам термін *соціальна мережа* був уведений у 1954 р. соціологом “Манчестерської школи” Джеймсом Барнсом у роботі “Класи й зібрання в норвезькій острівній парафії” [347].

У другій половині ХХ століття словосполучення *соціальна мережа* почало активно вживатися на Заході під час досліджень соціальних зв’язків і людських стосунків, а сам термін став загальноновживаним. Із розвитком Інтернету та появою великої кількості різноманітних веб-ресурсів це поняття почало вживатися для ідентифікації мережевих спільнот як єдиних комунікативних колективів. Серед найбільш популярних мережевих спільнот слід виокремити такі: *Однокласники; Myspace, Facebook*. В Україні найбільш популярні *LinkedIn, Profeo*, де можна знайти онлайнівське резюме багатьох людей, ознайомитися з матеріалами різних обговорень; простежити взаємодію індивідів і спільнот; отримати уявлення про імідж у мережі тієї чи іншої компанії або особи.

Соціальні мережі називаються в Інтернеті по-різному – *кіберсоціумами, віртуальними спільнотами, онлайн-спільнотами, кібергромадами*, що свідчить про процес формування цього явища в Мережі.

У семантиці всіх наведених назв акцентуються різні значеннєві компоненти. Так, вираз *віртуальна спільнота (virtual community)* указує на віртуальний характер агрегації людей у кіберпросторі; в назві *онлайнова спільнота (online community – на протипагу offline community)* акцентується значення ‘інтерактивність спілкування й взаємодії людей у кіберпросторі, у

реальному часі’. “Спільнота” (community) – основний значеннєвий компонент у цьому словосполученні.

У сучасному науковому дискурсі поняття *мережева спільнота* далеко неоднозначне. Першим до соціологічного аналізу цього феномена звернувся М. Castells [355; 356], який вважав, що модифікації інформаційного суспільства в мережеве зумовлені двома типами змін – трансформацією суспільства (і його економіки) і трансформацією свідомості людей. Дослідник відзначав взаємозалежність нових технологічних можливостей, типів суспільства й комунікації, наголошував, що комп’ютерні технології продукують новий тип суспільства й комунікації – мережеві. Прагматика мережевих спільнот зумовлює їхню соціальну успішність.

Р. Hamman розглядав спільноту як конструкт, що постійно змінюється, розвивається, і як термін, який активно вживається в політичному, економічному й іншому типах дискурсу. Подібна різноплановість призводить до термінологічної невизначеності цього поняття [369]. Р. Hamman вважає, що термін *спільнота* варто розуміти як групу людей, які беруть участь у соціальній взаємодії й мають які-небудь загальні зв’язки між собою в певних просторово-часових рамках [там само].

В умовах інтернет-комунікації просторово-часові межі визначаються синхронністю/асинхронністю й жанром комунікації. Н. Rheingol визначає віртуальні спільноти як “соціальні агрегації, що виникають у Мережі, коли достатня кількість людей протягом тривалого часу беруть участь у публічних дискусіях, випробовуючи людські емоції, необхідні для формування павутини особистісних взаємин у кіберпросторі” [391].

Соціологічні дослідження МС досить популярні в пострадянському науковому просторі. В. Щербина порівнює МС із неформальними об’єднаннями громадян колишнього СРСР часів перебудови [333]. Ці спільноти об’єднували носіїв альтернативних світоглядних настанов. В Інтернеті діяльність МС не має явно вираженого альтернативного характеру, але акцентує всі традиційні, сформовані в середовищі реалії, – моральні, економічні, політичні, правові.

С. Коноплицький розглядає МС як концепт інформаційної епохи. “Мережева спільнота – це специфічна форма соціальної структури, дослідно встановлювана емпіричними дослідженнями як атрибут інформаційної епохи” [171]. В. Нестеров пропонує під мережевим соціумом розуміти “групу людей, взаємодія яких відбувається переважно в комп’ютерних мережах... Обов’язковою характеристикою мережевого соціуму є усвідомлення спільності, члени соціуму пов’язані спільною ідеологією, традицією й т.п.” [225].

С. Кремльова виокремила низку соціально-психологічних умов комунікативної “успішності” МС: 1) побудові спільноти повинна приділятися належна увага, щоб ця спільнота була привабливою для людей; 2) успішні онлайн-спільноти повинні беззастережно бути сфальцьовані на потребах своїх членів, а не спонсорів і рекламодавців; 3) занадто сильний контроль може викликати зниження кількості членів спільноти. Надмірні поліцейські заходи в онлайн-спільнотах здатні просто їх убити; 4) самоорганізація не завжди означає самозабезпечення. Більшість онлайн-спільнот вимагають значних витрат часу й сил для підтримки своєї життєдіяльності; 5) МС мають тенденцію бути більш активними, коли є спільний дух, переконання, що “немає нікого розумніше нас, усіх разом узятих” [186].

Без урахування комунікативного компонента визначення віртуальних спільнот буде неповним, оскільки “будь-яка мережева спільнота становить більш-менш удачу спробу самоорганізації комунікативної групи, пошуку найбільш ефективних способів ведення розмови, створення найбільш комфортного для всіх комунікативного середовища, заснованого на принципах рівності й свободи” [269, с. 162]. Психолінгвістичним стрижнем МС є емпатія, яка сприяє створенню “кола своїх”, що забезпечує певні комунікативно-прагматичні переваги: оперативний обмін інформацією, взаємозв’язок між МС завдяки системі гіперпосилань, неформальне спілкування, полегшений пошук потрібної людини, полілогічність, наявність авторизації із чітко визначеним суб’єктом, статусна рівнозначність суб’єктів, формування спільної мовної

картини світу, високий ступінь впливу реакції адресата на хід комунікації, необмеженість у виборі мовних засобів.

У лінгвістиці Інтернету при дослідженні гендерних особливостей МС активно використовується *теорія мовленнєвої спільноти* [262]: спільноти, що займаються однаковою практикою (мовленнєвою), опосередковують відносини між соціальною ідентичністю й особливостями мовлення її представників. Р. Ekkert і С. McConnel-Janet аргументували необхідність вивчати “взаємодію мови й гендера в щоденних соціальних практиках конкретних місцевих спільнот” тією обставиною, що гендер не завжди легко відокремити від інших ознак соціальної ідентичності; концепт гендера не однаковий у різних спільнотах; лінгвістична представленість гендера може варіюватися в різних культурах [262, с. 89 – 99]. Ця теорія торкається таких питань: які перспективи МС в ідентифікації гендера; чи можна говорити про розвиток МС у бік гендерної демократії; які існують аргументи, що встановлюють співвіднесеність віртуальних спільнот із моделями реальних спільнот; якими лінгвістичними засобами користуються люди для визначення гендерної ідентичності; які лінгвістичні практики підтримують певні гендерні ідеології й норми, яким чином і чому люди змінюють лінгвістичні й гендерні практики. Ця теорія може бути використана при дослідженні МС різних віртуальних жанрів. Ключовими питаннями можуть стати такі: яким чином у МС ідентифікується соціальний статус учасників; які когнітивно-прагматичні й лінгвокультурні параметри є основою для об'єднання відвідувачів в одну МС; якими лінгвістичними засобами користуються люди для формування “кола своїх”; чому люди змінюють лінгвістичні практики й, відповідно, переходять в інші МС.

Низка лінгвокультурних і соціолінгвістичних умов є свідченням виникнення МС: ідентифікація індивіда/групи – від псевдоніма до даних з місця роботи, адреси; механізм контролю – від морально-психологічного до економічного та юридичного через ситуацію комунікації; можливість впливу на членів спільноти й формування правил комунікації [333].

Інтернет поступово оформляється в субкультуру із власною історією, мовою, етикетом й особливою сферою інтересів. Лінгвокультурна історія тієї або іншої спільноти поєднана з формуванням її картини світу, зокрема мовної (*mapping of the world* – в англomовній традиції визначається як *картування світу*). Членам МС притамані єдині іллокутивні настанови. “Мовленнєва воля мовця здійснюється насамперед у виборі певного мовленнєвого жанру” [34, с. 270]. Серед найбільш суттєвих іллокутивних настанов слід зазначити такі: настанова на психологічну комфортність спілкування, пошук нових знайомих, формування “кола своїх”; настанова на кооперацію, вирішення спільних комунікативних завдань; настанова на досягнення конкретної професійної мети, одержання нових знань; настанова на самореалізацію у спільноті, на створення й закріплення певного соціального статусу; настанова на гру. Стосунки між учасниками можуть бути міжособистісними (симпатії, антипатії, знання один одного) і рольовими (соціальний статус, влада, місце в групі й поза нею). Суб’єктивна статусна (само)оцінка особистості визначається належністю до певної спільноти. За J. Habermas соціальний статус поєднує в собі характеристики трьох типів дій: нормативну, драматургічну й комунікативну, протиставлені телеологічній (цілеспрямованій) дії [368, с. 85]. Представники МС позбавлені тілесності, їхня самопрезентація можлива лише через мовленнєву взаємодію. “Унікальність мережевих спільнот і полягає в тому, що вони діють при повній відсутності зовнішнього середовища!” [225]

Кожній МС характерні своє ставлення до мови, моделі мовленнєвої поведінки, що продукує мовні трансформації – один із чинників становлення нових мережевих жанрів. “Йдеться про виявлення кодексу норм мовленнєвого колективу, з одного боку, і типів поведінки цього колективу, з іншого боку” [153, с. 23]. Мовленнєвий узус окремої МС може бути визначений за параметрами “інституціонального мовленнєвого стилю”, тобто різновиду мови, що використовується в певній спільноті: 1) зумовленість певним стилем життя, 2) закріпленість за певними сферами спілкування; 3) розроблення специфічних показників відповідного мовленнєвого стилю – особливої конотативної

насиченості слів, що виражають цінності цієї спільноти, особливих правил мовленнєвого етикету [382, с. 34 – 39]. Моделі мовленнєвої поведінки МС усвідомлюються у результаті “несподіваного збою тональності, раптового переключення дистанції” [153, с. 303].

Формування МС відбувається завжди через установлення єдиної концептуальної системи для всіх членів спільноти, що припускає когнітивну трансакцію знань. “Крім коду існує ще один важливий вид метайнформаційного знання, а саме знання змісту й стану когнітивної множини, а також множини активізованих знань адресата в їхньому співвідношенні з безліччю знань і безліччю активізованих знань мовця” [143, с. 40].

Мережева організація Інтернету виключає цільову аудиторію в традиційному її розумінні. Відправлена інформація стане загальнодоступною. Зникає необхідність націлювання інформаційних потоків на певне вузьке коло людей, їх поширення координується самою мережею. Процес націлювання повідомлень мережею Е. Кларк представив схематично [160]. Як тільки повідомлення стає доступним інтернетній аудиторії, вона може або ознайомитися з ним, або ні. Це означає, що контроль над повідомленням починають здійснювати мережеві спільноти та окремі користувачі (Додаток А).

Для МС будуть характерні 2, 3, 4 типи розповсюдження інформаційних потоків. 2 та 3 типи актуальні у випадках маніпулятивного зовнішнього впливу на МС. Тип 4 демонструє неконтрольоване з боку певних осіб розповсюдження інформації, така модель дає можливість вибору МС, що відповідає іллокутивним настановам користувачів та обраним ними комунікативним моделям та стратегіям; взаємодії між різними МС та обміну між ними блоками інформації; одночасному перебуванню осіб у кількох МС. Найбільші аудиторії збирають комунікативно привабливі МС. Спрямованість комунікативних потоків визначається типом комунікативної поведінки, властивій певній спільноті і її окремим учасникам: індивідуальним, орієнтованим на самопрезентацію особистості або колективним – націленим на встановлення взаємин.

Отже, серед параметрів МС можна виокремити такі: наявність лінгвокультурної історії МС; установлення узуальних характеристик комунікації; єдині іллокутивні настанови членів МС; поєднання в дискурсах МС елементів статусно-рольового й персонального спілкування; єдина концептуальна система, імпорт концептів з різних лінгвокультур; лакуарність як когнітивно-прагматична перспектива подальшого розвитку МС та становлення функціонального різновиду мови – мови Мережі.

1.5.2. Мовна організація мережевих спільнот: трансформація мови vs трансформація жанру. Незважаючи на різноманітні підходи до ідентифікації жанрів, дослідники дотримуються думки, що основним параметром прагматики жанру є мовне втілення [329], ситуація спілкування [35], опозиція узус/норма [163]. МЖ, у яких подаються різні МС, мають різну комунікативну природу, а отже різний рівень мовних трансформацій.

Проблемами трансформації мови в Інтернеті займалося багато лінгвістів. Найбільш інтенсивно розглядаються лінгвокультурні умови функціонування мови в Мережі [27; 42; 58; 70; 86; 99; 169; 208; 269; 275; 303; 359; 382; 386; 400]; проблеми вивчення комунікативних властивостей електронних текстів [97; 210]; гіпертекстова структура Мережі [105; 169]. Проводиться соціолінгвістичний аналіз мережевих спільнот [170; 171]; пропонується опис електронних текстів і жанрів [99; 169; 208; 212; 303]; вивчаються прагмалінгвістичні аспекти міжособистісної взаємодії між віртуальними співрозмовниками [169; 239; 318; 319], а також гендерні параметри мережевої комунікації [96; 97; 167]. Активно проводяться дослідження особливостей функціонування різних мов у Мережі залежно від різних сервісних комунікативних платформ [86; 95; 103], жанрової диференціації [56; 57; 99; 162; 218; 231; 359; 395], національно-культурної специфіки [31; 51; 59; 76; 86; 275]. Аналіз зазначених робіт дає змогу дійти висновку про те, що мова Інтернету “піддається трансформаціям у різних аспектах: на рівні лексики, правил побудови висловлення й зв’язного тексту, жанрово-стилістичних норм, співвідношення усного й письмового мовлення,

комунікативних стратегій і тактик” [100, с. 274]. Кожна окрема МС сприяє трансформаціям мови Інтернету, окреслюючи жанрові межі цих трансформацій. Серед найбільш значущих мовних змін слід назвати такі: відродження епістолярного жанру; високий ступінь креолізованості, інтерактивності, динамічності дискурсів усіх МС; мовна гра як відбиття мовної картини світу МС із високим рівнем психолінгвістичної організації; змішування мовних стратегій у будь-якому жанрі, обраному для комунікації МС; виникнення нового функціонального різновиду мови – письмово-усного. Англійські [402] і слов’янські [135; 169; 303] дослідники визначають, що цей різновид припускає низку трансформацій: на рівні синтаксису – зміна довжини речень й актуалізація перерваного синтаксису й синтаксису потоку свідомості; на рівні словотворчому – виникнення нових способів словотвору, активізація емоційного компонента аббревіації; на рівні лексики – зміна в середньостатистичних показниках індексів лексичної розмаїтості; на рівні морфології – зміна в статистичних співвідношеннях частин мови; для слов’янських мов – першочергова роль морфології в організації гіпертексту. Таким чином, когнітивно-прагматична організація і мовні трансформації жанру взаємозумовлені.

Висновки до розділу 1

Жанрова система є своєрідним каталізатором комунікативних тенденцій суспільства: виникнення нового жанру – сигнал формування нових комунікативних практик або нових МС. Особливо активізувався процес жанроутворення з виникненням Інтернету. Комунікативна компетенція сучасного користувача припускає вільне володіння жанрами, зокрема притаманними інтернет-комунікації. Унікальність цих жанрів визначається низкою факторів: інтерактивними й технічними особливостями Інтернету, гіпертекстуальністю і інтерактивністю інтернет-середовища, які зумовлюють жанрові трансформації, зміною прагматичних настанов і цілей учасників

інтернет-комунікації, актуалізацією феномена віртуальної мовної особистості, виникненням нового типу мовленнєвих спільнот – мережових тощо.

Вибір жанру комунікації – поліпарадигмальна проблема, що зумовлено розумінням прагматичної ролі жанру як інституалізуючої платформи (*template*) соціальної комунікації, яка структурує комунікативний процес. Жанри відіграють конституційну роль в оформленні комунікативних практик. Перед лінгвістами виникає проблема розроблення міждисциплінарної концепції МЖ, виявлення тенденцій взаємовпливу жанрів і комунікативних практик соціуму. Свідченням активного становлення парадигми віртуальної жанрології є низка факторів. По-перше, для опису жанрів інтернет-комунікації вживається кілька синонімічних термінів (*електронний жанр, гіпержанр, віртуальний жанр, дигітальний жанр, цифровий жанр, інтернет-жанр і медійний жанр*), які є синтезом традиційного лінгвістичного знання (жанр) і нової області дослідження – інтернет-комунікації. Вживання терміну *віртуальний жанр* є найбільш доцільним, оскільки він пов'язаний із поняттям *віртуальна реальність* – реальність, яка твориться в Мережі, і семантично продовжує термінологічний ряд, сформований на основі ключового слова *віртуальний* (*віртуальна мовна особистість, віртуальна реальність, віртуальний час, віртуальний простір тощо*). По-друге, про становлення парадигми віртуальних жанрів свідчить багато підходів до їх вивчення: функціональний, еволюційний, лінгвофілософський, когнітивно-прагматичний, лінгвокультурний. По-третє, посилений інтерес до жанрів Інтернету підтверджується наявністю їх різних класифікацій.

Жанроутворювальними механізмами чату є: а) елімінування лакун усіх рівнів організації дискурсу чатів (структурно-функціонального, лінгвокультурного, лінгвокогнітивного, лінгвопрагматичного); б) поліфонічність (мовна і культурна), що дає змогу органічно поєднати вербальний і невербальний компоненти комунікації.

Для сучасної лінгвістики актуальним є питання про співвіднесення понять *концепт* і *жанр*. Ці категорії взаємозумовлені, оскільки визначають когнітивні

структури, сценарії поведінки, значущі для мовної свідомості як окремої людини, так і мовленнєвої спільноти загалом. В інтернет-комунікації зникають межі між культурно-національними константами. Нові жанри мають глобальний характер, вони виникають, розвиваються й зникають у результаті когнітивно погодженої діяльності учасників комунікації. Модель інтернет-жанру є *когнітивним інструментом, що визначає дискурсивну практику віртуальної мовленнєвої спільноти*. Концептуальна система реального світу переосмислюється й втілюється в прагматику інтернет-жанрів.

Значущою комунікативною одиницею жанрів Інтернету є *соціальна мережа (або мережева спільнота)* – спільнота постійних користувачів певного мережевого ресурсу, об'єднаних єдиними нормами й спільністю цілей комунікації. Перелік прагматичних та лінгвокультурних параметрів мережевих спільнот, що виник у науковому дискурсі, може бути доповнений такими чинниками: наявність лінгвокультурної історії МС – фактору ідентифікації індивіда в межах спільної комунікативної діяльності; установлення “мовної політики”, узуальних характеристик комунікації; активізація мовних трансформацій, що призводять до становлення нових мережевих жанрів; єдині іллокутивні настанови членів МС; поєднання в дискурсах МС елементів статусно-рольового й персонального спілкування; єдина концептуальна система; імпорт концептів із різних лінгвокультур; лакунарність як когнітивно-прагматична перспектива подальшого розвитку МС та становлення функціонального різновиду мови – мови Мережі.

Основні положення цього розділу висвітлено у працях автора [5; 7; 10; 14].

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЧНА БАЗА ФОРМУВАННЯ ТРИАНГУЛЯЦІЙНОГО ПІДХОДУ ДО АНАЛІЗУ ВІРТУАЛЬНОГО ЖАНРУ

2.1. Принципи таксономії мовленнєвих жанрів

Розробка методичних основ дослідження та класифікації мовленнєвих жанрів – нагальна проблема сучасної лінгвістики. Підтвердженням цьому є прізвища вчених, які звернулися до цієї теми: Н. Арутюнова [26], Ф. Бацевич [35], В. Гольдін [91], Ст. Гайда [83], В. Дементьев [113; 114], К. Кожевникова [163], М. Макаров [212], М. Федосюк [309], Т. Шмельова [329].

Суперечливість ситуації щодо практичного аналізу мовленнєвих жанрів різних типів дискурсу була відмічена Ф. Бацевичем. “Незважаючи на те, що в сучасній лінгвістичній літературі наявна певна кількість досліджень конкретних мовленнєвих жанрів, усі вони створені поза межами України і фактично не враховують специфіку української мови. Крім того, відсутня єдина і несуперечлива модель практичного аналізу мовленнєвих жанрів різних типів дискурсів. Наявні дослідження орієнтуються на незіставні моделі і схеми опису, в яких різною мірою враховуються як мовні, так і позамовні чинники комунікації” [35, с. 151].

У сучасній лінгвістиці аналіз жанрів проводиться як за окремими параметрами, так і робляться спроби комплексних розробок. Наприклад, пропонуються моделі жанрових досліджень у герменевтичному [64; 109; 118; 218; 310], когнітивному [30; 48; 90; 273], лінгвопсихологічному [210], комунікативно-прагматичному [26; 164; 271], функціональному [91; 258 – 260] напрямках. Пропонуються методики досліджень окремих мовленнєвих жанрів: сварка [308], комплімент [261], розрада, переконання і вмовляння [309], вмовляння [173]. Окремі дослідження присвячені проблемам дискурсивної реалізації мовленнєвих жанрів [110; 119; 291].

Протиставлення жанрів інформативного та жанрів фатичного мовлення є одним із центральних принципів типологій [77; 83; 111]. Т. Винокур розглядає інформативну й фатичну інтенції, що визначають мовленнєву поведінку, котрі співіснують як “комунікативні норми соціуму в більшості мовленнєвих жанрів (як малих, що належать до неофіційного побутового мовлення, так і тематично-ситуативних блоків стандартизованого офіційного побуту)” [73, с. 8]. Переважання фатики або інформатики в комунікації визначає її жанрові кордони. “Фатична поведінка постає перед нами в різноманітності соціально-культурних та історико-етнічних варіантів – від балачок, що супроводжують будь-яке інше заняття, до мистецтва бесіди” [там само, с. 10]. Наявність фатичної та інформативної інтенцій у комунікативній практиці суспільства свідчить про рівень його розвитку. Так, “розмовне мовлення примітивно організованої малої етнічної спільності є для неї єдиною комунікативно-мовленнєвою сферою, а тому за такою сферою немає широкого діапазону рольових перемикань... Навпаки, високо розвинуте сучасне суспільство ... потребує функціональних мовних об’єднань” [там само, с.9].

Н. Арутюнова пропонує типологію, що базується на іллокутивних ознаках дискурсу. Дослідниця виокремлює: д-1 – інформативний діалог; д-2 – перспективний діалог; д-3 – обмін думками з метою прийняття рішення або з’ясування істини (суперечка, дискусія); д-4 – діалог, який має на меті встановлення або регулювання міжособистісних відносин; д-5 – красномовні жанри [26, с. 53 – 55].

Інформативні діалоги (*make-know discourses*) і монологи дуже різноманітні, їх назви часто розпливчасті, але відмінна ознака цих конструкцій “полягає в тому, що до них, на відміну від жанрів інших класів, майже завжди можна додати слово “... інформації”: повідомлення, запит, підтвердження, спростування, розкриття”. Ключові поняття цих жанрів – *інформація* та *референція*. “Вони центровані на “світі” – фізичної, соціальної та психічної реальності” [34, с. 63 – 67].

К. Кожевнікова запропонувала комунікативній підхід, що базується на дослідженні трьох типів мовленнєвих жанрів: 1. Тексти, зміст яких будується за жорсткими (десь більше, десь менше) інформативними моделями: афіша, інструкція, рецепт. 2. Тексти, зміст котрих будується за інформативними узуальними моделями (газетне повідомлення про поточні події, рецензія на літературний твір). 3. Тексти, нерегламентовані, зміст яких не підлягає ніякій суворій заданості в жанрово-комунікативному аспекті (приватне листування) [163, с. 53 – 54].

Останнім часом низка лінгвістів звертається до моделі семантичних примітивів, запропонованої Г. Вежбицькою. Під семантичними примітивами дослідниця розуміє слова природної мови, за допомогою яких можна тлумачити значення всіх інших слів і виразів мови, не визначаючи одні слова через інші. “Мовні і культурні системи величезною мірою відрізняються один від одного, але існують семантичні та лексичні універсалії, що вказують на загальний понятійний базис, на якому ґрунтуються людська мова, мислення і культура” [61, с. 322]. Так, опис жанру *розмова* мовою семантичних примітивів може бути поданих таким чином:

“Говорю: ...

говорю це, тому що хочу, щоб ми говорили різні речі один одному;

думаю, що і ти хочеш, щоб ми говорили різні речі один одному” [64, с.244].

К. Сєдов продовжує ідею Г. Вежбицької та визначає важливі для розмежування жанрів параметри. Він розглядає розмову як інваріант кількох жанрових форм: *побутової розмови (балачок), душевної розмови, розмови в компанії (дружньої бесіди) і світської розмови (світської бесіди)*. Усі ці жанри об’єднані спільністю іллокутивних настанов комунікатів – прагненням до комунікативного контакту. На думку К. Сєдова, у цьому і полягає загальна мета внутрішньожанрової інтеракції [265, с. 87]. Дослідник визначає параметри жанрових відмінностей на основі когнітивно-комунікативного підходу: “по-перше, характер комунікативної ситуації, по-друге, тематичне наповнення дискурсу, по-третє, тактичні повороти в розгортанні сюжету, нарешті, різне

концептуальне наповнення спілкування. Говорячи про концептуальне наповнення, маємо на увазі те, що загальна семантика мовленнєвого жанру залежить від тієї модальності, яка в колективній етнокультурній свідомості нормативно закріплена за тією чи іншою типовою ситуацією соціальної взаємодії і представлена у вигляді концепту” [265, с. 88].

Однією із найбільш популярних комплексних моделей практичного дослідження в сучасній лінгвістиці вважається “анкета” (“паспорт”) мовленнєвого жанру, що була запропонована Т. Шмельовою. Ця модель містить такі параметри:

- комунікативна мета жанру – підгрунття типології. Дослідниця виокремлює інформативні, оцінні, етикетні (перформативні), імперативні мовленнєві жанри;

- концепція автора будується на основі опозицій, що визначають її соціолінгвістичний та лінгвопсихологічний статус: свій – чужий; старший – рівний – підлеглий; авторитетний – неавторитетний; той, хто має повноваження – той, хто не має повноважень; добре поінформований – погано поінформований; зацікавлений у спілкуванні – не зацікавлений у спілкуванні тощо;

- концепція адресанта будується на тих же параметрах, що й концепція адресата;

- подієвий зміст. Цей параметр містить такі ознаки: віднесеність / невіднесеність до особистісної сфери адресанта (адресата); часова перспектива події; її оцінювання; мікроподії, що формують подію;

- чинник комунікативного минулого – події, котрі зумовили виникнення жанру;

- чинник комунікативного майбутнього передбачає як розвиток дискурсивних подій у межах жанру, так і перспективи розвитку власне жанру;

- параметр мовного втілення – мовне оформлення жанру; сталі жанрові норми [330, с. 88 – 95].

“Анкета” Т. Шмельової є моделлю опису мовленнєвих жанрів як єдиної системи, тобто наближає жанрологію до вирішення завдання систематизації та

опису мовленнєвих жанрів. Ця типологія дає змогу заповнити лакунарні позиції в класифікації жанрів і розподілити безліч існуючих жанрів і тих, що виникають, за наміченими категоріями.

Ф. Бацевич доповнив “анкету” Т. Шмельової такими поняттями:

– комунікативний зміст – “узагальнене значення мовленнєвого жанру, яке формується в процесах спілкування в конкретній конситуації” [35, с. 230];

– жанрова та реєстрова тональність – “усвідомлена (інтенціонально-вольова) чи неусвідомлена (неінтенціональна) емоційно-аксіологічна і змістовно-інформаційна організація мовного коду, за допомогою якої адресант формує повідомлення, мовний акт певної локуції, впливає на адресата, а іноді ситуацію спілкування в цілому” [там само, с. 162];

– додаткові мовленнєві акти – частини подійного змісту мовленнєвого жанру, “які, на перший погляд, не відіграють значної ролі в комунікативному русі подійного змісту, значна їх частина має характер реплік убік” [35, с. 173];

– залежність від специфіки каналів комунікації. “Так, наприклад, роман не може бути переданий адресату телеграмою або за допомогою прапорцевої сигналізації, офіційну скаргу, як правило, не пишуть у віршованому вигляді” [там само, с. 56];

– набір мовленнєвих жанрів у дискурсі значною мірою залежить від ситуації спілкування. “Так, наприклад, достатньо прогнозованими є теми розмов (а значить і типи мовленнєвих жанрів) у чергах до лікарів, працівників юридичних консультацій тощо” [там само];

– мовленнєвий жанр може бути розглянутий як категорія мовленнєвого коду – ідеальна структура, “яку дослідник повинен відтворити в її цілісності” [там само].

У сучасній лінгвістиці гостро стоїть питання ідентифікації невідомих, новостворених жанрів. Так, V. Bhatia розробила семирівневу модель, що дає змогу ідентифікувати невідомий жанр. Алгоритм цієї моделі такий:

1. Помістіть текст невідомого жанру в певний ситуативний контекст.
2. Вивчіть наявну літературу, у якій розглядається ця проблема.

3. Проведіть ситуаційний контекстуальний аналіз, для чого необхідно дослідити комунікативну ситуацію створення тексту, що містить такі параметри: адресат, соціокультурний і філософський фон, лінгвістичні традиції, які простежуються в тексті. Необхідно підібрати тексти, близькі за часом і стилем досліджуваного тексту, визначити їх тематичну спрямованість, ступінь поданості в них навколишньої дійсності.

4. Сформууйте корпус подібних текстів “невпізаного жанру” для якісного та кількісного аналізу.

5. Вивчіть інституціональний контекст.

6. Проведіть лінгвістичний аналіз тексту на лексико-граматичному й текстуальному рівнях, що буде основою структурованої інтерпретації-опису досліджуваного жанру.

7. Залучіть експерта-аналітика для перевірки валідності проведеного жанрового аналізу [350, с. 67 – 71].

T. Erickson пропонує когнітивно-прагматичну модель жанрового аналізу. Він наголошує на тому положенні, що підхід до комунікативної практики як до жанру означає знання і розуміння: комунікативних цілей, підтримуваних жанром; конвенціональності жанру як за формою, так і за змістом; того, що жанр акцентує комунікативну ситуацію, яку жанр “обслуговує” як в технологічному, так і в соціальному планах; відносин між комунікативною ситуацією і конвенціональним жанром; дискурсивної спільноти, котра використовує відповідний жанр [363, с. 4]

Підходи до жанрового аналізу будуються на різних критеріях. Усі розглянуті теорії враховуються і в ході дослідження віртуальних жанрів.

Так, ідеї Т. Еріксона були розвинені К. Crowston і М. Williams, які на основі ситуаційного підходу розробили модель аналізу віртуальних жанрів на основі їх зіставлення з паперовими [358]. Дослідники пропонують такі параметри аналізу: мета або функція жанру: наприклад, *пропозиція* або *запит*, у віртуальному середовищі – *дошка оголошень*; фізичний вигляд: наприклад, *брошура* або *інформаційний буклет*; у віртуальному середовищі – *чат*, *блог* та

інші жанри мають свої норми оформлення; форма: наприклад, *інструкція* чи *довідник*; у віртуальному середовищі – *пошукова система* тощо.

На думку К. Crowston і М. Williams, більшість жанрів є комбінацією форми та мети. “*Бюлетень* може містити різноманітні короткі *статті* та поширюватися за періодичною передплатою членам певної організації” [там само, с. 202]. В інтернет-комунікації подібним прикладом може бути блог, який містить міні-жанр на актуальні теми і твіттер, мета якого – обмін “гарячими” новинами.

О. Горошко, дослідивши найбільш відомі підходи до віртуальних жанрів, виокремила низку параметрів, що дозволяють відповісти на запитання, пов’язані з проблемними сферами віртуальної жанрології: “які унікальні риси з’являються у жанрів в цьому середовищі, як вони видозмінюються, зберігаються і як створюються нові жанри?” [99]:

– *гіпертекстуальність* та *інтерактивність* середовища, які зумовлюють можливість змінювати не лише зовнішній вигляд тексту, але і його зміст, що, у свою чергу, призводить до переформатування жанру. Крім того, “можливості гіпертекстових технологій та існування нелінійних і лінійних текстів призводить до того, що виникає сильна залежність жанру від способу прочитання гіпертексту, тобто жанр може безпосередньо бути пов’язаний з фактором *читача тексту*” [там само];

– *позиція читача*. О. Горошко слідом за I. Askehave і A. Nelson розглядає можливість введення в теорію віртуальних жанрів категорій *просто читач* і *читач-навігатор* [там само; 344], які дають змогу упорядкувати жанри залежно від *способу прочитання тексту читачем* і *характеру гіперпосилань*. Позиції *читач – навігатор* не є постійними. Категорії *читач* і *читач-навігатор* зумовлюють існування ще двох параметрів:

– *характер гіперпосилання і способи прочитання гіпертексту*. Згідно з N. Finnemann, способи прочитання гіпертексту бувають двох видів – *навігаційний* і *звичайний (лінійний)* [364]. За лінійного прочитання відмінності між віртуальними й паперовими жанрами практично не помітні; навігаційне

прочитання передбачає перехід від одного гіперпосилання до іншого й повернення до початкового тексту. На думку О. Горошко, “така гіпертекстова навігація може призвести до *поліжанровості гіпертексту* – сукупності всіх жанрів текстів, які утворюють гіпертекстовий сегмент в Мережі” [99];

– *технічні можливості*, властиві тільки Інтернету у передачі, оновленні інформації та у створенні креолізованих текстів. Подібні можливості притаманні лише інтернет-середовищу;

– *інтенсивність використання мультимедіа* у віртуальних жанрах та їх інтегрування в текст;

– *синхронність / асинхронність комунікації*. Ця ознака дала підстави S. Herring сформуванню шкали, що демонструє зміну одного жанру іншим за ступенем їх “синхронізації”. На цій шкалі як найбільш асинхронний жанр визначена *веб-сторінка*, чат розглядається, навпаки, як найбільш синхронний жанр [372, с. 10]. Ця шкала була доповнена ознаками, “які “переводять” шкалу з одновимірного простору в багатовимірний” [97]: частота оновлювання інформації в Інтернеті, швидкість оновлювання;

– *постать адресата* електронного тексту: залежно від жанру спілкування може бути або поліадресною – *один – багатьом*, *багато – багатьом*, або представленою одним адресатом – *один – одному*;

– *постать автора* тексту зумовлена такими параметрами: особливості організації мовної особистості автора (статус, вік, гендер, мова тощо), одноосібне або колективне авторство, комунікативні цілі, іллокутивні настанови тощо;

– *екстралінгвістичні чинники* не менш важливі в організації жанру, ніж лінгвістичні, наприклад, географія Інтернету, рівень розвитку інформаційних технологій у спільноті, наявність / відсутність середнього класу, впровадження / відсутність загальнодержавних програм інформатизації суспільства тощо.

Необхідність лінгвістичного компонента в дослідженнях жанру відзначає S. Herring, яка ввела поняття *facets* – структурний аналіз аспектів комунікації. Усі аспекти дослідниця поділяє на дві групи – *середовище* і *ситуація*. До

аспектів середовища S. Herring відносить наступні: синхронність і спрямованість комунікації (дво- й одностороння), стійкість транскрипту, розмір буфера повідомлення, комунікативні канали, анонімність або приватність повідомлень, можливості фільтрації і цитування, формат повідомлення. Серед ситуативних аспектів S. Herring виділяє 8 кластерів:

- *структура участі*: один – одному, один – багатьом, багато – багатьом; приватна / публічна; анонімність / псевдоанонімність; кількість членів спільноти; частота участі тощо;

- *характеристики комунікантів*: соціобіографічні дані; знання мови, комп'ютерних технологій; досвід комунікативної діяльності в групі, з адресатом або з певної теми; рольове і статусне положення віртуальної особистості; фонові соціокультурні знання та норми взаємодії, відносини, настанови, мотивація;

- *цілі*: (групові, наприклад: професійні, соціальні, фантазійні, рольові, естетичні, експериментальні);

- *тема обговорень*;

- *тональність*: серйозна / грайлива, формальна / неформальна, дружня / ворожа, спільна творча, саркастична;

- *вид діяльності*: дебати, пошук роботи, обмін інформацією, рішення проблем, театральна вистава, гра, флірт, віртуальний секс;

- *норми*: організаційні, соціально-допустимі, мовні;

- *код*: мовний, система письма [371].

Якщо західні дослідники зосереджені на ситуаційно-комунікативних та соціолінгвістичних параметрах віртуальної жанрології, то слов'янські лінгвісти більшою мірою акцентують свою увагу на суто лінгвістичних аспектах комунікації. Так, Л. Компанцева, узагальнивши наявні в слов'янському науковому дискурсі підходи до дослідження жанрів, запропонувала когнітивно-прагматичну методику дослідження віртуальних жанрів: комунікативна мета жанру, концепція автора, концепція адресата, подієвий зміст, фактор комунікативного минулого, фактор комунікативного майбутнього і мовленнєве втілення, ситуація спілкування, узус / норма в комунікативно-структурній

організації мережевих жанрів, комунікативний реєстр дискурсу, опозиція *інформативне – фатичне* мовлення, етнокультурна представленість жанру, його реалізація в структурі гіпертексту, використання гіпертекстового візуально-слухового компонента, можливість глобального інтерактивного розвитку жанру [169, с. 195].

М. Рижков, вивчаючи на прикладі чатів мовленнєві стратегії учасників синхронного віртуального-дискурсу (людичну, ендемічну, оцінну, девіантну і фасцинативну), звертається до дискурс-аналізу, який включає три важливі аспекти дослідження прагматикону віртуальної мовної особистості: 1) вивчення набору домінантних стратегій і тактик учасників спілкування та мовні показники, які їх реалізують; 2) аналіз прагматичних інтенцій і засобів їх передачі; 3) аналіз експериментального мовного нормотворення у синхронних дискурсах: механізми переходу від стихійних, некодифікованих мовленнєвих форм до соціально закріпленого узусу [255, с. 6].

Т. Корольовою [172] було запропоновано методикку комплексного лінгвістичного аналізу жанру, що заснована на наступних параметрах: 1) функціонально-прагматичні особливості мови чату; інтерпретація розглядається як базове поняття, що дозволяє об'єднати філологічний і герменевтичний методи і створити класифікацію явищ і фактів, 2) конверсаційний аналіз дискурсу чату, який передбачає повну відмову від апріорних теоретичних конструкцій, емпіричний підхід до дослідження комунікації як упорядкованої мовленнєвої взаємодії. Конверсаційний аналіз дозволяє досліджувати такі явища, як *Turn-Taking mechanism* (механізм чергування реплік у діалозі), *Adjacency Pairs* (стандартне “спаровування” реплік), *Repair mechanism* (корекція сказаного раніше учасником діалогу). Конверсаційний аналіз включає наступні етапи: опис основних характеристик, що обумовлюють зближення чату з усним спілкуванням; визначення жанрово-стильового статусу чату та критеріїв його ідентифікації; встановлення функціонально-прагматичних параметрів чату, що впливають на його організацію; розкриття структурної і тематико-змістовної організації чату;

встановлення основних форм спілкування, виявлення взаємозв'язку контактної і дистантної форм спілкування в чаті.

Таким чином, методики аналізу віртуальних жанрів спираються на різні критерії: синхронність/асинхронність комунікації і кількість учасників (Ю. Бабаєва, А. Войскунський, О. Смилова – п. 1.1.4); інтерактивність і ступінь її інтенсивності (Ф. Смирнов - п. 1.1.4); прагматичні особливості перебігу комунікації (О. Вавілова - п. 1.1.4); тип віртуальної особистості та її комунікативні практики (Є. Горний - п. 1.1.4); співвіднесеність віртуальних і паперових жанрів (К. Crowston, M. Shepard, C. Watters, M. Williams); структурні характеристики інтернет-документа (К. Crowston, M. Williams); соціально прийнятний тип комунікативної дії (W. Orlikowski, J. Yates) тощо. Парадигма віртуальних жанрів більш продуктивно може бути впорядкована на підґрунті одночасного використання різних методів дослідження, тобто з використанням методології триангуляції.

2.2. Методика дослідження жанру чату: триангуляційний аналіз

2.2.1. Триангуляційний підхід у дослідженні віртуальних жанрів. Триангуляційний підхід уже кілька десятиліть використовується в різних наукових сферах. Спочатку триангуляцію відносили до сфери геодезії і навігації, цей термін називав “один з методів визначення геодезичних пунктів, які були вихідними орієнтирами при топографічній зйомці та інших геодезичних роботах”, тобто техніку побудови третьої точки [420, с. 506]. Далі триангуляційний підхід був розвинений у психологічних дослідженнях [357; 392]. У межах психологічного наукового дискурсу було запропоновано найбільш повне визначення триангуляції – “використання даних з різних джерел, різними методами збору даних і різними дослідниками, по змозі всіма триангуляційними техніками, що мають необхідну надійність” [392, с. 404]. Комбінування якісних і кількісних незалежних методів, що доповнюють один одного, отримало в науці метафоричну назву “третього шляху”, суть якого

полягає в поєднанні переваг різних методів і підходів, і як наслідок – отримання більш надійних даних. “Це можливо і вкрай бажано в інтересах методологічного плюралізму, вивчати базові положення всіх досліджень у контексті їхньої корисності для розуміння конкретної дослідницької проблеми. Активне обговорення того, що ми знаємо в світлі того, як створюється наше знання, може тільки розширити наше розуміння” [351, с. 448]. Отримані незалежно одні від інших на підставі різних методик дані зіставляються та дозволяють коригувати початкові положення і формулювати нові гіпотези [365, с. 120].

Таким чином, у методології науки під триангуляційним підходом розуміють комбінування якісних і кількісних методів, що отримало назву “третього шляху”, який веде до об’єднання переваг обох методологій, і як наслідок – отримання більш надійних даних.

Гуманітарна постмодерністська парадигма також звернулася до триангуляційного підходу, почавши формувати спосіб аналізу динамічних систем у межах гуманітарної постмодерністської парадигми [361]. Необхідність застосування триангуляційного підходу до лінгвістичних досліджень була обґрунтована Є. Тарасовим. “Суть триангуляції полягає в тому, що в межах одного дослідження використовуються різні типи даних, бере участь кілька дослідників, залучаються дані декількох підходів і використовуються декілька методів. Усі знання про об’єкт аналізу, отримані в межах триангуляційного підходу, вважаються істинними, доповнюють одне інше і не вимагають додаткової інтерпретації, що веде до еклектики” [297, с. 7].

Триангуляційний підхід може бути використаний як основа концептуального аналізу, що дозволяє визначити когнітивну основу жанру. “Наприклад, так звані цінності і антицінності: любов, родина, прогрес, освіта, успіх, здоров’я, борг, праця, сім’я, бідність, злидні можуть бути описані за допомогою дефініцій у тлумачних, філософських, психологічних, соціологічних словниках, літературних есе, у статтях, ... у вигляді асоціативних полів з асоціативних словників, за допомогою семантичних полів, графіків, дендограм, які конструюються на основі психосемантичних експериментів, символічних і

несимволічних зображень, що намальовані. Ці знакові об'єктивації смислів мовленнєвих продуктів, що створюються в процесі спілкування, повинні існувати як такі, що виконують функції доповнювання, а смисли цих об'єктивацій повинні служити досліднику основою для побудови нових гіпотез у творчій активності, що лежить за межами алгоритмів звичної виконавської діяльності аналітика” [297, с. 8].

Триангуляційний підхід зумовлений загальними методологічними принципами сучасного мовознавства – *експансіонізмом* та *експланаторністю*.

Експансіонізм (від лат. *expansio* – розширення, поширення) передбачає впровадження до лінгвістики теоретичного доробку, понятійного апарату, методів і методик інших наук. Згідно з О. Селівановою, “виявами експансіонізму в мовознавстві є створення маргінальних наук (соціолінгвістики, психолінгвістики, лінгвокультурології, етнопсихолінгвістики, нейропсихолінгвістики, лінгвістичної філософії, лінгвокультурології, когнітивної й комп'ютерної лінгвістики тощо), виникнення нових галузей мовознавства, які розглядають певний невласне лінгвістичний аспект мовознавчої проблематики (логічної семантики, теорії мовленнєвих актів, лінгвопрагматики тощо), розширення межі традиційних лінгвістичних дисциплін (наприклад, зближення словотвору з теорією номінації, ономасіологією, когнітивною лінгвістикою тощо), а також застосування знань інших наук для пояснення й розуміння об'єкта лінгвістики шляхом створення інтегративних програм дослідження” [268, с. 36 – 37]. Експансіонізм є методологічним поштовхом до розвитку віртуальної жанрології: в її становленні відіграють значну роль маргінальні науки – інтернет-лінгвістика, лінгвокогнітологія, лінгвопрагматика, лінгвокультурологія тощо, нові галузі мовознавства – *віртуальна* жанрологія, знання інших дисциплін, перш за все, – новітніх технологій, розвиток яких сприяє виникненню нових комунікативних практик мережеских спільнот.

Отже, методологічний принцип експансіонізму пов'язаний з принципом *експланаторності* (від англ. *to explain* – пояснювати), згідно якого мовні явища

“повинні бути пояснені на підставі суворої й доказової наукової теорії” [268, с. 38]. Але ж теорія для пояснення поліпарадигмальних явищ, до яких відноситься й віртуальна жанрологія, передбачає “прагнення йти на співробітництво з широким колом наук із метою створення такого інструмента пізнання, який не спроможна надати дослідникові жодна з наук зокрема, але який може бути виробленим у результаті зусиль ряду наук” [130, с. 41]. Триангуляційний підхід до дослідження віртуальних жанрів зумовлений тенденціями сучасної лінгвістики.

2.2.2. Триангуляційний підхід у дослідженні жанроутворювальних концептів. Для дослідження віртуальних жанрів є важливим розуміння концепту як когнітивного стрижня, що забезпечує функціонування мовленнєвої спільноти в тому або іншому жанрі. Спільнота “уявна, оскільки члени навіть найменших націй ніколи не будуть знати більшості своїх побратимів-по-нації, зустрічатися з ними або навіть чути про них, у той час, як у розумі кожного з них живе образ їхньої спільноти” [3, с. 9]. На думку Б. Андерсона, поняття “спільнота” походить не від слова “спільний”, а від слова “спілкування”.

У центрі нашої уваги – національно-лінгвокультурні спільноти чотирьох зіставлюваних мов – англійської, французької, російської, української, комунікативна діяльність яких реалізується в жанрі чату. На думку дослідників, когнітивно-прагматичні й лінгвокультурні характеристики спільнот відтворюються в процесі комунікації й найбільш важливими чинниками представляються ті, що “пов’язані з ментально-лінгвальним комплексом; ті, що пов’язані зі специфікою комунікативної поведінки” [185, с. 18].

Концептуальна система розглянутих лінгвокультурних спільнот буде відрізнятися. Проте активне використання того самого інтернет-жанру, включеність у багатомовне спілкування, що припускає переключення кодів, свідчать про перетинання когнітивних просторів і наявність концептів, значущих для організації чат-комунікації представників всіх лінгвокультур.

У лінгвістиці розроблено достатній спектр методик концептуального аналізу, детальний аналіз яких зроблено в російській лінгвістиці З. Поповою, Й. Стерніним [242], М. Пименовою [236], в українській – Н. Слухай, О. Снитко, Г. Вільчинською [273]. Вчені дійшли висновку, що у лінгвістиці поки що бракує належної єдності поглядів на визначення його специфіки. Її з'ясуванню не сприяє і двозначність самого терміносполучення концептуальний аналіз” [там само, с. 167]. За мету концептуального аналізу лінгвісти мають виявлення ознак досліджуваних концептів, компонентів, що складають їх ментальне поле [там само]. Серед завдань концептуального аналізу учені виділяють вивчення генезису концептів, дослідження концепту як телеологічного явища, спрямованого на заповнення відповідних культурних лакун та реалізацію комунікативних потреб певного суспільства [274]; опис та ілюстрація низки конкретних прийомів, “сукупність яких дозволить генерувати не лише дієвий метод відтворення концептів, але презентувати метод, прийнятий для використання у навчальній аудиторії” [там само, с. 168].

Триагуляційний підхід представлений у методиці концептуального аналізу Ю. Степанова. Учений виходить з того, що метамову культури можна описати лише до певної межі. Тому при записі змісту концепту він ураховує не тільки значення, вербально представлені в міфопоетичних, релігійних і художніх текстах, але й значення невербального вираження концепту, що містяться, наприклад, у живописі й архітектурі. Ю. Степанов запропонував такі етапи концептуального аналізу: етимологія концепту, рання європейська історія, російська історія, еволюція концепту до нині. Представлений підхід відбиває внутрішньомовні й міжкультурні зв'язки концепту, розвиток “колективного несвідомого” у сучасному суспільстві [429, с. 8].

Г. Вежбицька розглядає процес реконструкції національної ментальності як основи концептуального аналізу. “Загальновідомі й зазвичай незаперечні думки, про те, що добре й що погано, що можна й чого не можна – думки, які відбиваються в мові й тому являють собою деякі об'єктивні факти, доступні науковому вивченню” [63, с. 467]. Дослідниця пропонує описувати національну

ментальність через категорії універсального субкоду й культурних скриптів. У цьому випадку концепт моделюється на основі мови-посередника, а концептуальний аналіз проводиться на основі “універсальної семантичної мови, якою всі постульовані “культурні скрипти” повинні бути сформульовані” [там само, с. 469].

В. Карасик розглядає функціонування культурного концепту в мовній свідомості як “багатомірну мережу значень, які виражаються лексичними, фразеологічними, пареміологічними одиницями, прецедентними текстами, етикетними формулами, а також тактиками мовленнєвої поведінки” [151, с. 14]. Дослідник надає методичку концептуального аналізу за такими параметрами: 1) семантичний аналіз слів, що називають імена концептів; 2) етимологічний аналіз цих імен; 3) семантичний аналіз переносних, асоціативних значень слів, втілюючих концепти; 4) інтерпретативний семантичний аналіз контекстів, у яких уживаються слова й словосполучення, що позначають і виражають концепти; 5) інтерпретативний культурологічний аналіз асоціацій, пов'язаних з певним концептом; 6) інтерпретативний аналіз ціннісно-маркованих висловів (прислів'їв, афоризмів, цитат), що виражають певні концепти; 7) аналіз коротких творів, написаних інформантом на тему, що відповідає змісту досліджуваного концепту; 8) аналіз асоціативних реакції інформантів на вербальні позначення концепту [156, с. 37–38]. Типізованість фрагментів досвіду у свідомості людини, на думку дослідника, “закріплює уявлення у вигляді різних стереотипів, їх усвідомлюваність дає можливість передати інформацію про них іншим людям, їхня значущість закріплює в індивідуальному й колективному досвіді важливі (і тому емоційно пережиті) характеристики дійсності” [155, с. 25].

О. Залевська вважає, що концепт – це результат постійної дії перцептивно-когнітивно-афективних процесів, що не дозволяє звести його опис лише до аналізу мовної картини світу [128, с. 43]. Дослідниця дійшла висновку, що якщо значення, співвідносне із мовою як лінгвістичною реальністю, дискретне, те концепт, співвідносний із мовою як феноменом, динамічний. Отже, простеживши зміни в структурі концепту, можна дійти висновку про зміни в

мовній свідомості націй, її мовній і концептуальній картинах світу. Асоціативний експеримент усе частіше став використовуватися при дослідженні концептів, мовної свідомості, мовної й концептуальної картин світу. Активно розвиває цей напрямок Відділ психолінгвістики Інституту мовознавства РАН [296; 306]. Ця наукова школа розглядає асоціативне поле як новий матеріал для аналізу мовної свідомості, відзначаючи, що цей “експериментально створений артефакт” ставиться дослідниками в один ряд з такими формами фіксації загальнонаціонального словника, як академічні граматики й тлумачні словники. Асоціативне поле називають зовнішньою формою існування образів свідомості [128, с. 27]. Сутність асоціативного експерименту полягає в тому, що “асоціативна організація зв’язків у найпростішій формі репрезентує одну з моделей зберігання знань у пам’яті людини. Вона мислиться як якась форма семантичних мереж, що існують у свідомості. З кожним вузлом семантичних мереж у довгостроковій пам’яті людини співвіднесені відомості, асоціативно разом з ним збуджувані. Отже, при визначенні місця якого-небудь поняття одночасно “дістаються” всі відомі відомості й факти, з цим поняттям пов’язані” [182, с. 182].

Асоціативний і рецептивний експерименти дозволяють досліджувати *асоціативне поле* або *асоціативно-семантичне поле*, що формують концепт у мовній свідомості націй. В асоціативному полі зафіксовані множинні семантичні відносини (синонімічні, антонімічні, словотворчі, синтагматичні, парадигматичні) конкретних лексичних одиниць. *Асоціативні поля* являють собою “лексичні безлічі, об’єднані інформантом за асоціацією зі словом-стимулом” [127, с. 60]. Аналіз *асоціативних полів* показує, що пропоноване слово-стимул “актуалізує певну систему знань про позначуваний цим словом об’єкт, його ознаки, зв’язки” [там само, с. 61]. Водночас воно дозволяє простежити ще більш різноманітні зв’язки й відносини між елементами поля. За зауваженням О. Леонтьєва, асоціації лежать в основі категоризації знань про світ в інформаційній базі людини. Дослідник відзначав принципову єдність психологічної природи семантичних і асоціативних характеристик слів, що

дозволяє розглядати *асоціативне поле* слів-реакцій як “аналог значення”, “поле” реакцій, отриманих на слово-стимул [201, с. 126]. Польова структура концепту дозволяє визначити його ядро (найбільш частотні одиниці, що несуть концептуальний компонент більш високого порядку), навколоядерний простір (менш частотні одиниці) і периферійну зону (одиниці, вилучені від центру).

Теорія поля лягла в основу когнітивного аналізу концепту, запропонованого О. Селівановою. “Ми дорівнюємо концепт до ментально-психонетичного комплексу – певним чином організованої, різносубстратної одиниці знань, включеної у свідомість людини та її колективне несвідоме й виділене нами в концептосистемі для опису мотивуючої бази внутрішнього програмування назв” [266, с. 112]. Ментально-психонетичний комплекс представлений у вигляді “інтегративної, системно організованої сутності, що корелює з концептосистемою, свідомістю, колективним несвідомим” [там само, с. 114]. Моделювання такого комплексу й може, на думку О. Селіванової, бути метою концептуального аналізу.

Існують й інші підходи до дослідження концепту – на рівні апріорного, емпіричного й наукового пізнання через аналіз даних мови. Дослідження в межах когнітивної лінгвістики припускають аналіз усіх можливих засобів вербалізації концепту (наприклад: [242]): у прямих номінаціях; непрямих образних номінаціях; явищах синонімії; одиницях різних частин мови, словотворчо пов'язаних з основними лексичними засобами вербалізації концепту (спільнокореневих словах); стійких, розчленованих номінаціях; фразеологічних одиницях; синтаксичних структурах; пареміях, афористиці; суб'єктивних дефініціях; публіцистичних і художніх текстах.

Усе різноманіття методик у дослідженні концепту свідчить про формування способу аналізу динамічних систем, властивого гуманітарній постмодерністській парадигмі, – триангуляційного підходу [361]. Сутність триангуляційного концептуального аналізу була об'єктивно сформульована Є. Тарасовим. “Наприклад, так звані цінності й антицінності: *любов, батьківщина, прогрес, освіта, успіх, здоров'я, борг, праця, сім'я, бідність,*

нестаток можуть бути описані за допомогою дефініцій у тлумачних, філософських, психологічних, соціологічних словниках, літературних есе, у статтях, ...у вигляді асоціативних полів з асоціативних словників, за допомогою семантичних полів, графіків, дендограм, конструйованих на основі психосемантичних експериментів, живописних символічних і несимволічних зображень. Ці знакові об'єктивації значень мовленнєвих продуктів, створюваних у процесі спілкування повинні існувати як доповнюючі один одного, а значення цих об'єктивацій повинні стати для дослідника основою для побудови нових гіпотез у творчій активності, що лежить за межами алгоритмів звичної виконавської діяльності аналітика” [297, с. 8].

Триангуляційний підхід до дослідження концептів інтернет-комунікації був застосований Л. Компанцевою. Запропонована нею методика ґрунтується на позиціях когнітології, прагматики й лінгвокультурології й містить такі пункти: 1) семантичний аналіз ключового слова, номінуючого цей концепт; 2) лексико-семантичний аналіз системних зв'язків: синонімії й антонімії; 3) етимологічний аналіз ключового слова й деяких лексем із синонімічного ряду; 4) семантичний аналіз прямих (слово в прямому значенні) і непрямих номінацій (слово в переносному значенні); 5) визначення семантичних відношень концептів з іншими поняттями віртуальної культури; 6) інтерпретативний семантичний аналіз гіперпосилань, де ключовим словом виступає номінація концепту; 7) інтерпретативний семантичний аналіз контекстів, у яких вживаються концепти віртуальної реальності; 8) інтерпретативний аналіз асоціацій, пов'язаних з розглянутим концептом (на матеріалі даних асоціативного експерименту, асоціативного словника й ін.); 9) інтерпретативний аналіз паремій, пов'язаних з розглянутим концептом; 10) аналіз ключових ідей, що визначають розглянутий концепт, і значимих для формування концептосфери Інтернету [169, с. 271].

За запропонованою методикою Л. Компанцева розглядає 3 концепти – *віртуальний простір*, *віртуальний час*, *віртуальна реальність*, *віртуальна спільнота* й доходить висновку, що вони є ключовими для різних національних картин світу. “Тому при певній відмінності ключових ідей, закладених у цих

концептах, вони мають адекватне мовне вираження у всіх мовах і належать до міжмовної лексики” [169, с. 272].

О. Лутовінова як базові концепти віртуального дискурсу розглядає такі: *Інтернет, користувач, комп'ютер*. “Перший дозволяє увійти у віртуальний світ і включитися в процес взаємодії в ньому, другий є способом, засобом досягнення бажаного, третій – творцем і споживачем віртуальної реальності, замикаючи два перших концепти в єдиний ланцюг” [208, с. 297]. Дослідження цих концептів О. Лутовінова здійснює, спираючись на уявлення про концепт як тривимірне утворення, що включає понятійну, предметно-образну й ціннісну складові. Понятійна сторона концепту – його мовна фіксація, “опис, дефініція, вбудовані в систему нашого життєвого досвіду” [там само, с. 296]. Образна сторона концепту включає різні характеристики, відбитих у пам'яті людини предметів, явищ і подій, які “є релевантними ознаками практичного знання” [208]. Ціннісна сторона концепту припускає його важливість для окремої людини і для суспільства в цілому і дозволяє ідентифікувати концепт як такий.

Отже, запропонована в даному дослідженні методика розрахована на аналіз базових концептів інтернет-комунікації – концептів, що лежать в основі формування значущих когнітивно-прагматичних структур, у випадку інтернет-комунікації – концептуальної системи, що визначає виникнення й розвиток того або іншого віртуального жанру, оскільки базові концепти фіксують одиниці картини світу, у яких представлені цінності як окремої віртуальної мовної особистості, так і віртуальної мовної спільноти. Базові концепти – результат моделювання різноманітних структур репрезентації знань у жанрі.

2.2.3. Триангуляційний аналіз жанру чату. Актуальна проблема віртуальної жанрології – визначення когнітивно-прагматичного стрижня жанротворення. До конституційних параметрів жанру слід віднести такі: мережеву спільноту як нову комунікативну та лінгвокультурну одиницю, полікодовість як когнітивно-прагматичне підґрунтя формування мережевого співтовариства того чи іншого жанру; мовні та мовленнєві трансформації, що

віддзеркалюють жанрові новації; базові концепти як когнітивний стрижень віртуального жанротворення. В даному дослідженні зроблено попит розглянути процес формування нового жанру крізь призму заповнення лакун всіх рівнів організації дискурсу – структурно-функціонального, лінгвокультурного, лінгвокогнітивного, прагмалінгвістичного.

Методика дослідження чату має когнітивно-прагматичне підґрунтя – виникнення і активне застосування цього жанру розглядається як сигнал формування нової мовленнєвої спільноти із новою комунікативною практикою і єдиними когнітивними множинами; передбачає наступні кроки: на *першому етапі* на основі зіставно-типологічного визнаються жанроутворювальні параметри чат-комунікації усіх зіставляваних мов (МС і концептуальна діада “свій – чужий”); на *другому етапі* – аналізується МС: із застосуванням дискурс-аналізу досліджуються комунікативні практики МС, визначаються механізми жанроутворення (поліфонічність та елімінування лакун) і комунікативні стратегії МС; на основі дистрибутивного аналізу крізь призму рівневого підходу зіставляється мовна організація МС досліджуваних мов, а також референційний потенціал власних імен відвідувачів чату; *третій етап* спрямовується на аналіз концептуальної діади “свій – чужий” та зіставлення особливостей її вербалізації у чат-комунікації носіїв англійської, французької, російської, української мов: на основі інтерпретативного аналізу вивчаються контексти, побудовані на основі опозиції “свій – чужий”; концептуальний аналіз спрямовано на дослідження і зіставлення репрезентацій діади “свій – чужий” у чат-комунікації мов, що досліджуються; контент-аналіз спрямований на проведення моніторингу інтернет-посилань, у яких актуалізовано концептуальну діаду “свій – чужий”; асоціативний аналіз – реалізацію діади “свій – чужий” у мовній свідомості представників різних націй. Алгоритм аналізу має такі кроки:

1. МС чату як жанроутворювальна комунікативна одиниця:
  - а) лінгвокультурна історія МС; б) мовна організація МС крізь призму трансформації жанру; в) полікодовість як лінгвопрагматичне підґрунтя формування МС чату; г) комунікативні стратегії МС чату; д) елімінування лакун

як когнітивно-прагматичний механізм формування жанру чату (лакуни розмовності, просторово-часові лакуни); є) семантика власних імен учасників чат-комунікації та їх референційний потенціал.

2. Базові концепти як когнітивний стрижень жанру: а) релевантні ознаки концепту в повсякденній і науковій свідомості представників різних етнокультур; б) етимологічний і семантичний аналіз імені концепту; в) інтерпретативний аналіз асоціацій, пов'язаних з даним концептом (на матеріалі даних асоціативного експерименту, словників асоціацій тощо); г) інтерпретативний семантичний аналіз гіперпосилань, де ключовим словом виступає номінація концепту; д) дискурс-аналіз комунікативних стратегій, що забезпечують реалізацію концепту у віртуальному жанрі; є) інтерпретативний семантичний аналіз контекстів, у яких вживаються концепти віртуальної реальності; ж) порівняльний аналіз реалізації базових концептів, що організують віртуальний жанр, у різних лінгвокультурах.

Таким чином, подальше дослідження жанру чату буде зосереджено на двох жанроутворювальних одиницях – мережевих спільнотах як носіях комунікативних практик жанру та базових концептах як когнітивно-прагматичному стрижні формування цих спільнот.

Висновки до розділу 2

Теорія жанрів, у тому числі і віртуальних, спирається на весь спектр комунікативних практик як окремої особистості, так і нації, а нині – глобальної світової спільноти. А тому підходи до аналізу віртуальних жанрів досить різноманітні і базуються на різних критеріях: синхронність / асинхронність комунікації і кількість учасників; інтерактивність і ступінь її інтенсивності; прагматичні особливості перебігу комунікації; тип суб'єктів, з якими здійснюється інтернет-комунікація; тип віртуальної особистості та її комунікативні практики; співвіднесеність віртуальних і паперових жанрів; структурні характеристики інтернет-документа; соціально прийнятий тип комунікативної дії тощо.

Базовим принципом усіх класифікацій віртуальної жанрології є взаємозумовленість жанру та комунікативної практики МС. Зіставлення принципів традиційної та віртуальної жанрології, створення класифікацій, значущих для обох напрямків, пошук жанроутворювальних параметрів, що дозволяють робити висновок про комунікативне майбутнє жанру і когнітивно-прагматичних причини його виникнення, – актуальні завдання інтернет-лінгвістики.

Найбільш повне дослідження жанрів інтернет-комунікації може бути проведене на основі триангуляційного підходу, який передбачає комбінування незалежних якісних і кількісних методів, що доповнюють один одного, використання різних типів даних, звернення до кількох підходів – у межах одного дослідження. Триангуляційний підхід став можливим у лінгвістиці суспільства постмодерну з активізацією загальних методологічних принципів – експансіонізму і експланаторності, про що свідчить низка фактів: віртуальні жанри є предметом дослідження маргінальних наук (лінгвопрагматики, лінгвокогнітології, соціолінгвістики, лінгвокультурології, етнопсихолінгвістики тощо); виникають нові галузі мовознавства, які розглядають певний невластне лінгвістичний аспект віртуального жанроутворення (лінгвопрагматика, лінгвокогнітологія, теорія мовленнєвих актів тощо); розширилися межі лінгвістики, виникла нова її галузь – інтернет-лінгвістика, застосовуються дані інших наук, наприклад, сучасних інформаційних технологій, для аналізу віртуальних жанрів.

Визначення базових одиниць жанру та механізмів жанроутворення – актуальний напрям віртуальної жанрології. В жанроутворенні чату ключову роль відіграють наступні механізми: а) елімінування лакун усіх рівнів організації дискурсу; б) поліфонічність. Базовими одиницями жанроутворення чату є *мережева спільнота* як носій комунікативної практики жанру та *базові концепти* як когнітивно-прагматичний стрижень формування цієї спільноти.

Основні положення цього розділу висвітлено у працях автора [11; 13; 14].

РОЗДІЛ 3

КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ЖАНРУ ЧАТУ

3.1. Мовленнєва спільнота чату як лінгвокультурний та когнітивно-прагматичний феномен

Когнітивно-прагматичні особливості МС чату зумовлені семантикою іменування цього жанру. В англійській мові існують два схожих слова *chat* й *chut*, *якісний зсув семантики яких спричинив виникнення назви жанру* (Додаток Б).

Слово *chat* ([ч'эт]), має значення 'розмова', 'бесіда', 'балаканина', слово *chut* ([ч'ат]), перекладне як вигук 'ну', що виражає нетерпіння. У російській мові кальковане запозичення *чат* вимовляється як вигук (який семантично виражає вимогу високої оперативності в чаті), але при цьому збереглося й значення слова *chat* ('невимушена бесіда', 'балакнина на комп'ютерних сайтах у режимі *реального часу*'). Таким чином, експансія англійських основ призвела до формування в глобальному лінгвокультурному просторі нового комунікативного феномена, що супроводжувалося трансакцією знань: називання жанру – *чат*, закріплюючись у мовній свідомості глобальної спільноти, отримує статус коду в когнітивній безлічі представників різних етнокультур.

Моделі мовленнєвої поведінки й мовленнєві норми МС чату зумовлені семантикою жанру і його лінгвокультурними традиціями. МС Інтернету можуть бути розглянуті як мовленнєві спільноти, організовані за принципом натовпу [337]. Залежно від стратегій і типів комунікації можна виділити два формати організації цих мовленнєвих спільнот: "розумний натовп" і "миттєвий натовп" ("флешмоб"). Комунікативні дії "розумного натовпу" націлені на формування мережевої еліти "ініціаторів, організаторів, креативщиків дій "розумної юрби" [337, с. 339]. Комунікативна поведінка "розумного натовпу" має можливість

якісного перетворення: полілог у мережевих ресурсах сприяє виникненню єдиних когнітивних безлічей членів МС, що дає змогу “розумному натовпу” об’єднатися навколо вирішення серйозних стратегічних завдань, незважаючи на те, що її представники найчастіше роз’єднані територіально й соціально, – “будь то відставка політика-корупціонера, протест проти зростання цін, війни, несправедливе законодавство, розвиток альтернативної енергетики, пошук неземного розуму або захист рідких видів тварин” [там само, с.336]. МС формату “розумний натовп” формуються у віртуальних жанрах, більш орієнтованих на соціально-політичні проблеми, – блогах, твітерах, форумах або в політичних чатах. Комунікативні цілі учасників чат-комунікації менш орієнтовані на соціальні перетворення, більшою мірою припускають особистісну комунікацію, пошук друзів, обмін новинами, а тому в чаті формується субкультура “миттєвого натовпу”, що визначає розчинення особистості учасників у МС. “Причина поширення реальних і віртуальних флешмобів – зростаюче відчуття самотності сучасної людини й нездатність молодих людей до встановлення більш глибоких соціальних контактів. Що таке флешмоб? Це коли група незнайомих один з одним людей раптово збирається у визначеному місці, хвилин десять робить що-небудь безглузде, а потім розбігається в різні боки. Ціль, суть і зміст флешмобу – розвага учасників і подив простих смертних” [195].

Гала: Привіт!

Друг: Як живеш????

Гала: Дивлюсь, як палять машини в Англії.

Вікі: Ну, той що? А я детектив читаю... З вами розмовляю...

Інший: А збираюся до Пінчука.

Гала: Ну й що там цікавого?

Русская: и я бы в Киев хотела. Как-то выберусь из своей глубинки. (В цьому та всіх подальших прикладах зберігається правопис оригіналу).

Чат друзів. – [http:// chatdrusiv.ukr](http://chatdrusiv.ukr)

SAN Беспорядки в Англии – все мирно и без задержаний? Чем их беспорядки демократичней наших?

SETH Факт протестов я знаю и о тех, что за бугром, и о тех что в России. А вы нет? Информации было мало?

SAN Освещать событие и сообщать о событии – это не одно и то же.

SETH. По телеку ни одного упоминания не видел.

SAN Да?! А я телевизор не смотрел и не все равно знал. Может это намек на то, что телик – это не единственный источник информации в XXI веке.

Микроблог О. Завязтого. – http://honghong.ya.ru/replies.xml?item_no

Игорь: После беспорядков в Англии правительство думает о том, чтобы запретить людям пользоваться социальными сетями, такими как Твиттер и Facebook, если возникнут подозрения, что “они замышляют” преступные действия. А потом писатель Кори Доктороу (Cory Doctorow) от метил, что “это предложение тепло восприняли китайские государственные средства массовой информации и чиновники, которые с радостью наблюдают за тем, как западные страны полностью меняют свой стиль руководства”.

Петро: Хто в такому випадку Кемерон: демократ, як і його народ, або силовик-диктатор, як і багато хто з його колег в інших країнах? Цікаве питання, якщо глянути на те, як Кемерон підтримав місцеву раду під керівництвом консерваторів у південному Лондоні, що почав процедуру виселення жінки, чий син був обвинувачений (не засуджений, а просто обвинувачений) у зв'язку з учасниками лондонських безладь.

(Російсько-український блог. – http://tuulik.org/index.php?option=com_content&view)

@KseniaFrolova Ксения Фролова

В Англии пришли к выводу, что во время беспорядков нужно отключать в стране твиттер и фейсбук:)

@Shpilivilizator Шпилливиллизатор

@Eudakimau в твіттере можна все, пока ЕС не ввела тотальный контроль после беспорядков в Англии.

Twitter for Android. – <http://twitter.com/#!/Shpilivilizator/statuses>

Всі наведені приклади обговорень щодо безладь в Великобританії розміщені на ресурсах різних жанрів (чат, мікроблог, блог, твіттер). Комунікативні дії відвідувачів мікроблогу, блогу, твіттеру носять інформативний характер, більш соціально орієнтовані, ніж відвідувачів чату, спілкування в якому має фактичну спрямованість. Комуніканти мікроблогу, блогу, твіттера об'єднуються навколо єдиної тематики, триває формування спільних когнітивних безлічей учасників спілкування, що реалізується в загальних для всіх ресурсів тематичних рядах:

Соціальне безладдя: все мирно и без задержаний? Чем их беспорядки демократичней наших? факт протестов; беспорядки в Англии; если возникнут подозрения, что “они замышляют“ преступные действия; був обвинувачений у зв'язку з учасниками лондонських безладь.

Обмеження свободи комунікації в Мережі урядами: освещать событие и сообщать о событии – это не одно и тоже; по телеку ни одного упоминания не видел; может это намек на то, что телик – это не единственный источник информации в XXI веке; правительство думает о том, чтобы запретить людям пользоваться социальными сетями, такими как Твиттер и Facebook; это предложение тепло восприняли китайские государственные средства массовой информации и чиновники, которые с радостью наблюдают за тем, как западные страны полностью меняют свой стиль руководства; хто в такому випадку Кемерон: демократ, як і його народ, або силовик-диктатор, як і багато хто з його колег в інших країнах?почав процедуру виселення жінки, чий син був обвинувачений (не засуджений, а просто обвинувачений) у зв'язку з учасниками лондонських безладь; В Англии пришли к выводу, что во время беспорядков

нужно отключать в стране твиттер и фейсбук:); пока ЕС не ввела тотальный контроль после беспорядков в Англии.

Об'єднуюча й мобілізаційна роль інтернет-спілкування: может это намек на то, что телик – это не единственный источник информации в XXI веке; в Англии пришли к выводу, что во время беспорядков нужно отключать в стране твиттер и фейсбук:); в твиттере можно все, пока ЕС не ввела тотальный контроль после беспорядков в Англии; после беспорядков в Англии правительство думает о том, чтобы запретить людям пользоваться социальными сетями, такими как Твиттер и Facebook, если возникнут подозрения, что “они замышляют” преступные действия. во время беспорядков нужно отключать в стране твиттер и фейсбук:).

В чат-комунікації (І приклад) тема безладь в Великобританії – лише одна з цілої низки, що формують комунікативну ситуації обміну особистісними новинами (*дивлюсь, як палять машини в Англії; детектив читаю; збираюся до Пінчука*). Комунікативна поведінка “розумного натовпу” в жанрах блогу, мікроблогу, твіттера сприяє формуванню глобального полілогу однієї соціально-політичної тематики у різних мережевих ресурсах, в той час як комунікація в чаті обмежена рамками цього жанру. Комунікація в чаті формується за сценарієм флешмобу і не передбачає глибоких соціальних контактів.

МС чатів притаманна культурно-мовна поліфонія, що знаходить прояв у співіснуванні кількох етнокультур у межах одного МС; застосуванні декількох мов і спільного коду, тематичному наповненні. Спілкування в чаті здебільшого має фатичний характер, виключення становлять політичні чати, що припускають інформування. Ця особливість визначає тематичну організацію чатів усіх етнокультур (докладніше 4.3.2). До переважної тематики належать *особистісно-орієнтована* (вибір найбільш успішної віртуальної особистості, знайомства, здоров'я, відпочинок, захоплення й т.ін.), *соціально-орієнтована* (новини культури й шоу-бізнесу, навчання, політика тощо) і *предметно-професійна* (програмування, веб-дизайн, комп'ютерні новини тощо). Стирання національно-

специфічних особливостей у виборі тематики спілкування в чатах є свідченням глобалізації культурно-мовної поліфонії.

Таким чином, лінгвокультура й прагматика флешмобу відбивають мовну свідомість представників МС чатів і зумовлюють їх мовленнєву поведінку.

3.2. Дискурсивна поліфонічність у жанрі чатів як модель соціальної поведінки

Знання коду й дискурсивної ситуації – дві умови успішності комунікації. Дискурси чатів є підтвердженням семантичного ускладнення комунікації. Їх можна віднести до структур поліфонічних – полікодових і полімодальних, що відповідає нормам комунікативної поведінки представників мережеских спільнот чатів. Поліфонічність дискурсів чатів визначається флешмобною організацією мовної свідомості їхніх учасників. Багатоголосся чатів припускає когнітивний парадокс: іллокутивна настанова на самопрезентацію особистості в МС чату поєднана із входженням в “коло своїх”, що припускає втрату ідентичності, розчинення в натовпі. Поліфонічність дискурсу МС чатів зумовлюється ефектом накладання мовних картин миру учасників МС: він народжується „аж ніяк не “всередині” окремо взятої семіотичної особистості, а на “прикордонні” свідомості, на діалогічних/полілогічних перехрестях” [52, с. 291]. Поліфонічність дискурсу МС чатів виражається в руйнуванні сталого співвідношення між висловлюванням і суб’єктом висловлювання, між висловлюванням і значенням висловлювання, між висловлюванням і набором певних смислів. Кодово-модальна поліфонія дискурсів чат-комунікації – один із виявів мовної поліфонії (мову ми розглядаємо як будь-яку систему знаків), оскільки вони “зіткані з різних (часом, принципово різних) наборів знаків, що використовуються в процесі людської комунікації” [184, с. 263].

Онтологія поліфонічності дискурсів МС чатів полягає в полікодовості – використанні різних знаків онтологічно різних семіотичних систем (літери + цифри в межах одного слова; слово+ смайлик; слова + надлишкова графіка,

літери й морфеми з різних мов та ін.) і поліmodalності дискурсів – можливості їхнього сприйняття різними сенсорними каналами. Дискурси МС чатів становлять єдине ціле вербальних і невербальних знаків, формуючи тим самим середовище візуалізованої інформації, яке дозволяє членам МС витратити менше часу й інтелектуальних зусиль для осмислення й сприйняття, що створює передумови для маніпулювання свідомістю МС чатів.

Мовна поліфонія все більше визначає склад комунікантів мережевих спільнот чатів, що припускає співіснування в єдиному комунікативному просторі кількох мов, не обов'язково рівноправних й однаково функціонуючих у тих самих сферах. Вибір тієї або іншої мови зумовлений обраною стратегією спілкування, яка передбачає зміну коду й взаємне використання обох мов. Успішна комунікативна стратегія передбачає однаково усвідомленість коду для адресанта й адресата. Наприклад, у ситуації чат-комунікації усвідомленість коду може бути забезпечена володінням єдиним арсеналом мережевого сленгу, аббревіації, графічних означень (смайлики, аватари тощо), технологіями організації комунікації (вхід у ресурс, вихід, вибір ніків, "ігнор" тощо), а також моделями заповнення лакун розмовності. Усі ці засоби спрямовані на використання певного коду – сукупності одиниць, що тяжіють до рівня змістової однозначності. Володіння нормою – умова забезпечення тотожності кодів адресанта й адресата, що є свідченням єдності їхнього мовного досвіду.

Butter-fly: You Pee !!! :)

pompol%%: Ouais, ouais! Eh bah, ce n'est pas très actif quand je ne suis pas là^^

Butter-fly: Ben oui ^^"

coco11: on peut <> sur bla bla 🤪 coco (<http://www.loisirados.com>).

Наведений приклад демонструє розмовну стихію з усіма наявними особливостями розмовного мовлення, актуалізованого в кодї, знайомому всім учасникам чат-спілкування: на *фонетичному рівні* – редукція голосних звуків аж до їхнього випадання (*ох тяж випадок*), звуконаслідування (*bla bla*); на *графічному* – використання семіотично значущих символів (смайлики, розділові знаки, що мають прагматику кооперації та передачі емоцій – !!! :) –

усмішка, ^^" – здивування, <> – балачки), на лексичному – трансляція розмовного мовлення крізь призму використання просторічних лексем (*Ouais, ouais!* – `так, так!`, *Ben oui* – `мабуть, так, ну так`), на граматичному – уніфіковані форми звертань (*You Pee !!!* :) – видозмінене сленгове привітання, що має значення `клас!`, `супер!`); використання знаків різних семіотичних систем в називаннях комунікантів (*potpol%%%*, *cocol1*), мовна гра, спрямована на нову інтерпретацію іменувань (*Butterfly* – метелик, *Butter-fly* – літаюче масло).

Активно розглядається сучасною лінгвістикою питання про комунікацію на *Lingua Franka* (мові-посереднику) у мультикультурному суспільстві [196, с. 304 – 305]. Звернення до *Lingua Franka* у Мережі відроджує традиції середньосхідної середземноморської торгової мови французьких, італійських, арабських купців, що забезпечувала їхні контакти аж до 19 століття. Ця підмова стає засобом взаєморозуміння носіїв різних національних мов і свідченням інтеграції етнокультур. Порушення усіляких норм подібної взаємодії оцінюється як абсолютно закономірне й не впливає на процес розуміння, оскільки першочергового значення набуває реалізація іллокутивних настанов комунікантів на продуктивне спілкування.

[Сегодня 17:09] Katy_kat: 😊

[Сегодня 17:09] Katy_kat: 😱 Ні! Ты Нуб? – новичок 🌸😊

[Сегодня 16:55] Влад18: Вообще-то Госу. Сюда просто заглянул..

[Сегодня 16:55] Gekata: Лакер или лаймер? 😊

[Сегодня 16:54] Влад18: 🤪 дадада.Сейчас я на сейф.

[Сегодня 16:52] Katy_kat: 🤪(славный))) Удачи. (<http://anti-free.ru/forum>).

У наведеному прикладі ми бачимо застосування *Lingva Franka* в російській транслітерації (*Госу* – від англ. *gosu*, *лакер* – від англ. *lucker*, *ламер* – від англ. *lamer*) та транскрипції (*Сэйв* від англ. *Save*; *Нуб* – від англ. *newbie*). При цьому значення використаних лексем зберігається однакове у всіх мовах: *Нуб* – новичок. *Госу* (*gosu*) – опытный игрок. *Лакер* – обращение к игроку, который (по мнению говорящего) добивается успеха в игре чисто случайно, из-за личной

удачливості (lucker, от англ. luck). Ламер – починаючий геймер. Ещє ничего не понимает в игре. Проигрывает часто, выигрывает редко. В особо тяжелых случаях раздражается бессвязными обвинениями, утверждая, что “это всё заговор”. В противном случае, со временем превращается в профи или хотя бы середнячка (lamer, от англ. Lame – хромой). *Сэйв* (англ. save) – точка сохранения игры. В случае неудачи можно загрузиться и заново начать играть с того же места. В мультиплеере сэйвов нет [423].

І. Кушнарьювою було запропоновано дослідження ситуації з перемиканням коду за такими прагматичними параметрами: 1) види мови: природна мова (спонтанна або підготовлена) і “неприродна” мова (фіктивна, або вигадана, або інсценована); 2) ситуаційні (просторово-часові) характеристики мови: контактна мова (бесіда віч-на-віч) і дистантна мова (бесіда по телефону або в електронному дискурсі); 3) кількісні характеристики партнерів мови: міжособистісне спілкування й спілкування в групі; 4) ступінь відкритості: приватне, відносно відкрите й цілком відкрите спілкування для інших; 5) соціальні відносини між партнерами спілкування: симетричні й асиметричні (нерівність зумовлена або антропологічними, або соціокультурними, або предметно-ситуативними чинниками); 6) жанрові характеристики мови: директив, наратив, дискурсив; 7) ступінь знайомства партнерів: близькість, дружнє знайомство, поверхнєве знайомство, відсутність знайомства; 8) ступінь підготовленості партнерів до бесіди: непідготовлена, не зовсім підготовлена, спеціально підготовлена; 9) співвідношення між самим спілкуванням й умовами його реалізації: більш-менш зумовлене обставинами спілкування; 10) ступінь визначеності теми бесіди: відсутність визначеної теми, загальний напрямок теми, спеціалізація [197, с. 59 – 60].

Оскільки в мережевій комунікації значну прагматичну роль відіграють коди різних семіотичних систем, тому вважаємо, що запропонований І. Кушнарьювою перелік може бути доповнено такими параметрами: 1) співіснування (рівноправне, домінуюче) кількох культур у межах однієї національної лінгвокультурної спільноти; 2) застосування засобів різних

семіотичних систем у процесі комунікації; 3) заповнення аудіовиразних і просторово-часових лакун мовними засобами; 4) актуалізація референційного потенціалу власних імен у реалізації комунікативних стратегій представників мережових спільнот; 5) перемикання коду як маркер соціальної поведінки представників МС.

[17:09] **Catty:** 😳

[17:09] **CruelMan:** 😏 Hi! you? – newcomer 🌸

[16:55] **BigMan:** dropped for a min..

[16:55] **Gekata:** Laaacker and lucker? 😊

[16:54] **Wundy:** 🍷 yeaaaaa. Now I am a seiv.

[16:52] **Catty:** 🍷 nice))) guuudlaaaack.

[16:51] **Wundy:** 🍷 (<http://www.us.chat.com>).

У наведеному прикладі бачимо застосування транслітерації (*guuudlaaaack* – від англ. *goodluck*, *laaacker* – від англ. *lucker*) та транскрипції (*Seiv* від англ. – *Save*).

Мовна поліфонія в жанрі чату орієнтована на консенсус, формування єдиної мовної спільноти й відрізняється спільною стратегією терпимого ставлення до мовних і комунікативних помилок. Допущення граматичних і лексичних неточностей набуває статусу норми й не призводить до серйозних порушень у процесі інтеракції. Мовна поліфонія зумовлює різні комунікативні стратегії учасників комунікації, що намагаються перебороти прогалини в мовній компетенції. М. Рижковим були докладно досліджені стратегії учасників чат-комунікації (Додаток Є). Наступні МСт реалізуються в дискурсах завдяки мовній поліфонії:

1. **Ендемічна** МСт, “характерна для досвідчених користувачів, є диференціацією національних секторів Всесвітньої павутини в межах біполярних лінгвокультурних опозицій “свій – чужий” й “свій – інший” [255, с. 16]. Цілі цієї стратегії подвійні: з одного боку, змінити мовну поведінку співрозмовника відповідно до конвенцій мережової спільноти, з іншого боку – за

рахунок володінням нормами переключення посісти статусно-рольову позицію лідера в чаті на фоні користувачів, не здатних до комунікації в полікодовому режимі.

У наведеному нижче фрагменті чату відвідувач ресурсу *Someguy* навмисно використовує характерні для чат-комунікації аббревіатури у всіх зіставляваних мовах (*BRO* – сленгова форма слова *brother*, *чувак*, *братан*; *lol* – аббревіатура фрази *laugh out loud*, еквівалент російського *ржунемагу*; *AAP* – *Always A Pleasure*, *завжди – будь ласка*) і неологізм (прислівник *al desko* – *сидячи за робочим столом під час роботи в Інтернеті*), які виконують кодову функцію. Прагматичне завдання використання зазначених лексичних сигналів припускає тестування співрозмовника *gamergirl* на предмет володіння нормами мовної поведінки в ресурсі, а саме – прагматикою переключення кодів. Так, використання аббревіатур *BRO*, *lol* й *AAP* не викликає в комуніканта *gamergirl* прогнозованої реакції. Припускається, судячи з обраного жіночого ніку, звернення *BRO* повинне було викликати у відвідувача *gamergirl* яке-небудь корегування гендерного маркера, аббревіатура *lol* – подив щодо причини сміху, що повинно було послужити сигналом до зміни комунікативної тактики, і нарешті, аббревіатура *AAP* має іллокутивну настанову на приниження комуніканта *gamergirl*, не знайомого з полікодовою системою чат-комунікації. Прагматичним результатом ендемічної стратегії, обраної відвідувачем *Someguy*, у цьому уривку є вихід користувача *gamergirl* з ресурсу через неподолання комунікативного бар'єра:

gamergirl: *hi, here I am pals*

Someguy : *hey BRO*

gamergirl: *hi*

Someguy: *I lolaldesko*

gamergirl: *What? I didn't get you.*

Someguy: *AAP.*

HOST: *usergamergirl has left chat*

(<http://www.uk.www.coolchat.com>).

2. *Оцінна* МСт, якій властива, з одного боку, прагматика осудження, глузування, зневаги й ін., з іншого боку, – прагматика схвалення, замилювання, сприятливого ставлення. “Когнітивною передумовою пейоративних мовленнєвих дій є прагнення понизити комунікативний статус, зменшити авторитет об’єкта негативної оцінки. Ціленастановою похвали, що інформує співрозмовника про позитивну оцінку, є вираження об’єктивного судження про комунікативного партнера, водночас як комплімент спрямований на створення атмосфери інтимізації й солідаризації спілкування” [255, с. 17], у його основу “покладено бажання повідомити адресатові щось приємне, викликати симпатію” [255, с. 17].

ZeNiTa FLOOOOOOD YEАННН :) Ps: Les boulets sont bienvenus aussi ! Mwhaha
XxAsSaSsiNxX C'est vrai je suis le bienvenue ???

Drayke xD Oui assassin

Quentin12 Euh et moi ?

pompol JE RÉPONDS PRÉSENT !!! XD

Drayke Non toi Quentin xD on veut pas te toi (joke)

Quentin12 >< c'est bon je parts si c'est ainssi...

Drayke xD je rigole bébé =\$

ZeNiTa Флуууууд :) Все шары приглашены! Хахахаха

XxAsSaSsiNxX Это правда, я приглашен ???

Drayke xD Да убийца

Quentin12 А, а я ?

pompol Я ОТВЕЧАЮ ПРИСУТСТВУЙ !!! XD

Drayke Только не ты Квентин xD не хотим тебя (joke)

Quentin12 >< хорошо, если так я иду

Drayke xD я смеюсь младенчик =\$ (<http://www.loisirados.com/chat-ado/>).

У наведеному прикладі реалізована прагматика іронії за допомогою використання пейоративних імен учасників комунікації (*assassin*, *bébé* =\$), жартівливого зниження статусу комунікантів (*Non toi Quentin x on veut pas te toi* (*joke*)). Іронічна (але не образлива) оцінка комунікантів розрахована на

актуалізацію зворотного зв'язку, підтримка ритму чат-спілкування: комунікант Драуке після озвученої репліки (*Non toi Quentin x on veut pas te toi*), що ґрунтується на зниженні статусу співрозмовника, відзначає, що фраза не мала на меті образу – (*joke*).

3. *Девіантна* МСт націлена на порушення постулатів кооперативного спілкування, на утвердження статусу переваги й розпалювання сварки за допомогою маніпулювання принципом полікодової організації чат-комунікації. М. Рижков до мовних показників девіантної МСт відносить “ерративне перекручування орфографії в апелятивах-ніконімах, вигуки, табуйовану й обценну лексику, жаргонізми, медичну термінологію, яку використовують як перифрази, некодифіковані скорочення, редуплікацію розділових знаків, верхній графічний реґістр клавіатурного набору, безособові й неозначено-особові речення, а також такі стилістичні фігури, як гіпербола, оксюморон, апосіопесис і повтор” [255, с. 19]. Цей список може бути доповнений ще кількома показниками, які визначає мовна поліфонія – відмова переходити на комунікацію менш престижною мовою в цій мережевій спільноті; ігнорування комуніканта, що спілкується непрестижною в цій спільноті мовою, тобто відмова від мовної поліфонії. Прагматичне завдання позначених параметрів – маніпулятивний вплив на співрозмовника, формування “кола своїх” у жорстко визначених комунікативних межах.

Патріот: Доброго дня, Герой

Герой майбутнього: Ні, Патріот! Радий тебе бачити!

Издонбасса: Велкам, друзья! Рад познакомиться!

Патріот: Наш чат – не твій чат, Изоткудатотам! Не дуже раді тобі в нашому чаті!

Герой майбутнього: Продовжуємо! (<http://patriot-ukr.mpchat.com>)

У поданому фрагменті мовленнєва стратегія комунікантів *Патріот* і *Герой майбутнього* девіантна, оскільки ці персонажі відмовляються від мовної поліфонії, порушують стратегію комунікативної кооперації, використовують пейоративний неологізм *Изоткудатотам* стосовно комуніканта *Издонбасса*, тим

самим, по-перше, демонструючи свою комунікативну компетентність – знання російської мови, по-друге, актуалізуючи свою відмову від спілкування російською мовою, по-третє, змушуючи відвідувача ресурсу, що використовує непрестижну в даному ресурсі мову, перервати комунікацію;

4. *МСт фасцинації* припускає вплив на сферу емоційного сприйняття. “Особливу цінність у віртуальному просторі мають засоби експресивності, образності, наочності й новизни” [255, с. 19]. Прагматичні цілі цієї МСт різноманітні: підштовхнути співрозмовника до виконання рефлексивних дій, акцентувати його увагу на якому-небудь питанні; піти від неприємної розмови; підсилити емоційну виразність комунікації; додати їй більше виразності й переконливості.

Друг: !!! Ты еще не превратилась в виртуальное красноглазое существо, вросшее пальцами в клавиатуру и живущее сеткой единой????????????????????

Стерва: COOL! Ты, как погляжу, (инфо)умен :))) (<http://ukr.chat.ru>).

У наведеному фрагменті чату між комунікантами зав'язується спілкування з іллокутивною настановою на флірт. Комуніканти іронічно оцінюють один одного, тим самим створюючи єдиний когнітивний простір. Прагматика іронії формується метафоричною презентацією образу “іншого”. Ця метафорична презентація має два прагматичних вектори: з одного боку – опис стану повного занурення у віртуальну реальність і трансформація реальної особистості у віртуальну (“*Ты еще не превратилась в виртуальное красноглазое существо*”), з іншого (“*вросшее пальцами в клавиатуру и живущее сеткой единой*”) – відзначені навички віртуальної комунікації. Метафорична презентація образу іншого; використання прецедентного тексту (*сеткой единой – хлебом единым*), що є маркером релігійного дискурсу, який має на меті створити когнітивний парадокс чат-комунікації; використання okazionalizmu (*инфо)умен* як натяк на гендерну невизначеність співрозмовника (під ніком *Друг* може ховатися і чоловік, і жінка) і його схильність до іронічного філософствування, надмірність розділових знаків і використання смайликів як єдина кодова система, введення в дискурс англомовної лексики, зрозумілої обом співрозмовникам, – метою усіх

цих образних засобів є привнесення ефекту новизни й експресивності в комунікацію й формування “кола своїх” на основі спільних моделей мовленнєвої поведінки, що припускає множинні переключення кодів.

Таким чином, поліфонічність чат-комунікації має жанроутворювальний характер і може виявлятися в кількох аспектах:

– кодово-модальній поліфонії креолізованих дискурсів чатів:

11:40:25 В чат вошла ИЩУ_ДОСТОЙНОГО; вошел Jey40, PARUS

11:40:31 !!!!!ТИГРА_ПЛЮШЕВАЯ ВОЛЯ.ua: [11:39:13] 😊ggg...c *how is your life?!:))))*

11:40:33 В чат вошла Блондинка_на_LEXUSE, SKVIRT; вошел arai

11:40:33 MaCHO entra dans la chamber 😊😊😊

11:40:41 ВОЛЯ.ua Not good. Скучно! ІМНО!

11:40:41 В чат вошел Абрикосовый_бегемот, Alphasdog, man_with_BMW, Благородный_дон

11:40:43 VENA [11:40:10] 😊😊😊😊😊

11:40:46 !!!!!ТИГРА_ПЛЮШЕВАЯ 😊опять Маху потеряла!

11:40:49 В чат вошла Je_suis_belle): GL! (<http://ukr.chat.ru>)

Поліфонічність представленого фрагмента дискурсу чату виявляється у використанні знаків як онтологічно різних семіотичних систем, так і семіотичних систем однієї природи. У першому випадку в межах одного слова поєднуються літери й цифри (Jey40), слова й малюнок (😊опять Маху потеряла!), звуконаслідування й малюнок (😊 ggg...c), надлишкові розділові знаки в довільних позиціях дискурсу й слова (!!!!!ТИГРА_ПЛЮШЕВАЯ; *how is your life?!:))))*). Кольорове оформлення дискурсу також має психолінгвістичний характер. Семантика кольорів використовується членами МС для самопрезентації й самоідентифікації. Так, червоні кольори в нікі Блондинка_на_LEXUSE актуалізує семи “сексуальність”, “агресивність”, “престижність”, що підтверджується й семантикою ніка: у слов’янській мовній свідомості образ блондинки завжди асоціюється із сексапільністю, недалекістю (Дані отримані із [426, с. 59]). Блондинка – красивая, девушка, волосы,

голубоглазая, длинноногая, высокая, очень красивая, длинная, дура, завлечение, кино, кокетка), машина марки LEXUSE – із соціальною престижністю. Актуалізація ніка **Благородный_дон** за допомогою кольорової гами – зелених кольорів підкреслює семантику шляхетності, вибраності, самодостатності. Використання знаків онтологічно різних семіотичних систем орієнтовано на створення спільного сенсорного поля МСт чату як мовленнєвої спільноти, члени якої “здатні зрозуміти один одного й мислити близько друг до друга” [125, с. 123]. Полікодовий дискурс перетворюється в універсальний засіб зв’язку представників МСт чату, що належать до різних лінгвокультур. У результаті відбувається формування “кола своїх” через обмін значеннями між індивідуальними картинами світу й загальною картиною світу МСт;

– використанні кількох мов в одному чаті.

<**RosaPaamela**> i want it

<**RosaPaamela**> send me a private msg

<**bobolo**> Non Jess c le chinois

<**iLLuSio_96**> j'ai toujours eu ce pseudo et aussi Tourterelle

<**bobolo**> J'ai deja vu ce pseudo

<**Jess**> ya

<**TomuUsa-i**> good thx

<**nannerpussbaggi**> us queers have the same rights as straight people

<**TomuUsa-i**> where from barbie?

<**bobolo**> Ah ok tourterelle

<**Snuffy**> RosaPaamela come here

<**bobolo**> Zhong guo zai di qiou shang shi neng yuan zui da de guo jia

<**bobolo**> i'm here, i'm queer, get used to it.

<**Barbie_279**> from cyprus

<**Skinny-Lil-Boy**> naah I will just iggy ya (<http://www.userplane.com>).

У наведеному фрагменті багатомовного чату використання різних мов не може бути розцінене як комунікативний шум. Навпаки, вибір тієї або іншої мови актуалізує певну лінгвокультуру.

– автоматичному перекладі дискурсів чатів (Додаток Д).

<Bumper_Sticker> dunno about FoxMulder

<Bumper_Sticker> I win Peace of mind

<FoxMulder> johnnybgood': lol

johnnybgood': now known as |ll|lll|lll|ll

Devi_476 has left channel #just_friends : Devi_476

*FoxMulder: Bleep!

(friendshttp://chat.icq.com)

У цьому прикладі англійська мова виконує прагматичну функцію *Lingva Franka*. Діалог між учасникам комунікації мало змістовний. В основному репліки включають семіотичні коди, суттєві для міжкультурного простору – *lol*, *|ll|lll|lll|ll*, *Bleep!* Ці коди мало інформативні, але забезпечують взаєморозуміння комунікантів, дозволяють діалогу відбутися.

Отже, мовна поліфонія є засобом глобалізації чат-комунікації, розширення кола комунікантів у чаті триває за рахунок усунення мовних і культурних бар'єрів. Включеність кодів інших семіотичних систем є свідченням дискурсивної ускладненості жанру чату, його багатомірної організації, формування глобальної семіотичної системи.

3.3. Лакунарність жанру чату: механізми елімінування

Дискурс МС чатів представлений розмовною стихією, відтворення якої припускає заміщення аудіовиражальних лакун і лакун розмовності. Цей процес зумовлений неконгруентністю віртуальної й реальної комунікації, змішуванням форм усного й письмового мовлення (докладніше: [169]). У комунікативній організації МС чатів спостерігається компенсований тип лакун, при якому “чужий образ замінюється аналогом, дібраним серед подібних (за тими або іншими культурологічними характеристиками) образів “своєї” свідомості, при цьому змістовні втрати зберігаються, але існують паралельно з новими смислами, “привнесеними” своїм “аналогом” [215, с. 13]. Лакуни чат-комунікації припускають формування образу специфічних реалій, процесів,

станів, зовнішніх стосовно узуального досвіду носія тієї або іншої етнокультури. Вони можуть бути розглянуті за кількома напрямками:

- у межах рівневого підходу до системи мови, відповідно до якого виділяються фонетико-графічні, лексичні, граматичні лакуни;

- у межах лінгвокогнітивного підходу розглядаються лакуни в мовній свідомості націй, що виникають при трансляції значимих понять з однієї національної концептуальної системи в іншу;

- у межах лінгвокультурного підходу лакуни розглядаються як несумісні (роз'єднувальні) елементи в мовах і культурах, актуалізовані при міжкультурній комунікації;

- у межах прагмалінгвістичного підходу заповнення лакун у чат-комунікації остаточною метою припускає створення “кола своїх” МС, реалізацію настанови на комунікативну кооперацію, візуалізацію подій і передачу емоцій.

Відтворення в чаті розмовності в письмовому варіанті актуалізує заповнення всіх наведених типів лакун, що може бути досліджено крізь призму рівневого підходу.

3.3.1. Фонетико-графічний рівень організації чату крізь призму заповнення лакун розмовності. Заповнення лакун розмовності на фонетичному й графічному рівнях чату сприяє оптимізації процесу комунікації в мережевій спільноті. Для того, щоб комунікантам стати повноправними членами мережевої спільноти, необхідно використати можливості цих рівнів у кодуванні й декодуванні інформації, оскільки “фонетичний і графічний рівні Інтернету створюють квазіеквівалент розмовно-письмового мовлення” [169, с. 275]. Оскільки віртуальне спілкування не дозволяє зберегти аудіовізуальну лакуну, спілкування в чаті стає подібним до “роботи перекладача, який намагається наблизити текст до розуміння читачем іншої культури” [169, с. 275], коли фрагмент дискурсу, організованого за принципом тієї або іншої лінгвокультури передається за допомогою системи кодів, прийнятої в мережевій спільноті.

Лакуни фонетичного й графічного рівнів можуть бути розглянуті як *інтрамовні*, тобто такі, що реально не існують у мові, але потенційно готові до реалізації в мовленні. Ці лакуни значно ускладнюють процес комунікації, а тому прагматика чату припускає активне заповнення цих лакун і формування в усіх представників мережевої спільноти *кодової компетенції* – “знання того, як вибрати найзручнішу семіотичну систему, і того, як користуючись її знаками, мовець повинен це знання кодувати, а слухач декодувати” [143, с. 209]. Створення в чат-комунікації квазіеквівалента розмовності на фонетичному й графічному рівнях сприяє формуванню єдиного коду для всіх користувачів, а отже, “їхній когнітивно-прагматичній адаптації в Мережі, переходу з розряду “чужих” у розряд “своїх” [169, с. 78].

Л. Компанцевою [169]. були досліджені найбільш значимі прийоми заповнення аудіовізуальних лакун на фонетичному й графічному рівнях україно- і російськомовної чат-комунікації. Вони є актуальними й для англomовної й франкомовної етнокультур.

Заміна традиційного фонематичного принципу письма на фонетичний характерна мережевим спільнотам чатів, де комунікація здійснюється мовами, орфографія яких відбиває серед інших фонетичний принцип. У цьому випадку учасники чату орфографічно адаптують написання слів до неправильного усного мовлення. Наприклад: англ.: *thenx* (thanks), *UaR* (*you are* або *your*); фр.: *ha ben voilàà c'est mieux là* ^ Megan-->*t'es en vacances ?*, рос.: *многа, кадела, че там, папались, счас, Ну воооот, это лучше там, Меган, ты на каникулах?*; укр.: *а шо неможна, йа не для тобі та не твоя*.

В англomовній і франкомовній чат-комунікації спостерігається редукція написання деяких слів: англ.: *thnx* (thanks), *UR* (*you are* або *your*); фр.: *jdr* (*j'adore*) *les souchis et vs* (vous)?; рос.: “*Ну воооот это лучше там Меган ты на каникулах?*”, “*кадела*”; укр.: “*а шо неможна*”, *йа не для тобі та не твоя*”, що відбиває особливості сучасної англійської, у тому числі і її американський варіант, та французької розмовних мов. Оскільки англійській орфографії властивий принцип історичності й традиційності, фонетичної адаптації до

розмовного мовлення й порушень правил орфографії з метою відтворення розмовності в англомовній чат-комунікації не було зафіксовано. Зазначена закономірність відбиває особливості національної мовної свідомості відвідувачів чатів, що керує практичними діями носіїв мови при її використанні в розмовній сфері. Адаптація правил написання до розмовної ситуації чату є свідченням комунікативності орфографії, можливості відтворення віртуальної ментальності за допомогою зламування стереотипів – заміни традиційного фонематичного принципу письма на фонетичний в українській, російській і французькій мовах і редукації написання слів – в англійській.

Зважаючи на актуалізацію (українська, російська, французька мови) або неактуалізацію (англійська мова) фонетичного принципу в орфографії, тенденція **аграматизму** в дискурсах чатів виявляється по-різному. Так, українській і російській мовам властиве **фонетико-графічне спрощення й вульгаризація зорового образу слова**. На думку Л. Компанцевої, “ця тенденція має два боки: прагнення до передачі розмовності й неможливість адекватного добору письмової фіксації слова усній вимові” [169, с. 276]. Аграматизм в україно- і російськомовних чатах є відбиттям рівня мовної культури й освіченості комуніканта, а також формує ефект потоку свідомості, швидкісний режим чат-комунікації припускає спрощення в написанні слів і зневагу граматичними нормами (Додаток Г): *yab ne hotiv; nechoc, ne кажи; та розкажуй шо в тя нового. эт я здрастуйте! как у тя дела?, большое количество, всем прив; у франкомовних чатах: j'aime (j'aime) (значення – я люблю, злите написання), gdmonde (grande monde) (у значенні – багато народу, злите написання двох слів з редукацією голосних)*. В англомовних чатах аграматизм спостерігається меншою мірою. До найпоширеніших порушень норм правопису можна віднести використання малої літери замість великої у власних назвах: *rachel from ontario, canada*. Крім того, узуальною нормою англомовної чат-комунікації стає використання скорочених форм сленгізмів, що формує ситуацію потоку свідомості в режимі “тут і зараз”, а також визначає систему кодів мережевої

спільноти чату: *MOM* (сленгова форма слова *mother*), *BRO* (сленгова форма слова *brother* – чувак, братан), *AIGHT* (All right), *APE* (Mad, crazy).

Мережеві спільноти чатів усіх розглянутих лінгвокультур використовують письмові форми *розмовних мовних конструкцій, що передають емоційно-вольові виявлення й безпосередньо пов'язані з мімікою, жестом й інтонацією*. В англійській чат-комунікації ці конструкції представлені широкою системою аббревіацій, що виконують когнітивну компресивну функцію: цілі фрази, які виражають емоційно-вольові виявлення, стискаються до однієї аббревіатури, що виконує синтаксичні функції частки, вигуку або звуконаслідування. Наприклад: *AMG* (Ah My God); *ADM* (іспанський еквівалент Oh My God! – ¡Ay Dios Mío!); *AG* (Aggressive) – коментар відносно емоційного забарвлення виявлення, *SOOOO COOL!!* – вигук, що виражає схвалення, *LOL* (від англ. *Laughing Out Loud* – я вмираю від сміху) – вигук та ін. Англійська аббревіація, що передає емоційно-вольові виявлення, активно транслюється в українську й російську чат-комунікацію, виконуючи функцію делакунізації, що в окремих випадках продукує конкуренцію засобів у чат-комунікації. Так, аббревіатура *LOL* має російський сленговий еквівалент – *ржунимагу* й французьке – *mdr* (mort de rire); вигук *Cool!* – калькований еквівалент *Круто!*; французькі аббревіатури мають наступні значення *Cad, càd* – *C'est-à-dire* – тобто; *Lu, lut* – *salut* – вітання, прощання; *Tlm* – *tout le monde* – весь світ.

Делакунізація мовних конструкцій, що забезпечують емоційно-вольові інтенції, залучає когнітивно-інтерпретаційний рівень комунікації, який припускає здатність комунікантів декодувати запозичені конструкції, діяти в межах комунікативної культури своєї мережевої спільноти, включити його код у свою мовну картину світу.

У МС чатів усіх розглянутих лінгвокультур *просодичні лакуни активно заповнюються за допомогою використання повторюваних розділових знаків, рядкових і великих літер для передачі інтонації й модуляції голосу*. Графічні засоби заповнення просодичних лакун виконують ряд когнітивно-прагматичних функцій: передають більший обсяг інформації щодо емоційного настрою

комунікантів; містять цілий шар емоційно-оцінних характеристик, які відбивають стан адресата в момент продукування мовлення; полегшують акт розуміння мовлення, що поєднано також з осмисленням емоційно-оцінних реакцій інших комунікантів. У всіх розглянутих нами лінгвокультурах вироблено єдині принципи заповнення просодичних лакун, що свідчить про транснаціональний процес створення єдиних когнітивних безлічей мережевих спільнот тих або інших інтернет-ресурсів. Наприклад, написання слів і фраз великими літерами в семіотиці чату прирівнюється до лементу (англ.: *WHERE R U PEOPLE!????!!!!*; фр.: *FAISONS CONNAISSANCE!!!*; рос.: *ЖЕНЯ ДАВАЙ ПОЗНАКОМИМСЯ*; укр.: *ДЕ МІЙ ПОДАРУНОК??*); ефект шепоту створюється за допомогою значків * *, що відзначають тип комунікації конфіденційного змісту; модуляції голосу передаються вклинюванням великих літер у репліку (англ.: *YOU TROLL im typing it*, ; фр.: *tout dans ta CHAMBRE!*; рос.: *зову в хорошую КОМПАНИЮ!☺*); укр.: *Усі на приколі!*); повторенням голосного як вираження емоцій (*oooo!!!!*, *Oooo*)), *SOOOO COOL!!*), використанням звуконаслідувань (англ.: *huh huh*, *HA-HA*; фр.: *ho ho*, *ah-ah!!*; рос.: *ха-ха*, *гыгы*; укр.: *хі-хі-хі*, *хо-хо*).

Трансляція кінесичної інформації, що надходить через зоровий аналізатор, за допомогою графічних засобів – смайлики, аватари (рухливий об'єкт комп'ютерної графіки, керований учасником інтернет-комунікації), графічні символи (🤔 *почему чат тупит в последнее время????????????*; *привет* 😊😄😁; (: (:). Відтворення в дискурсах чатів кінесичної інформації дозволяє розглядати невербальний компонент чатів як самостійний елемент у моделях мовленнєво-мисленнєвої діяльності МС. Крім того, передача кінесичної інформації за допомогою графічних засобів – важливий аспект міжкультурної комунікації. Проведений аналіз чат-комунікації дозволяє зробити висновок, що графічна кінесична система має глобальний міжкультурний характер.

Отже, аудіовізуальні лакуни чат-комунікації, заповнені на фонетичному й графічному рівнях, ми розглядаємо як інтрамовні, тобто такі, що реально не існують у мові, але потенційно готові до реалізації в мовленні. Існування цих

лакун ускладнює процес комунікації, тому процес делакунізації актуальний для МС чатів різних лінгвокультур. Він має двоплановий характер: з одного боку, делакунізація аудіовізуальних фрагментів дискурсів МС, залучає когнітивно-інтерпретативний рівень комунікації, що припускає здатність комунікантів діяти в узуальних межах свого МС, включати код МС у свою мовну картину світу; з іншого боку – незважаючи на національну специфіку й відмінності, заповнення лакун розмовності має транскультурний характер, що свідчить про формування єдиних когнітивних безлічей МС чатів усіх розглянутих лінгвокультур.

Організація граматичного рівня чатів припускає заповнення лакун мовної картини віртуального світу окремої мережевої спільноти – просторово-часових, визначеності/невизначеності мовця, розмовності тощо. Фонетико-графічний рівень чат-комунікації, таким чином, має когнітивно-прагматичний характер, оскільки організовує знання про світ у комунікативних межах одного дискурсу.

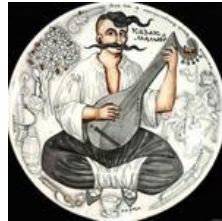
3.3.2. Заповнення просторово-часових лакун. Для організації чат-комунікації значимим є поняття хронотопа (місця й часу здійснення мовленнєвої події), що є умовою розгортання будь-якого дискурсу і визначає логічні й значеннєві внутрішньодискурсивні зв'язки, орієнтує комунікантів у часі й просторі.

Дослідники відзначають подвійність хронотопа жанрів інтернет-комунікації [56; 57]. Подвійність просторових координат визначається одночасною присутністю комунікантів у реальному фізичному місці (різному для всіх відвідувачів ресурсу) і віртуальному просторі чату (спільного для всіх членів МС). Спільність топосу наближає чат-комунікацію до усного спілкування. В умовах відсутності безпосереднього візуального контакту на початковому етапі користувачі інтернет-ресурсів, які вступили в спілкування з кількома співрозмовниками, як правило, не пов'язаними спільністю просторових координат, починають відчувати певний психологічний дискомфорт. Це пояснюється необхідністю щораз “співвідносити своє місце розташування (реальний локус) із просторовими орієнтирами партнерів по спілкуванню

(продукований ззовні локус), перебуваючи в межах тієї або іншої сторінки гіпертексту (заданий віртуальний локус)” [281, с. 15]. Параметр часу, реального й віртуального, є спільним для всіх членів МС. Моделюючи хронотоп, уживаючись в ігрову ситуацію, відвідувачі чату, формують нову мовну картину світу своєї спільноти, заповнюючи просторово-часові лакуни.

Можна визначити кілька моделей заповнення подібних лакун: наявність полірематичних питань; формування хронотопу чат-комунікації *антайм* – “тут і зараз” за допомогою взаємодії трьох темпоральних осей – календарної, текстової й перцептивної, за допомогою етикетних формул та дієслів теперішнього часу.

Полірематичні питання в слов'янських й англійській мовах нерідко поєднуються з топонімами (англ.: *Is it New York or New Jersey ...where you come from??*; фр.: *Vous êtes venu de loin?*; рос.: *Это русский или украинский чат?*; укр.: *А ти звідки?*), вказівними й питальними займенниковими прислівниками (напр., *there, here, where / там, тут, куди* й ін.), і паравербальними засобами [281]. Наприклад, аватари й відповідні ніки можуть містити сему топонімів

Paolo (Іспанія) Данило (Україна) Napoleon (Франція) American soldier (США)

Рис. 3.3.2. Автари та ніки представників різних лінгвокультур

Подібні аватари й ніки можуть продукувати питання: англ.: *Where R U from?*; фр.: *D'où viens-tu?*, рос.: *А ты еще кто?* укр.: *Відкіля ти?* Мета подібних питань – співвіднести фрагменти реальних і віртуальних мовних картин світу – місцезнаходження комуніканта.

Часовий простір формується за допомогою різноспрямованих ліній часу “Лінія Т1 – *календарний*, природний час, що об’єктивно збігає, зовнішній стосовно тексту, односпрямований і необоротний. Це категорія фізична, пов’язана із гносеологічно-когнітивною – усвідомленням, упорядкуванням об’єктивного часу в людських уявленнях” [133, с. 22]. Лінія Т2 може

демонструвати хронологічну віднесеність подій або їх чисто таксисне проходження. Лінія T3, *перцептивна*, виражає позицію мовця, реальну або уявну, у часі й просторі стосовно подій тексту. З цих позицій, часова організація чату має наступний вигляд: лінія T1 – реальний час, у якому перебуває відвідувач чату; лінія T2 – віртуальний час, що передбачає порядок входження у віртуальну реальність відвідувача чату, переключення каналів; лінія T3 виражає позицію користувача стосовно віртуальної реальності. В чаті формується локально-темпоральна взаємозалежність, що може виражатися в позначенні певного часового відрізка через місце або відстань і навпаки.

15.20.03. <muslera20> sinon quoi

15.20.04. you are now known as Lara_416

15.20.06. <BUmper_Sticker> dunno about FoxMulder

15.20.07. <BUmper_Sticker> I win Peace of mind

15.20.08. <FoxMulder> johnnybgood': lol

15.20.09. Tong has joined channel #just_friends (*friendshttp://chat.icq.com*).

У наведеному прикладі лінія T1 характеризує час, у якому перебуває користувач у реальній дійсності. Час, що фіксує момент входження користувача в чат, поєднує дві реальності – реальну й віртуальну й визначає момент входження користувача в новий хронотоп. Таксисне проходження комунікативних дій у чаті, лінія T2, визначається тимчасовими межами (15.20.03, 15.20.04 й ін.) переходу від репліки одного комуніканта до репліки іншого. Нарешті, лінія T3, простежується в діях модератора ресурсу, який спостерігає за розгортанням комунікації в чаті, у присутності мовчазного персонажа-спостерігача Lara_416, що ввійшов у чат і більш комунікативно себе ніяк не виявляв. Нарешті, кожен з відвідувачів чату може переглянути попередні розмови, відповісти на яку-небудь репліку, і тим самим переміститися в часі й просторі, демонструючи своє ставлення до подій дискурсу.

Хронотоп чату в деяких випадках формується також й етикетними формулами, які відбивають відмінності в концептуалізації часу доби в різних національних картинах світу. Так, в українській й російській мовній свідомості

концептуалізація часу доби “здебільшого залежить від того, що людина робить у період часу, про який йдеться (у західному уявленні це відбувається інакше: глянувши на годинники й визначивши час, людина знає, що їй слід робити” [326, с. 333]. Формування хронотопа за допомогою етикетних формул здебільшого простежується в англomовній та франкомовній чат-комунікації, про що свідчить концептуалізація часу доби в широкій системі інтернет-аббревіацій: англ.: *AVO* (Afternoon), *ARVO* (Afternoon), *G'DAY* (GoodDay, hello), *G9* (Good Night), *GNITE* (Good Night); фр.: (*BJ* (bonne journée), *ST* (salut), *BR* (bonsoir).

В російській і українській чат-комунікації часова орієнтація вітань універсальна. Так, моніторинг чатів, проведений МФТІ (Додаток К) показав, що вітання із зазначенням часу доби зустрічаються в 10% звертань. Фрази “Здрастуйте!”, “Привіт!” становлять близько 15%, 75% – жаргонні вітання (*кукусь, дарофки, приуэт, ау-ау* й ін.). Контент-аналіз україно- і російськомовної чат-комунікації (усього було досліджено 312 чатів) продемонстрував ще менший результат використання вітань із зазначенням часу доби – 5%. Як комунікативну спробу ідентифікації співрозмовника в просторі можна розглядати такі форми вітання “*ау, ау, ты здесь?*”, “*ты где?*”. В україномовній і російськомовній чат-комунікації спостерігається прагнення користувачів концептуалізувати не час доби, а своє перебування в МС (Додаток Л).

Постійні чат-комунікатори можуть замовити для себе автоматичне вітання, семантика якого припускає самоактуалізацію особистості, наприклад: “*с небес спустился ангел*”; “*пришедшая пообщаться с нами*”; “*и вот пришёл*”; “*пришел он из ниоткуда*”, “*а вот и я из вечности*”, “*теперь он с вами*” й ін. У подібних вітаннях актуалізується віртуальний хронотоп (*небеса, нізвідки, з вічності* й ін.), просторова семантика якого міститься в лексемі, що називає просторові об’єкти, а часова семантика репрезентується в мовних формах (дієсловах, прислівниках й ін.), оскільки “буття й час взаємно визначають один одного” [315, с. 392]. Так, вітання “*пришел из ниоткуда*” у підтексті містить прислівник *вдруг*, оскільки в чаті фіксується час входження нового відвідувача, тим самим репрезентується зовнішній час і внутрішній час комуніканта

(*raptom*). Подібне формування хронотопа містить оцінний компонент – невизначеність, загадковість нового відвідувача. Час у контексті чат-комунікації становить “загальний кадр, у якому має місце буття, і всяке буття може переходити під час і час може переходити в різні форми буття. Немає часу поза людиною. У бутті, отже, особливе значення мають два аспекти: діючий суб'єкт й оточення” [85]. У наведених прикладах семантика часу визначається зв'язками цієї категорії з іншими поняттями і явищами – назвами просторових орієнтирів віртуального й реального світу, самопрезентацією віртуальної мовної особистості крізь призму хронотопа й ін. Хронотоп стає очевидним у результаті повторюваності входження в чат нових відвідувачів, фіксації часу, а отже, регулярності етикетних формул вітання.

Ще один аспект формування хронотопа чат-комунікації – використання дієслів теперішнього часу. “Як відомо, часові значення служать для дейктичної орієнтації позначуваної ситуації щодо моменту мовлення. Загальновизнано, що із трьох основних часів – теперішнього, минулого і майбутнього, що вказують відповідно на одночасність, передування й проходження ситуації, – моменту мовлення, – найбільшою складністю характеризується теперішній час” [161, с. 131]. Ця складність зумовлена тим, що у форми теперішнього часу “немає дистанції” між часом позначуваної ситуації й моментом мовлення як центром тимчасового дейксиса” [там само]. У чат-комунікації формуються межі теперішнього часу за допомогою граматичних форм. Теперішній час у чат-комунікації пов'язаний з моментом мовлення або моментом письмової фіксації входження в чат відвідувача. Наприклад: англ.: 12:56:12candy enters the room, 22:12:10Kevin20 enters the room; фр.: 22:45:11FLir entra dans la chamber, 09:12:37MaCHO entra dans la chamber; рос.: 20:26:30 fancy@@!! входить в комнату, 12:15:09Patty присоединился/лась; укр.: 16:33:40 Fantaia ввійшла у кімнату, 18:48:12хорошулька приєднався/лася. Таким чином, фіксований теперішній час супроводжується коментарями у формі теперішнього часу, що підсилює ефект здійснення подій на очах у відвідувачів ресурсу. До візуалізації

ефекту присутності прагнуть і творці чатів, про що свідчать правила поведінки в чатах. Наприклад:

“Собственное приветствие” – при входе или выходе посетителя чат автоматически генерирует за него реплику стандартного приветствия и прощания:

Ночной посетитель входит: *Всем привет!* [03–01–2007 21:45:52]

Ночной посетитель уходит: *До свидания!* [03–01–2007 23:35:17]

<http://www.dvschat.net/etiq.htm>

Посилення граматичного значення форм дієслова недоконаного виду теперішнього часу фіксацією моменту часу узгоджується з ідеєю одночасності дії з моментом мовлення. Видо-часові значення цих дієслів-коментарів можна визначити як “процесуально-точковий” [22, с. 240]. Прагматичні аспекти функціонування дієслів теперішнього часу в коментованих ситуаціях пов'язані з їх актуалізованим значенням: “ситуація, що позначається формами теперішнього часу, так чи інакше перебуває в колі зору мовця” [161, с. 13], у випадку чат-комунікації – у колі зору відвідувачів ресурсу.

3.4. Семантика та референціальний потенціал власних імен відвідувачів чату

Референціальний потенціал ніків у чат-комунікації дозволяє вирішити кілька прагматичних завдань: 1) реалізувати іллокутивні настанови особистості на самоідентифікацію в мережевій спільноті; 2) через семантику ніка висловити мотиви, які привели в Мережу ту або іншу особистість й 3) заповнити візуальні лакуни.

Серед безлічі класифікацій віртуальних мовних особистостей ми б хотіли відзначити запропоновану К. Шапіро [323]. Комунікативною основою, що забезпечує авторитет особистості в тій або іншій мережевій спільноті автор вважає анонімність думки. “Ключовим словом тут є ДУМКА, а не вказівка на належність особистості. Якщо ви схилили з того або іншого питання,

припустилися невдачі, що ставить хрест на вашій репутації, то можете просто поміняти особистість і виступати від зовсім іншої особи” [323]. К. Шапіро виділяє чотири типи мережевих особистостей: а) реальна повноцінна особистість; б) реальна особистість зі скороченим набором ознак; в) вигадана особистість; г) “псевдонімна” особистість, створена колективом авторів (подібна Козьмі Пруткову).

Вибір ніка визначається прагматичною стратегією особистості, а саме тим, який з наведених типів самоідентифікації буде нею реалізовуватися.

Референціальний потенціал ніків дозволяє визначити ступінь виявлення реальної мовної особистості у віртуальній. Спираючись на висновки А. Шмельова, про те, що референціальний потенціал лексичних одиниць неоднаковий, а “референціальні властивості іменників нерідко є об'єктом словникових обмежень. Насамперед вони залежать від семантичного класу, до якого належить дана лексична одиниця” [326, с. 205 – 206]. Референціальний потенціал ніків є суттєвим для розуміння комунікативно-прагматичних настанов віртуальної мовної особистості. Людина “одержує в мові безліч різних позначень. Вона може бути названа за своїми громадськими функціях, поглядам, моральним виглядом, моральними схильностями і смаками, за своїми вчинками і поведінкою, сімейним статусом, родинними зв'язками, зовнішнім виглядом, участю в тих або інших подіях і випадках, ставленням до нього мовця тощо ...Серед імен осіб спостерігається досить певна співвіднесеність між комунікативною функцією й способом номінації, серед назв предметів у загальному випадку такий зв'язок послаблений” [24, с. 347]. Вибір ніка можна розглядати як мовний хід – функціональну одиницю, що передуює наступним діям, сприяє вирішенню локального або глобального завдання під контролем стратегії [107, с. 274]. В англо- і франкомовному, російсько/україномовному-мережевому середовищі ніки учасників чат-комунікації можуть бути об'єднані в такі групи:

а) результативні імена, каузуатори, які позначають особу за якою-небудь здійсненою в минулому дією, що змінила статус свого хазяїна (англ.:

BeatY_baby; фр.: *chatE_déliciesE*; рос.: *ОДИНОКАЯ_МатА* ; укр.: *Відмінник*). На думку А. Шмельова, референціальні особливості подібних іменувань полягають у тому, що вони в стандартному вживанні характеризуються логічною визначеністю [326, с. 208]. В ніках, створених за аналогічним зразком, реалізується сема значимої для особистості події, яка змінила її статус. У деяких випадках ніки індивідуалізуються додатковою семантикою (*Замужня_плутовка, Непрочитаний автор й ін.*). Найбільш істотне обмеження референціальних можливостей назв каузуаторів полягає в тому, що вони не здатні мати невизначену референцію. Використанням подібних ніків їхні власники намагаються розв'язати когнітивний парадокс: компенсувати візуальну невизначеність персонажів чат-комунікації індивідуалізованими іменуваннями;

б) актуальні іменування. “Ядро цього класу становлять агентивні іменники, які позначають особу за дією, здійсненою в момент, що збігається із точкою відліку. Зважаючи на такий хронологічний збіг, можна сказати, що ці іменники виражають значення одночасності” [326, с. 211]. Точкою відліку часу в чаті є сам момент комунікації – входження персонажа в чат (англ.: *12:56:12candy enters the room, 22:12:10Kevin20 enters the room*; фр.: *22:45:11FLir entra dans la chamber, 09:12:37MaCHo entra dans la chamber*; рос.: *20:26:30fancy@@!! входит в комнату, 12:15:09Patty присоединился/лась*; укр.: *16:33:40Fantaia вийшла у кімнату, 18:48:12хорошулька приєднався/лася*).

До актуальних імен належать також назви осіб за зовнішніми ознаками, що кидаються в очі, – у випадку чат-комунікації за актуалізованою самим комунікатором зовнішньою ознакою (англ.: *SweetsDreamx*; фр.: *BatmanEnSlip*; рос.: *ГУБКИ_БАНТИКОМ*; укр.: *ДАМА_У_КОЛГОТКАХ*), внутрішнім станом (англ.: *pottoody*; фр.: *pas d'humeur*; рос.: *не_в_настроении*, укр.: *не в гуморі*) або обраною моделлю поведінки (англ.: *gRANDmAN_loving_kissing*; фр.: *Grenouille Verte*, рос.: *ВКУСНО_ЦЕЛЮЮСЬ*, укр.: *непроти Флірта*). Якщо використання в тексті слів, що вказують на ознаку особистості, зазвичай є показником “точки зору”, указує на спостерігача, то в чат-комунікації додаткова

семантика свідчить про спробу самопрезентації відвідувача ресурсу. Подібні іменування з'явилися шляхом конвенціалізації ознаки особистості у власне ім'я з метою реалізації настанови комунікатора на самопрезентацію, а не вираження точки зору спостерігача;

в) референціальний потенціал іменувань за якісною ознакою. Відповідно до теорії референції, механізми співвіднесення мовних виразів із позамовною дійсністю визначають принципи функціонування різних рівнів мовної системи. Так, якісні імена характеризують “особу за ознакою, яка, на думку мовця, властива цій особі” [326, с. 216] (*болтун* – людина, яка багато говорить, *крикун* – людина, що багато кричить, *Psychemo* – психований емо, фр.: *Humourix* – по аналогії з іменуваннями героїв фільму *Астерікс, Обелікс*, людина, що має почуття гумору й ін.). У віртуальній комунікації когнітивно-прагматичні акценти трохи зміщаються: при іменуванні особистості в чаті (виборі ніка) за основу береться точка зору не спостерігача, а самого іменованого, який вирішує інші комунікативні завдання – служить цілям самопрезентації й самовізуалізації персонажа (англ.: *late_summer, Pina Colada*; фр.: *fin de l'automne, PamelLe*; рос.: *Непрочитана_Книга, Позитивный Мальчик*; укр.: *ВТОМЛЕНИЙ_Егоїст, Я ХОчу*) Якісні імена завжди включають елемент суб'єктивної самооцінки, що здебільшого виявляється в оцінних назвах (англ.: *BloodyCruelDoll*; фр.: *chienne!!*; рос.: *Сука_Личность* укр.: *нахаб*), ніж імен властивості (англ.: *Saduction_baby*; фр.: *nanouchka47* рос.: *Соблазн_тела*, укр.: *Грайлива*). Оцінність підсилюється графічно – великими літерами, знаком оклику. У виборі ніків переважно спостерігається іллокутивна настанова користувачів на презентацію особистісних властивостей і рис зовнішності (82% з усіх прикладів цієї групи), чим на оцінку себе (18%).

Якісні іменування є наслідком самооцінки особистості або демонструють бажані відсутні її якості. У тому й іншому випадку якісні іменування містять вказівку на одну з ключових (реальних або бажаних) властивостей відвідувача ресурсу, становлячи, за словами Г. Вежбицької, “згущену індукцію” [60];

г) референціальні особливості функціональних імен. До основних особливостей функціональних імен дослідники відносять такі: “1) вони не залежать від суб'єктивної оцінки мовця; 2) вони узагальнюють різнорідну діяльність, що не залежить від властивостей мовця; 3) реальне виконання функцій позначуваною особою не є необхідною умовою використання функціонального імені” [326, с. 220]. У чат-комунікації позначення особи за функцією не обов'язково припускає вияв ознак, покладених в основу іменування, у реальному житті. Використання ніків цієї групи реалізує іллокутивну настанову користувачів на підвищення власної статусності, про що свідчить використання в складі ніка іменувань осіб, які позначають високий статус за посадою (англ.: *BOSS*; фр.: *Directeur*; рос.: *Директор всех глазок*, укр.: *Голова!!*), за професією (англ.: *lawyer*; фр.: *banquier*; рос.: *препод*; укр.: *ділова жінка*). Нік деяких персонажів містить сему статусності, зумовлену здатністю вирішувати які-небудь проблеми (англ.: *youwantme*; фр.: *mInxd@ns le ro\$e*; рос.: *ЕМ_ЛЮДЕЙ_ЗА_ДОЛГИ*; укр.: *Юрист_У_Відпусці*). У цьому випадку ніки становлять компресію поверхневих структур словосполучень або речень, що називають унікальність функцій особистості, “точніше – позначення особи за функцією, унікальною в деякій ситуації (у деякому денотативному просторі)” [326, с. 224]. Виникнення іменувань подібного роду визначає фрейм, що може бути розглянутий як денотативний простір окремої особистості;

ж) прономінальні іменування сформовані на основі когнітивного парадокса – називаючи особистість, вони водночас мають “настільки широке значення й настільки широку застосовність, що можна говорити про десемантизацію слова, про наявність у ньому понятійного змісту” [там само, с. 231]. Л. Капанадзе відзначив процес постійного захоплення повнозначних іменників у групу слів з “невизначено-вказівним значенням”. Дослідник дійшов висновку про безперервне відновлення цієї групи з таких причин: індивідуальних уживань; завдяки експресивним модифікаціям того самого слова (*штучка – штуkenця, штуковина*); можливості функціонування в розмовному мовленні повнозначних слів як прономінальних, завжди супроводжуваних

займенником (*какой-то субъект, некий тип*) [145, с. 453]. Наприклад: англ.: *ElleMeme* – вона сама, фр.: *SupAirNova* – на основі мовної гри виникає подвійний зміст – супернова (зірка, що вибухнула та – свіже (нове) повітря (часи, вітри), рос.: *Жан Клод ВанДал* – на підґрунті імені відомого актора створюється новий зміст. –Цей клас назв у більшості випадків супроводжується прикметниками, оскільки відсутність у цих слів якого-небудь дескриптивного змісту призводить до їхньої недостатності у встановленні референції. Називання особистостей за цим референціальним типом спостерігається досить рідко (5% іменувань), проте прагматична орієнтація його досить показова: прономінальні іменування використовуються як ніки в тих випадках, коли самопрезентація особистості неможлива з певних іллокутивних настанов або коли семантика її залишається невизначеною.

Агитера: а почему такой ник?

Одна штучка: Способна на многое, но говорить об этом не люблю.

<http://www.izmail.es/chat/showthread.php>

Алекс_Кордас: Вы никакая?

БезНикаЯ: Ну почему же? Просто отличаюсь от других. Отгадай чем.

<http://www.izmail.es/chat/showthread.php>

Мовна гра виконує особливу прагматичну роль у цій номінації. Так, нік *БезНикаЯ*, утворений на основі двох способів – лексико-синтаксичного (об'єднання речення “Без ніка я” в одне слово) і морфолого-синтаксичного (субстантивація прикметника *БезНикаЯ*). Зміна парадигми цьому випадку не тільки відіграє роль словотворчого засобу, але й змінює когнітивно-прагматичну представленість називання в чат-комунікації: семантика іменування набуває додаткових компонентів невизначеності, загадковості, реалізуючи тим самим іллокутивні настанови комуніканта.

Крім того, розглянутий спосіб реалізації референціального потенціалу іменувань модифікує лексико-синтаксичний спосіб словотвору за рахунок використання в якості прикметника графічних позначень. Так, у ніках *!!!Девушка, тип???, !!!герой!!*, знаки оклику й запитання не тільки

заміняють референціальне значення прикметників, але й змінюють прагматику референції – комунікаторам надається можливість заповнити самотійно лакуни експліцитних референціальних показників;

з) імена-стратегії. Значний ряд іменувань учасників чат-комунікації становлять лексико-синтаксичні єдності, що акцентують певні аспекти моделі світу комуніканта й прагматичних цілей його комунікації як у режимі чат-спілкування, так й у ситуації реальної дійсності. Кінцевою метою обраних ніків є створення когнітивної єдності із представниками мережевої спільноти: власники ніків вводять у чат-комунікацію “власні інтерпретації (проблеми, теми, події, образи), бажаючи зробити їх спільними й тим самим домогтися реалізації свого задуму”[145, с.109]. Нік-стратегія зумовлює подальший вибір семантичних, прагматичних, стилістичних, риторичних аспектів чат-спілкування (Додаток М).

Розглянуті назви-стратегії виконують не тільки експресивну й номінативну функції, але і становлять когнітивно-прагматичні єдності, які визначають мовленнєві стратегії комунікантів, що сигналізують про поставлене ними комунікативне завдання, іллокутивні настанови і передбачувані типології мовленнєвого впливу на мережеву спільноту.

Висновки до розділу 3

МС чатів становить “миттєвий натовп” (флешмоб), комунікативні цілі її учасників припускають розвагу, поверхневу особистісну комунікацію, пошук друзів, обмін новинами. Чат-комунікація формується як культурно-мовна поліфонія, заснована на когнітивному парадоксі: іллокутивна настанова на самопрезентацію особистості в МС чату поєднана із входженням в “коло своїх”, що спричиняє втрату ідентичності, розчинення в натовпі.

Поліфонічність дискурсу чатів зумовлюється ефектом накладання мовних картин світу членів МС; онтологія поліфонічності полягає в полікодовості – використанні різних знаків онтологічно різних семіотичних систем (літери +

цифри в межах одного слова; слова + надлишкова графіка, літери й морфеми з різних мов й ін.) і полімодальності дискурсів – можливості їхнього сприйняття різними сенсорними каналами. Дискурси чатів становлять єдине ціле вербальних і невербальних знаків, формуючи середовище визуалізованої інформації, що дозволяє членам МС витратити менше часу й інтелектуальних зусиль для сприйняття інформації.

Мовна поліфонія (співіснування в єдиному комунікативному просторі кількох мов, не обов'язково рівноправних і одночасно функціонуючих в однакових сферах) у жанрі чату орієнтована на консенсус, формування єдиної МС й відрізняється стратегією терпимого ставлення до мовних і комунікативних помилок. Антинорма набуває статусу норми й не призводить до серйозних порушень у процесі інтеракції. Мовна поліфонія є засобом глобалізації чат-комунікації, розширення МС за рахунок усунення мовних бар'єрів; комунікативні стратегії чату (ендемічна, оцінна, девіантна, фасцинації) націлені на подолання прогалів у мовній компетенції комунікантів.

Поліфонічність чат-комунікації має жанроутворювальний характер і може виявлятися в кількох аспектах: кодово-модальній поліфонії креолізованих дискурсів чатів; використанні кількох мов у тому самому чаті; автоматичному перекладі дискурсів чатів на *Lingua Franca*.

Дискурс чатів представлений розмовною стихією, відтворення якої припускає заміну аудіовиражальних лакун і лакун розмовності. Цей процес зумовлений неконгруентністю віртуальної й реальної комунікації, змішуванням форм усного й письмового мовлення. У комунікативній організації МС чатів спостерігається компенсований тип лакун, при якому чужий образ замінюється аналогом, дібраним серед подібних образів “своєї” свідомості. Лакуни чат-комунікації передбачають формування образу специфічних реалій, процесів, станів, зовнішніх стосовно узуального досвіду носія тієї або іншої лінгвокультури.

Організація граматичного рівня чатів націлена на заповнення лакун мовної картини віртуального світу окремої МС – просторово-часових, визначеності/невизначеності мовця, розмовності тощо.

Аудіовізуальні лакуни чат-комунікації, заповнюються на фонетичному й графічному рівнях, мають інтрамовний характер, тобто реально не існують у мові, але потенційно готові до реалізації в мовленні. Ці лакуни ускладнюють процес комунікації, тому процес делакунізації має жанроутворювальний характер, сприяє формуванню кодової компетенції представників МС.

Моделюючи хронотоп, уживаючись в ігрову ситуації, відвідувачі чату, формують нову мовну картину світу своєї спільноти, заповнюючи лакуни просторово-часові. Було досліджено кілька моделей заповнення подібних лакун: полірематичні питання в слов'янських й англійській мовах, що нерідко поєднуються з використанням топонімів і паравербальних засобів; формування хронотопа “аптайм” на основі взаємодії трьох темпоральних осей – календарної, текстової й перцептивної; використання етикетних формул, які відбивають відмінності в концептуалізації часу доби в різних національних картинах світу; формування ситуації теперішнього часу за допомогою граматичних форм, відтворення подій теперішнього часу, пов'язаного з моментом мовлення або моментом письмової фіксації входження в чат відвідувача.

Лакуни самоідентифікації членів МС чатів заповнюються за допомогою референціального потенціалу ніків, який сприяє розумінню комунікативно-прагматичних настанов віртуальної мовної особистості. У чатах всіх досліджуваних мов ніки комунікантів можуть бути об'єднані в такі групи: результативні імена, каузуатори, що означають особу за певною здійсненою в минулому дією, яка змінила статус свого хазяїна; актуальні іменування – називання носіїв актуальної ознаки; іменування за якісною ознакою; функціональні імена; прономінальні іменування, сформовані на основі когнітивного парадокса; імена-стратегії, що сигналізують про іллокутивні настанови комуніканта.

Основні положення цього розділу висвітлено у працях автора [6; 8; 15].

РОЗДІЛ 4.

КОНЦЕПТУАЛЬНА ДІАДА “СВІЙ – ЧУЖИЙ” ЯК ЖАНРОУТВОРЮВАЛЬНИЙ ПАРАМЕТР ЧАТУ

4.1. Релевантні ознаки концептуальної діади “свій – чужий” у повсякденній і науковій свідомості представників різних етнокультур

Концептуальна діада “свій – чужий” є базовим для формування прагматики чату, оскільки він визначає “коло своїх” – мовленнєвої спільноти, що володіє нормами організації жанру.

Дослідники дійшли висновку, що опозиція “свій – чужий” – одна з базисних концептуальних опозицій, що мають вираження в будь-якій мові, а саме 1) у семантиці лексичних одиниць (*ворог, іноземець, сторонній* тощо), 2) у типових сполученнях, де взаємодія семантики слів, що поєднуються, робить одні синтагми нормативними в мові (*сторонній гість, чужа людина*), а інші – нетиповими (*чужий друг, батько, брат*), 3) у семантиці речення – у відносній сталості значеннєвих акцентів (присутність суб'єкта сприйняття / оцінки, об'єкта оцінки, локалізації в просторі “своєму” або “чужому”, предикаті, що містить сему `рух` [29, с. 120 – 121].

Розглянута опозиція моделює ситуацію комунікації, виступає структурним параметром жанрової організації. Проте наповнюваність цієї опозиції у всіх мовах різна, що відображено й у науковому лінгвістичному дискурсі.

Слов'янські лінгвісти розглядають концептуальну діаду “свій – чужий” у кількох аспектах: а) як семіотичну межу в міжкультурній комунікації, що зумовлює успішність лінгвокультурного діалогу. “Успішність комунікації в ситуації культурного контрасту (так званої “міжкультурної комунікації”) залежить від дії ряду чинників. Одним із чинників спільної, глобальної дії, що визначає мотиваційні й фатичні моменти (схильність до спілкування, антиципація цілей і наслідків, вступ до комунікації, окреслення стратегії й

тактичної поведінки тощо), а також власне й зміст комунікативних актів, – є сам факт того, що комуніканти належать до різних лінгвокультур” [158, с. 50 – 51]. Ця опозиція є основою аксіологічної диференціації (*небезпечно – безпечно, друг – ворог, корисно – шкідливо, своє – чуже* й под.), що визначає оцінні стереотипи, а тому й лежить в основі людської життєдіяльності. Такі стереотипи впливають на початок, здійснення й результати комунікації [152, с. 29]. Як зазначає Ю. Лотман, “...одним з основних механізмів семіотичної індивідуальності є межа... Цей простір визначається як *наше, своє, культурне, безпечне, гармонійно організоване* тощо. Йому протистоїть *їхній простір, чуже, вороже, небезпечне, хаотичне*” [207, с. 175]; б) як когнітивну основу визначення комунікантом співрозмовника в термінах *свій – чужий*. Щоб ця межа була переборена, необхідне володіння системою переключення кодів, оскільки *своє* й *чуже* мовлення “сприймається не просто як *turntaking* (зміна ролей) у діалозі, воно маркується як мовлення (мова, культура й т.п.) представника, що перебуває “за стіною”, “за межею” власної мови й культури. При цьому не важливо, чи розмовляють однією з двох мов або мовою-посередником, або за допомогою посередника-перекладача. У всіх випадках комуніканти враховують і маркують свою належність до різних культур” [158, с. 57]. Подібна маркованість не припускає неодмінного протистояння. Система переключення кодів створює умови для вироблення єдиного когнітивного простору міжкультурної комунікації; в) як когнітивно-прагматична умова формування дискурсу *ідентичності* й дискурсу *відчуження*. Якщо розглядати дискурс як тип соціальної поведінки, то можна зробити висновок про те, що однією з його функцій є позначення системи обмежень (наприклад: “феміністичний дискурс”, “адміністративний дискурс”). Формування дискурсу відчуження в багатьох випадках будується на комунікативних принципах агресії та конфронтації, що призводить до появи такого феномену як “мова ненависті”, або “Hate speech”, що останнім часом набуває глобального характеру [239]. Ця “мова ненависті” формується саме на підґрунті розподілу світу на *своїх – чужих* за алогічними ознаками (етнічною, расовою, конфесіональною, територіальною тощо); г) як

відмежування мовних спільнот за параметром соціальної поведінки й інтерпретації соціальної реальності в міжкультурній комунікації. У мовній свідомості сучасної людини поняття межі зміщується – “це лінія, що належить одночасно двом просторам або тілам, які перебувають у постійному контакті або “взаємоперекладі” [95]; д) як лінгвокультурний параметр протиставлення своєї культури й країни іншим культурам і країнам. “Позитивна оцінка факту, події, явища наділяє описуване явище характеристиками *свого*: за норму, ідеал, позитивне суспільством приймаються свої культурні зразки. Негативно оцінюване наділяється характеристиками *чужого*. Таким чином, позитивно оцінюване описується як *своє* і тому приймається за належне; негативно оцінюване описується як *чуже* і тому відривається. Екстралінгвістичні чинники (політична або соціально-економічна ситуації) визначають, якої форми набуде контакт двох націй: конфлікту або діалогу” [409, с. 270]; е) як формування просторової моделі, однією із крайніх точок якої є *своя країна*, іншою – *чужа країна*. Ознаки, за якими протиставляються дві країни, більш численні, ніж ті, які виявляють подібність. За словами С. Тер-Мінасової, в основі такого протиставлення лежить найдавніша дихотомія “свій – чужий”, відповідно до якої “рідна культура – це й щит, що охороняє національну своєрідність народу, і глухий паркан, що відгороджує від інших народів і культур” [300, с. 20]. Наприклад, однією з яскравих у російській свідомості є просторова модель, що має крайні точки “світ Америки” і “світ Росії”. “АМЕРИКА перебуває далеко, за океаном, десь там, у чужій стороні й, отже, характеризується саме як чужа країна (сторона)” [409, с.12]; ж) як імплікація норми – соціальної, моральної, норми безпеки тощо – “як необхідна умова стабільності свого світу. Можливо, тому носії “крайніх” якостей (наприклад, “геній” або “кримінальник”) опиняються також серед *чужих*...” [29, с. 113].

У західному науковому дискурсі опозиція “свій – чужий” розглядається крізь призму одного параметра – ідентичності.

У західній лінгвістиці опозиція “свій – чужий” реалізується переважно як опозиція “ми – вони” і є предметом дослідження прикладних лінгвістичних

дисциплін (Applied Linguistics): соціолінгвістики, методики викладання іноземних мов, етнолінгвістики. Ключовою подією в осмисленні опозиції визнається семінар “Мова та ідентичність”, організований за підтримки Британської асоціації прикладних лінгвістів (ун-т Ридинга, Великобританія, 2004). У ході семінару прикладні лінгвісти обґрунтували роль опозиції “свій – чужий” у формуванні ідентичності й дійшли висновку, що ідентичність не статична, формується в рамках певного контексту, відмінності фіксуються на мовному рівні. У межах того самого контексту особистість може реалізувати кілька ідентичностей, у цьому випадку носій мови здійснює управління ідентичностями (*identites managment*). Учені, таким чином, визнають можливість зміни особистісних ознак і динамізму ідентичності, що формується в рамках одного дискурсу. У цьому випадку шкала “свій – чужий” у ході комунікації може бути модифікована залежно від цілей і мотивів особистості, яка постійно має певний набір ідентичностей, організованих у певну ієрархію. Т. Омонії й Дж. Вайт описують модель ієрархії ідентичностей, ґрунтуючись на тому, що людина позиціонує себе й інших як *свій* або *чужий* за расовою, етнічною, соціальною й іншими ознаками. Особливу увагу дослідники приділяють системі переключення кодів (*codeswitching*), відзначаючи, що в багатомовних контекстах різні іпостасі ідентичності доходять до когнітивної згоди [387]. Питання самоідентифікації є ключовим при здійсненні міжкультурної комунікації, що має особливу актуальність для мережевого спілкування. “За цих умов стають пріоритетними взаємообґрунтування й взаємне прийняття *чужої* ідентифікації нарівні зі *своєю* в “точці їхнього початку й визнання “іншої” культури як такої, що має однаковий ступінь спільності з рідною культурою” [46, с. 601].

Аналіз підходів до концепції ідентичності представлений у роботі S. Hattington [316]. Під ідентичністю S. Hattington розуміє “самосвідомість індивіда або групи. вона становить продукт самоідентифікації, розуміння того, що ви або я маємо особливі якості, які відрізняють мене від вас і нас від них. ідентичність властива навіть немовляті, у якого вона визначається такими ознаками, як стать, ім'я, батьки, громадянство. правда, ці ознаки залишаються

латентними доти, поки дитина не усвідомлює їх і не самовизначиться з їхньою допомогою... поки люди взаємодіють зі своїм оточенням, у них немає іншого вибору, крім як визначати себе крізь відношення до інших й ототожнювати виявлені подібності й відмінності” [там само, с. 41]. Серед ключових положень реалізації концептуальної діади “свій – чужий” S. Hattington визначає такі:

- 1) ідентичність мають як індивіди, так і групи. при цьому індивіди набувають ідентичності й можуть її змінювати тільки в групах [там само, с. 51 – 52];
- 2) ідентичності в загальному й цілому являють собою конструкти. люди конструюють власні ідентичності, займаючись цим хто за бажанням, хто за необхідністю або з примусу [там само, с. 52];
- 3) індивіди, як і групи (хоча меншою мірою), мають множинні ідентичності. останні можуть бути “кривими”, територіальними, економічними, культурними, політичними, соціальними й національними. значущість перерахованих ідентичностей для індивіда або групи змінюється з часом, від ситуації до ситуації, при тому що ці ідентичності доповнюють одна одну – або конфліктують одна з одною;
- 4) ідентичності визначаються “самістю”, будучи при цьому результатом взаємодії конкретної людини або групи з іншими людьми або групами. сприйняття іншими впливає на самоідентифікацію людини або групи. поняття чужий при подібному підході оцінюється як не-Ми, меншість, вигнанці. “Якщо при входженні в новий соціальний контекст людина опиняється в становищі чужинця, вигнанця, вона, цілком імовірно, почне сама себе вважати чужинцем. якщо більшість населення країни вважає якусь меншість відсталою й неосвіченою, члени цих меншостей, швидше за все, сприймуть це ставлення, у результаті чого воно перетвориться в частину їхньої ідентичності” [316, с.52].

Проблеми етнічної ідентичності, сутності терміна *ethnie* і його похідних активно обговорюються у Франції. “Всупереч спробам представити *ethnie* як нейтральну, ідеологічно не навантажену категорію, її так і не вдалося позбавити відтінку приниженості, успадкованого від історичного контексту. Згадаємо перелік “етнічних” категорій, які пропонується зробити об'єктом статистичного обліку. При уявній алогічності й непослідовності підстав класифікації (“чорні”,

“метиси”, “арабо-бербери”, “азіати”), логіка в цьому переліку є, і ця логіка – расистська. Всі перераховані групи об'єднують вихідців з колишніх французьких колоній, у тому числі тих, які зберігають дотепер статус заморських територій або департаментів (тобто, зазначимо, “французів за народженням”, відповідно до офіційного формулювання). Протистоїть же цій строкатій спільноті єдина група – “білі” (!), що поєднує все “європейське” й “американське” за походженням населення без урахування країни походження для іммігрантів та їхніх нащадків, без поділу на бретонців, корсиканців, ельзасців, басків та інші групи, які вважаються не етнічними, а регіональними” [311]. Межа між *своїм* і *чужим* у французькій лінгвокультурі, на думку дослідників [313; 328; 338], проходить не між іммігрантами й постійним населенням, а між “білими” і всіма іншими.

В американській етнокulturі основою ідентичності є чотири параметри – етнічний, расовий, культурний, політичний. “Ми – американці”. Це речення необхідно всебічно проаналізувати. Хто такі “ми” і скільки нас? Якщо більше одного, то що відрізняє “нас” від “них” – від тих, хто не “ми”? Расова належність, релігія, “почуття крові”, цінності, культура, статок, політика? Чи справді мешканці Сполучених Штатів, як стверджують деякі, “універсальна нація”, заснована на повазі до цінностей, визнаних всіма людьми на планеті і включає в себе представників усіх без винятку народностей Землі? Або ж ми – нації західна, чия ідентичність визначається європейською культурною й правовою спадщиною? Або ми унікальні й ні на кого взагалі не схожі, ми створили власну цивілізацію, як не втомлюються повторювати проповідники “американської винятковості”? Або ж ми – політичне утворення, єдина ідентичність якого існує в суспільному договорі, втіленому в Декларації незалежності та інших історичних документах? Що є США – мозаїка або плавильний тигель? Що є американська культура – чи єдина вона, тобто монокультурна, або бікультурна, або мультикультурна? Чи властива нам як нації якась надідентичність, що перевершує всі наші расові, релігійні й політичні ідентичності?” [317, с. 31]. S. Hattington зупиняється на понятті “чужинців чужій

землі”, визначаючи за допомогою цієї категорії ознаки сукупного об'єкта – протилежності категорії чужий. “Чужинці” схильні сприймати людей, об'єднаних якоюсь спільною справою або спільною ідеєю, як єдину сутність, причому погляд з боку, як правило, випереджає реальне об'єднання й ігнорує існуючі усередині “єдиної сутності” протиріччя” [там само, с. 178].

Актуальна в цей час і проблема британської національної ідентичності, основи якої похитнулися у зв'язку з виникненням ідей мультикультуралізму й політкоректності, активним процесом післявоєнної імміграції в Британію. “Криза ідентичності виражається в питанні: хто ж є британцем? Зі слів більшості учасників одного дослідницького проекту, елементами “британства” є географія: національні символи, населення, цінності, культурні звички й поведінка, громадянство, мова й різні досягнення. Фокусні групи, що складаються з білих громадян Великобританії, як причини деградації “британства” відзначили кілька чинників. Це вплив великої кількості мігрантів, “несправедливі” вимоги добробуту етнічних меншостей до держави, зростання морального плюралізму, а також невдачі в управлінні етнічними меншостями на основі “політкоректності” в Британії” [398]. Категорія ідентифікації *чужих* за етнічним принципом не так категорична в британській лінгвокультурі, як у французькій. “Хто такі мешканці Великої Британії: англійці або британці? Так само викликає сумнів й ідентичність “кольорових” іммігрантів. Хто вони? Чи були вони британцями, будучи громадянами країни Співдружності, або стали такими після імміграції на британські острови? Показово, що в ужиток увійшли такі висловлювання, як “чорний” британець і “азіатський” британець” [345, с. 5].

Відділом психолінгвістики Інституту мовознавства РАН був проведений асоціативний експеримент, мета якого – зіставлення специфіки мовної свідомості носіїв англійської, французької й російської культур. Вчені дійшли висновку, що відмінність у категоризації світу в розглянутих етнокультурах пов'язана з багатовіковими традиціями. Так, російська культура є “другоцентричною”, всі дії спрямовані на когось. “Носії російської культури люблять сім'ю, ненавидять ворога” [126, с. 117]. Для англійської характерна

відокремленість, недоторканність приватного життя, “анонімність”. Французська етнокультура є “більш спрямованою на особистість, ніж англійська, але залишається індивідуалістичною, а не колективною внаслідок соціальної організації французького суспільства, у якому з дитячого садка в дітях виховують дух суперництва, пропагують змагальність, винятковість кожної дитини” [121, с. 118]. Французська етнокультура знаходить точки дотику як з англійською, так і із російською, але за шкалою “другоцентричності” – “анонімності” розташована ближче до англійської культури”[там само]. Відзначені особливості розглянутих етнокультур і визначають відмінності в наповненні опозиції “свій – чужий”.

4.2. Етимологічний і семантичний аналіз іменування концептуальної діади “свій – чужий”

Етимологія концептуальної діади “свій – чужий” в індоєвропейських мовах була детально вивчена Е. Бенвеністом [410] і доповнена Ю. Степановим з позицій сучасної лінгвокультурології [429]. Ключова ідея теорії Е. Бенвеніста полягає в тому, що поняття *свій* визначає кровну спорідненість деякої групи людей, у межах якої людина усвідомлює себе “вільною від народження й вільною за народженням” і протиставляє себе *іншим* – чужим, ворогам, рабам. Дослідник доходить висновку, що слова *свій* і *вільна людина* справдана пов'язані, що виявляється на етимологічному й словотворчому рівнях.

Ю. Степанов зазначає, що “при одній концептуальній формі – тобто при одному й тому ж зв'язку *свої – своя група людей – вільні* – виявляються принаймні чотири різних способи “синонімізації з іншими концептами; чотири різних словесних внутрішніх форми” [429, с.303]. Стисло опишемо їх.

Індоєвропейський корінь *leudh* – зрости характеризує як світ людини, так і рослинний, тваринний. Від цього кореня утворилося в латинській і грецькій лінгвокультурах поняття *вільна людина*. Порівн.: лат. *liberi* (діти) – букв. такі, що виростили разом з тими, хто сам вільний (*liber*); герм.-гот. *liudan* (рости); *leodes*

(народ, люди); ін. –англ. *lēod* – народ (жін. р.); князь, людина (чол. р.); ін. – рос. *людь, людие, людинь* – людина.

Індоевропейський корінь *sre-* // *sro*, що має подвійне значення “сам, себе й свої”. Слова із цим коренем мають значення “індивід” й одночасно – “подібний до інших, таких же, як він, своїх”.

Індоевропейський корінь *gen-* // *gen-*//*gnē*//*gnō*, що має значення “робити, створювати, народжувати, народжуватися”, набув значення “вільний” через проміжне значення “народжений законним чином, у ланцюзі поколінь у нащадків”.

Перетворення індоевропейського кореня *pri-*, *priyos-* у германському й кельтському ареалах, що має значення “приємний, любити”, “вільний”, відзначені Е. Бенвеністом як нестандартні. Дослідник доходить висновку, що “назви верств населення й класів часто пов'язані з поняттям особистого й індивідуального... Ці назви відокремлюють членів цих груп від чужоземців, рабів і взагалі тих, хто не (благо)народжений” [410, с. 359].

Таким чином, етимологія слова *свій* у всіх розглянутих нами мовах визначає концептуалізацію понять “свої люди, свій народ, коло своїх”, “місце, де господарюють закон і порядок”, протиставляючи їхнім поняттям “не-свій”, “чужий” [429, с. 481 – 482].

У європейських та індоевропейських культурах слово *чужий* мало значення “не-свій”, “сторонній”, “далекий від звичаїв і традицій”, “дивний”, “незвичайний”. У російській мові концепт *чужий* набуває двох відмінностей: зв'язок з концептом *чудо*; збіг з іменем одного народу – *чудь* [там само, с. 484].

Усі відзначені історичні особливості опозиції “свій – чужий” підтверджуються матеріалами словника В. Даля:

СВОЙ, *своя, свое*; мн. *свои, вост. свое*; местоим. притяжат. взамен или для усиления *мой, твой, его, наши*; одинаково относится ко всем лицам и числам; собственный, отдельный, делает что хочет. *Своя воля – свой и ответ*; Родня или сват, семейный; близкий друг; сосед, односелец, земляк; товарищ по делу, вообще, кто заодно с кем, противополож. *чужой, странний, сторонний, чужак*,

пришлец, захожий человек. Он у них свой человек, друг дома. Со своим не бранись. Скучно без своих – а тошно и при них! Кто идет? оклик, ответ: *Свой!* [415].

ЧУЖОЙ, не свой, сторонний, особь другого, незнаемый, незнакомый; не родня, не наша семья, не из нашего дома; не нашей земли, иноземный; наемщик, наймит, охотник в рекруты, за чужую семью; чему чуждаются или дивятся, странный, непонятный, удивительный. *Чужие дела творятся; Чужий, чуждый* чего, чему, далекий, непричастный, сторонник. *Он чуж, чужд этому делу. Чужеземец, чужеземка, или чужеземок* м. пск. иностранец, *чужестранец; чужестранка, чужак* или *чуженин*, человек из другой земли, иного государства. *Чужестранство, чужеземство его не дает ему прав нашего подданства. Он чужестранный подданный. Чужестранствовать, ездить по чужим землям. Чужеплеменный народ. Чужеплеменник, чужеплеменница*, инородец, иноземец, чужанин. *Чужестороннее дело, не наше. Чужесветный, с чужого света, мира* [415].

У поданих статтях зафіксовані наступні етимологічні значення: *коло своїх* – “рідня або сват, сімейний”; близький друг; сусід, земляк; товариш у справі; *місце, де панує порядок* – “хто заодно з ким”; *не-свій, сторонній* – “не свій, сторонній, особина іншого, незнаний, незнайомий; не рідня, не наша сім'я, не з нашого будинку”; *далекий від звичаїв і традицій* – “чужинець або чужанин, людина з іншої землі, іншого держави, їздити по чужих землях; інородец, іноземець, чужанин, із чужого світу”.

Етнолінгвістичний і лінгвокультурний підходи до дослідження концептів *свій – чужий / свої – чужі* дозволили Ю. Степанову зробити висновок про те, що “концепт, що полягає в протиставленні “свої – чужі”, перебуває в тісному зв'язку із самосвідомістю етносу і його стереотипом поведінки. Останній же стереотип є величиною, що історично змінюється, можливо, швидше, ніж інші компоненти культури” [420, с. 486].

Звернемося до тлумачень сучасних словників.

СВОЙ 1. Принадлежащий себе, имеющий отношение к себе. *Любить свою Родину.* 2. Собственный, составляющий чьё-н. личное достояние. *У них свой дом. Надел не своё пальто.* 3. Своеобразный, свойственный только чему-н. одному, данному. *В этой музыке есть своя прелесть.* 4. Подходящий, свойственный чему-н., предназначенный именно для данного обстоятельства, предмета. *Всему своё время.* 5. Родной или связанный близкими отношениями, совместной деятельностью. *Свои люди сочтёмся* (посл.). 6. Своё, своего, ср. То, что принадлежит, свойственно или присуще кому-чему-н. *Своё и чужое. Добиться своего* [424].

ЧУЖОЙ, -ая, -ое. 1. Не свой, не собственный, принадлежащий другим. *Чужие вещи. Писать под чужим именем. Чужая сторона. Чужие края* (чужбина). 2. Не родной, не из своей семьи, посторонний. *Чужие люди. Стесняться чужих* (сущ.). 3. Далёкий по духу, по взглядам. *Братья стали чужими. Ч. для общества человек* [424].

СВОЙ 1. Принадлежащий или свойственный себе. 2. Совершаемый. Изготавливаемый и т.п. лично, самим; исходящий от самого себя. 3. Не искусственный, не поддельный, естественный. 4. Собственный, составляющий имущество или достояние отдельного лица, учреждения. 5. Относящийся к себе как члену какого-либо коллектива, какой-либо общности; связанный отношениями родства или местом работы, социальным положением, взглядами, вкусами и т.п. 6. Преданный, простой, доступный о человеке. 7. Не иностранный, не заимствованный; родной, отечественный. 8. Своеобразный, свойственный только кому- чему-л. одному, данному или единому. 9. На своем собственном языке. 10. Самостоятельно, независимо от группы и предлагаемого транспорта [412].

ЧУЖОЙ 1. Являющийся собственностью другого, не имеющий непосредственного отношения к кому-л, не свой. 2. Не являющийся родиной, не такой, как на родине. 3. Не местный. 4. Не связанный родственными отношениями; посторонний. 5. Не связанный близкими отношениями с кем-л.,

не совпадающий по духу, взглядам, интересам; посторонний, далекий. 6. Отчужденный, отрешенный [там само].

СВІЙ 1. Який належить собі, який є у себе. Те, що торкається непосредно себе. Власт собі. Здійснюваний, виконуваний іт.н. само собою, особисто, самостійно. Який є особистим майном, власний. *Сказати своє слово* – виявити себе в якійсь справі, відіграти певну роль у чомусь, унісши щось оригінальне, особисте. 2. Який перебуває в родинних, дружніх або інших близьких стосунках чи пов'язаний з місцем постійного проживання, спільною працею, спільними переконаннями. 3. Власт. тільки цій особі, цьому предметові, особливий, своєрідний. Не чужоземний, не запозичений, не чужий; рідний, вітчизняний. 4. Належний, відповідний [414].

ЧУЖИЙ 1. Належний комусь іншому, не власний, не свій. Здобутий зароблений не своєю працею не своїми зусиллями. Те, що надбане іншим. Який є продуктом мислення кого-небудь іншого. Якого зазнає хтось інший, який випадає на долю кого-небудь іншого. Не притаманний, не властивий кому-небудь, не звичайний за виявом. 2. Не пов'язаний з ким-небудь родинними зв'язками, нерідний. 3. Який не перебуває у близьких взаєминах з ким-небудь, непов'язаний спільністю умов життя, праці, сторонній. Незнайомий, невідомий. Незнайома людина. Який стосується інших людей. Властивий чомусь зовсім іншому; чужорідний. 4. Який не є Батьківщиною або постійним місцем проживання кого-небудь. Родом з іншої місцевості. Який стосується іншої держави, країни; іноземний. Те, що належить іншому народові. 5. Який має інші погляди, прагнення, інтереси та ін., ніж хто-небудь. Який не відповідає поглядам, прагненням, інтересам кого-небудь [414].

ВОРОГ (фр. ENNEMI), особа, яка не любить (когось, щось), чи особа, яку хтось не любить. людина, яка демонструє чи провокує ворожу поведінку, неприємна. Той, що приносить неприємності. (затаїти злість на когось, чи мати особисті недобрі мотиви проти когось). Антоніми: друг [436].

ЧУЖИЙ, ІНОЗЕМНИЙ (фр. ÉTRANGER), 1. [відносно до місця, колективу]. А. той, хто не належить до певної країни, нації, хтось іншої

національності, або без національності. У більш широкому сенсі той, хто належить до іншого географічного простору. В. той, хто не є частиною певного колективу, групи, не з певного місця. 2. [відносно до людини чи речі]. Той, хто не знайомий з кимсь, чи не має зв'язків з певною особою, малознайомий, віддалений [436].

ДРУГ (фр. **AMI**), 1. Людина, яка є об'єктом доброго ставлення та особливої прихильності; хтось, кого люблять чи любили. 2. Людина, якій можна повністю довіритись. 3. Людина, з якою періодично зустрічаєшся. 4. Людина, яка хоче добра іншій людині; той, хто любить. 5. Особа, яка захищає інтереси когось, чи цінує певну особу. 6. Так називають людину, яка є цінною для іншої особи. 7. Той, кого любить певна персона, чи персона, яка когось любить. 8. Той, хто любить когось чи щось. Персона, що хоче добра для іншої особи та демонструє добре до неї відношення. 9. Людина, цінна для іншої особи [там само].

НЕЗНАЙОМИЙ, ІНШИЙ (англ. **STRANGE**), інше місце або місце розташування; іноземний; іноземець. 1. Раніше невідомий, непомічений, непочутий, або незнайомий. 2. Досить незвичайний або незвичайний; екстраординарний. 3. Дивний; специфічний; дивний. 4. Архаїчний, віддалений, або холодний в манері. 5. Недолік в досвіді; незвичний: дивний для роботи. Незнайомець [441].

ДРУГ (англ. **FRIEND**) , 1. Добре знайома особа; близький партнер; близьке знайомство. 2. Особа на тій же стороні в боротьбі; один, ким не є ворог; союзник. 3. Прибічник або співчуваючий: друг робочої сили. 4. Людина подібно до друга в корисній, надійній справі .5. Будь-який член суспільства друзів. Походження: друг, полюблений, схожий до Німецького *freund* [там само].

ДИВНИЙ (анг. **STRANGE**), чужий. 1. А. заздалегідь невідомо; незнайомий. Поза резервом; незвичайний. Б. Відмінність від нормального стану. 2. А. Невласний, специфічне місце розташування, оточення, або вигляд; екзотичний. Резервується у формі; віддалений. Б. Незручний або спокійно. У дивній формі. [439].

ДРУГ (англ. **FRIEND**), 1. Добре знайома особа; особа, якої довіряють; особа, яка подобається. 2. Знайомий. 3. Союзник в боротьбі. 4. Той, хто підтримує, симпатизує. 5. Друг на соціальному мережевому веб-вузлі [439].

ДРУГ (англ. **FRIEND**), Функція: Значення іменника: 1. Особа, яка має сильну симпатію і довіру до іншого (дійсно близькі друзі, той, з ким все роблять разом і завжди розділяють таємниці). Синоніми: приятель, товариш, повірений, близький друг, близький друг, близький друг, приятель, партнер, когорта, колега, компаньйон, товариш, міцний парубок, партнер, рівня; брат, сестра; спільник, союзник, співробітник, союзний; добродійник, прибічник, співчуваючий, доброзичливець [438].

ДИВНИЙ (англ. **STRANGE**), Невідомий, неясний. Синоніми: новела, оригінал, дивний, незвичайний, незнайомий, нечуваний, невідомо, безпрецедентний, інноваційний, унікальний; нетрадиційний, нешаблонний, неперевірений, невикористаний, неношений [там само].

ДИВНИЙ, ІНШИЙ (англ. **STRANGE**), незнайомиць, найдивніший 1. Будучи певним чином поза звичайним і несподіваним; злегка нерівний або навіть небагато фатальний “дивне піднесення, яке було невизначне”; “що дивне відчуття гумору, який вона має”; – незвичайний. 2. Невідомо; “бачив багато дивних осіб в натовпі”; – невідомо. 3. Відносно характеристики іншого місця або частина світових “дивних націй”; зарубіжний [440].

ДРУГ (фр. **AMI**), подруга, знайомий.

ВОРОГ (фр. **ADVERSAIRE**), противник, ворог, суперник [437].

Наведені матеріали словників різноструктурних мов надають змогу підтвердити те положення, що вибір концепту пов'язаний насамперед з вибором його імені. І. Голубовська пропонує методику перевірки адекватності вибору імені концепту з ряду синонімів за наступними ознаками [90, с. 111]: домінантність у складі синонімічного ряду; порівняно висока частотність уживання; опрацьованість у лінгвістичних словниках широкого спектру; словотвірна активність; репрезентованість у пареміологічних структурах; аксіологічна маркованість; ключовий характер для духовності даного

лінгвокультурного ареалу. Ці ознаки є дійсними й для опозиції “свій – чужий”. Наведені вище дефініції показують, що українські й російські лексикографи визначають опозицію “свій – чужий” крізь комбінацію таких значеннєвих компонентів: 1) належність кому/чому-небудь; 2) наявність/відсутність родинних зв'язків; 3) близькість/віддаленість за духом, поглядами, переконаннями; 4) наявність / відсутність межі (як просторової, так і когнітивної), можливість її перетинання, 5) атрибутивність особи або об'єкта як *свій – чужий*. В англійській, французькій і українській / російській мовних картинах світу спостерігається різна акцентуація значень концептуальної діади “свій – чужий”: у слов'янській свідомості внутрішнє почуття (*Родной или связанный близкими отношениями / далекий по духу. – рус. Який перебуває в родинних, дружніх або інших близьких стосунках чи пов'язаний з місцем постійного проживання, спільною працею, спільними переконаннями/ Який має інші погляди, прагнення, інтереси – укр.*) є більш значущими, ніж соціальні прояви. Більше того, в українській і російській мовах, на відміну від французької й англійської, в опозиції “свій – чужий” семи *друг – ворог* не є ключовими. Англійський і французький лексикографічний матеріал пропонує приблизно однакові семантичні трактування розглянутої опозиції. Як антонім до слова *чужий* пропонується лексема *друг*, семантика якої розкриває лише один аспект концепту *свій* (*a person whom one knows well and is fond of; a person on the same side in a struggle; one who is not an enemy or foe*). Водночас слово *друг* в англійській і французькій мовах має семи, які не входять до поняття *свій* у російській й українській – “близький партнер” (*intimate associate*), “близьке/інтимне знайомство” (*close acquaintance, qui est aimé d'une autre personne ou qui l'aime*), “співчуваючий” (*something thought of as like a friend in being helpful, reliable*), “доброзичливо висловлюється про кого-небудь” (*personne qui a un goût particulièrement prononcé pour quelqu'un ou quelque chose représentant une valeur; Qui a un goût particulièrement prononcé pour quelqu'un ou quelque chose représentant une valeur*). Концептуалізується опозиція “друг – ворог” в англійській і французькій мовах за посередництвом військової

термінології: система впізнавання “свій – чужий” визначається як *friend-or-foe identification system* (англ.) – *identification ami ou ennemi (IFF)* (фр.).

Тлумачні словники англійської й французької мов лексему *чужий* визначають крізь категорію ідентичності – національної (*foreign; alien; (Celui, celle) qui n'est pas d'un pays, d'une nation donnée; qui est d'une autre nationalité ou sans nationalité*); географічної (*of another place or locality; Not of one's own or a particular locality, environment, or kind; plus largement, qui est d'une communauté géographique différente*) [437]. В англійському лексикографічному осмисленні слова *чужий* є ще одна сема, що визначає відхилення від прийнятої ідентичності як відхилення від загальноприйнятої соціальної, моральної та ін. норми, що визначає стабільність спільноти (*Not previously known; unfamiliar. a. Out of the ordinary; unusual or striking. b. Differing from the normal*). Лексикографічні дані свідчать, що концепт *чужий* має близьке семантичне наповнення у всіх розглянутих нами лінгвокультурах, водночас як концепт *свій* – один з базових для формування картини світу українців і росіян, в англійській і французькій лінгвокультурах безеквівалентний, тобто становить лауну. Таким чином, опозиція “свій – чужий” фіксує відмінність у світовідчуттях носіїв різних мов усередині тих мовних кіл, до яких ці люди належать: мовна й концептуальна картини світу росіян й українців мають біполярну структуру, що визначається опозицією “свій – чужий”, тоді як у картині світу французів й англійців присутній тільки концепт *чужий*, що може бути пояснено особливостями мовної свідомості цих націй – більшою настановою на індивідуалізацію й відокремленість. Це положення може бути підтверджене ще рядом параметрів.

У двомовних перекладних словниках [423] як переклад слова *свій* наведено тільки граматичні форми:

СВОЙ (*своя, своё, свои*) son, sa, le sien, la sienne, leur, le leur (*по отношению к 3-му лицу*); mon, ma, le mien, la mienne, notre, le nôtre, la nôtre (*по отношению к 1-му лицу*); ton, ta, le tien, la tienne, votre, le vôtre, la vôtre (*по отношению ко 2-му лицу*). *Я потерял свою книгу, а он свою – j'ai perdu mon livre*

et il a perdu le sien. *Они потеряли свои книги, а вы – свою* – ils ont perdu leurs livres et vous avez perdu le vôtre.

СВОЙ *мест.1) притяж. мест. переводится соответственно лицу подлежащего как my, your, his, her, its, our, their, one's. 2) в знач. прил. (собственный) one's own. 3) в знач. прил. (собственного производства) homemade; (о фруктах, овощах и т.п.) homegrown. 4) чаще мн. в знач. сущ. (родственники) one's family pl; one's relations брит.; one's relatives амер.; (друзья) friends. Кто там? – Свои! – Who's there? – Friends! Чувствовать себя среди своих – feel at home; feel as one who belongs here. 5) мн. в знач. сущ. (войска собственной страны) one's own forces; friendly troops. Они были отрезаны от своих – they were cut off from their own forces. Система опознавания “свой – чужой” воен. – friend-or-foe identification system. У каждого свои недостатки погов. – nobody is perfect. Умереть своей смертью – die a natural death.*

У тлумачних словниках англійської й французької мов лексема *свій* не представлена, про наявність опозиційної пари в лексеми *чужий* можна говорити за наведеними в словникових статтях антонімами (*Anton. Friend, Ami*), які не передають усього діапазону значень лексеми *свій*.

Й. Стернін і З. Попова наводять варіанти співвідношення концепту, семеми й лексеми: а) є концепт, є семема, є лексема: звичайні слова мови – вікно, читати, йти, хліб тощо; б) є концепт, є потенційна семема, немає лексеми: “люди, які давно одружені” – порівн. *старожени*; в) є концепт, немає семеми, немає лексеми: відсутні в російській концептосфері концепти, що означають нім. *Spass*, англ. *fun* (обидва слова приблизно означають *радість, розвага, щось цікаве, задоволення, насолода* й ін.); г) немає концепту, немає семеми, немає лексеми. Це винятковий випадок прояву національної специфіки мови й концептосфери, найбільш яскравий вияв національної своєрідності. Так, у російській мові немає концептів *quality time, privacy, life quality*, водночас російські концепти *либонь, духовність, розмова по душах* не мають еквівалентів у європейських мовах [242, с. 257]

Аналіз наукового дискурсу й словникових матеріалів дозволяють зробити висновок про те, що концепт *свій*, який передає специфіку російської й української мовної свідомості, уанглійській і французькій мовних картинах світу є лакунарним і відповідає IV типу співвідношення концепту, семми й лексеми – немає концепту, немає семми, немає лексеми.

4.3. Інтерпретативний аналіз асоціацій

4.3.1. Інтерпретативний аналіз асоціацій сприйняття концепту носіями зіставляюваних мов на основі лексикографічних дифініцій. Це дослідження було здійснено на матеріалі асоціативних словників, розміщених у Мережі [416; 425; 428;], а також *Random House Dictionary of English online* [438], *WordWeb Online* [440] (див. 3.3.2.), що подають синонімічні ряди та пов'язані слова до лексем *friend, adversary, alien, foe, strange*.

Традицію поповнення асоціативних словників новими одиницями в мережевому просторі було впроваджено Відділом психолінгвістики Інституту мовознавства РАН. Ідея полягала в організації ефективного пошуку, фільтрації даних і залучення якомога більшої кількості реципієнтів до глобального асоціативного експерименту. Основні категорії пошуку співвідносяться з трьома характеристиками словників: стимул, реакція й частота.

СВОЙ: человек 102, дом 62, чужой 50, парень 34, мой 33, в доску 16, твой 16, друг 13, наш 10, муж 6, среди чужих 6, портфель 5, родной 5, брат 4, ребенок 4, автомобиль 3, близкий 3, голос 3, карман 3, люди 3, плащ 3, собственный 3, чемодан 3, чувак 3, язык 5, день 2. Долг 2, дорогой 2, закон 2, знакомый 2, идеал 2, квартира 2, кошелек 2, мир 2, мое 2, надежный 2, предмет 2, своя 2, сын 2, товарищ 2, учебник 2, хороший 2. а чей же 1, алтарь 1, альбом 1, берег 1, ботинок 1, вещи 1, выбор 1, выходной 1, галстук 1, город 1, грешки 1, двор 1, доверие 1, доска 1, жадность 1, из одной компании 1, импульс 1, интерес 1, ключ 1, корень 1, кореш 1, костюм 1, край 1, красивый 1, круг 1, личный 1, любимый 1, магнитофон 1, маршрут 1, местный 1, мне принадлежит 1, мнение 1, мотоцикл

1, надел 1, начальник 1, наши 1, не мой 1, не отдам 1, не свой 1, недуг 1, ничто 1, нож 1, номер 1, нос 1, образ 1, один 1, орган 1, ответ 1, пенал 1, пиджак 1, Польша 1, почерк 1, приказ 1, продать 1, простота 1, пруд 1, рассказ 1, родимый 1, родственник 1, рынок 1, сад 1, свет 1, свояка видит из далека 1, семья 1, собственность 1, сон 1, способности 1, среди своих 1, среди чужих... 1, старик 1, стол 1, сундук 1, тост 1, труд 1, уголок 1, чайник 1, чей 1, чисто 1, член 1, шкаф 1, шпион 1, эгоист 1.

ЧУЖОЙ: человек 20, свой 8, дом 5, муж 5, среди своих 4, предмет 2, пришел 2, родной 2, странник 2, страшный 2, фильм 2, язык 2, близкий 1, в доме 1, взять! 1, видео 1, видеофильм 1, враг 1, голубь 1, город 1, гость 1, двор 1, друг 1, дядя 1, забота 1, закон 1, иностранец 1, камень 1, кино 1, мужик 1, нагой 1, наш 1, не брат 1, не мой 1, неродной 1, опасность 1, орех 1, пиджак 1, плохой 1, предатель 1, пришлый 1, пугающий 1, ребенок 1, самолет 1, сапог 1, спать 1, стакан 1, студент 1, т.е. не свой 1, товарищ 1, трудно говорить 1, уклад 1, учебник 1, черный 1, черный ворон 1 [425].

Слов'янський асоціативний словник дозволив нам дослідити опозицію, яка нас цікавить, на матеріалі зворотніх асоціацій

Свій $\leftarrow$ дім (8)б народ(4), рот, хліб,

Свої $\leftarrow$ сім`я

Чужа $\leftarrow$ дитина 4; дружина3; дочка, душа, радість, розмова, смерть 1; 7+12

Чуже $\leftarrow$ зло, місто, обличчя 1; 3+3

Чужі $\leftarrow$ гроші 2

Чужий $\leftarrow$ дядько 16; сором, чоловік (мужчина) 3; хлопчик 2; рідний, чоловік (муж) 1; 6+26

Чужинець $\leftarrow$ ворог [428].

Іноземець (фр. *Étranger*), той, що знаходиться за межами своєї країни (expatrié) 90; незнайомий (inconnu) 72; англієць (un anglais) 26; місцевий, корінний (indigène)25; інший (autre)18; в іншому місті (ailleurs), привозити (importer), подорож (voyage)17; інший (différent)14; француз (français) 8; той, що прийняв чужу культуру (acculturé), далекий (loin) 7; метис – полукровка

(*métis*) 6; європеєць (*européen*), сусід (*un voisin*) 5; прийняти чужу культуру (*acculturer*), африканізований (*africanisé*), *assimilé* (уподібнювати), тіло (*corps*), місія (*mission*), прийняти західноєвропейський спосіб життя (*occidentalisé*), уходити (*partir*), країна (*pays*) 3; африканський (*africain*), африканізувати (*africaniser*), колонізація (*colonisation*) 2; грамотний (*alphabetize*), пригода (*aventure*), культура (*culture*), зацікавленість (*curiosité*), прапор (*drapeau*), віддаляти(сь), ворог (*éloigner, ennemi*), чужий (*étrange*), готель (*hotel*), ідея (*idée*), мова (*langue*), марабу (назва птаха) (*marabout*), міністр (*minister*), світ (*monde*), національний (*national*), західний (*occidental*), туземна пов'язка за стегнах (*pagne*), хтось з батьків (*parent*), повторювати (*répéter*), іноземець (*un étranger*), університет (*université*)¹ [416].

Таким чином, у мовній свідомості носіїв англійської та французької мов більше пов'язаний із національною та етнічною ідентичністю, ніж у росіян і українців.. У французькій мові протиставлення відбувається за кількома напрямками: француз – англієць (*un anglais* 26), білі – представники націй з іншим кольором шкіри (*métis* 6; *africanisé, africain, africaniser marabout*), француз – іноземець (*un étranger*). Ряд асоціацій конкретизує місію французів по відношенню до чужих (*corps, mission, colonisation, partir, alphabétisé, assimilé*); символи, що фіксують чужих (*acculturé* 7, *pagne*), а також лінгвокультурні категорії, характерні для концепту чужий (*idée, langue, pays* 3, *culture, drapeau*). Ще цікавий ряд асоціацій об'єднаний значенням *ті, які були своїми, але стали чужими* (*expatrié* 90, *acculturer*). В англійській мові теж акцентується в концепті чужий сема іноземний (*nonnative, non-native, tramontane, foreign-born, foreignness*). В російській та українській мовах також є асоціація іноземний до концепту чужий, але вона актуалізована меншою мірою, ніж в англійській та французькій (*странник* 2, *иностранец* 1, *пришлый* 1, *чужинець* – укр.). Крім того, асоціативні ряди російської та української мов не надають конкретизації аспектам взаємодії росіян/українців з іноземцями (чужими), але зберігають історичні градації (*странник, пришлый* – Див.[415])

В англійській та французькій мовах концепт *чужий* має асоціацію *другий/інший/немакий* (*other, différent*). У російському й українському асоціативних рядах – реакція *інший* не сприймається як показник концепту *чужий*, точніше як перехідний етап у шкалі *чужий – інший – свій*. Можна припустити, що опозиції “я – *інший*” в англо- і франкомовній етнокультурах, “свій – чужий” в україно- і російськомовній етнокультурах є структурно-змістовним каркасом формування інтолерантних дискурсів.

Концепт *свій* в англійській і французькій картинах світу є лакунарним. Під час проведення асоціативного експерименту серед викладачів англійської й французької мов (30 й 32 опитаних відповідно) було запропоновано питання: які англійські/французькі лексеми співвідносяться у вашій свідомості з російським/українським словом *свій*. Відповіді були узагальнені в додатках Н, О.

Існує ряд асоціацій (*nous, avec, ami, nous tous, collectif, ensemble* – фр. й *own, familiar, known, not enemy, not hostile, close* (може, OPEN) *to someone, friendly, living in one area* – англ.), які можуть бути основою для формування можливих семем до концепту *свій*, незважаючи на те, що отримані асоціації лише частково збігаються з асоціаціями до лексеми *свій* у свідомості носіїв російської та української мов. Було відзначено також асоціації до слова *свій*, не характерні для української та російської мовних картин світу – *association, non anglais*. Водночас асоціації, що визначають духовну єдність *рідний, близький за духом, свій у дошку* й ін., характерні мовній свідомості носіїв української та російської мови, у англійській і французькій мовах зафіксовані не були.

В англійській і французькій етнокультурах концепт *свій* замінений поняттям “сукупний об'єкт”. Це визначення було запропоновано Б. Норманом, на думку якого, формування цього об'єкта “у мовленнєво-мисленнєвому акті відбувається, звичайно, з урахуванням того, яке положення на суспільних щаблях посідають “Я” й “Не-я” відносно один одного” [229, с. 217 – 234]. Б. Норман підкреслює загальну тенденцію, коли “статус (соціальна зрілість, активність) мовця повинен бути не нижче статусу його партнера за *ми*” [там само, с.232]. Дослідник подає перелік ролей, які може грати другий учасник:

1) той, хто належить до тієї ж, що і я, статі; 2) той, хто належить до того ж, що і я, віку; 3) той, хто живе із мною в один час (епоху); 4) той, хто близький мені духовно, у кого спільні зі мною ідеали; 5) той, хто живе по сусідству, поруч зі мною; 6) той, кого я знаю, з ким знайомий; 7) той, з ким розмовляю, спілкуюся; 8) той, у кого така ж, як у мене, професія; 9) той, хто сповідує ту ж релігію, що і я; 10) той, з ким я разом навчаюся; 11) той, кого я вчу, виховую; 12) той, кого я захищаю, допомагаю; 13) той, кому я співчуваю, за кого переживаю; 14) той, кому я раджу, рекомендую [229, с. 230]

В англійській і французькій етнокультурах актуалізуються ще два компоненти: а) той, хто належить до тієї ж нації, що і я: *peuple 3; français*; б) той, хто належить західному світу, як і я: *occidental 4*.

Роль *той, хто близький мені духовно, у кого спільні зі мною ідеали* розбивається на дві, з яких роль *той, хто близький мені духовно* в асоціаціях не представлена, водночас як роль *у кого близькі зі мною ідеали* реалізується через асоціації *association, membre 43; groupe 7; aide 4; idée, projet, rejoindre 2; mission* (фр.), *cohort, collaborator, confederate; supporter, sympathizer* (англ).

Таким чином, аналіз асоціацій дає підстави зробити висновок, що концепт *свій* у мовній картині світу носіїв англійської та французької мов є лакунарним, частково його функції бере на себе збірне поняття *сукупного об'єкта*, але його семантична розмитість, з одного боку, створює умови для протиставлення концепту *чужий* за принципом визначення статусу *Не-ми*, з іншої актуалізують теми анонімності й індивідуалізму в прагматиці англійської і французької етнокультур.

4.3.2. Інтерпретативний аналіз асоціацій сприйняття концепту реципієнтами експерименту, проведеного в англо-, франкомовних, україно-/російськомовних чатах. Було проведено асоціативний експеримент в англо-, франко-, україно-/російськомовних чатах. Оскільки концепт *свій* є лакунарним для носіїв англійської та французької мов, відправною точкою досліджень став концепт *чужий*. Відвідувачам ресурсів

пропонувалося дібрати асоціації до вислову *чужий у цьому чаті*. Експеримент проводився в чатах подібної тематичної спрямованості:

Чати знайомств

Le Chat Celibataire (<http://www.celibataire.com>): sans le nom, le spam, un pseudo stupide, imposé, non Français, l'Anglais, ennui, hostile, négatif, autre, ethnique, le gay, la lesbienne, non tolérant, viole les règles des relations dans le chat, entre sous différents pseudos / без имени, флудит, глупый ник, навязывается, нефранцуз, англичанин, скучно, недружелюбный, негатив, иной, этнический, гей, лесбиянка, нетолерантный, нарушает правила общения в чате, входит под разными никами.

Live chat (<http://www.chat-avenue.com/livechat.html>): not the same as we are, communicate badly, stupid nickname, foreigner spammer observer enter with different nicknames non-traditional sexual orientation.

Чат знакомств – чатлайн! (chatline.com.ua): флудит, капсит, неправильный ник, наблюдатель, не свой, нарушает этикет, прет рекламу, неблизкий, неродной, гость, не наш, далекий по взглядам, блоггер, рекламщик, нет душевной близости, чужой по духу, разные взгляды, разные идеалы.

Соціально-політичні чати

Chat politique avec Razzye Hammadi (<http://www.lepoint.fr/archives>) l'inconnu; l'Anglais; l'autre; de loin, peu cultivé, le métis; d'une autre culture, mal assimilé, la contrefaçon, l'Africain, éloigné, l'ennemi, autre nation, l'étranger, non démocrate, intolérant / неизвестный; англичанин; другой; издалека, необразованный, метис; другой культуры, плохо ассимилированный, подделка, африканец, удаленный, враг, другая нация, иностранец, не демократ, нетолерантный.

Liberty Board (<http://www.libertyboard.org>): accidental, casual, not the same, foreigner, foreign origin, odd, strange other, different specific, peculiar, conservative, alien, indemocratic, intolerant.

Чат для патріотів України (<http://batckivchina.uachat.net>): другие взгляды, не свой, иной, неблизкий, не патриот, не наш, не мой, неродной, опасность,

против народа, предатель, пришлый, пугающий, нет ценностей, другие ценности, далекий по духу, не входить в свій круг; інші погляди, не патріот, немає цінностей, не задля народу, тоталітарний, духовно далекий.

Молодіжні чати

<http://www.chat-ados.com/>: adulte, vieux, stupide, peu intéressant, hors sujet, flooder / взрослый, старый, тупой, неинтересный, не в теме, флеймит, флудит.

College Chat (<http://www.chat-avenue.com/collegachat.html>): it's not our college, from other college, teacher flood, uninteresting.

КНУ IRC(<http://chat.univ.kiev.ua/>): не в теме, чужой по духу, капсит, флеймит, не свой, скучный, тупой, приставала, липучка, другой вуз, іншомовний, препод, наблюдатель, ботан, могилянцы.

Незважаючи на різну тематику чатів, у яких проводився асоціативний експеримент, можна виявити спільні тенденції у формуванні концепту *чужий* у чатах різних мов:

1. У чатах різної тематики й різних мов до категорії *чужий* належать відвідувачі, які не дотримуються норм комунікації жанру: *флудит/flood/ flooder, капсит, флеймит, не в теме/ not in the subject/ hors sujet, без имену/ sans le nom, дурацкий ник/ глупый ник/ stupid nickname/ un pseudo stupide, навязывается, нарушает правила общения в чате/ communicate poorly/ viole les règles des relations dans le chat, входит под разными никами, плохо общается, спамер/spamer, наблюдатель /observer, входит под разными никами/ enter with different nicknames, нарушает этикет, прет рекламу, **рекламщик**, приставала hostile, négatif, le **spam***. Ця група асоціацій найбільш численна.

2. Мовні особистості, комунікативно не компетентні, які не дотримуються комунікативних принципів Інтернету (дружелюбність, відкритість, зворотний зв'язок тощо) також належать до категорії *чужий*: *навязывается, скучно, недружелюбный, негатив, плохо общается/ communicate poorly/ viole les règles des relations dans le chat, спамер/ spamer, тупой/ stupid/ stupide, неинтересный/ uninteresting; не в теме/ not in the subject, скучный, приставала, липучка, ботан;*

conservative, intolerant; imposé, négatif ennui, hostile, peu intéressant, hors sujet, flooder.

3. До категорії *чужий* у чат-комунікації всіх мов, що досліджуються, відносяться персонажі, які вибрали роль спостерігача-відвідувача ресурсу, який не вступає в комунікацію, а тільки спостерігає за нею: *без имени, наблюдатель, гость*. Персонажі *спостерігач* і *гість* є жанроутворювальними. До персонажа *спостерігач* ставлення в чатах усіх мов, що досліджуються, негативне: *подслушивает и сплетничает, соглядатай, сам нічого розумного сказати не може, за іншими дивиться; пуста людина; AMF – Adios Muthafukka (Прощай, с%кин сын); AGRO – Hostile, angry Aggravation, trouble; APE – Mad, crazy; CRUNK – Crazy and drunk; CUCKOO – Mad, bonkers, crazy; BADMAN – Gangster*. По-іншому оцінюється *гість*. Аналіз асоціацій дозволяє зробити висновки, що *гість* у чат-комунікації сприймається як “запрошений чужий”, який дотримується норм комунікації “своїх”. Асоціації, що характеризують гостя чату, мають семи `рух` (*до нас прийшов; іде від нас*), `мінливість` (*всі колись були; будемо придивлятися; подивимося, може й стане своїм; может остаться в чате; еще ни с кем не знаком; может стать чужим, временный; GA- Go Ahead; GEEZER – A guy, a bloke, a person; GINGER – Person with red hair; NEWBIE – New Person; NTMU – Nice To Meet You; BBL – Be back later / A plus tard; CYL – See you later / A plus tard*). На думку Е. Бенвениста, у давніх європейських культурах три категорії – *гість, чужоземець і ворог* – були тісно взаємозалежні [410]. У жанрі чату категорія *гість* знаходиться між концептами *свій* й *чужий*.

Межа між *своїм* (сукупним об'єктом) і *чужим* може зумовлюватися рядом соціолінгвістичних параметрів. У всіх досліджуваних лінгвокультурах до них належать такі: параметр гендера й сексуальної орієнтації (*le gay, la lesbienn*), віковий (*взрослый, старый; adulte, vieux*), соціальний статус (*препод*), рівень освіти (*неосвічений/ peu cultivé, ботан*), місце навчання (*it's not our college, from other college, другой вуз, могиляны*). У франко- і англомовних чатах категорію *чужий* визначають національний та етнічний фактори (*l'Anglais; de loin, le métis;*

d'une autre culture, mal assimilé, la contrefaçon, l'Africain, éloigné, autre nation, non démocrate, intolérant, ethnique; foreigner foreign origin). Асоціації, що містять сему `заперечення демократичних цінностей`, в англо- і франкомовних чатах належать до категорії *чужий*: *undemocratic/non démocrate, intolerant/ intolérant conservative*. В україно- і російськомовних чатах категорію *чужий* визначають асоціації, що мають сему `непатріотичний`: *не патриот, против народа, предатель; не патриот, не задля народа, тоталитарний*.

4. До категорії *чужий* належать відвідувачі, які використовують норми комунікації інших жанрів або представники інших жанрів (*спамер, блоггер, рекламищик, капсит, флудит, флеймит*).

5. В англо- і франкомовній чат-комунікації асоціації до концепту *чужий* мають спільну сему `несхожість на нас (мене)`: *other, différent, specific, peculiar odd, strange, not the same as we are, accidental, casual; autre, l'autre; éloigné, d'une autre culture*. В україно- і російськомовній чат-комунікації значимими семами називання концепту *чужий* є `відсутність щиросердечної близькості` (*неблизкий, неродной, нет душевной близости, чужой по духу, неблизкий, не мой, неродной, далекий по духу*), `різниця в поглядах` (*інші погляди духовно далекий; чужой по духу, нет ценностей, другие ценности, разные взгляды, далекий по взглядам, другие взгляды, разные идеалы*), `неможливість увійти в "коло своїх"` (*не наши, не свій, не входити в коло своїх*).

4.4. Інтерпретативний семантичний аналіз гіперпосилань на основі концептуальної діади "свій – чужий"

Системність мовної свідомості та її національно-культурна специфіка не усвідомлюються індивідуальними носіями культури, але визначають їхню поведінку. Таким чином, дискурс-аналіз чат-комунікації дозволив простежити специфіку реалізації концептуальної діади "свій – чужий" в українській і російській мовах, "сукупний об'єкт – чужий" – в англійській і французькій.

Насамперед опозиція реалізується у визначенні прагматичних принципів формування чат-комунікації. Чат є одночасною розмовою багатьох комунікантів, не пов'язаною якоюсь спільною темою, а такою, що складається з різних тем, що виникають між різними користувачами. Соціолінгвістичний контекст чату визначається типовою ситуацією (позначення потенційних учасників за параметрами віку, роду занять, місця проживання, національної належності тощо) і темою дискурсу. Нами були проаналізовані прагматичні принципи організації мовленнєвої спільноти в 450 чатах (200 україно-/російськомовних, 100 франкомовних, 100 англomовних, 50 багатомовних чатів). Актуалізація цих принципів в анотаціях до чатів є прагматичним сигналом для користувацької категорії *свій, мета якої* – увійти в мовленнєву спільноту, що має когнітивно близькі іллокутивні настанови. Серед основних прагматичних принципів формування “кола своїх” чатів було виділено наступні: а) актуалізація норм поведінки в чаті: Chat Bizarre – український чат: *пристойний чат для пристойних людей* (bizarre.kiev.ua); б) комфортність спілкування (анонімність, відсутність реєстрації): Просточат – ЧАТ без регистрации (prostochat.org.ua): *Ніщо не замінить спілкування! Ніщо не замінить справжній український чат! Без реєстрації, спілкування в теплій компанії – найкращий український чат! ЧАТ.Украина!* (chat.biz.ua): *Чат Украины как средство общения, чат без регистрации*; Чат ReFLeX (<http://www.reflex.g.com.ua>): найбільш затишний чат; GALA ЧАТ (<http://chat.gala.net>): *быстрый, веселый и удобный чат :-)*; www.chat-france.net. – *Chat-france le site de chat gratuit et chat sans inscription, rejoins nous sur le chat et amuse toi bien sur le tchat gratuit*; <http://planetlivechat.com>): *We have never stopped exploring the potential of the Internet; it has entered in to all aspects of our life including business, communications and entertainment*;

– міжкультурна комунікація: *Chat and make friends with people from USA and America* (USA Chat Room. – <http://www.12allchat.com/usa-chat.php>); *Friendly people from Canada waiting you, join and gain more friends* (Canada Chat Room. – <http://www.12allchat.com/canada-chat.php>); *Meet chatters from Australia and have fun chatting with them* (Australia Chat Room. – <http://www.12allchat.com/australia->

chat.php); *Встречаться с новыми людьми, заводить новых друзей, никогда не было так весело, как сейчас! Разнообразие культур, языков и людей, которые ждут вас в нашем онлайн флэш чатах* (Безкоштовні флеш чати. – <http://www.12allchat.com/en/chat.htm>); *Tchatte.com est le leader du chat gratuit en France et à l'étranger. Tchatte, leader mondial du cha* (www.tchatte.com);

– вікова градація: adult chat (<http://www.chat-avenue.com/adultchat>); teenchat (<http://www.chat-avenue.com/teenchat>); adultdating (<http://match.com/dating>); kidschat (<http://www.chat-avenue.com/kidschat>); чат для підлітків (philclub.kiev.ua); tvoichat.com (<http://tvoichat.com>) – чат для підлітків; www.godial.net – *tchatpourtous, adosetadultes, dumondeentier*; www.adosbox.com. – *chatgratuitendirectpourmoinsde30ans*;

– сексуальна орієнтація: gay chat (<http://www.chat-avenue.com/gaychat.html>); lesbianchat (<http://www.chat-avenue.com/lesbianchat.html>); boysonlychat (<http://www.chat-avenue.com/boysonlychat>); LeChatCelibataire (<http://www.celibataire.com>); *Le site picachat a une collection de célibataires dépassant les 1000 célibataires qui cherchent l'amour* (PicaChat. – <http://www.picachat.com>); *Молодіжна тусовка, у якій весело проводять час, знайомлять, займаються віртуальним сексом, обговорюють комп'ютерні ігри, студентське, телевізійне й віртуальне життя дівчат й пацанів з усією Росії й країн СНД* (молодіжний еротичний безкоштовний чат без реєстрації Альфа-Бета. – <http://www.chat.alfa-beta.ru>); *Ce site internet de rencontre vous propose un système pro pour homme et femme du monde entier par profils webcam et visio des filles et des garçons celib des messages privés un tchat célibataires cam un espace est aussi réservé aux gays et aux couples, des rencontres love pour des rencontres amoureuses, des rencontres sexy pour des rencontres flirt coquines coquin charme et des rencontres gay entre mecs. Séducteurs et séductrices n'attendez pas, inscrivez vous, commencez vos rencontres immédiatement* (<http://www.rencontre-paradise.com>);

– актуалізація головної комунікативної мети чату: Чат знакомств – чат лайн! (chatline.com.ua); Чат на Мете (http://chat.meta.ua/languages/rules_ru.php):

информационный сервис для обсуждения любых интересующих тем и обмена опытом; Чат Беседка – Место Для Знакомств (besedka.org.ua); Самый Дружный Чат “Беседка”! (http://www.besedka.kiev.ua): в этом чате вы найдете себе настоящих друзей; Заработок В Интернете (http://emvi.fw.nu): самый легкий путь зарабатывания денег с помощью интернет; for-you-live-chat (http://for-you-live-chat.eu): заходи к нам и получи море позитива и нормального общения, возможно именно у нас ты встретишь настоящих друзей и свою любовь!!

– об’єднання комунікантів за родом діяльності: KNU IRC(<http://chat.univ.kiev.ua/>) – чат студентів Київського університету імені Т. Шевченка; college chat (<http://www.chat-avenue.com/collegachat.html>): *attention all college and university students! Be sure to check out MyFreeCams, the #1 adult webcam community!*; Super Moto Chat (<http://super.in.ua>) – чат мотоциклістів України; СЛАВНЫЙ ЧАТ(<http://slchat.com.ua>) – сайт для спілкування не одного покоління студентів; chat.abondance.com. – *Chats et forums autour des outils de recherche. Informations et articles sur les outils de recherche : dossiers, FAQs, interviews, bibliographies, sondages;*

– комунікація представників неформальних течій: Чат для неформалов. Обо всем и обо всех... (<http://paramax.ho.com.ua>): *все про панк-культуру, готик-культуру; ЭМО форум. Украина (www.emoforum.info): море общения и много интересных собеседников. Эмо-музыка, эмо-прически, эмо-стихи, эмо-фотографии; БЕСПРЕДЕЛ (http://bespredel.ho.com.ua) – афицьяльный форум беспредельщикофф; Bloodchat (http://www.bloodchat.mpchat.com) – чат для неформалов;*

– рольові ігри: Волчье Сердце (<http://wolfroleplaying.ucoz.com>): *Волчье сердце? – это совершенно новый вид ролевой игры о волках. Вместо скучных и тяжелых форумов используются чаты в которых вы сразу можете общаться в настоящем времени. На сайте вы окунетесь в мир глубин тайн жизни и приключений волка;*

– комунікація представників однієї національності: Chat Maroc: Site de Rencontre et Chat Marocain Gratuit (www.marocichat.com): *Le site de rencontre et chat totalement gratuit des marocains du monde.*

Проведений контент-аналіз двох прагматичних напрямів в організації чатів – за принципом політичної орієнтації й об'єднання людей “близьких за духом” надав можливості простежити відмінність мов, що досліджуються.

Так, для україно- та російськомовних чатів створення мовленнєвих спільнот за принципом “близькі за духом” є ключовою прагматичною настановою, сема ‘близькі за духом’ формує концепт чат-комунікації *свій*, що є базовим для організації жанру. Прагматична настанова на комунікацію й об'єднання людей “близьких за духом” була зафіксована в 41% розглянутих чатів (усього контент-аналізу піддалися 1500 російсько- і україномовних чатів: система посилань у пошуковому ресурсі Яндекс і правила поведінки в чаті). Ru Chat Behigh (<http://chat-behigh.org>): *Этот веб чат-проект создан близкими по духу людьми, которые принимают мир таким какой он есть и против навязываемых со стороны предрассудков. В нашем веб чате обсуждаются актуальные темы связанные со всеми аспектами психоактивных состояний, их источников; Rules of chat (secret4u.ru): Любой чат имеет собственный “формат”, который позиционируется администрацией с целью формирования определенного сообщества людей, близких по взглядам и интересам; Start.crimea.ua Психоделический крымский чат (directory.start.crimea.ua): *Кримський чат для близьких за духом людей, які приймають світ таким, який він є. У чаті віщає психоделічне радіо; Харьков – Не Харьков (http://chat-behigh.org): Психоактивный чат Чат для близких по духу людей, которые принимают мир таким какой он... В нашем чате обсуждаются темы связанные с психоактивными состояниями; Психоактивный чат Запорижжя (www.chat-behigh.org): чат для близьких за духом людей, які приймають світ таким яким він є й проти забобонів, що нав'язують; Чат.Infan.ru (chat.infan.ru): Психоактивный радио-чат без регистрации Чат для близких по духу людей, которые принимают мир таким какой он есть и против навязываемых со**

сторони предрасудков; eRepublik.in.UA – форум онлайн гри еRepublik – View topic – Skype чат (erepublik.in.ua): *в Skype чат нашої партії, якщо ви являєтесь чинним членом УДП та маєте бажання спілкуватися з близькими за духом людьми, запозбавляйте свої контакти в цій темі і ми додамо вас до нашого чату!* Как найти **близкую по духу половинку** (novosvit.com › forum/index.php): *Скажите, на какие сайты и чаты выходите? Где и как найти близкую по духу половинку, которая бы разделяла взгляды на жизнь (исходя из прочитанных книг Учителя Христа)? Чат. Знайомства. Форум. Пошта. Quest (forum.meta.ua›topic): Ми зможемо бути знову разом. Ми близьки за духом. З повагою та вдячністю за пропозиції.*

У франкомовних чатах в більшому ступені зустрічається вираз *âme sœur*, але він має більш вузьке значення, ніж україно- та російськомовній чат-комунікації – “дружина / чоловік”; “коханка / коханий”. Наприклад: *la rencontre de l'âme sœur intéresse deux catégories de personnes: les célibataires et les personnes qui ne réussissent pas leur vie de couple. l'âme sœur est la personne qui va nous comprendre le mieux et nous rendre heureux. la rencontre de l'âme sœur est à la fois la rencontre d'un ami ou une amie et un amant ou une amante (http://www.lovetransit.com/homme/rencontrer); ame soeur paris tchat avec photos permettant de faire de belles rencontres sur paris et lyon dans l'ile de france (www.dialweb.fr/ame-soeur.php).*

Результати дослідження 4500 чатів (1500 україно-/російськомовних, 1500 – англомовних, 1500 – франкомовних) в системі Яндекс на стимул *політичний чат* дали наступні результати.

В українському й російському інтернет-просторі політичні чати або чати політичних лідерів нечисленні – близько 2% від загальної кількості чатів. Знайдені чати політичної спрямованості виявилися мало відвідуваними й рідко оновлюваними: чат Олега Тягнибока в інформаційній агенції “Главред” (svoboda.kiev.ua › dopusy/zmi/004069) – 7 учасників на 01.06.2011; Перша Політична Соціальна Мережа (http://poli.in.ua/ua/) – блог, чат, форум; “Чат-інтерв’ю” (http://www.gart.org.ua/?lang) – це розділ на сайті, де надається

можливість вільно ставити запитання конкретній особі (гостеві) і отримувати відповіді в реальному часі. ставити запитання мають право лише зареєстровані користувачі сайту – 01.06.2011 чат ще не функціонував; “Політика – Український Віртуальний Опір” (<http://www.uvo.cv.ua/registration>) – *Новини. Блоги. Статті. Політика. Економіка. Чат. Форум.* – 01.06.2011 чат ще не функціонував; “Омск Политический – Начало” (politomsk.ru) – 01.06.2011 зафіксовано 10 учасників; Видеочат Києва – Портал (virt.ukrainianforum.net): *chat the obviously expressed propaganda of political parties, nationalistic moods and religious confessions is.* – 01.06.2011 зафіксовано 7 учасників. Іллокутивна настанова авторів подібних ресурсів на формування опозиції “свій – чужий” в чаті-комунікації не реалізується.

В англomовному Інтернеті політичні чати більш численні – 34% й 12% відповідно. Ці чати:

– представляють усілякі політичні течії: Liberty Board (<http://www.libertyboard.org>); Liberty For All (<http://www.libertyforall.net>); Libertarian Rock (<http://libertarianrock.com>); The Free Radical Online (<http://www.freeradical.co.nz>); Counter Protest (<http://www.counterprotest.net>); Political Chat Democrat Republican Independent (american-chat.net); Conservatives Site for Political Chat (news.cnet.com › [Conservatives-Site...Political-Chat](http://news.cnet.com/Conservatives-Site...Political-Chat)); <http://www.linternaute.com/actualite/politique/cecile-duflot-chat-avec-cecile-duflot/> – чат із секретарем партії зелених; <http://www.20minutes.fr/article/113821/vous-interviewez-Chat-Politique-avec-Francois-Bayrou.php> – Mouvement Démocrate (рух демократів);

– можуть створюватися як резонансний відгук на які-небудь політичні ситуації в країні або світі: political chat: wu's privacy and funeral protest legislation opb news (news.opb.org › [article/political-chat-wus-privacy](http://news.opb.org/article/political-chat-wus-privacy)): we're talking about the continuing saga of congressman david wu, and other topics this morning for our weekly political chat. bill lunch is opb's political analyst; he's at the osu media; <http://www.lemonde.fr/politique/chat/2011/05/31/le-monde->

politique-francais-est-il-machiste.html – чат з приводу обвинувачення голови МВФ Домініка Стросс-Канна в звалтуванні;

– формують дискусії з різноманітних політичних тем: Chat Hour – political chat chat (chatroom/political_chat): *created by THEKiNGWiSSO999 talk about politics , world conflicts , ect... no racism no discrimination no swearing no cloning or funny stuff*; IRCPolitics.org .. Live Chat .. Debate and discuss Politics and current (ircpolitics.org): *Looking for realtime political chat and debate? Or you can just observe. #politics EFnet is the oldest and most popular channel with chat clients to help you join in*; Students for Democracy – political debate and chat (<http://www.studentsfordemocracy.org>): *Highly controversial debating site, focusing on European/American politics. Unmoderated and uncensored*; Chat-Politique avec Francois Bayrou (<http://www.20minutes.fr/article/113821/vous-interviewez-Chat-Politique-avec-Francois-Bayrou.php>); Chat politique avec Razzye Hammadi (<http://www.lepoint.fr/archives/article.php>);

– можуть бути присвячені політичним проблемам окремого регіону: Political chat tree democrat indiana (chat-tree-democrat-indiana.hqnaturepics.com): *mountain tower tree toping techniques sierra madre mountains in mexico cursed tree jameirah lake towers the mountain inn vt mountain city tennessee real estate tree artwork picture blue.*; Political Chit Chat (politicalchitchat.wordpress.com): *Act Now to Stop the Genocide of Tamils. It's almost as if they didn't want us to attend the rest of the event. The implied message that I received was: "Less people hear about this, the better it is"*;

– використовуватися як інструмент політичної реклами: PodcastDirectory Episode: Political Chat with the Future President – Jan (podcastdirectory.com › podshows): *This show is dedicated to building America's New Political Party. We want your input. Let's make America better. The Two Party system is over.*

Якщо для англійськомовного Інтернету політична чат-комунікація є сталим, самодостатнім жанром (про що свідчить 34% політичних чатів у проведеному контент-аналізі), то у французькому інтернет-просторі політичні чати – лише перехідний етап до більш глибокого осмислення проблем: політичні

чати становлять 12% від усіх тематичних чатів, інтерв'ю з політиками проводяться в тимчасово створених ресурсах, потім публікуються в ЗМІ Інтернету й визначають подальше обговорення у форумах, наприклад: *Чат з Робером Ерманом, першим заступником мера Страсбурга* (<http://www.dna.fr/fr/a-la-une-web/info/5111813-Strasbourg-Politique-Relire-le-tchat-avec-Robert-Herrmann>). Thème principal : *la démocratie de proximité et le renouvellement des conseils de quartier*. У французській політичній інтернет-комунікації віддано перевагу жанрам форуму й блогів.

На думку Т. Колокольцевої [165], у політичному дискурсі *Ми-інклюзивне* реалізує наступний спектр значень: загальнонаціональне *Ми*, колегіальне *Ми*, метонімічне *Ми*, актуальне *Ми*. Весь цей спектр значень реалізується в англомовній політичній чат-комунікації:

– загальнонаціональне *Ми*: “*I continue to pledge allegiance to the Flag of the United States of America, even though George W. Bush is doing his best to destroy the republic for which it stands, we must remain one nation under God, indivisible in spite of “the decider”, with liberty as written by our forefathers (not Bush) in the constitution of the United States of America and justice for all American citizens regardless of political affiliation, gender, gay or lesbian lifestyle, race, net worth, religion, abortion & stem cell beliefs, or hatred for the current potus who has abused his powers time and time again*” (People of the Political Chat. – <http://www.scam.com/>). У цьому прикладі загальнонаціональне *Ми* (*we must remain one nation under God*) формує категорію “сукупного об'єкта” (*for all American citizens regardless of political affiliation, gender, gay or lesbian lifestyle, race, net worth, religion, abortion & stem cell beliefs*), який протиставляється категорії *чужий* (*even though George W. Bush is doing his best to destroy the republic for which it stands*). Опозиція створюється навколо ще одного концепту – *Прапор як символ влади* (*the Flag of the United States of America*);

– колегіальне *Ми*: *We want your input. Let's make America better. The Two Party system is over* (із чат-комунікації з Б. Обамою, кандидатом на посаду Президента. – podcastdirectory.com); *I think for everybody who lives in poverty or in*

the shadows of poverty or in fear of being in poverty, I want them to hear my voice and I want them to hear your voice. And what I want them to know is we see you, we hear you, we are with you, and we will not forget you (Mr. JOHN EDWARDS, Former Democratic Senator, Virginia. – publicpolicychat.com). В обох випадках застосовано мовну стратегію, що демонструє єдність офіційної особи й електорату;

– актуальне *Mu* (автор чату – гості): *Our political chat room is getting well-ranked on the search engines, and here's where I need your help. We do get people in here every day, but usually just one at a time. If you are the sort of person who would like to help build our political chat population, then I want you to help out. Launch a second browser window and keep it on our chatroom, while you go surfing elsewhere with the other browser window* (Public Policy Political Chat Room <http://www.publicpolicychat.com>). У цьому прикладі автор ресурсу демонструє готовність до комунікативного співробітництва із зацікавленими в створенні політичного іміджу відвідувачами ресурсу: *If you are the sort of person who would like to help build our political chat population, then I want you to help out*;

– метонімічне *Mu* формується в назвах чат-комунікацій, де відвідувачі ресурсу, його творці солідаризуються в розумінні насущних завдань, що стоять перед країною: *America The Beautiful* (chatbarelypolitical.com); *America Is For Us All – What America means* (americaisforusall.ning.com); *CHAT AMERICA* (chatamerica.com); *VoiceofAmerica* (chat.voanews.com Voice of America).

Таким чином, контен-аналіз гіперпосилань дозволяє зробити висновок про те, що концептуальна діада “свій (сукупний об'єкт) – чужий” реалізуються у двох прагматичних принципах організації чатів – за принципом політичної орієнтації, на основі формування *Mu-інклюзивного* як *сукупного об'єкта* (для англійської чат-комунікації), і за принципом об'єднання людей “близьких за духом”, тобто актуалізації концепту *свій* (в україно- та російськомовній чат-комунікації). У французькомовних чатах визначені прагматичні принципи представлені лише частково: політичні чати є перехідним етапом до більш глибокого осмислення проблем у форумах і блогах – вони створюються як

тимчасовий ресурс, що передує публікації матеріалів у ЗМІ; наступний принцип, концептуалізується у словосполученні *рідна душа* та досить активно використовується в організації чатів, але його наповненість суттєво відрізняється від в україно- та російськомовної чат-комунікації. Актуалізація виразу *âme sœur* у французькомовних чатах припускає лише пошук партнерів для шлюбу й любовних стосунків. Таким чином, дані дискурс- і асоціативного аналізів підтверджують висновки про “другоцентричність” української та російської культур, “анонімність” англійської і проміжний стан французької культури.

4.5. Дискурс-аналіз комунікативних стратегій реалізації концептуальної діади “свій – чужий” у жанрі чату

Дискурс-аналіз правил поведінки в чатах зіставлюваних мов свідчить про те, що в їхній основі лежить стратегія кооперації, запропонована П. Грайсом – “Твій внесок на даному кроці діалогу повинен бути таким, якого вимагає спільно прийнята мета (напрямок) цього діалогу” [101, с. 44].

Практично всі постулати, відзначені дослідником, знайшли відбиття в рекомендаціях з ведення чат-комунікації, дотримання цих постулатів націлене на формування концепту *свій/сукупний об'єкт*.

Постулат Кількості

1. ***Твоє висловлення повинне містити не менше інформації, ніж потрібно*** (для виконання поточних цілей діалогу). Комунікація в чаті має переважно фатичний характер, проте інформативний компонент є невід'ємною умовою організації жанру чату. Так, обов'язковою умовою є інформація про учасника чату – нік, час входу й виходу із чату; як обов'язкову інформацію деякі ресурси передбачають реєстрацію користувача. “Приватні повідомлення дають можливість зберігати повну анонімність та конфіденційність, а можливість додавати власні фотографії робить просточат ще й цікавим місцем для знайомства!” (<http://prostochat.org.ua>); “*Pour poster une petite annonce sur*

Celibataire.com, vous devez remplir un formulaire type comportant des informations obligatoires nécessaires (pseudo, mot de passe, email). Vous pouvez ajouter, si vous le souhaitez, toutes autres informations personnelles en définissant vous-même l'étendue des informations privées que vous divulguez" (<http://www.celibataire.com>).

2. Твоє висловлення не повинне містити більше інформації, ніж потрібно. Чат – високо динамічний жанр. Репліки відвідувачів ресурсу змінюються кожні 10 – 20 секунд, а тому надлишок інформації буде знижувати швидкість комунікації. *“Do not flood the chat room or disrupt other users in any way. You will be banned if you do. Do not give out any personal information to anyone, no matter how much you think you can trust them*” (<http://www.chat-avenue.com>). *“Swearing, Flooding and Insulting visitors, chatters or members are not allowed. Be careful, don't provide any real personal or financial information for any one inside chat rooms*” (<http://www.12allchat.com/en/chat.htm>). *“Ставити запитання мають право лише зареєстровані користувачі сайту*” (<http://forums.kg/topic576.html>); *“Surinternet, difficile des avoir qui se cache vraiment derrière un pseudo. Ne donne jamais ton nom, ni ton adresse (postale ou mail), ton téléphone, ton msnoutaphoto. N'accepte pas de rencontrer des personnes que tu ne connais pas*” (<http://club.abos.fr/inscription.html>); *“Dans le cadre de l'utilisation de Celibataire.com, vous ne devez pas: Transmettre des données personnelles concernant des tiers*” (<http://www.celibataire.com>).

Постулат Якості

Не говори того, що ти вважаєш помилковим. *“Дорогие пользователи чата, вход в чат только под своим постоянным ником. В случае прихода под чужим ником, пользователь будет забанен администратором чата*” (<http://www.userplane.com/directory.imidg>). *“Заборонено запуск у чат ботів без згоди Адміністрації; Запуск клонів без згоди Адміністрації; Наклеп на оператора*” (<http://cybportal.univ.kiev.ua/forum/index.php>). Ілюкутивна настанова на надання помилкової інформації вважається деструктивною в чат-комунікації, відповідальність за мовленнєву поведінку, що ґрунтується на таких настановах, покладається на комунікаторів. *“EnglishClub.com expressly disclaims any and all*

warranties, express or implied, as to the truthfulness of the postings, and specifically disclaims any and all warranties, express or implied, of merchantability or fitness for any particular purpose or use. EnglishClub.com accepts no liability for the accuracy of any information contained in the service, for the content of any posting or for any action taken based on any posting” (<http://www.englishclub.com/esl-chat/rules.htm>).

“Dans le cadre de l’utilisation de Celibataire.com, vous ne devez pas: Poster des éléments pouvant nuire à l’utilisation de Celibataire.com, type virus, cheval de Troie, logiciel espion, etc; –Renvoyer vers des sites illégaux ou contraires aux bonnes mœurs” (<http://www.celibataire.com>).

Цей постулат декларується системою обмежень у правилах поведінки в чаті через систему дієслів, що містять сему `мовленнєвий акт`. “Основною ознакою мовленнєвого акту вважається ознака цілеспрямованості – мета, намір мовця, заради якого робиться висловлення” [254, с. 158]. У чатах забороняються мовленнєві акти із значенням погрози, образи, заклику до деструктивних дій, маніпуляції. Мета мовленнєвих актів зазначеного типу – сугестивно-лінгвістичний вплив на комунікантів, на основі актуалізації семи `неправда`. Наприклад:

Загальні правила спілкування в чаті:

Задля забезпечення цивілізованої дискусії в чаті “ГАРТ” заборонено:

1. **Посягати** на державний суверенітет, територіальну цілісність України, права і свободи громадян (*дієслово з семантичним значенням МА “заклик до деструктивних дій”*).
2. **Закликати** до насильницької зміни державного ладу та проявів сепаратизму (*дієслово з семантичним значенням МА `заклик до деструктивних дій`*).
3. **Розпалювати** расову, міжнаціональну і релігійну ворожнечу (*дієслово з семантичним значенням МА `заклик до деструктивних дій`*).

4. **Маніпулювати** суспільною свідомістю, зокрема, шляхом поширення завідомо недостовірної, неповної або упередженої інформації (*дієслово з семантичним значенням МА`маніпуляція`*).

5. **Розголошувати** особисті данні будь-якої людини без її відома і попереднього дозволу (*дієслово з семантичним значенням МА`інформування з маніпулятивної метою`*).

6. **Ображати** учасників дискусії (*дієслово з семантичним значенням МА образи*).

7. **Вживати** нецензурну лексику (*конструкція з семантичним значенням МА образи*).

8. **Флудити** (*дієслово з семантичним значенням багаторазового повторення однієї чи більше однотипних фраз*).

9. **Флеймити** (*дієслово з семантичним значенням неконструктивної суперечки, що містить особисті взаємні образи*).

10. **Розміщувати** текст рекламно-комерційного змісту (*дієслівна конструкція з семантичним значенням МА`інформування з маніпулятивною метою`*) (<http://forums.kg/topic576.html>).

Семантика дієслів *флудить* (*to flood*) і *флеймить* (*to flame*) нова для мовних систем як слов'янських мов, так й англійської, французької, оскільки ці дієслова називають не тільки дії, властиві винятково віртуальній реальності, але й нові віртуальні жанри – *флуд*, *флейм* (Додаток Р). Комунікатори, які використовують жанри флуду й флейму, а також формують мовленнєві акти, що містять семантику погрози, образи, заклику до деструктивних дій, маніпуляції, належать в чаті-комунікації до категорії *чужий*.

2. *Не говори того, для чого в тебе немає достатніх підстав.* У більшості чатів декларуються єдині комунікативні норми: “В ЧАТЕ ЗАПРЕЩАЕТСЯ: 1. Оскорбляют посетителей чата. 2. Использовать ненормативную и нецензурную лексику. 3. Дискриминировать посетителей чата по полу, возрасту, социальному положению и т.п. 4. Капсит, т.е

злоупотреблять использованием БОЛЬШИХ БУКВ (CAPS LOCK)” (<http://www.userplane.com/directory.imidg>). “By participating in English Club English Chat you agree to the following: Your IP address will be recorded and logged. You are at least 18 years old. Abuse includes any of the following: Harrasment of other users, Pornography, Defamation, Slander or Libel, Crime of any kind, Arguments that detract from the essential topic of the Chat, Religious or anti-religious Rants, Racism, Violence, Fraud, Continued use of languages other than English, deliberate posting to the wrong section, having multiple nicknames, and using nicknames already in use by others (imposters)” (<http://www.englishclub.com/esl-chat/rules.htm>). Залежно від соціально-політичної або етнонаціональної специфіки чату норми мовленнєвої поведінки можуть стати більш жорсткими, що сприяє розширенню смислового потенціалу концепту чужий: “Abuse includes any of the following: Continued use of languages other than English” (<http://www.englishclub.com/esl-chat/rules.htm>). “Dans le cadre de l'utilisation de Celibataire.com, vous ne devez pas : Tenir des propos diffamatoires, injurieux, xénophobes, racistes, violents ou, de manière générale, contraires aux lois et aux bonnes mœurs” (<http://www.celibataire.com>).

В українському й російському інтернет-просторі активно використовується жанр міні-чату, що супроводжує обговорення якої-небудь соціальної, політичної чи суспільної теми в форумі або сайті громадської або соціально-політичної організації. Мета міні-чату – формування фонові комунікації, що посилює вплив від поданих матеріалів інших розділів ресурсу. Міні-чат є жанром у жанрі, його аудиторія обмежується або прихильниками, або супротивниками соціально-політичної сили, громадської організації, яким належить ресурс, або ідей, трансльованих ресурсом. Таким чином, концептуальна діада “свій – чужий” в міні-чатах формується на основі семи `(не)пов'язаний зі спільними переконаннями`.

Pepelazz: Pianist, дякуємо. Намагаємося підтримувати, коли є час 😊

Pianist: Слава Україні! Гарний сайт з великою кількістю хорошої, правильної інфомації!!!

Gorn: Не хай живе і квітне вільна УКРАЇНА!!!

Galunka*=)): Героям Слава!

Galunka*=)): Україна! То свята земля, якою Господь нагородив українців, тож бережімо її, як зіницю ока, бо ворог сильний на стільки, на скільки ми слабкі!
Слава Україні! (<http://nationalist.ucoz.ua>)

В наведеному прикладі спільний когнитивний простір комунікантів фіксується експресивними лексичними сигналами позитивної конотації, що формують спільний код мовленнєвої спільноти: *Слава Україні! Нехай живе і квітне вільна Україна! вільна Україна, Героям Слава!*

Постулат відносини / релевантності

Не відхиляйся від теми. Цей постулат суперечить різнотематичній спрямованості чатів, оскільки чат є одночасною розмовою одного комуніканта з кількома на зовсім різні теми, що неможливо в реальному житті.

meteorpassion: *Salam tout le monde*

krab: *ya til des DJ et DJETTE electro pour une soiré en septembre*

davidss: *coucou une femme cougar ds le coin?*

lesbienechuichd: *YA TIL DES LESBIENNE SVP*

krab: *c cool ya personne ici ou koi?*

mrxxxl: *sa va tt lmond*

krab: *il date de quand le dernier message ici?*

math02: *Punk rock métal* (<http://fr.chat.tchathe.com/default.aspx#>).

Проте в чатах соціально-політичної спрямованості дотримання однієї теми вважається ознакою комунікативної компетенції. “*We love to chat about many things. People have different favorite topics to talk about. When you have a particular interest in mind, you look for those chats that will suit your needs best. If you like a mature chat, politics is definitely for you. Politics is a topic that many like to steer clear of*” (<http://www.articlesbase.com/politics-articles>). “**Чат-інтерв’ю**” – це розділ на сайті, де надається можливість вільно ставити запитання конкретній особі (гостеві) і отримувати відповіді в реальному часі” (<http://forums.kg/topic576.html>).

Постулат способу:

1. **Уникай незрозумілих виразів.** Незважаючи на те, що комунікація в чаті припускає володіння нормами переключення коду, зловживання символічною комунікацією вважається порушенням комунікативних норм. “*ЗАПРЕЩАЕТСЯ засорять окно чата множественным флудом, смайликами и наборами символов*” (<http://www.userplane.com/directory.imidg>). “*Заборонено: Використання кольорового чи іншого виділення тексту без вагомої причини чи в надмірних кількостях; засмічення чату скриптами; нечитабельний трансліт*” (<http://cybportal.univ.kiev.ua/forum/index.php>). 2. **Уникай неоднозначності.** “*У ЧАТІ ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ: Капсить, тобто зловживати використанням ВЕЛИКИХ ЛІТЕР (CAPS LOCK). Засмічувати вікно чату множинним флудом, смайликами й наборами символів; лаять непристойні жести*” (<http://www.userplane.com/directory.imidg>). 3. **Будь стислим.** Чат – один із найдинамічніших жанрів, тому довгі висловлення будуть ускладнювати комунікацію. “*Бажаний формат запитань: чіткі, зрозумілі, лаконічні запитання без надмірного цитування. Зміст і формат запитань не повинен суперечити правилам спілкування на сайті*” (<http://forums.kg/topic576.html>). 4. **Будь організований.** Цей принцип припускає володіння нормами чат-комунікації: реєстрація, вибір ніків, володіння системою переключення кодів й ін. Недотримання цього принципу припускає виключення комуніканта з категорії свій. “*При порушенні кожного із цих правил – модератор позбавляється цього звання, без можливості його відновлення*” (Український Чат – Смайл чат без реєстрації. – schat.org.ua); “*EnglishClub.com reserves the right to remove any posting at any time, to block any user or postings by any user, and to modify or discontinue this service without warning*” (<http://www.englishclub.com/esl-chat/rules.htm>).

Таким чином, формування концептуальної діади “свій – чужий” на прагматичному рівні визначається іллокутивною настановою комунікантів на використання / невикористання стратегії кооперації.

4.6. Інтерпретативний семантичний аналіз концептів віртуальної реальності

Концептуалізація понять *свій – чужий* спостерігається в дискурсах чат-комунікації. Так, в україно- та російськомовних чатах робляться спроби лінгвістичної інтерпретації комунікативних стратегій *свій серед чужих – чужий серед своїх*. Основу зазначеного протиставлення формують семи `(не)пов'язані спільними переконаннями, поглядами`; `зрада`, що знаходить висвітлення на рівні тематичних рядів (аналіз проводився на матеріалі Додатку С).

Чужий: п'янка, предательство, наличие крота среди своих, утечка информации.

Свій: воплощение добродетели; это те, кто живут, находятся с нами, разделяют наш образ жизни, наши понятия; даже в рамках армейского контекста человек говорит “свои”, не подразумевая “друзья”, люди, которые сражаются вместе, не обязательно “друг, подобные”.

Носії української та російської мов усвідомлюють національну специфіку відмінностей членів опозиції “свій – чужий”; для носіїв англійської мови ця опозиція розглядається як тотожна опозиції “друг – ворог”. В українсько- та російськомовній чат-комунікації відхиляється тотожність концептуальних пар “свій – чужий” і “друг – ворог”: “свій – чужий” (*англ. IFF – Identification – Friend or Foe*). Слова “друг”, “ворог” не точно передають поняття “свій” та “чужі”; “чужий” не обов'язково “ворог”. Лакунарність концепту *свій* в мовній свідомості носіїв англійської мови простежується й у спробах дібрати адекватний переклад назви фільму С. Михалкова, представленому ідіомою “Свій серед чужих, чужий серед своїх”. Серед запропонованих перекладів (*At home among strangers, a stranger among his own; A foe among friends and a friend among foes; A foe to his friends and a friend to his foes*) найбільш близьким до початкового смислу учасники чату визнали “*At home among strangers, a stranger among his own*”. У запропонованому варіанті спостерігається спроба заповнити концептуальну лакуну через добір потенційних семем – *at home, his own*. Вираз

свій серед чужих стає ключовим значеннєвим компонентом у чатах соціальної й політичної тематики, формуючи інформативну мовленнєву поведінку, інтенції якої націлені на повідомлення. Вислів *свій серед чужих* концептуалізується й може: а) виражати різні приватні цілі: “Зрозумій те, що ти колись малював свастику і всьо таке не означає, що це роблять патріоти!” – осуд нацизму, “Метафора “свой среди чужих немного подходит к данной ситуации, но гораздо больше, на мой взгляд, подходит фраза “чужой среди своих” – оцінка роботи міської адміністрації, визначення позиції членів міської адміністрації, що прагнуть до захисту прав громадян; “Те депутаты, которые хотят что-то изменить выглядят словно “свои среди чужих” – оцінка ситуації, “Как чувствуют себя женщины, работающие в мужском коллективе? Каково мужикам работать среди женщин?” – дискусія про норми комунікації в гендерно однорідних колективах; “Ви серед чужих? Хотілось би знати, як ви себе поводите серед різних оточуючих чужих людей?” – ініціювання дискусії про комунікативні норми поведінки в незнайомих колективах; б) містити переважно когнітивні конотації: *не по суті випадки реагування не буду; А, що має спільного націоналізм з нацизмом? Метафора “свой среди чужих” немного подходит к данной ситуации, но гораздо больше, на мой взгляд, подходит фраза “чужой среди своих”; Мы с вами по-разному трактуем название фильма; Наблюдение – выяснение того, что же разные люди и на самом деле понимают, когда слышат / читают одну и ту же фразу; Она (женщина), как правило, дисциплинирует мужскую половину, не дает ей расслабиться, быть неопрятной, несдержанной, и одновременно, как бы невзначай, поддерживает в отделе (кабинете) чистоту и уют;* меншою мірою містити експресивні конотації: *ви далі своїх ідей нічого не бачите? А ви крім гавкання в Неті ще чимось займаєтесь?* в) супроводжуватися фатичним елементом, що виражається в трансляції елементарного смислу (вибір ніка, вступ у контакт, його підтримка); мовленнєвому етикеті чату; зумовлених правилами поведінки; у діалогах, що представляють собою “розмови ні про що”; г) бути семантичною основою називання особистості: ***Свій_Серед_Чужих*** – відвідувач міні-чату в блозі

О. Тягнибока, який дискутує з послідовниками нацистських ідей; комунікатори, які називають себе *Чужий* або похідними ніками від цього слова – *Чужий1*, *Чужий_скрізь*, *Чужий_в_космосі*, *з_племені_Чужих* (нами було зафіксовано 174 подібних ніки в 200 україно-/російськомовних чатах), демонструють у більшості випадків конфліктну мовленнєву поведінку, використовують мовленнєві акти повчання, дорікання, переконання.

Чужий: Так завжди. Ніколи чиновники не підтримають просту людину. (МА дорікання) Треба змінювати ситуацію й самим вирішувати смвої проблеми. (МА переконання)

Красуня: LOL. Революцію чи як?

Чужий: В тебе й нік тупий. Тільки лолити й можеш. (МА образи)

<http://www.chatukraine.ua>

Мудрий: Почему всегда недоволен?

Чужой: Просто вижу несовершенство мира. (МА пояснення причин конфліктної поведінки)

<http://www.ukrchat.com>

Герой: Почему давно не заходил?

Чужой_в_космосе: тотальное одиночество. (МА пояснення причин внутрішнього конфлікту)

alienspace.chatovod.ru

Комуніканти під ніком *Свій*, навпроти демонструють у мовленнєвій поведінці стратегію кооперації, формують коло своїх, повною мірою використовують прагматичні можливості чату – відкритість, зворотний зв'язок, дружелюбність.

Свій: Привет, жизнь хороша!

Патриот: Вон в Японии, что творится.

Свій: Не теряйте надежду! (patriot.chat.ua)

Свій: что-то разговоры нулевые. Ау, улыбнитесь, люди! (chat.skynet.net.ua)

Марс: А почему такой ник выбрал?

Свій: ищу родственную душу!

(*chat-chuzhikh.chatium.com*)

Дельфин: Интересный у тебя ник!

Свій: Хочу найти близких по духу

(*bizarre.kiev.ua*).

И.Г.90.: Для кого ты свій?

Свій: Для близких душевно и интересных людей

(*http://prostochat.org.ua*).

У наведених прикладах комунікантб під ніком *Свій* використовують експресивну лексику позитивної конотації (*жизнь хороша!, не теряйте надежду, улыбнитесь, люди!*), семантику ніка пояснює іллокутивною настановою на пошук близької за духом людини (*близкие душевно, хочу найти близких по духу, ищу родственную душу*), що відповідає традиціям формування концепту *свій* в мовній і концептуальній картинах світу українців і росіян.

Вибір ніка в чатах, присвячених проблемі *свій серед чужих*, семантично значущий. Так, нік **Лероніка**, належить відвідувачці чату, яка запропонувала до обговорення тему **Які Ви серед чужих?** Комунікант говорить про свою невпевненість у реальному спілкуванні, невмінні вибрати ефективну мовленнєву поведінку. *“Я завжди по вулиці ходжу з дуже серйозним виразом обличчя, можливо, десь трохи незадоволеним, і це не залежить від настрою чи він гарний чи ні, і я це роблю тому, щоб якось відштовхнути від себе чужих людей, але насправді нічого поганого про людей ніколи не думаю. У великих компаніях мало говорю, можна сказати постійно мовчу”*. У чаті **Лероніка**, навпроти, демонструє кооперативну стратегію комунікації: *“А як Ви? Хотілось би знати, як ви себе поводите серед різних оточуючих чужих людей? Можливо, ви замкнуті, зовсім не розмовляєте? Можливо, навпаки багато розпитуєте, жартуєте?”*. Про внутрішню невпевненість комуніканта свідчить включеність графічного компонента в семантику ніка – перекреслене ім'я. На думку графологів [307], люди, що перекреслюють свій підпис відрізняються невпевненістю, схильністю до постійного внутрішнього аналізу, зниженою самооцінкою, у комунікації з незнайомими людьми посідають позицію *чужий серед своїх*. Семантика конфлікту закладена й у нікові *Той_хто_протестує*. У міні-чаті “Свои среди чужих” сайту комуністичної молоді РФ комунікант під

ніком *Тот_кто_протестует* ставить проблемні питання, когнітивною основою яких є опозиція “свій – чужий” (*Вам не кажется, что современные городские администрации (чужие) работают против человека (свои)?*), і формує семантику оцінки в цій же опозиції (*ті депутати, які хочуть щось змінити, виглядають немов “свої серед чужих”*).

У російськомовному ресурсі Offtop.ru протягом 4-х років (2004 – 2008 р.) проводився форум “Что дает нам чат” (Додаток Т). У цьому форумі брали участь прихильники чат-комунікації. Дискурс-аналіз матеріалів форуму дозволяє визначити компоненти, що уточнюють концептуальну опозицію “свій – чужий” за такими напрямками: а) пов'язані з іменем цих концептів імена інших концептів; б) атрибути концепту; в) тип особистостей, співвідносний із аналізованим концептом.

У розглянутому дискурсі концепт *свій* пов'язаний з іменами наступних концептів:

Друг: приобретаешь там (в чате) много друзей, близких по духу)); Многим чат “дает” друзей, подруг...; Виртуальные знакомства я стремлюсь быстро переводить в реальные, чтобы отношения приобретали устойчивость; Когда вам есть о чем вместе помолчать, это – начало настоящей дружбы; отношения, построенные изначально только лишь на основе дружбы, наоборот, становятся крепче.

Своє коло: так и осталась в комнате Армения, которая подарила мне много хороших, интересных людей и друзей; Спасибо Сафо, если бы не она, то я так и не узнала бы о существовании этого теплого мирка; родные лица, добрые воспоминания о пережитых вместе событиях; какие все разные и в то же время, похожие... И самое главное, что родные...; кто-то молча, с загадочной улыбкой на лице, наблюдает за нашей теплой компанией, и думает, когда же можно подойти и присоединиться к нам, и точно знает, что его ждут; старая гвардия снова в бою; я стала частицей этой комнатки...; родные лица, добрые воспоминания о пережитых вместе событиях.

Близький за духом: приобретаешь там (в чате) много друзей, близких по духу находим близких по духу нам людей; в реале не было человека, близкого мне по духу; так сложилось, что в моем окружении не было людей, которых интересовали бы те же проблемы по жизни..; милые сердцу люди; люди непостижимым образом стали родными, и все, что связано с ними, стало близким и тебе; мы переживаем вместе удачи и промахи, радость и горе и...просто стараемся быть рядом; тепло на душе, слышать твой голос; твой добрый, нежный и искренний голосок меня ничуть не удивил. Потому что душа у тебя такая же; она мне понравилась оригинальностью мышления и глубиной понимания человеческой души; с того дня я убедилась, что попала в окружение близких и родных мне по духу людей; стала мне очень родным и близким человеком, которую полюбила и приняла душой; люди, которых за короткое время я полюбила и доверилась.

Щирість: заядлый чатланин легко может различить фальш от искренности, немного времени и он (чатланин) будет как на ладони; ЛЮДИ (не ники! они уже давно вышли из этого статуса)здесь искренни; но я со всеми откровенна, и думаю со мной многие тоже, и спасибо им за это.

Спорідненість: люди, которых за короткое время я полюбила и доверилась; люди непостижимым образом стали родными, и все, что связано с ними, стало близким и тебе. Мы переживаем вместе удачи и промахи, радость и горе и...просто стараемся быть рядом; люди, с которыми мы познакомились здесь, останутся в нашей жизни; всегда сердце необъяснимо за неё болело, как за что-то родное; к своим друзьям в инете отношусь с большой любовью, теплотой, нежностью и привязанностью.

Взаєморозуміння: в вирте человека проще понять, чем в реале; Когда вам есть о чем вместе помолчать, это – начало настоящей дружбы; Она мне понравилась оригинальностью мышления и глубиной понимания человеческой души.

Психологічна комфортність: когда мне грустно и одиноко, то я захожу в чат; Мне чат помогает выжить в реале; я получаю такой заряд энергии, общаясь

с ними (друзьями их чата), что не описать словами. Это меня и влечёт в чат; люди, которых за короткое время я полюбила и доверилась.

Спілкування: я получаю такой заряд энергии, общаясь с друзьями из чата, что не описать словами. И именно это меня и влечёт в чат; с таким количеством нестандартных и интересных людей я бы в жизни не столкнулась за столь короткое время, в жизни не всегда люди расположены к общению; выбрала определенное количество людей, с которыми мне интересно; влечет надежда встретиться с более интересными людьми, чем люди из их “тусовки”; элементарное воспитание, которое проявляется в выслушивании того или иного собеседника; только 10% сидящих в чатах достаточно образованные, начитанные люди, с которыми можно завести разговор; интересы у половины совпадают; чат – это своеобразный наркотик; редко, кто не попадает под обаяние динамичного общения; общение, встречи, расставания; эмоции, взрыв чувств, разочарование..; стараешься еще одним добрым словом ответить; *chelovecheskoe obshenie dlya menya vishe vsego, priyatno, kogda eto obshenie proisxodit s lyud'mi, kotorixh za korotkoe vremya ya polyubila i doverilas'.*

Неординарність: я очень рада, что зашла в чат, и познакомилась со столькими замечательными людьми; только 10% сидящих на чатах достаточно образованные, начитанные люди, с которыми можно было бы завести разговор; она мне понравилась оригинальностью мышления и глубиной понимания человеческой души; личности... представляют из себя не очень заурядную компанию.

Надія: влечет надежда встретиться с более интересными людьми; я захожу в чат, чтобы убедиться, что не всё потеряно...надеюсь на “светлые” головы; попробую поверить, без веры и надежды трудно жить.

Чат: кто один раз попал в чат, уже трудно представить себе без него, чат очень часто сводит людей в реале; в чате определённо есть что-то ценное, что собирает нас всех в одно место; но инет, и чат в особенности, нас всех сближает...и мы находим близких по духу нам людей; дал много новых друзей; когда мне грустно и одиноко, то я захожу в чат; многим чат “дает” друзей,

подруг...; чат – это своеобразный наркотик; редко, кто не попадает под обаяние динамичного общения; у каждого свои причины – застрять в чатах; мне чат помогает выжить в реале; чат – своего рода катализатор.

Концепт *чужий* представлений в аналізованому дискурсі меншою кількістю взаємозв'язків, що свідчить про іллокутивну настанову на пошук близьких за духом людей.

Фальш: заядлий чатланин легко может различить фальш от искренности; Мол в вирте одни маски, одни ники; фальш и игра; чего больше всего не хватает в чатах, вернее, в общении, так это **искренности**; много ли вы можете назвать людей, ников, под которыми скрываются вполне определенные, реальные люди, чью искренность вы почувствовали? часто оказывается, что человек, которому ты с течением времени начинаешь доверять, с которым делишься своими радостями и горем, который так или иначе входит в твою жизнь, вовсе не тот... Оказывается, это была маска. Всего лишь маска; наверно нельзя верить в искренность и хорошее расположение ников на экране...

Комунікативний вакуум: с таким количеством нестандартных и интересных людей я бы в жизни не столкнулась за столь короткое время, да и столкнуться мало, в жизни не всегда люди расположены к общению.

Розчарування: огромное количество примеров в инете, когда встречи заканчивались разочарованием; а еще бывает, когда веришь, когда считаешь другом.... А человек оказывается самым жестоким и подлым врагом.

Концепт *свій* в аналізованому чаті пов'язаний з іменами наступних концептів:

Друг / друзі / дружба: приобретаешь много друзей; многим чат “дает” друзей, подруг...; так и осталась в комнате Армения, которая подарила мне много хороших, интересных людей и друзей.

Мовчання/мовчати: когда вам есть о чем вместе помолчать, это – начало настоящей дружбы; вспомните, сколько в вашей жизни было собеседников, с которыми вы “говорили молча”?

Рідні за духом: родные лица, добрые воспоминания о пережитых вместе событиях; люди непостижимым образом стали родными; стала мне очень родным и близким человеком.

Дух / душа: приобретаешь в чате много друзей, близких по духу; находим близких по духу нам людей; душа у тебя такая же; она мне понравилась оригинальностью мышления и глубиной понимания человеческой души; полюбила и приняла душой; письма длинные согреют душу мне.

Любити / любимий, любов: люди, которых за короткое время я полюбила и доверилась; к друзьям в инете отношусь с большой любовью.

Близькість: в реале не было человека, близкого мне по духу все, что связано с ними, стало близким и тебе попала в окружение близких и родных мне по духу людей.

Спогади: вспомните, сколько в вашей жизни было собеседников, с которыми вы “говорили молча”? добрые воспоминания о пережитых вместе событиях; истории я вспоминаю с тёплой улыбкой и приятным ощущением на душе. Помню лишь, что спросила: “Ты мне доверяешь?”.

Сумісність: мы переживаем вместе удачи и промахи, радость и горе и...просто стараемся быть рядом; когда вам есть о чем вместе помолчать, это – начало настоящей дружбы; воспоминания о пережитых вместе событиях.

Енергія: я получаю такой заряд энергии, общаясь с друзьями из чата, что не описать словами.

Цінний / цінність: в чате определённо есть что-то ценное, что собирает нас всех в одно место.

Концепт *чужий* в аналізованому дискурсі представлений словами *маска й нік*, що визначає когнітивний дисонанс жанру чату: маска й нік – невід'ємні символи чат-комунікації, її карнавальності, водночас у цих лексемах акцентуються семи `нещирість`, `несправжність`.

Маска: Маска в вирте одни маски, одни ники... Оказывається,это была маска. Всего лишь маска.

Нік: одни маски, одни ники; много ли вы можете назвать ников, под которыми скрываются вполне реальные люди, чью искренность вы почувствовали? не ники! они уже давно вышли из этого статуса; нельзя верить в искренность и хорошее расположение ников на экране...

Категорія *свій* сполучається в розглянутому дискурсі з такими типами людей: близькими за духом (*приобретаєш там (в чате) много друзей, близких по духу; находим близких по духу нам людей; душа у тебя такая же*); такими, що мають достатній рівень освіти (*только 10% сидящих на чатах достаточно образованные, начитанные люди, с которыми можно было бы действительно завести разговор*); оригінально мислячими (*Она мне понравилась оригинальностью мышления и глубиной понимания человеческой души личности, которые вошли в неё, представляют из себя не очень заурядную компанию; лично я очень рада, что зашла в чат, и познакомилась со столькими замечательными людьми; с таким количеством нестандартных и интересных людей я бы в жизни не столкнулась за столь короткое время*); захопленими чатланами (*заядлый чатланин легко может различить фальш от искренности; кто один раз попал в чат, уже трудно представить себе без него; я профессиональная чатланка, но работаю в питерском тв-чате*), гарними співрозмовниками (*что касается выслушивания собеседника, это элементарное воспитание которое проявляется в выслушивании того или иного собеседника.Вспомните, сколько в вашей жизни было собеседников, с которыми вы “говорили молча”?* Наверное, это и есть самые близкие люди).

До категорії *чужий* належить тип людей, що мають іллокутивну настанову на нещирість (*Чего больше всего не хватает в чатах, вернее, в общении, так это искренности. Много ли вы можете назвать людей, ников, под которыми скрываются вполне определенные, реальные люди, чью искренность вы почувствовали?*), на формування неправдивої комунікації (*Чат – тоже своего рода катализатор. И как часто оказывается, что человек, которому ты с течением времени начинаешь доверять, с которым делишься своими радостями и горем, который так или иначе входит в твою жизнь, вовсе не*

тот...Оказывается,это была маска.Всего лишь маска; Но оказалось, встретила и врагов. Улыбка в лицо и нож в спину. Подло и гадко... Могу сказать лишь одно. Никто не знает где и как мы окажемся завтра. Нельзя поступать с людьми так). Іллокутивна настанова мовленнєвої спільноти до такого типу комунікантів передбачає ігнорування та виключення із комунікативного процесу (*есть кнопка игнора*).

Отже, концепт *свій* в російськомовній чат-комунікації є когнітивною основою жанру, яка актуалізує як концепти, що визначають як специфіку російської етнокультури (*своє коло, дійсність /щирість; душу/духовність дружба; спілкування/мовчання*), так і специфіку міжнаціональної чат-комунікації (*неординарність, психологічний комфорт, чат*). Концепт *чужий* актуалізує смисли, не зафіксовані тлумачними словниками по відношенню до слова, що іменує концепт (*нещирість, фальш, комунікативний вакуум, розчарування*). Ці значення не стільки характеризують концепт *чужий*, скільки причини переходу з категорії *свій* в категорію *чужий*.

Висновки до розділу 4

Концептуальна діада “свій – чужий” є базовою у формуванні жанру чату, оскільки складає підґрунтя концептуальної системи як окремого відвідувача, так і мовленнєвої спільноти; є результатом моделювання різноманітних структур репрезентації знань у цьому жанрі. Проте наповнюваність опозиції “свій – чужий” у мовах, що досліджуються, різна, що відображено на всіх рівнях аналізу концепту. Слов'янські лінгвісти розглядають опозицію “свій – чужий” як семіотичну межу в міжкультурній комунікації, що зумовлює успішність міжкультурного діалогу; як когнітивну основу визначення співрозмовника в термінах *свій vs чужий*; як когнітивно-прагматичну умову формування дискурсів *ідентичності й відчуження*; як лінгвокультурний параметр протиставлення своєї культури й країни іншим культурам і країнам; як межу імплікації норми – соціальної, моральної, норми безпеки. Призма розгляду

опозиції “свій – чужий” в західній науці більш вузька – розмежування відбувається переважно крізь призму ідентичності, сама ж парадигма є предметом дослідження прикладних лінгвістичних дисциплін – соціолінгвістики, методики викладання іноземних мов, етнолінгвістики.

Реалізація парадигми “свій – чужий” та її трансформація в жанрі чату зумовлені специфікою мовної свідомості представників різних етнокультур: “другоцентричністю” російської етнокультури, відокремленістю, недоторканністю приватного життя, “анонімністю” англійської, проміжним станом французької – її більшою спрямованістю на особистість, ніж англійської етнокультури, але превалюванням індивідуалістичного, а не колективного компонента, на відміну від російської та української. Концепт *чужий* має близьке семантичне наповнення у всіх розглянутих мовах, водночас як концепт *свій* – один з базових для формування картини світу українців і росіян, для носіїв англійської та французької мов безеквівалентний, тобто являє собою лакуну, що свідчить про крайній випадок прояву національної специфіки мови й концептосфери – немає концепту, немає лексеми, немає семми.

Проведений аналіз асоціацій, дискурс- і контент-аналіз чат-комунікації дозволяють зробити висновок про те, що лакунарність концепту *свій* в англо- та франкомовних чатах частково нівелюється збірним поняттям *сукупного об'єкта*, але його семантична розмитість, з одного боку, створює умови для протиставлення концепту *чужий* за принципом визначення статусу *не-Ми*, з іншого – актуалізує теми анонімності й індивідуалізму.

У російськомовній й україномовній чат-комунікації концепт *свій* є когнітивною основою жанру, що актуалізує як концепти притамані україно- та російськомовній картина́м світу (*своє коло, дійсність / щирість; душу / духовність, дружба; спілкування / мовчання*), так і міжнаціональній чат-комунікації (*неординарність, психологічний комфорт, чат*).

Аналіз асоціацій, зафіксованих у чат-комунікації, розширив семантичне наповнення концепту *чужий* і дозволив визначити нові спільні смисли для всіх зіставляваних мов. У чатах різної тематики до категорії *чужий* належать

відвідувачі 1) які не дотримуються норм комунікації жанру; 2) мовні особистості, комунікативно не компетентні, що не дотримуються комунікативних принципів Інтернету (дружелюбність, відкритість, зворотний зв'язок й ін.); 3) персонажі, які вибрали роль спостерігача – відвідувача ресурсу, що не вступає в комунікацію, а тільки спостерігає за нею; 4) відвідувачі, що використовують норми комунікації інших жанрів, або представники інших жанрів. У всіх зіставлюваних мовах межу між концептами *свій* (сукупний об'єкт) і *чужий* визначає ряд соціолінгвістичних параметрів: гендер й сексуальна орієнтація, вік, соціальний статус, рівень освіти, а також прагматичні принципи формування *кола своїх* (норми поведінки в чаті; анонімність спілкування, відсутність реєстрації; міжкультурна комунікацію; спільні іллокутивні настанови відвідувачів ресурсу, об'єднання комунікантів за родом діяльності).

У чат-комунікації актуалізовані відмінності, характерні для мовної свідомості представників зіставлюваних мов: у франко- і англійських чатах до категорії *чужі* належать представники інших національностей та інших культур; особистості, які не дотримуються принципів демократії й толерантності; а також особистості, семантику яких можна визначити через сему `несхожий на нас / мене` (*other, différent, other, différent, d'une autre culture, éloigné, l'inconnu, l'autre*). Для носіїв української та російської мов значущими семами концепту *чужий* є `відсутність щиросердечної близькості`, `різниця в поглядах`, `неможливість увійти в "коло своїх", `непатріотизм`. Концепт *чужий* актуалізує значення, не зафіксовані тлумачними словниками (*нещирість, фальш, комунікативний вакуум, розчарування*), які не стільки характеризують концепт *чужий*, скільки причини переходу з категорії *свій* до категорії *чужий*.

Концепт *чужий* у чат-комунікації не тільки реалізує значущі для зіставлюваних мов семи, але й ще більшою мірою диференціює відмінності в мовних картинах світу віртуальних МС. Ці ж висновки підтверджуються й даними дискурс-аналізу: в англійських політичних чатах формується *Мі-інклюзивне* як сукупний об'єкт; в українських та російських – актуалізується концепт *свій* з метою об'єднання людей "близьких за духом". У французьких

чатах відзначені прагматичні принципи представлені лише частково, оскільки політичні чати є перехідним етапом до більш глибокого осмислення проблем у форумах і блогах – вони створюються як тимчасовий ресурс, що передуює публікації матеріалів у ЗМІ; словосполучення *âme sœur*, досить активно використовується в комунікації, але його наповненість істотно відрізняється від того, що спостерігається в україно- і російськомовній чат-комунікації. Актуалізація словосполучення *âme sœur* у французькій чат-комунікації припускає лише пошук партнерів для любовних стосунків.

Системність мовної свідомості і її національно-культурна специфіка реалізуються в мовленнєвій поведінці носіїв зіставлюваних мов і параметрах жанроутворення. У даному дослідженні це положення знайшло відображення в реалізації концептуальної діади “свій – чужий” в україно- та російськомовній чат-комунікації, “сукупний об’єкт – чужий” – в англійсько- та французькомовній. Уміння дотримуватися стратегії кооперації, сформульованої П. Грайсом – “Твій внесок на цьому кроці діалогу повинен бути таким, якого вимагає спільно прийнята мета (напрямок) цього діалогу” [101], – одна з основних прагматичних умов формування жанру чату на основі реалізації концептуальної парадигми *свій / сукупний об’єкт*.

Основні положення цього розділу висвітлено у працях автора [4; 12; 16; 17; 18; 19].

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Теоретико-методологічна концепція дисертаційного дослідження базується на таких положеннях: 1) модель віртуального жанру – це *когнітивний інструмент, що визначає дискурсивну практику віртуального мовленнєвого співтовариства*; 2) триангуляційний підхід до аналізу віртуальних жанрів, що передбачає комбінування незалежних якісних і кількісних методів, які доповнюють один одного, використання різних даних, звернення до кількох підходів – у межах одного дослідження, є найбільш продуктивним; він дозволяє визначити жанроутворювальні параметри комунікативних практик Інтернету; 3) розвиток жанру чату відбувається за рахунок поліфонічності (що реалізується у полікодовості – використанні різноманітних онтологічно різних семіотичних систем (літери + цифри в межах одного слова; слова + надлишкова графіка, літери й морфеми з різних мов тощо) і поліmodalності дискурсів чатів – можливість їх сприйняття різними сенсорними каналами) та елімінування лакун – прогалин на “семантичній карті” свідомості комунікантів; 4) *мережева спільнота* – спільнота постійних користувачів певного мережевого ресурсу, “коло своїх”, об’єднаних єдиними нормами й спільністю цілей комунікації, що здійснює комунікативну практику в єдиних жанрових межах – значуща жанроутворювальна одиниця чату; 5) нові віртуальні жанри розвиваються у результаті когнітивно погодженої діяльності учасників комунікації. Жанроутворювальний характер базового концепту забезпечує стабільність жанру, що зумовлено його ключовою роллю у формуванні єдиної когнітивної множини учасників комунікації; 6) до жанроутворювальних базових концептів чат-комунікації відноситься концептуальна діада “свій – чужий”. Концептуальна картина світу українців й росіян має біполярну структуру, що визначається опозицією “свій – чужий”. У картині світу французів й англійців присутній тільки концепт *чужий*, що може бути пояснено особливостями мовної свідомості цих націй – більшою настановою на індивідуалізацію й відокремленість.

Застосування триангуляційного підходу у дослідженні надало можливості “побудувати третю точку” віртуальної жанрології – визначити жанроутворювальні параметри чат-комунікації. При відносно незалежних використаних методах (*дискурс-аналізу, інтерпретативного аналізу контекстів, концептуального аналізу, асоціативного аналізу* тощо) створено підґрунтя для виявлення типологічних особливостей жанрової організації чатів української, російської, англійської, французької лінгвокультур.

Аналіз існуючих підходів до віртуальної жанрології (лінгвофілософського, дискурсивного, аспектного, ознакового), етапів її розвитку (етап теорії М. Бахтіна; формування жанрових концепцій та типологій; новітній етап – становлення віртуальної жанрології) дозволяє зробити висновок про те, що триває процес формування парадигми віртуальної жанрології. Всі підходи ґрунтуються на розумінні того, що в дискурсивній спільноті комунікація відіграє роль соціального конструкта, а жанри є спробою типізувати комунікативні ситуації.

Когнітивно-прагматична специфіка чату семантично закріплена вже в назві жанру. Експансія англомовних основ (*chat* – “розмова”, “бесіда”, “балаканина”, *chut* – вигук “ну”, що виражає нетерпіння) поклала початок більш глобальному когнітивному процесу – трансакції знань з англомовної картини світу у світовий інформаційно-комунікативний простір: назва жанру – *чат* – набула статусу коду в мовній свідомості носіїв мов, що досліджуються. Чат серед усіх віртуальних жанрів є найбільш синхронним, протікає в режимі *аптайм* – “тут і зараз” на основі поліадресатної моделі *один – багатьом*, тобто інтернет-користувачеві надається технічна змога вступати в спілкування паралельно з кількома співрозмовниками. Ці показники прагматичної організації сприяли тому, що чати функціонують не тільки як самостійні жанри, але і входять до складу інших віртуальних жанрів – блогів, персональних сторінок тощо, формуючи тим самим гібридність жанрової системи Інтернету.

В якості жанроутворювальних одиниць чату було визнано мережеві спільноти і базові концепти; в якості жанроутворювальних механізмів –

полікодовість та елімінування лакун. Алгоритм аналізу жанру чату має наступні кроки: 1. Мережева спільнота чату як жанроутворювальна комунікативна одиниця: а) лінгвокультурна історія мережевої спільноти; б) мовна організація мережевих спільнот крізь призму трансформації жанру; в) полікодовість як лінгвопрагматичне підґрунтя формування мережевої спільноти чату; г) комунікативні стратегії мережевої спільноти чату; д) елімінування лакун як когнітивно-прагматичний механізм формування жанру чату (лакуни розмовності; просторово-часові лакуни; ж) семантика власних імен учасників чат-комунікації та їх референційний потенціал. 2. Базові концепти як когнітивний стрижень жанру: а) релевантні ознаки концепту в повсякденній і науковій свідомості представників різних етнокультур; б) етимологічний і семантичний аналіз імені концепту; в) інтерпретативний аналіз асоціацій, пов'язаних з даним концептом (на матеріалі даних асоціативного експерименту, словників асоціацій тощо); г) інтерпретативний семантичний аналіз гіперпосилань, де ключовим словом є номінація концепту; д) дискурс-аналіз комунікативних стратегій, що забезпечують реалізацію концепту у віртуальному жанрі; е) інтерпретативний семантичний аналіз контекстів, у яких вживаються концепти віртуальної реальності; ж) порівняльний аналіз реалізації базових концептів, що організують віртуальний жанр, у різних етнокультурах.

Функціонування МС може бути визначено за допомогою терміна “ефект метелика”, що позначає властивість деяких хаотичних систем. Суть цього полягає в тому, що незначний вплив на систему може мати великі та непередбачувані ефекти де-небудь в іншому місці і в інший час: метелик, який б'є крилами в Китаї, може викликати ураган у Нью-Йорку. Це твердження для інтернет-комунікації можна таким чином: незначні зміни в комунікативних практиках МС призводять до виникнення нових жанрів.

В дослідженні було визнано, що МС чатів становить “миттєвий натовп” (флешмоб) на противагу “розумному натовпу”, що має на меті якісне перетворення комунікації. Субкультура “миттєвого натовпу” формується учасниками комунікації, які незважаючи на територіальну, соціальну, а іноді й

мовну відмінність, збираються разом з метою розваги, поверхневої (найчастіше) особистісної комунікації, пошуку друзів, обміну новинами й ін.

Визначено, що мовні трансформації, що тривають у дискурсах мережевих спільнот, є підґрунтям трансформації жанрів Інтернету, цьому сприяють такі мовні та мовленнєві новації: відродження епістолярного жанру; високий ступінь креолізованості, інтерактивності, динамічності дискурсів усіх мережевих спільнот; мовна гра як відображення мовної картини світу мережевих спільнот з високим рівнем психолінгвістичної організації; змішування мовленнєвих стратегій у будь-якому жанрі, обраному для комунікації МС; виникнення нового функціонального різновиду мовлення – письмово-усного; ряд трансформацій: на рівні синтаксису – зміна довжини речення, актуалізація перерваного синтаксису й синтаксису потоку свідомості; на рівні словотворчому – виникнення нових способів словотвору, активізація емоційного компонента аббревіації.

Онтологія поліфонічності чатів має жанроутворювальний характер. Дискурси чатів є когнітивно-прагматичною єдністю вербальних і невербальних знаків, які формують середовище візуалізованої інформації, що економить час та інтелектуальні зусилля, витрачені учасниками чат-комунікації на сприйняття інформації. На мовленнєвому рівні поліфонічність може виявлятися в кількох аспектах: кодово-модальній поліфонії креолізованого дискурсу чатів; використанні кількох мов в одному й тому ж чаті; автоматичному перекладі дискурсу чату на Lingva Franca. Мовленнєва поліфонія чату орієнтована на консенсус, формування єдиного мовленнєвого співтовариства й відрізняється загальною стратегією терпимого ставлення до мовних та комунікативних помилок. Антинорма набуває статусу норми та не призводить до серйозних порушень у процесі інтеракції. Мовленнєва поліфонія служить засобом глобалізації чат-комунікації, розширення “кола своїх” МС за рахунок усунення мовних бар’єрів. Включення кодів інших семіотичних систем є свідченням дискурсивної ускладненості чату, його багатовимірної організації, формування глобальної семіотичної системи.

Культурно-мовну поліфонію було виявлено й у тематичному наповненні чатів. Спілкування в цьому жанрі має здебільшого фатичний характер, виняток становить інформативний характер політичних чатів, традиція яких найбільш розвинена в англійській етнокультурі. Серед найпоширеніших тематик чатів усіх мов, що досліджуються, визначено *особистісно-орієнтовану* (вибір найбільш успішної віртуальної особи, знайомства та інтимна сфера, здоров'я, відпочинок, захоплення тощо), *соціально-орієнтовану* (новини культури та шоу-бізнесу, навчання, політика тощо) і *предметно-професійну* (програмування, веб-дизайн, комп'ютерні новини тощо). Стирання національно-специфічних особливостей у виборі тематики спілкування в чатах свідчить про глобальні тенденції культурно-мовної поліфонії.

Поліфонія чатів сприяє взаємопроникненню національних мовних картин світу, когнітивному накладанню мовних свідомостей представників різних націй. Ці тенденції мають глобальний характер, тим самим формуючи спільні для всіх зіставлюваних мов принципи комунікації в чаті.

В дослідженні обґрунтовано, що розвиток жанру чату відбувається за рахунок поповнення його лакуарності, яка зумовлює формування образу специфічних реалій, процесів, станів, зовнішніх відносно узуального досвіду носія тієї чи іншої етнокультури. Елімінування лакун було досліджено на всіх рівнях організації чату – системно-функціональному, лінгвокультурному, лінгвокогнітивному та лінгвопрагматичному.

На системно-функціональному рівні процес елімінування лакун спрямований на заповнення прогалін мовної картини світу МС – просторово-часових, визначеності/невизначеності особи мовця, розмовності тощо. Комунікативна практика в жанрі чату представлена розмовною стихією, яка зумовлює наявність аудіовиражальних лакун і лакун розмовності, що є показником неконгруентності віртуальної і реальної комунікацій, змішування форм усного та письмового мовлення. Заповнення аудіовізуальних лакун відбувається на фонетичному й графічному рівнях організації чатів, що, з одного боку, дає змогу комунікантам засвоювати коди МС і включати їх у свою мовну

картину світу; з іншого боку – транскультурний характер елімінування лакун сприяє формуванню єдиних когнітивних безлічей відвідувачів чатів різних етнокультур. Просторово-часові лакуни заповнюються на рівні лексики (використання топонімів), морфології (формування ситуації теперішнього часу за допомогою граматичних форм, відтворення подій теперішнього часу, пов'язаного з моментом мови або моментом письмової фіксації входження в чат відвідувача), синтаксису (полірематичні запитання), дискурсивної організації жанру (формування хронотопу “аптайм” на основі взаємодії трьох темпоральних осей – календарної, текстової й перцептивної; використання етикетних формул, які відбивають відмінності в концептуалізації часу доби в різних національних картинах світу). Лакуни самоідентифікації відвідувачів чатів заповнюються за допомогою референційного потенціалу ніків (результативні імена; каузуатори; актуальні назви – називання носіїв актуальної ознаки; називання за якісною ознакою; функціональні називання; прономінальні називання; називання-стратегії). У когнітивній організації чатів спостерігається компенсований тип лакун, за якого чужий образ (як у мовній свідомості окремої віртуальної особистості, так і МС) замінюється аналогом, дібраним серед подібних образів “своїх” свідомості. Проведений аналіз асоціацій, дискурс- та контент-аналіз чат-комунікації дозволили дійти висновку про те, що лакунарність концепту “свій” в англійській та французькій етнокультурах частково нівелюється збірним поняттям *сукупний об'єкт*, але його семантична розмитість, з одного боку, створює умови для протиставлення концепту *чужий* за принципом визначення статусу *не-Ми*, з іншого – актуалізує теми анонімності та індивідуалізму англо- та франкомовної чат-комунікації. Міжкультурна чат-комунікація зумовила необхідність заповнення лакун в мовній свідомості носіїв англійської та французької мов смисловим компонентом, найбільш адекватним когнітивним основам жанру.

Заповнення лакун усіх рівнів має прагматичний характер, оскільки сприяє формуванню “кола своїх” у жанрі чату як у будь-якій з розглянутих

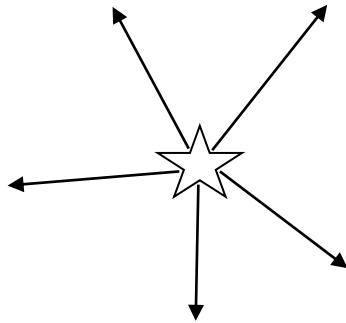
етнокультур, так і в межах міжкультурної комунікації. Як тільки процес елімінування лакун в чаті буде завершено, жанр втратить стимул до розвитку.

В дослідженні доведено, що когнітивну основу кожного віртуального жанру визначає свій базовий концепт, який забезпечує стабільність жанру. Це зумовлено його ключовою роллю у формуванні єдиної когнітивної множини учасників комунікації. До жанроутворювальних базових концептів чат-комунікації було віднесено діаду “свій – чужий”, який визначає межі чат-комунікації: у мультилінгвальних чатах ці межі розширюються, що забезпечується створенням єдиної полікодової системи комунікації; у політичних міні-чатах англійської етнотури навпаки, межі жанру звужуються за рахунок обмеження аудиторії прихильниками якоїсь однієї політичної сили тощо. Межі концептуальної діади “свій – чужий” не мають абсолютного характеру. Так, персонаж *гість*, тобто “запрошений чужий”, який дотримується норм комунікації *своїх* (сукупного об’єкта), займає проміжне положення між категоріями *свій* та *чужий*, а персонаж *спостерігач*, навпаки, отримує негативні оцінки у представників всіх етнотури. Таким чином, межі концептуальної діади “свій/сукупний об’єкт – чужий” зміщуються, що може бути представлено парадигмою: *чужий* (спостерігач) – *чужий* – *інший* (*гість*) – *свій* / *сукупний об’єкт*. Кордони представленої парадигми рухливі, а її компоненти можуть отримувати нове наповнення.

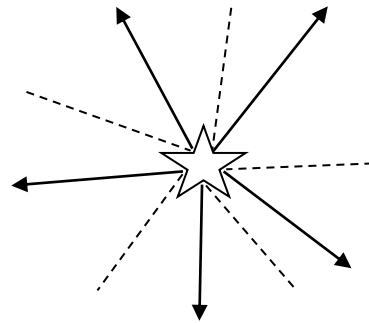
Проведений у дисертаційному дослідженні аналіз жанру чату не є вичерпним. Нові комунікативні практики в Мережі потребують подальшого ґрунтовного вивчення. Перспективами подальших досліджень є аналіз можливих жанрових трансформацій чату, включення цього жанру в більш глобальні дискурси – блоги, конференції, тематичні сайти тощо.

Додаток А

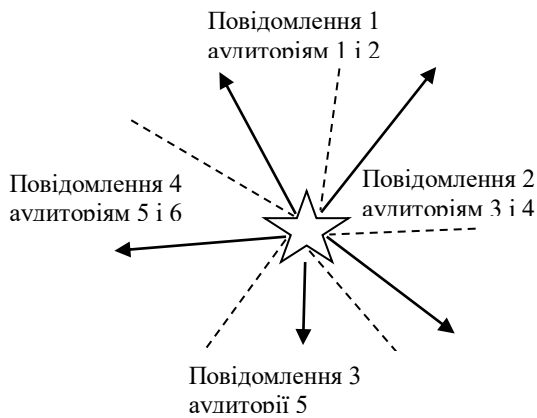
ПРОЦЕС НАЦІЛЮВАННЯ ПОВІДОМЛЕНЬ МЕРЕЖЕЮ

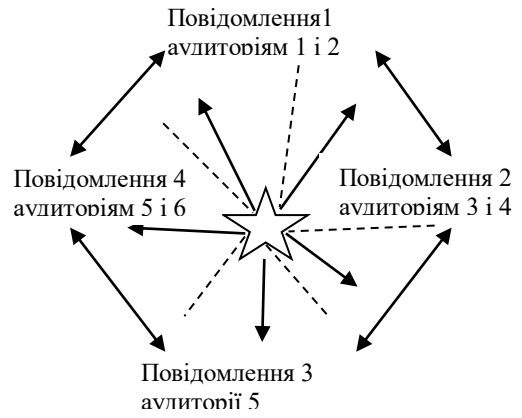
Традиційна радіальна комунікація, “проштовхвання” повідомлення

Спеціальна комунікація, повідомлення спрямовані на певну аудиторію

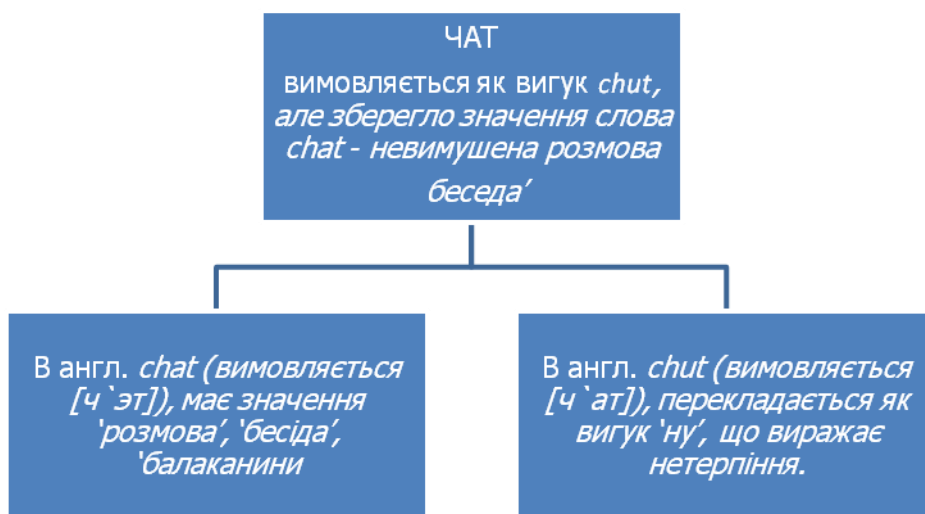
Практика надання різних повідомлень різним видам аудиторій

Націлювання повідомлень контролюється каналом поширення (тобто самим інтернетом). Уся інформація доступна всім користувачам.

Додаток Б

СЕМАНТИКА ІМЕНУВАННЯ ЖАНРУ ЧАТУ

Додаток В

ФРАГМЕНТИ ЧАТ-КОМУНІКАЦІЙ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ АБРЕВІАЦІЙ

Rock n Roll Girl: HI BRO

Doctor D: SAY ROCK AND ROLL MOM

Froggle; lol guys... huh huh huh?

Doctor D: I SAVED THEM

Froggle; lol tiger, don't listen to Doc, honey....he's just somewhere in his world ;)

Carnle:U THINK U CAN HAVE ANY EFFECT ON ANYONE

Rock n Roll Girl: YOU TROLL IM TYPING IT) (: (:

Rock n Roll Girl: sitting by rock n roll girl, why's doctor d so mad?

Rock n Roll Girl: Like i know.....he got pissed off coz of nothing.....wish (lol doc)

(*Music fans: <http://www.chat-music>*)

UR – может быть аббревиатурой слов *you are* (ты) или *your* (твой)

MOM – сленговая форма слова *mother* как в его прямом, так и в переносном смысле

BRO - сленговая форма слова *brother* - чувак, братан

lol – аббревиатура фразы *laugh out loud*, нашим эквивалентом можно считать *ржунимагу*

YA - может быть аббревиатурой слов *you are* (ты) или *yet another* (еще один)

IM = I am

(В цьому та всіх подальших прикладах додатків зберігається правопис оригіналу)

Додаток Г
ПРИКЛАДИ ЧАТ-КОМУНІКАЦІЙ

20:26:30UaPortal: !!fancy@@!! входить в комнату.
 20:27:39Mariz: ?
 20:27:42LedyV: Love19> привет)
 20:28:01Love19: LedyV> как дела
 20:28:16UaPortal: !!fancy@@!! прощається с нами и уходит.
 20:28:33Lubchik: Mariz> tam problemi odni bydyt..ne putay
 20:28:39LedyV: !!!Phobia!!!> см. 20:25:18 Я и не сомневалась)
 20:29:52Mariz: Lubchik> ти як завжди там щось натворив і втік звідти?
 20:29:53!!!Phobia!!!: LedyV> см. 20:28:39 - ну да)
 20:30:18UaPortal: Dthf уходит не попрощавшись (таймаут).
 20:30:27Lubchik: menshe znaesh krashche spaty bydesh
 20:30:39LedyV: Love19> Все отлично))))Сама как?
 20:30:50Lubchik: yab ne hotiv shob tobi kashmaru snulusya .... shytka
 20:33:12Mariz: Lubchik> не хоч, не кажи
 20:33:38UaPortal: Knight_of_Death уходит не попрощавшись (таймаут).
 20:34:00Lubchik: ne skajy
 20:34:28Mariz: Lubchik> той не кажи, твоя справа.
 20:34:31UaPortal: TTigeRR входить в комнату.

Український чат. –<http://chat.uaportal.com>

Defolio: Веселун: ше і їм а ти не? (13:14:18)
 Веселун: Ох, як мені вже набридли зі своїми стандартними питаннями (13:14:18)
 Веселун: Скільки ще це продовжуватиметься?!... (13:14:29)
 Defolio: Веселун: (11:51:24)
 Веселун: Defolio: Привіт, як справульки? (11:51:24)
 Defolio: Веселун: (11:51:28)
 Веселун: Defolio: Привіт, та розкажуй що в тя нового (11:51:28)

Чат українських патріотів. –<http://patriot-ukr.mpchat.com>

люда10.12.10 - 23:24 привет всем 🙄🙄🙄

нюша01.12.10 - 13:12 ку ку 😊

25.11.10 - 08:07 привет всем.как делишки,как детишки 😊😊😊😊

ВИКУЛЯ12.11.10 - 08:17 ЖЕНЯ ДАВАЙ ПОЗНАКОМИМСЯ 😊

ВИКА12.11.10 - 08:13 ЗДРАСТУЙТЕ! КАК У ТЯ ДЕЛА?

натка21.10.10 - 22:44 Эт я=))))))))))

ростов21.10.10 - 12:01 если ЧЕСНО, ЗОВУ В ХОРОШУЮ КОМПАНИЮ! ВСЕ на приколе!)=rostovpara,4ats.ru

юлпикс27.09.10 - 11:39 😊😊 привет 🙄😊😊

АНетт25.09.10 - 15:30 привет всем

КалякаМаляка16.09.10 - 21:06 Оооо)))))) нифига се!) ну-ка 10 ставьте!

никитос13.09.10 - 19:50 всем привет

janaaa27.08.10 - 16:17 Заходите в наш супер чат kaktus-4ats-ru! Вас ожидает много интересных игр и большое количество комнат! А также имеется личный кабинет, конкурсы и ценные подарки, комната с викториной и злым шутником, очень злая викторина, кланы, форум, зона обмена. Здесь вы найдете новых друзей и теплое дружеское общение!с нами вам не соскучится! Вас ждет волна приключений ! Не томите а заходите прямо сейчас! Мы ждем вас с нетерпением!

МеГо-ЗаЯ17.06.10 - 20:12 всем прив))

Бася=)))17.06.10 - 10:53 😊 почему чат тупит в последнее время?????????????

Настоящий чат Затерянный мир!!

<http://www.chatov.net/?to=rw&id=1827>

Додаток Д

АВТОМАТЧНИЙ ПЕРЕКЛАД ДИСКУРСІВ ЧАТІВ

Пример № 1

<RosaPaamela> i want it

<RosaPaamela> send me a private msg

<bobolo> Non Jess c le chinois

<iLLuSioN_96> j'ai toujours eu ce pseudo et aussi Tourterelle

<bobolo> J'ai deja vu ce pseudo

<TomuUsa--> good thx

<nannerpussbaggi> us queers have the same rights as straight people

<TomuUsa--> where from barbie?

<bobolo> Ah ok tourterelle

<Snuffy> RosaPaamela come here

<bobolo> Zhong guo zai di qiou shang shi neng yuan zui da de guo jia

<bobolo> i'm here, i'm queer, get used to it.

<Barbie_279> from cyprus

Пример № 2

<TomuUsa--> cool

<SaKaPuss> bon ap' ;)

<New_Earth> Salut a tous

<de_longue> salut new

<Angelina1081> yes, hahaha

<de_longue> RosaPaamela is a bot

<TomuUsa--> how young r u barbie?

<de_longue> I NEED A GOOD MAN

<de_longue> im 19

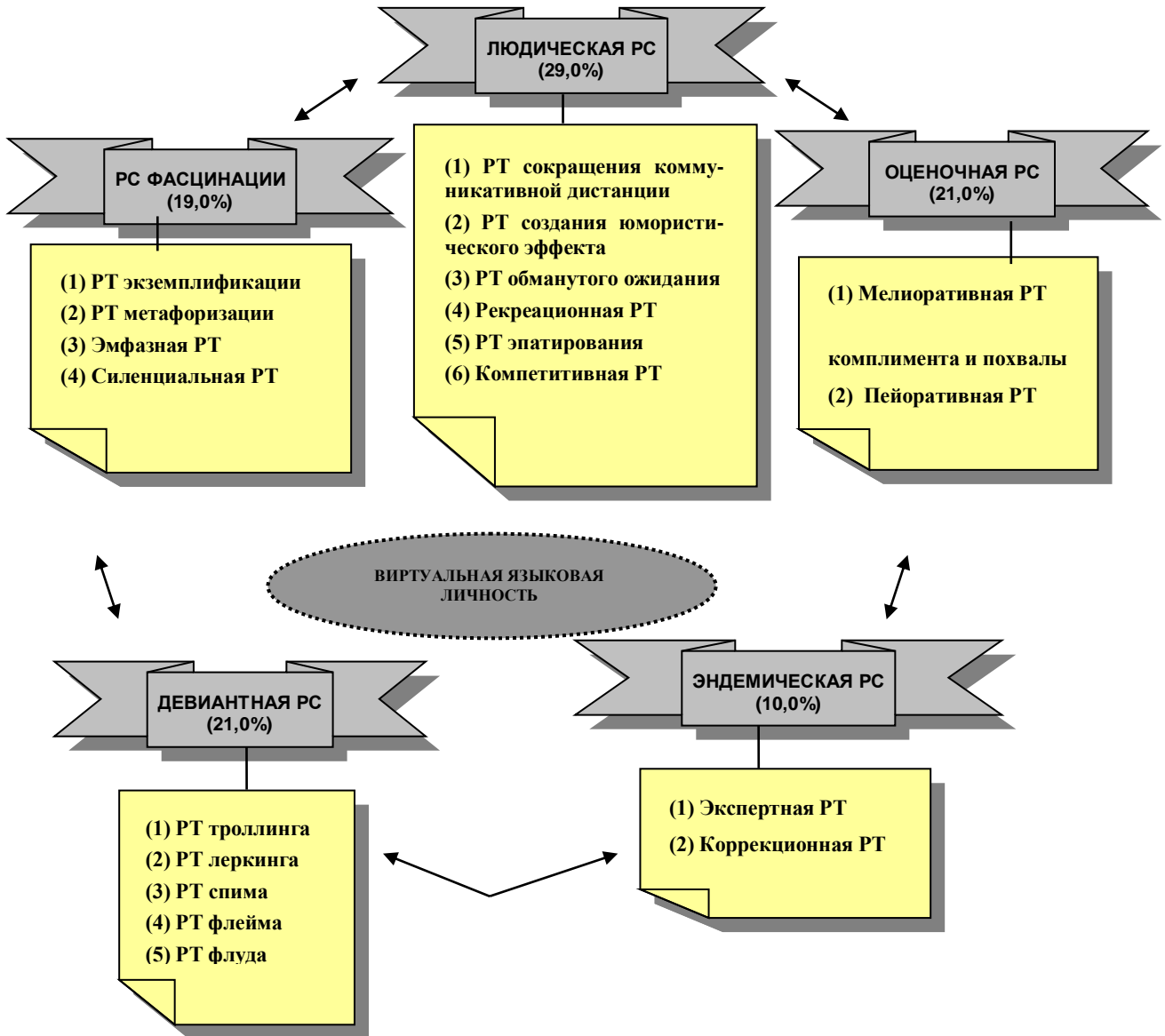
<de_longue> nannerpussbaggi lmao

<TomuUsa--> hi <de_longue>

<TomuUsa--> how r u

<de_longue> how old r u?

Додаток Є
РЕЧЕВЫЕ СТРАТЕГИИ И ТАКТИКИ
СИНХРОННОГО ИНТЕРНЕТ-ДИСКУРСА

Додаток Ж

ПРИКЛАД БАГАТОМОВНОГО ЧАТУ

Что такое Agotchi?

Аготчи - это многоязычный бесплатный мобильный чат для развлечений и удовольствия. Мы собираем вместе людей с разными языками из различных сообществ. Добро пожаловать!

- english
- espanol
- afrikaans
- tiếng Việt
- हिन्दी
- العربية
- 中文
- indonesia / melayu
- Русский
- tagalog
- polski
- français
- ภาษาไทย
- اردو
- ગુજરાતી
- Italiano

paolo. Мексика

Испанский

40 Post

Jalon много информации jejeje, но д вы взяли свое время, достойный вклад

Пост: 23:17 7/27, 2010

tachicoma73 Мексика

Английский

87 Post

интересно, но очень долго!

Пост: 02:01 7/28, 2010

david Мексика

Испанский

50 Post

спасибо за комментарий:) Я также считаю, что информация Мака ..... XD

Пост: 12:48 7/28, 2010

DioSiTox Венесуэла

Испанский

2 Post

Death Note: После съемок первого живого действия, Хироси Такаси, тесно связаны в этом спектакле, умер в возрасте 50 лет на инсульт. Такэси Обата, автор Death Note, чуть позже был задержан за ношение ножа, 9 см, видя это,

Shidou Накамура, Seiyuu из Ryuk и 50 других сотрудников Death Note, были очищены в храме Синто в Токио . но страх не верю .. XD

☺ это не для меня мудрым D: Good данных

Мне надо идти, чтобы очистить Dx д

Пост: 01:15 7/29, 2010

davidМексика

Испанский

50 Post

Ха-ха XD Скоро вы окажетесь с ножом .. Н.Н.

Пост: 12:03 7/29, 2010

AdheeЧили

Испанский

1 ... 2 ... 3 FAIL! ... XD

Пост: 04:20 7/31, 2010

lieesИспания

Испанский

3 Post

В раритеты и различия между манга и аниме можно указать, что Наруто xDDD

Пост: 00:02 8/19, 2010

Додаток 3
ФРАГМЕНТ СЛОВНИКА ІНТЕРНЕТ-СЛЕНГУ
Й КОМП'ЮТЕРНОГО СЛЕНГУ

Internet Slang Words and Computer Slang

On this site you will find a list of slang terms, acronyms and abbreviations as used in websites, ICQ chat rooms, blogs, SMS, and Internet forums – a complete dictionary of slang. There are many such internet slang words in use, some are more widely understood than others, and new ones are evolving all the time. This list is large but inevitably incomplete; however it contains the more commonly used slang words and slang terms. 5753 acronyms are listed at present - if you know of another that should be here then please add an acronym. Note that a few of the internet abbreviations stand for phrases containing words that may be offensive to some people. In those cases we have substituted asterisks, or similar, for the internet slang words in question. All A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z 0 1
2 3 4 5 6 7 8 9 Other

Below are some of the latest abbreviations added to this slang translator. Please use the search box or the A-Z index to find a specific slang word.

CCL Couldn't Care Less

DTYT Don't Take Your Time

ASF And So Forth

HDYK How Do/Did You Know?

HYD How Ya Doing?

ATVB All The Very Best

BWC But Who Cares?

WYR Would You Rather

HDY How Dare You

IGMC I'll Get My Coat

PKB Pot, Kettle, Black

WTL Will Talk Later

All A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Other

Computer Slang beginning with the letter A

On this site you will find a list of slang terms, acronyms and abbreviations as used in websites, ICQ chat rooms, blogs, SMS, and Internet forums - a complete dictionary of slang. This page lists these acronyms beginning with A. Please note that a few of the words stand for phrases containing words that may be offensive to some people. In those cases we have substituted asterisks, or similar, for the words in question.

A&F Always And Forever

Abercrombie & Fitch

A LEVEL School exam (UK)

A/N Author's Note

A/W Anyway

A3 Anywhere, Any time, Any place

A7A Frustration, anger (Arabic)

A7X Avenged Sevenfold (band)

AA Alcoholics Anonymous

African-American

Automobile Association

AAA American Automobile

Association

Battery size

AAB Average At Best

AAF Always and Forever

AAK Alive And Kicking

AAMOF As A Matter Of Fact

AAP Always A Pleasure

ACAB All Cops Are B*****ds

AAR At Any Rate

AARP American Association of Retired
Persons

AAWY And Also With You

AAWF As Always, Your Friend

AB Adult Baby

ABC American Born Chinese

ABD Already Been Done

ABDC America's Best Dance Crew (TV
show)

ABDL Adult Baby Diaper Lover

ABH Actual Bodily Harm

ABN Asshole By Nature

ABS Absolutely

ABT About

ABT2 About To

AC Air Conditioning

Alternating Current

AC/DC Rock Band

AEAE And Ever And Ever

ACCT Account **ACG** Asian Cowgirl

ACK Disgust, frustration

Acknowledgement

ACLU American Civil Liberties Union

ACORN Small penis

ACP Automatic Colt Pistol

ACT SAT type test

ACU Army Combat Uniform

AD Anno Domini (in the year of our Lord)

AD HOC For the specific purpose
Improvised, impromptu

ADD Attention Deficit Disorder

ADGTH All Dogs Go To Heaven

ADHD Attention Deficit Hyperactivity
Disorder

ADIDAS German sportswear company

All Day I Dream About Sex

ADL All Day Long

ADM ¡Ay Dios Mío! (Spanish for Oh My God!)

ADMIN Administrator on forum,
network etc

ADN Any Day Now

ADS Aim(ing) Down Sights

ADSL Asymmetric Digital Subscriber
Line

AE American Eagle (clothing)

AGT America's Got Talent (TV show)

AEAP As Early As Possible

AF Aunt Flo (Menstruation) As F***

AFAIAC As Far As I Am Concerned

AFAIC As Far As I'm Concerned

AFAICS As Far As I Can See

AFAICT As Far As I Can Tell

AFAIK As Far As I Know

AFAIR As Far As I Remember

AFAP As Far As Possible

AFC Away From Computer

AFD All F***ing Day

AFF Affirmative

AFFA Angels Forever, Forever Angels

AFGO Another F***ing Growth
Opportunity

AFI A Fire Inside (Band)

AFK Away From Keyboard

AFN that's All For Now

AFS Always, Forever and Seriously

AFT About F***ing Time

AFU All F***ed Up

AG Aggressive

AGGY Aggitated

AGH Ain't Gonna Happen

AGM Annual General Meeting

AGP Accelerated Graphics Port

AGRO Hostile, angry

Aggravation, trouble

AITR Adult In The Room

AGW All Going Well

AH A\$\$hole

AHA Expression of discovery or realization

AHEM Throat clearing sound

AHT Out

AI As If

AIB Am I Boverd?

AIDS Acquired Immune Deficiency Syndrome

AIGF All In Good Fun

AIGHT All right

AI Alright

AIC As If I Care

AIT Alright

AIKRN All I know right now

AIM AOL Instant Messenger

AIMBOT Trageting script in games

AIN'T Am not/are not/is not

AINEC And It's Not Even Close

AINT Am not/are not/is not

AIO All In One

AIR Blanked, ignored

AIRHEAD Stupid person

AIS A\$\$ In Seat

AISB As I Said before

AISI As I See it

AIT Alright

ALT Alternative character in RPG

AIUI As I Understand it

AIYA Cantonese expression of exasperation

AK AK-47 Assault Rifle
Alaska

AK47 Assault rifle

AKA Also Known As

AKI Autumn, fall

AL Alcohol

ALA In the style of (French)

ALAP As Late/Long/Little As Possible

ALAS Expression of regret, sorrow

ALF Animal Liberation Front

ALG Ain't Life Grand

ALI Best Friend

ALIE Init

ALIHAI At Least I Have A Life

ALKQN Almighty Latin King and Queen Nation

ALLOW Let it be, forget it

ALOB A Load Of Bollocks

ALOL Actually Laughing Out Loud

ALOTBSOL Always Look On The Bright Side Of Life

ALU Arithmetic Logic Unit

AM Ante Meridian (before midday)

Amplitude Modulation (radio signal)

AMA Ask Me Anything

ANTM America's Next Top Model

Against Medical Advice

AMAP As Much/Many As Possible

AMC American Motors Corporation

AMD Advanced Micro Devices

AMEX American Express

AMF Adios, Mother F***er

AMG Ah My God

AMIGO Friend

AMIRITE Am I Right?

AML All My Love

AMOG Alpha Male Of Group

AMP Amplifier

Ampere

AMTRAK American passenger railroad corporation

AMV Anime Music Video

AMW America's Most Wanted (TV show)

AMZ Amazing

ANF Abercrombie & Fitch

ANFAWFOS And Now For A Word From Our Sponsor

ANFSCD And Now For Something Completely Different

ANIME Japanese style animation

ANON Unknown person

ANR Adult Nursing Relationship

ANTI Against

AQF Ay Que Funny, LOL

ANY1 Anyone

ANYWHO Anyhow

AOB Any Other Business

AOE Area Of Effect

AOK Age of Kings (game)

All OK

AOL American Online

AOM Age of Mythology (game)

AON All Or Nothing; As Of Now

AOT As Opposed To

Among Other Things

AOTA All Of The Above

AOTS Attack of the Show (TV show)

AOYP Angel on Your Pillow

AP Associated Press

APB All Points Bulletin

APC Armoured Personnel Carrier

APE Mad, crazy

APM Actions Per Minute

APO Authorized Personnel Only

APOS Annoying Piece Of S**t

APP Application (computer program)

APPROX Approximately

APPS Applications (software)

APR Annual Percentage Rate

APU As Per Usual

API Application Programming Interface

AQ Adventure Quest (game)

ASL Age, Sex, Location

AR Assault Rifle

ARD Alright

AREA 51 Top secret military base in Nevada

ARG Alternate Reality Gaming

ARIGATO Thank You (Japanese)

ARK Act of Random Kindness

ARPA Advanced Research Projects Agency (made early internet)

ARPANET Advanced Research Projects Agency Network (early internet)

ARSE Ass, bottom

ARSE BANDIT Homosexual

ARVO Afternoon

ASA And So On

ASAFP As Soon As F***ing Possible

ASAIC As Soon As I Can

ASAP As Soon as Possible

ASAS As soon as sensible

ASBO Anti Social Behaviour Order

ASCII American Standard Code for Information Interchange

ASD Sequence of letters on many keyboards

ASDFGHJKL; I'm bored

ASF And So Forth

ASIC Application Specific Integrated Circuit

ATVB All The Very Best

ASLP Age, Sex, Location, Picture?

ASO I see

ASP At Some Point

ASS Bottom

Fool, idiot

ASSHAT One with their head up their @\$

AT&T American Telephone & Telegraph

ATA Ait To Air

Actual Time of Arrival

ATB All The Best

ATC Air Traffic Control

ATD Attention to Detail

ATEOTD At The End Of The Day

ATF All Time Favorite

ATGATT All The Gear All The Time (motorcycling)

ATK Attack

ATM At The Moment

ATMO According To My Opinion

ATN Any Time Now

ATQ Answer The Question

ATST At The Same Time

ATT At This Time

Automated Teller Machine (cash machine) ; All The Time

ATTN Attention

ATV All Terrain Vehicle

AVA Angels and Airwaves (Band)

ATWA Air, Trees, Water, Animals

All The Way Alive

ATYS Anything You Say

AU Alternate Universe

Gold

AUNT C*** **AUO** I don't know

AV Anti-Virus

Audio/Video

Adult Video

AVO Afternoon

AVPM A Very Potter Musical

AW Attention Whore

Anyway

AWA As Well As

AWESOME Amazing, wonderful, cool

AWHFY Are We Having Fun Yet

AWK Awkward

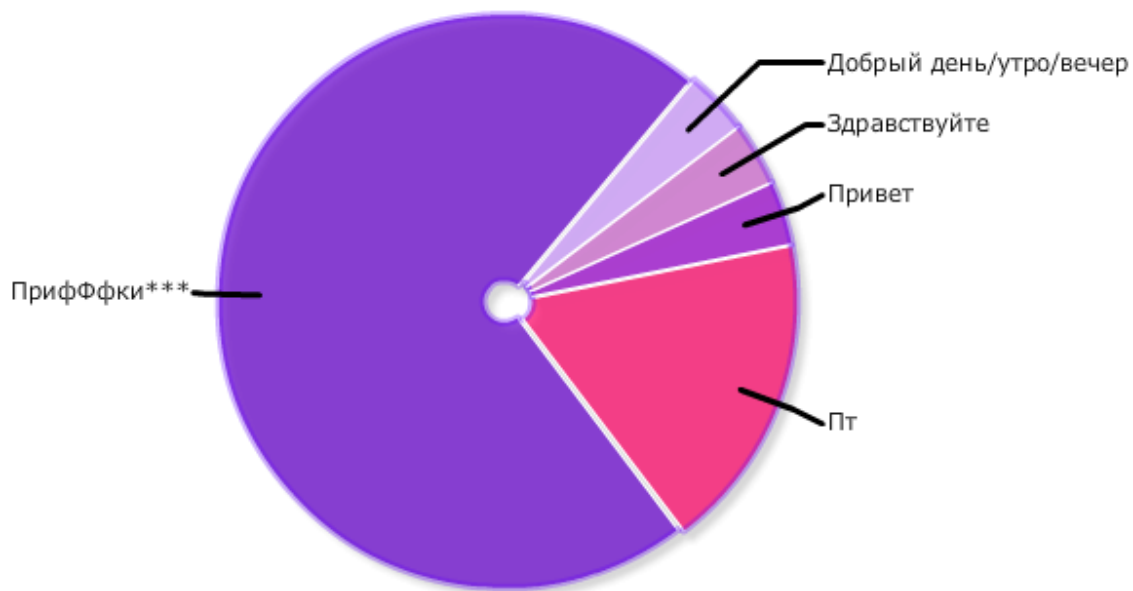
AWNP All Work, No Play

<http://www.internetslang.com>

Додаток К ВІТАННЯ В ЧАТІ

(аналіз зроблений студентами МФТІ)

Приветствия в чате

10-й факультет МФТІ, 2009г

<http://www.24open.ru/prostoanet/blog/991816>

Додаток Л
ВІТАННЯ В ЧАТІ

Привет, NIK! Рады тебя видеть!
Хеллоу, NIK! Рады тебя видеть!
Здравствуй, NIK! Рады тебя видеть!
Здрасти, NIK! Рады тебя видеть!
Чао, NIK! Рады тебя видеть!
Good day, NIK! Рады тебя видеть!
Коннитива, NIK! Рады тебя видеть!
Приветик, NIK! Рады тебя видеть!
Ні, NIK! Рады тебя видеть!
Добро пожаловать, NIK! Рады тебя видеть!
Велкам, NIK! Рады тебя видеть!
Наш чат - твой чат, NIK! Рады тебя видеть!
Располагайся, NIK! Рады тебя видеть!
Здравствуйте, NIK! Рады тебя видеть!
Здоровеньки були, NIK! Рады тебя видеть!
И что ты тут забыл, NIK! Рады тебя видеть!
Зачем пришел, NIK! Рады тебя видеть!
Что ж тебе тут надо, NIK! Рады тебя видеть!
Алгебру надо учить, NIK! Рады тебя видеть!
Уроки надо делать, NIK! Рады тебя видеть!
Уроки надо делать, а не в чате сидеть, NIK! Рады тебя видеть!
И снова здравствуйте, NIK! Рады тебя видеть!
А мы тут плюшками балуемся, NIK! Рады тебя видеть!
Сегодня жарко, NIK! Рады тебя видеть!
Нам тебя не хватало, NIK! Рады тебя видеть!
Мы соскучились по тебе, NIK! Рады тебя видеть!
Бе бе бе, NIK! Рады тебя видеть!

Ля ля ля, НИК! Рады тебя видеть!
Котеночка возьми домой, НИК! Рады тебя видеть!
А мы щеночка дарим, НИК! Рады тебя видеть!
Здорово, что ты с нами, НИК! Рады тебя видеть!
Отличного тебе настроения, НИК! Рады тебя видеть!
Что ж, заходи, НИК! Рады тебя видеть!
Присаживайся, будь, как дома, НИК! Рады тебя видеть!
Мир тебе, НИК! Рады тебя видеть!
Мир тесен, НИК! Рады тебя видеть!
Гритингс, НИК! Рады тебя видеть!
Конфеты кончились, НИК! Рады тебя видеть!
Грузите апельсины бочками, НИК! Рады тебя видеть!
Мысленно с вами, НИК! Рады тебя видеть!
Графиня изменившимся лицом бросилась пруду, НИК! Рады тебя видеть!
С праздничком, НИК! Рады тебя видеть!
А.. это ты, НИК! Рады тебя видеть!
Мир, труд, май, НИК! Рады тебя видеть!
Куда катится мир, НИК! Рады тебя видеть!
А мы скучали, НИК! Рады тебя видеть!

<http://chat.uka.ru/hum/hello.html>

Додаток М
МОВЛЕННЄВІ СТРАТЕГІЇ ІМЕНУВАНЬ
УЧАСНИКІВ ЧАТ-СПІЛКУВАННЯ

Мовленєва стратегія	Приклад ніків	Мовленнєві тактики
Когнітивно-прагматична Самопрезентація. Побудова іміджу	не_в_настроении !!!СимпЖивуОдин27 !!!Мне_25 !!!Мне_40!!! !!!ЖЕНАТ_ОДИНОК!!! !!!все_умею_ !высокий_спортивный! ЕМ_ЛЮДЕЙ_ЗА_ДОЛГИ СПОСОБЕН_НА_МНОГОЕ Наивно_верю_в_любовь War-Master <i>Not_in_mood_todaY</i> Musiquaima (фр.) – гра слів, люблю музику GrandOptimiste (фр.) – великий оптиміст	самопрезентація; контактостворювальна; емоційноналаштовувальна
Прагматична Формулювання цілей комунікації й іллокутивних настанов комуніканта	!!!Ищу_любимую!!! !!НаМореПоехали!! !!_согрею_!! !_ЖЕНЮСЬ_В_СЛЕПУЮ_! @ШУКАЮ_САМОТНЮ_ДІ ВЧИ подарите_розы	контактостворювальна; емоційноналаштовувальна; висунання вимог до партнера по комунікації; формулювання власних іллокутивних настанов і вимог до партнера по

	<p>ВОЗЬМИТЕ_ЗАМУЖ))))</p> <p>Влюблюсь_30л</p> <p>НуженМужчина</p> <p>МужаМнеДОМАШНЕГО))</p> <p>Хочу__всіх_і_зразу</p> <p>Хочу_мечтать_о_тебе</p> <p>Хочу_пообщаться22</p> <p>HuseyinLove</p> <p>_Нужен_Друг_</p> <p>!!!!ХОЧУ_ЛЮБВИ</p> <p>ИщуОднуиНавсегда</p> <p>SEX_DESIRING</p> <p>kissing_hugging</p> <p>Je veux de l'amour eternel (фр.) - хочу вічного кохання</p> <p>N'aime pas les Anglais (фр.) – не люблю англійців</p>	комунікації
<p>Когнітивно-прагматична</p> <p>Формулювання життєвої позиції</p>	<p>Учусь_жить_Свободной</p> <p>где_добро_там_и_зло</p> <p>и_это_пройдет_))</p> <p>antimouton (фр.) – антибаран, сприйняття політичного життя</p> <p>living_freely</p> <p>nothing_is_impossible</p> <p>Sea Sail and Sun</p>	<p>пошук когнітивної узгодженості;</p> <p>демонстрація власної картини світу; само презентація</p>
<p>Діалогова</p> <p>Контроль над ініціативою</p>	<p>СнимиКоронуИзаходи</p> <p>ИЩУ_МУДРЫЕ_МЫСЛИ</p> <p>trying to find wiseman</p>	<p>формулювання комунікативних вимог до партнера по комунікації;</p>

	<p><i>DEEP THOUGHTS</i></p> <p>Parles-moi d'amour (фр.) – говоріть мені про кохання</p> <p>Propose le thème (фр.) – пропоную тему</p>	<p>блокування небажаних контактів</p>
<p>Риторична Драматизація. Привернення уваги.</p>	<p>Любите_ли_Вы_Барнса</p> <p>Якби_я_мала_крила...</p> <p>СОТРИ_МОЙ_ТЕЛЕФОН</p> <p>НУ_И_ГДЕ_ТЫ</p> <p>will I fly some day</p> <p><i>Is you SuperCactus</i></p> <p>Laveritecachee (фр.) – прихована правда</p>	<p>формулювання комунікативних вимог до співрозмовника; самопрезентація; формування „кола своїх”, привернення уваги</p>

Додаток Н

**АСОЦІАЦІЇ ДО ЛЕКСЕМИ СВІЙ У ФРАНЦУЗСЬКІЙ МОВІ,
ЩО БУЛИ ОТРИМАНІ
В РЕЗУЛЬТАТІ АСОЦІАТИВНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ
СЕРЕД ВИКЛАДАЧІВ ФРАНЦУЗСЬКОЇ МОВИ**

Асоціації, отримані у результаті асоціативного експерименту	Асоціації згідно Асоціативного французького словника
Nous Мы	ensemble 10; occidental 4; peuple 3; humain 2; alphabétisé, amour, bras, différent, évolué, français, le présent, maintenant, personne, réunir 1; (29, 14) вместе 10; западные 4; народ 3; люди 2; грамотные, любовь, рука, различный, развитый, французы, настоящий, сейчас, персона, собратъ 1.
nous tous мы все	état 1; (1, 1) Государство
non français не француз	un anglais 1; (1, 1) англичанин
Collectif Коллектив	groupe 5; particulier, société 2; accord, membre, mouvement, ouvrage, partager, passer, public, solitude, tour 1; (18, 12) группа 5; частное, общество 2; согласие, член, движение, работа, разделять, проходить, публика, одиночество, тур 1
Ensemble вместе	groupe 59; réunir 56; tout 49; seul 25; général 18; partager 17; accompagner 15; rejoindre, système 13; compagnie, partie 9; société 8; mixte 6; attacher, peuple, vivre 5; appartenir,

	<p>séparer 4; assimilé, coucher, égal, élément, marier, mêler, vue 3; cité, classe, continuer, convenir, détail, entier, européen, jouer, la somme, monde, phrase, retrouver 2; acculturé, aimer, ajouter, amener, apporter, aspect, autre, avenir, bonheur, civilisation, compagnon, complet, composer, danser, différent, donner, emmener, ensemble, examiner, famille, fonction, gouvernement, habiter, jeu, milieu, moitié, nation, pays, public, quartier, remettre, rencontrer, ressembler, reste, sac, salle, situation, solitude, sortir, soutenir, suite, suivre, travailler, tribu, un général 1; (410, 82)</p> <p>группа 59; соединять 56; все 49; один 25; общий 18; разделять 17; сопровождать 15; присоединяться, система 13; компания, партия 9; общество 8; смешанный 6; присоединенный, народ, жить 5; принадлежать, разделять 4; ассимилировать, спать, равный, элемент, женатый, смешанный, вид 3; город, класс, продолжать, подходить, деталь, полностью, европеец, играть, сумма, мир, фраза, разыскать 2; окультурировать, любить, добавить, увлечь, принести, аспект, другой, будущее, счастье, цивилизация, компаньон, полный, составлять, танцевать, различный, давать, принести, принести, вместе, проверять, семья, предназначение, правительство, жить, игра, середина, половина, нация, страна, публика, квартал, поставить снова, встретить, собираться, оставаться, остаток, сумка, зал, ситуация, одиночество, выходить, поддерживать, после, работать, племя, генерал 1.</p>
Ami	<p>copain 82; ennemi 54; confiance 24; amitié 18; amour, pote 16; fidèle 15; proche 12; vie 10; camarade, confident, famille, meilleur 8; amant, important, partage, frère, joie, rire 6; amie,</p>

bonheur, compagnon, fête, lien, toujours 5; collègue 4; aimer, enfance, fidélité, relation, soutien 3; amis, cher, chien, connaissance, épaule, essentiel, éternel, friend, intime, loin, précieux, rare, sourire, trésor, valeur, vrai 2; aide, allié, alter ego, ami, appui, autour, bel, besoin, beuverie, bien, Clément, colocation, complice, complicité, confiance, contact, convivialité, cool, copain*, copain, précieux, copinage, copine, croire, des noms propres..., réconfort, Rémi, repos, respect, rigolade, rigoler, secret, sentiment, sincère, sincérité, soeur, soirée, soutient, sympa, truth, uni, union, vertu, victime, vieux 1 (481, 123, 6, 76)

товариш 82; ворог 54; дружба 18; любов, випивка 16; вірний 15; вірний 15; близький 12; життя 10; товариш, той, кому довіряєш, сім'я, кращий 8; коханець, важливий, розділити, брат, радість, сміятися 6; подруга, щастя, компаньйон, свято, зв'язок, завжди 5; колега 4; любити, дитинство, вірність, відносини, підтримка 3; друзі, дорогий, собака, знання, плече, необхідний, вічний, товариш, близький, далекий, дорогий, нечастий, посмішка, скарб, цінність, справжній 2; допомога, союзник, альтер его, друг, підтримка, навколо, красивий, необхідність, випивка, добрий, Клеман, спільне проживання, співучасник, співучасть, довіра, контакт, співчуття, круто, товариш, цінний, дружба, подруга, вважати, власні імена, ворог, вороги, навколишні, існування, фейсбук, надійність, дівчина, друзі, благородство, чемний, великий, група, благородно, інтимність, лист, вічний зв'язок, вірний, він, дякую, мій, так, хліб, слова, розділяти, Поль, персона, персона, якій довіряєш, опора, задоволення, багато, близькі,

	<p>близькість, комфорт, Ремі, відпочинок, повага, насмішка, сміятися, секрет, почуття, відвертий, відвертість, сестра, вечір, підтримка, симпатичний, сміття, поєднаний, союз, чеснота, жертва, старий 1</p>
<p>Avec C</p>	<p>accompagner 27; grâce 26; ensemble 11; emmener 4; emporter 3; amener, coucher, danser, également, partager, présence, seul2; aide, apporter, assimilé, compagnie, condition, convenir, craindre, entraîner, faire, garder, jouer, même, parler, rejoindre, retenir, sortir 1; (101, 28)</p> <p>сопровождать 27; милость 26; вместе 11; увлечь 4; приносит 3; увлечь, спать, танцевать, равно, разделять, присутствие, один 2; помогать ....</p>
<p>Association Ассоциация</p>	<p>membre 43; aider, groupe 7; aide 4; social 3; idée, président, projet, rejoindre 2; cause, compagnie, culture, différent, engager, ensemble, événement, expression, former, libre, mariage, mot, national, partager, rencontrer, société 1; (88, 25)</p> <p>член 43; помогать, группа 7; помогать 4; социальный 3; идея, проект, присоединяться 2; ....</p>

Додаток О
 АСОЦІАЦІЇ ДО ЛЕКСЕМИ *СВІЙ* В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ,
 ЩО БУЛИ ОТРИМАНІ
 В РЕЗУЛЬТАТІ АСОЦІАТИВНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ
 СЕРЕД ВИКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Асоціації, отримані у результаті асоціативного експерименту	Дані словника тезаурусу http://thesaurus.com/browse/own
<u>own</u>	<u>endemic</u> , hers, his, <u>individual</u> , <u>inherent</u> , <u>intrinsic</u> , its, <u>mine</u> , owned, <u>particular</u> , <u>peculiar</u> , <u>personal</u> , <u>private</u> , <u>resident</u> , theirs, very own, yours
familiar	<u>accustomed</u> , <u>commonplace</u> , <u>conventional</u> , <u>customary</u> , <u>domestic</u> , <u>everyday</u> , <u>frequent</u> , garden variety, <u>habitual</u> , homespun, household, <u>humble</u> , <u>informal</u> , <u>intimate</u> , <u>known</u> , matter-of-fact, <u>mundane</u> , <u>native</u> , <u>natural</u> , old hat, <u>ordinary</u> , <u>plain</u> , <u>prosaic</u> , <u>proverbial</u> , recognizable, <u>repeated</u> , <u>routine</u> , <u>simple</u> , <u>stock</u> , unceremonious, <u>unsophisticated</u> , <u>usual</u> , wonted, workaday
known	<u>accepted</u> , <u>acknowledged</u> , admitted, avowed, <u>celebrated</u> , certified, <u>common</u> , confessed, <u>conscious</u> , down pat, <u>established</u> , <u>familiar</u> , <u>hackneyed</u> , <u>manifest</u> , <u>noted</u> , <u>notorious</u> , <u>obvious</u> , patent, plain, <u>proverbial</u> , published, <u>received</u> , <u>recognized</u> , <u>well-known</u>
not enemy	<u>acquaintance</u> , <u>ally</u> , alter ego, <u>associate</u> , bosom buddy, <u>buddy</u> , <u>chum</u> *, classmate, <u>cohort</u> , <u>colleague</u> , <u>companion</u> *, <u>compatriot</u> , <u>comrade</u> , <u>consort</u> , cousin, crony, <u>familiar</u> , <u>intimate</u> , <u>mate</u> , <u>pal</u> , <u>partner</u> , playmate, roommate,

	schoolmate, <u>sidekick</u> , <u>soul mate</u> *, <u>spare</u> *, well-wisher * = informal/non-formal usage
not hostile	<u>agreeable</u> , <u>friendly</u> , <u>gentle</u> , <u>kind</u> , <u>nice</u> , <u>welcoming</u> , caring, <u>liking</u> , <u>loving</u> , <u>sympathetic</u> , <u>cooperative</u> , <u>helping</u> , kind, nice, <u>happy</u>
close to someone	<u>conscientious</u> , <u>exact</u> , <u>faithful</u> , lifelike, <u>literal</u> , resembling, <u>similar</u> , <u>strict</u> , attached, buddy-buddy, chummy, <u>confidential</u> , cozy with, <u>dear</u> , <u>devoted</u> , <u>familiar</u> , <u>inseparable</u> , kissing cousins, <u>loving</u> , making it with, on top of each other, palsy-walsy, <u>private</u> , <u>related</u> , thick as thieves, thick with, thick
friendly	<u>affable</u> , <u>affectionate</u> , <u>amiable</u> , <u>amicable</u> , attached, <u>attentive</u> , <u>auspicious</u> , <u>beneficial</u> , <u>benevolent</u> , <u>benign</u> , buddy-buddy, chummy, <u>civil</u> , <u>close</u> , clubby, comradely, <u>conciliatory</u> , confiding, <u>convivial</u> , <u>cordial</u> , <u>faithful</u> , <u>familiar</u> , <u>favorable</u> , <u>fond</u> , <u>genial</u> , <u>good</u> , <u>helpful</u> , <u>kind</u> , <u>kindly</u> , <u>loving</u> , <u>loyal</u> , neighborly, on good terms, <u>outgoing</u> , <u>peaceable</u> , <u>peaceful</u> , <u>propitious</u> , <u>receptive</u> , <u>sociable</u> , <u>solicitous</u> , <u>sympathetic</u> , <u>tender</u> , <u>thick</u> , <u>welcoming</u> , well-disposed, <u>considerate</u> , <u>cooperative</u> , <u>generous</u> , <u>handy</u> , helpful, <u>hospitable</u> , kind, neighborly, obliging, on deck, on tap, <u>polite</u> , <u>unselfish</u>
living in one area	a couple, a few, defined, divers, <u>express</u> , <u>individual</u> , <u>many</u> , <u>marked</u> , <u>numerous</u> , one , particular, precise, <u>regular</u> , <u>several</u> , singular, <u>some</u> , special, specific, specified, <u>sundry</u> , upwards of, <u>various</u>

Додаток II

ПРАВИЛА СПІЛКУВАННЯ В ЧАТІ

ВИДЕО-ЧАТ

ДОБРО ПОЖАЛОВАТЬ В НАШ ВИДЕОЧАТ. ВХОД БЕЗ РЕГИСТРАЦИИ. РЕГИСТРАЦИЯ НА САЙТЕ ДЛЯ ВИДЕОЧАТА НЕ ДЕЙСТВИТЕЛЬНА. РАБОТАЕТ ГОСТЕВОЙ ВХОД. ЖЕЛАТЕЛЬНО ПРОЙТИ РЕГИСТРАЦИЮ В ВИДЕОЧАТЕ. НАПОМИНАЕМ!!!!!!- Для тех кто не знает как заходить в наш видео чат разьясняем: что видео чат без регистрации . В табличке что над правилами чата посредине страницы вы вносите имя или ник латинскими буквами и нажимаете в этой жэ табличке на логин. После этого вы попадаете в сам видео чат. На странице есть картинка "Как это работает" - это подробное описание работы чата. С уважением администрация видео чата.

ПРАВИЛА ЧАТА: В ЧАТЕ ЗАПРЕЩАЕТСЯ: 1. Оскорблять посетителей чата; 2. Использовать ненормативную и нецензурную лексику; 3. Дискриминировать посетителей чата по полу, возрасту, социальному положению и т.п.; 4. Капсить, т.е злоупотреблять использованием БОЛЬШИХ БУКВ (CAPS LOCK); 5. Засорять окно чата множественным флудом, смайликами и наборами символов; 6. Рекламирывать другие чаты; 7. Красоваться перед камерой в обнаженном виде ,делать непристойные жесты; 8. В чате запрещается явно выраженная пропаганда политических партий, националистических настроений и религиозных конфессий; 9. Игнорировать или публично обсуждать требования модераторов; 10. Дорогие пользователи чата, вход в чат только под своим постоянным ником. В случае прихода под чужим ником, пользователь будет забанен администратором чата; ВНИМАНИЕ!!!! За нарушение вышеперечисленных пунктов, после одного предупреждения, модератор имеет право забанить пользователя.

Вход в ВИДЕО-ЧАТ

ВИДЕО-ЧАТ доступный для всех пользователей. Все что вам нужно это ввести логин в "Screen Name" и нажать "Login". Для тех пользователей которые

хотят быть постоянным чатером, в чате нужно пройти регистрацию нажав на кнопку "Sing Up"

<http://www.userplane.com/directory.imidg>

IRC-chat : Правила офіційних каналів

I. Основні терміни

Скрипт - вбудована мова програмування, написана для виконання певних дій в IRC клієнті.

Бот - автоматизована програма, що реагує на запити команд користувача з метою їх виконання, а також імітує користувача.

Кік - видалення користувача з каналу.

Бан - заборона входу на канал певний проміжок часу.

Адміністрація - особи, які займаються підтриманням чату в стані придатному для спілкування всіх його користувачів.

Оператор - представник адміністрації.

Флуд (от англ. flood — наводнение) — повідомлення, які займають великий об'єм, але не несуть майже ніякого змісту.

Флейм (от англ. flame — огонь, пламя) — обмін повідомленнями, що являє собою словесну війну, яка вже не має відношення до початкової причини суперечки.

II. Правила каналів #chat, #main і #help

Загальні положення

Дані правила є обов'язковими для всіх, хто зайшов на канал.

Входячи на канал користувач тим самим автоматично погоджується з правилами.

Заборонено:

1. Використання кольорового чи іншого виділення тексту без вагомої причини чи в надмірних кількостях.
2. Написання слів і речень великими літерами, простіше кажучи CAPS.
3. Образа операторів чи користувачів чату.
4. Зловживання флудом і флеймом.

5. Спроби розв*язування конфліктів.
6. Обговорення дій операторів.
7. Прохання про надання якого-небудь рівня доступу.
8. Запуск в чат ботів без згоди Адміністрації.
9. Запуск клонів без згоди Адміністрації.
10. Наклеп на оператора.
11. Провокація на порушення правил.
12. Завади спілкуванню в чаті.
13. Засмічення чату скриптами.
14. Нечитабельний трансліт.
15. Зловживання спілкуванням з ботом.
16. Прохання змінити/зменшити покарання порушника правил на каналі чи у приваті оператора.
17. Задавання питань, відповідь на які є в хелпі клієнта і/або сервера.

III. Міри покарань

За порушення правил, описаних вище до порушника застосовуються міри покарання. Міру обирає виключно оператор. До звичайних мір покарання належать кік і/або бан строком до однієї години. Обхід бану карається збільшенням строку бану. Порядок оскарження або визначення причин бану описано нижче. При винесенні бану оператор повинен чітко визначити його тривалість та прослідкувати за зняттям бану по його закінченню.

IV. Ієрархія каналу

Адміністрація каналу розподілена рівневим методом доступу (що й визначає підпорядкування), ботам визначаються найнижчі позиції в ієрархії.

V. Порядок оскарження/зняття банів.

Кожен, хто отримав бан має право одноразово зайти в приват до оператора для з*язування причин та строку дії бану. Оператор в праві відмовити в наданні пояснень. Будя-яке хамство оператору в приваті чи на каналі після встановлення бана - призводить до подовження строку бана. Бан оператора може бути знятий ним самим або оператором з вищим рівнем доступу. Будь хто

з операторів може знімати бани навішені ботом. Дostroкове зняття бану оператором того ж рівня можливе лише за згодою оператора, який цей бан ставив. Тиск на оператора, погрози чи умовляння не скорочують термін бану.

VI. Заключні положення

Дані правила вступають в силу з дня їх публікації. Незнання правил не звільняє від відповідальності за їх порушення. Авторське право на початковий варіант даних правил належить Coldion. Відповідальні за пристосування правил до місцевих умов – IMax, mask.

<http://cybportal.univ.kiev.ua/forum/index.php?topic>

Украинский Чат - Смайл чат без регистрации

Модераторы

Модераторы следят за соблюдением правил чата всеми посетителями, и при нарушении принимают соответствующие меры. Модератор имеет право:

- предупреждать пользователя о том, что тот ведет себя некорректно;
- удалять провинившегося на определенное время, предварительно попытавшись объяснить пользователю в чем он не прав;
- не комментировать своих решений.

P.S. Если уже клянешь, Обязательно делай ссылку на время нарушения правил или приписку! Кстати, не всегда тупо следуй правилам... Например, слово СУКА, с одной стороны противочечит 1-му правилу чата, а с другой - слово литературное)

Модератор не имеет права:

- блокировать доступ, руководствуясь личными обидами, субъективными причинами, плохим настроением, просьбами чатлан/друзей/родственников и т.д....
- Нарушать ЛЮБОЕ ИЗ ПРАВИЛ ЧАТА!
- Флудить по приватам пользователей

- При удалении пользователя подписываться чужим ником!**
- БЫТЬ НЕ ОБЪЕКТИВНЫМ** при принятии решения об изгнании пользователя.
- Использовать свои "привилегии" для унижения остальных пользователей и т.д.
- Игнорировать нарушения правил знакомыми/друзьями/родственниками и т.д...**
- Ни в коем случае, не выяснять отношения с другими модераторами в чате (на глазах у пользователей) При нарушении любого из этих правил – модератор лишается данного звания, без возможности его восстановления .*

schat.org.ua

Просточат

Просточат - новітній веб чат, засіб спілкування користувачів у реальному часі методом обміну текстових повідомлень з сотнями людей зі всіх куточків України (Київ, Львів, Кіровоград, Хмельницький, Луцьк, Миколаїв, Івано-Франківськ, Харків, Одеса, Вінниця, Тернопіль, ...) які заходять у наш чат! Приватні повідомлення дають можливість зберігати повну анонімність та конфіденційність, а можливість додавати власні фотографії робить просточат ще й цікавим місцем для знайомства!

Ми багато працювали, щоб зробити для Вас перебування тут приємним та затишним й щоб ви мали унікальну можливість знайти хороших друзів, зав'язати прекрасні знайомства. Ну та й що там казати... головне - просто побалакати =) Просточат - без реєстрації, чат на вільні теми. Чат в якому трапляється все... Й не забувайте, що це не просто чат. Тут ще й форум!

Ми надіємось, що Просточат - саме такий чат, яким Ви хотіли би бачити справжній український чат. Адже це - просто позитивний чат... Позитивний просто чат... Тобто Просточат... Та яка там різниця... Будемо по-простішими ;) Приємного спілкування в чаті просточаті! =)

Просточат - ЧАТ без регистрации : Ніщо не замінить спілкування! Ніщо не замінить справжній український чат! Без реєстрації, спілкування у теплій компанії - найкращий український чат!

<http://prostochat.org.ua>

МетаЧат :: Правила Чата

Чат на Мете - інформаційний сервіс для обговорення будь-яких інтересуючих тем і обміну досвідом. В роботі Чата може брати участь будь-який користувач, згодившись з Правилами Чата.

Власником сервісу є ЗАО "МЕТА", яке має всі виключні права на використання Чата.

Власник Чата не несе відповідальності:

- за зміст повідомлень Чата, їх можлива відповідність чинному законодавству;
- за достовірність і правдивість публікуваних користувачами матеріалів;
- за будь-який пряму або косвенну шкоду і втрачену вигоду, навіть якщо це стало результатом використання або неможливості використання Чата;
- за збереження повідомлень, якість і швидкість роботи Чата
- Все повідомлення, розміщені в Чаті, відображають виключно думки їх авторів, і можуть не збігатися з думкою Адміністрації.
- Участвує в Чаті, читає або будь-яким способом використовуючи повідомлення Чата Ви тим самим приймаєте умови поточних правил. Якщо Ви не приймаєте умов поточних правил, Вам слід негайно відмовитися від використання Чата і/або його матеріалів.

Адміністрація чата попереджає, що обмінюючись телефонами/адресами а також зустрічаючись з співрозмовниками за межами чата Ви повністю берете на себе відповідальність за можливі наслідки.

1. Реєстрація, ім'я (ник).

1.1. Заборонено використання імен, порушують загальноприйняті моральні і етичні норми, і/або образливих для інших користувачів Чата.

1.2. Заборонено використання імен з сексуальним підтекстом.

1.3. Запрещена регистрация имен, схожих с уже существующими до степени, могущей ввести в заблуждение других пользователей Чата.

1.4. Запрещена регистрация имен, похожих на уже существующее благодаря использованию сходных по начертанию русских и латинских символов.

1.5. Запрещена регистрация нескольких ников одним пользователем.

1.6. В случае выявления фактов нарушения Правил регистрации, Администрация имеет право удалить регистрационный аккаунт пользователя без предварительного уведомления.

2. Публикация сообщений

2.1. Запрещается публикация сообщений, оскорбительных для других участников чата.

2.2. Запрещается публикация сообщений, оскорбительных для Чата, модераторов и владельца Чата.

2.3. Запрещается публикация угрожающих, порнографических, клеветнических, расистских сообщений и ссылок на такие сообщения, призывов к национальной розни и прочих сообщений, могущих нарушить законы Украины.

2.4. Запрещена публикация сообщений откровенно сексуального характера.

2.5. Запрещена публикация сообщений, провоцирующих пользователей чата к конфликтам или массовым нарушениям правил чата.

2.6. Запрещена публикация сообщений, содержащих предложение или спрос на услуги сексуального характера.

2.7. Запрещается публикация сообщений, содержащих пропаганду насилия, наркотиков, националистических и политических лозунгов, извращений.

2.8. Публикация рекламных ссылок на сайты не являющиеся ресурсами Меты запрещена.

2.9. Запрещена публикация рекламных сообщений.

2.10. Запрещено использование в сообщениях нецензурных слов, брани, оскорбительных выражений.

2.11. Запрещено помещение сообщений, содержащих заведомо ложную информацию, клевету, а также нечестные приемы ведения дискуссий.

2.12. Запрещена публикация личных данных - адреса, телефоны и т.п.

2.13. Запрещается многократное повторение сообщений (Флуд) за короткий промежуток времени.

2.14. Запрещается размещение бессмысленных сообщений (Флейм), не несущих смысловую нагрузку.

2.15. Запрещается избыточное использование графических изображений (смайликов) - больше трех.

2.16. Запрещено избыточное использование знаков препинания.

2.17. Запрещено избыточное использование ВЕРХНЕГО регистра.

3. Модерация Чата.

3.1. Чат является модулируемым.

3.2. За нарушение указанных Правил возможно применение наказания. Видов наказаний три:

- Предупреждение
- Временное отключение (Бан участника) За грубое нарушение правил участник может быть отключен на 10 мин, 1 час, 5 часов, сутки, неделю.
- Блокировка аккаунта. Аккаунт участника блокируется, доступ на Чат отключается.

3.3. В случае грубых нарушений отключение может быть применено без предупреждений.

3.4. Запрещено публичное обсуждение действий модераторов и администратора.

3.5. Обсудить действия модератора можно отправив письмо на адрес chat@meta.ua. В письме необходимо представиться, указать ник модератора, описать ситуацию, приложить к письму скриншот описываемой ситуации.

3.6. Незнание правил не считается оправданием.

4. Комнаты Чата

4.1. Главная комната предназначена для обсуждения всех тем и вопросов для которых не существует специализированных комнат.

4.2. Комната *Знакомства* - для общения пользователей с целью знакомства.

4.3. Комната *Беспредел* - для общения без цензуры, в комнате не действуют пункты правил - 1.1, 1.2, 2.1, 2.10, 2.11.

4.4. Комната *Секс* - комната для общения на темы секса и интимных отношений. Предложения о реальных интимных отношениях запрещены.

4.5. *Tet-a-tet* - комната для общения в привате.

4.6. *ЗАГС* - комната для виртуальных «Записей Гражданского состояния».

4.7. *ПолитСовет* - комната для общения на политические темы.

5. Чат и МЕТА

5.1. Чат не является службой технической поддержки Меты.

5.2. Сотрудники Меты, кроме администратора, участвуют в Чате по собственному желанию и высказывают свои личные мнения, которые могут не совпадать с мнением администрации Меты.

<http://www.metachat.ua>

Sports Chat Rules

- This sports chat room is totally Free. No registration is required.
- By entering, you agree to be at least 13 years of age.
- The topic of discussion is anything related to sports.
- No phone numbers, emails or instant messaging IDs are allowed to be posted in public.
- Any suspicious activities relating to the exploitation of chat users, report it to a mod or admin immediately.
- Do not flood the chat room or disrupt other users in any way. You will be banned if you do.
- Although we do staff moderators in this chat room, they cannot be on every minute of the day.
- Do not give out any personal information to anyone, no matter how much you think you can trust them.
- Hack/exploit of the chat is a punishable offense by law. We have logs and will report to ISP/Police anyone who does.

- PERMANENT server bans will be placed to users who attempt to exploit/hack our sports chat rooms.

- Be sure to visit our [Chat Forums](#).

<http://www.chat-avenue.com>

Бесплатные флэш-чаты

- Swearing, Flooding and Insulting visitors, chatters or members are not allowed.
- Be careful, don't provide any real personal or financial information for any one inside chat rooms.
- We advice you not to open any external URL from inside the chat room, those URL's may harm your pc and reveal your privacy, your not allowed to post URL's of other websites inside the chat rooms.
- Your password is just for your use, don't reveal it to any one, **We Wont Ask For Your Password.**
- Please read Privacy statement and Terms of Use pages (found in the footer).

<http://www.12allchat.com/en/chat.htm>

How to Have a Mature Political Chat

Posted: Jan 05, 2009 | Comments: [0](#) | Views: 140 |

--Share

[Ads by Google](#)

MA in Political Science Live in Israel & Study in English! Order a Free MA Diplomacy Catalog. www.rris.idc.ac.il/MA_Politics

Chat With Foreign Men Meet Men From USA, Canada & Europe. Browse Photo Profiles & Join Free. www.UkraineDate.com

Teen & Young Adult Mag. Life altering content to help teens & young adults succeed. Order free. library.ucg.org/vertical-thought

International Politics WPR's expert international politics analysis - Try it free for 30 days. about.worldpoliticsreview.com

We love to chat about many things. People have different favorite topics to talk about. When you have a particular interest in mind, you look for those chats that will suit your needs best. If you like a mature chat, politics is definitely for you. Politics is

a topic that many like to steer clear of. This is mainly because nothing conclusive emanates from it. It really does not matter where you are, politics will always spark different emotions. There are chats that have totally banned politics from discussions and there are those who specialize in political issues. There are very many chat forums which will host politics as their chosen topic of focus. Life is politics and, there is no way of avoiding it at some point in our lives. Therefore, the importance of politics cannot be underestimated. However, when you wish to engage in a political chat, there are several things that you need to consider. If you are chatting in chats where politics is common, there will be rules put in place to guide you. Therefore, the first thing before you engage in a political chat is to look at the rules.

Rules need to be followed for many reasons. It is through rules of a political chat forum that you will get to know what is acceptable and what is not. Just like a game, you need to know what to do so that you can gain as much as you can. In this case, rules will enable you know how to conduct it. Rules will also show you where trouble is and, you can avoid it. For example, you should never engage in personal attacks, you should never use insults to make your point heard and also you should never appear to demean any political figure or a figure in a different political context. In other words, rules are put in place to ensure that your conversations are mature. Criticism should be creative or constructive and, when you fully understand this, you are ready to conduct a political chat. Sometimes, politics seems to have no rules at all. It is difficult to establish the line which you should not cross. However, with proper adherence to rules, you should be in a position to chat appropriately.

A political chat should be based on honesty. You should avoid major propaganda. Also, you should not insight people or make people believe what you think. People you are chatting with will also have a keen interest in politics and chances are that they have their very own opinion. You should not be compelled to agree with anyone. Personal sentiments on politics will always differ to great degrees. You must know why you are chatting in the first place. Your aim might be to see what opinions of others are. You might also be looking for solutions. Also, chats will enable you understand some of the things you do not. Many minds have a way of dissecting

issues and having a better or clearer understanding to issues. With the above tips on how to chat politically, you should have a mature chat.

ArticlesBase SC #710538

[Watch your traffic increase just by submitting articles with us, click here to get started. Liked this article? Click here to publish it on your website or blog, it's free and easy!](#)

Francis Githinji - About the Author:

Francis K. Githinji Is An Online Dating Expert. His Latest Project Free Online Dating Service Shows How The Power Of Online Dating Can Be Harnessed Internationally and With Great Success, Or You Could Post Your Valued Comments On His Blog At Dating And Relationships Magazine.

<http://www.articlesbase.com/politics-articles/how-to-have-a-mature-political-chat>

English Club Chat Rules

By participating in English Club English Chat you agree to the following:

Your IP address will be recorded and logged. You are at least 18 years old. Abuse includes any of the following: Harrasment of other users, Pornography, Defamation, Slander or Libel, Crime of any kind, Arguments that detract from the essential topic of the Chat, Religious or anti-religious Rants, Racism, Violence, Fraud, Continued use of languages other than English, deliberate posting to the wrong section, having multiple nicknames, and using nicknames already in use by others (imposters).

Abusers will be blocked, and will no longer be able to use this service. There is a US\$ 100 application fee to be un-blocked, which is solely at the discretion of the webmaster. The webmaster's decision is final (there is no appeal). You may also be blocked as a result of complaints from other users. In certain cases the webmaster may

contact your Internet Access Provider to have your account cancelled if your abuse violates your IAP's Terms & Conditions.

EnglishClub.com provides this site free of charge and undertakes no responsibility to review or screen any items that appear resulting from its use. EnglishClub.com assumes no liability or responsibility for the content of any posting. This site is provided without warranty of any kind, express or implied. Each user is responsible for complying with the rules of use.

EnglishClub.com expressly disclaims any and all warranties, express or implied, as to the truthfulness of the postings, and specifically disclaims any and all warranties, express or implied, of merchantability or fitness for any particular purpose or use. EnglishClub.com accepts no liability for the accuracy of any information contained in the service, for the content of any posting or for any action taken based on any posting.

EnglishClub.com shall not be liable to any other party or any third-party for third-party claims or losses of any nature, including but not limited to, lost profits, or punitive or consequential damages.

EnglishClub.com reserves the right to remove any posting at any time, to block any user or postings by any user, and to modify or discontinue this service without warning.

<http://www.englishclub.com/esl-chat/rules.htm>

Sur internet, difficile de savoir qui se cache vraiment derrière un pseudo. **Ne donne jamais ton nom, ni ton adresse** (postale ou mail), ton téléphone, ton msn ou ta photo. N'accepte pas de rencontrer des personnes que tu ne connais pas (<http://club.abos.fr/inscription.html>).

Ce chat est un espace surveillé. Si quelqu'un te met mal à l'aise dans le salon général ou en te contactant par mp, **contacte tout de suite le modérateur en cliquant ici** et en lui expliquant ton souci.

A l'attention des parents : n'hésitez pas à nous prévenir de tout comportement suspect, mais de plus, si vous souhaitez signaler un individu ou un message dangereux sur internet, rendez-vous sur ce site officiel : **www.internet-signalement.gouv.fr**

Bon chat !

L'équipe d'ados.fr

<http://www.club.ados.fr..inscription.html>

Conditions d'Utilisation

Celibataire.com est un site de chat et d'annonces destiné à permettre aux célibataires de se rencontrer, par le biais d'Internet. Nous rappelons à l'internaute que les images, photos et données de ce site sont présentes uniquement à titre d'illustration et d'exemple, et n'ont aucune obligation à refléter la réalité.

En vue de l'utilisation de Celibataire.com, nous vous conseillons de lire les présentes conditions générales d'utilisation. Vous devez accepter l'ensemble des termes de nos conditions générales d'utilisation, afin de pouvoir utiliser Celibataire.com.

1. Utilisation de Celibataire.com

Pour utiliser Celibataire.com, vous devez être âgé **d'au moins 18 ans**.

1.1. Informations fournies – petites annonces

Pour poster une petite annonce sur Celibataire.com, vous devez remplir un formulaire type comportant des informations obligatoires nécessaire (pseudo, mot de passe, email). Vous pouvez ajouter, si vous le souhaitez, toutes autres informations personnelles en définissant vous-même l'étendue des informations privées que vous divulguez.

Après inscription, vous disposerez d'un identifiant et d'un mot de passe personnel et confidentiel qui vous permettront de gérer votre petite annonce et que nous vous demandons de ne pas divulguer à des tiers. Celibataire.com ne sera pas responsable de l'utilisation par des tiers de vos identifiants et mots de passe.

Vous êtes responsables des informations personnelles fournies et de leur véracité. Celibataire.com ne saurait être tenu de vérifier l'exactitude des informations que vous aurez communiquées.

1.2. Obligations de nos membres

Dans le cadre de l'utilisation de Celibataire.com, vous ne devez pas :

- Tenir des propos diffamatoires, injurieux, xénophobes, racistes, violents ou, de manière générale, contraires aux lois et aux bonnes mœurs ;
- Transmettre des données personnelles concernant des tiers ;
- Utiliser Celibataire.com à des fins professionnelles ou commerciales en vue, notamment, de prospection, racolage, prostitution, escroquerie, etc...
- Poster des photos indécentes, pornographiques ou comportant l'image de mineurs ou de tiers sans leur autorisation (les photos érotiques sont autorisées)
- Poster des éléments pouvant nuire à l'utilisation de Celibataire.com, type virus, cheval de Troie, logiciel espion, etc...
- Renvoyer vers des sites illégaux ou contraires aux bonnes mœurs.

Nous nous réservons le droit de supprimer tous messages, petites annonces et/ou comptes des membres qui violeraient l'une des obligations essentielles listées ci-dessus, dans le cadre de notre service de modération.

1.3. Conseils à nos membres

Dans le cadre de rencontres entre célibataires, nous vous conseillons de :

- Ne pas divulguer sur Celibataire.com des informations permettant de vous identifier, telles que nom de famille, adresse postale, numéro de téléphone ;
- Organiser vos rencontres physiques dans un lieu public, après avoir prévenu un proche ;
- Ne jamais donner d'argent.

Celibataire.com dégage toute responsabilité quant aux informations et données divulguées lors des rencontres sur notre site Internet ainsi que lors des rencontres physiques entre membres. **1. Utilisation de Celibataire.com**

Pour utiliser Celibataire.com, vous devez être âgé **d'au moins 18 ans**.

1.1. Informations fournies – petites annonces

Pour poster une petite annonce sur Celibataire.com, vous devez remplir un formulaire type comportant des informations obligatoires nécessaire (pseudo, mot de passe, email). Vous pouvez ajouter, si vous le souhaitez, toutes autres informations personnelles en définissant vous-même l'étendue des informations privées que vous divulguez.

Après inscription, vous disposerez d'un identifiant et d'un mot de passe personnel et confidentiel qui vous permettront de gérer votre petite annonce et que nous vous demandons de ne pas divulguer à des tiers. Celibataire.com ne sera pas responsable de l'utilisation par des tiers de vos identifiants et mots de passe.

Vous êtes responsables des informations personnelles fournies et de leur véracité. Celibataire.com ne saurait être tenu de vérifier l'exactitude des informations que vous aurez communiquées.

1.3. Conseils à nos membres

Dans le cadre de rencontres entre célibataires, nous vous conseillons de :

- Ne pas divulguer sur Celibataire.com des informations permettant de vous identifier, telles que nom de famille, adresse postale, numéro de téléphone ;
- Organiser vos rencontres physiques dans un lieu public, après avoir prévenu un proche ;
- Ne jamais donner d'argent.

Celibataire.com dégage toute responsabilité quant aux informations et données divulguées lors des rencontres sur notre site Internet ainsi que lors des rencontres physiques entre membres.

2. Résiliation

Vous pouvez clôturer votre annonce à tout moment. Pour cela, il vous suffit de nous contacter via notre formulaire de contact. La résiliation de votre annonce prendra effet dans un délai de 72 heures suivant la réception de votre email.

Celibataire.com se réserve également le droit de supprimer toute annonce qui ne respecterait pas nos conditions générales d'utilisation ou toute annonce demeurée inactive pendant une durée de six mois ou plus.

<http://www.chatfr.html>

Додаток Р

ЩОДО ЗНАЧЕННЯ ЛЕКСЕМ ФЛУД ТА ФЛЕЙМ

«Мусорный ветер, дым из трубы...» Именно «мусорным ветром», вернее, «мусорным трафиком», можно назвать флуд. *Флуд* и *флейм* не только созвучны, но и взаимозаменяемы. Хотя *flame* –это пламя, а *flood* –поток, потоп: в таком парадоксальном месте, как интернет, противоположности сходятся.

Почему у всех этих слов –флуд, флейм, спам –такие близкие значения, почему эти слова так «срослись корнями», что не распутаешь? Ничего удивительного, это характерно для любого жаргона. А *флуд* и *флейм* –самые настоящие жаргонизмы, которые не живут вне узкосетевого контекста.

Флуд может употребляться в нескольких значениях. В первую очередь, для людей, мало что понимающих в тонкостях протоколов, флуд –это тот же *спам*, но «прилюдный», в форумах, чатах и конференциях, и далеко не всегда коммерческий. Просто мутный поток бессмыслицы, заполонивший коммуникационное пространство. *Флейм* более агрессивен, чем такой флуд.

Второе, хакерское значение таково: флуд –автоматически генерируемый трафик, забивающий сетевые каналы (в том числе при DoS-атаках). Таинственные хакеры на расстоянии *зомбируют* компьютер, и он (в составе целой армии зомби) принимается посылать ложные запросы на атакуемый сервер, до тех пор пока тот под напором флуда не откажется работать.

Третье значение, переносное и самое расплывчатое, — «враньё, чушь, чепуха». *Зафлудить* значит не только завалить конференцию сообщениями, но и ошеломить кого-либо, неожиданно преподнеся ему некие известия или сведения. Нарушитель общественного спокойствия, от которого исходит флуд, называется, по логике английского языка, *флудером*. А его *флудерская* практика – как *флудерством*, так и *флужением*. И всего этого в интернете в избытке –можно сказать, *флуд флуди...*

Неакадемический словарь языкового уплотнения Справочной службы русского языка.

Додаток С
РЕАЛІЗАЦІЯ ВИСЛОВЛЮВАННЯ СВІЙ СЕРЕД ЧУЖИХ
У ЧАТ-КОМУНІКАЦІЇ

Свой среди чужих, чужой среди своих

DM: Как перевести название этого фильма на английский

Mike: At home among strangers, a stranger among his own.

Инна: А вот еще задачка для любителей перевода: как перевести "концепт "свое-чужое"?"

Mike: ...как перевести "концепт "свое-чужое"?"

Would that be "The Concept of 'Kinda Keep Your Dirty Mitts Off My Stuff'", ma'm?

Aiduza: Вспомните еще и перевод на английский выражения "Каждому свое"...

Михаил: Во всем мире на военных самолетах и средствах ПВО используют системы распознавания "свой-чужой" или по англ. IFF, т.е. Identification - Friend or Foe.

Mike: Но с фильмом задачка не из простых. Учítывая, что фильм Михалкова-Кончаловского про войну, можно, грубо исказив смысл, предложить: A foe among friends and a friend among foes.

Свой: Но Егор Широв, главный герой фильма, не враг, скорее - A foe to his friends and a friend to his foes.

Инна: А лучше предоставить зрителю самому разбираться что к чему: Bread and gold, friends and foes.

Михаил: Мне кажется, слова "друг", "враг" не точно передают понятия "свои" и "чужие". "Свой" - не обязательно "друг", и "чужой" не обязательно "враг". Вы считаете, что предложенный мною вариант неудачен?

Mike: Ваш перевод слегка оторван от контекста фильма, фильм все ж таки про наших и ихних и посему **Михаил's** вариант про a friend among foes, a foe among friends более подходит.

Aiduza: на самом деле можно было б даже назвать who's who т.к. по фильму нашему человеку инкриминируется пьянка и предательство а он доказывает что

он воплощение добродетелей а ихний Агент работает в ЧК кося под нашего рубаху парня с пролетарской внешностью.

Mike: Я исходил из того, что название фильма относится к истории главного героя, который стал чужим для своих, и был вынужден стать "своим" для чужих. Если под "чужим" подразумевать предателя среди красных, еще можно подумать о другом варианте. Но термины friend и foe тут неуместны, поскольку как a friend among foes, так и a foe among friends вызывают недоумение - друг кому? враг кому? Чей друг среди чьих врагов?

Aiduz: "Свой" - это не эквивалент слову "другья". "Свой" - это те, кто живут, находятся с нами, разделяют наш образ жизни, наши понятия; даже в рамках армейского контекста человек говорит "свой", не подразумевая "другья", имеются ввиду люди, которые сражаются вместе с ним.

Свой: К стати, в Америке этот фильм вышел именно под таким названием "At home among strangers, a stranger among his own" - то есть, "человек, который чувствует себя своим (как дома), среди чуждых ему людей, и тот, кто ощущает себя чужаком среди подобным ему".

Mike: ну в Америке много чего под всякими названиями выходит, ваша трактовка бесспорно возможна, для Америки рассматривается в варианте друзей и врагов.

Свой: Что касается слова friend в военных контекстах и проч то одно из значений этого слова кот. дает например Уэбстер следующееa member of the same nation, party

Длинный Человек: someone who has the same beliefs, wants to achieve the same things etc as you, and will support you our friends and allies around the world

She shot him a quick glance as if **unsure whether he was friend or foe**. Don't worry, you're among friends.

Свой: откуда кстати по ходу происходит выражение friendly fire которое не значит что огонь по вам ведут ваши закадычные друзья, а просто что огонь ведут люди которые воюют за вас, в Ираке Американцы обычно расстреливали Англичан, потом перешли на своих Американцев.

Mike: Мы с вами по-разному трактуем название фильма. A friend or a foe? Друг или враг? A friend among foes, a foe among friends. Наш человек оказывается в стану врагов, враги засылают к нам своего.

Свой: At home among strangers, a stranger among his own.

В силу обстоятельств человек становится чужим для своих, и вынужден стать "своим" для чужих. ("When he learns that bandits are responsible, Shilov must infiltrate the gang and be at home among strangers to find the gold" (Editorial Review)

Aiduz: ИМНО, Вы предложили лучший вариант перевода.

Mike: Наблюдение - выяснения того, что же разные люди на самом деле понимают когда слышат/читают одну и ту же фразу. Т.е. для вас название фильма целиком про Шилова т.е. он и свой среди чужих и чужой среди своих, а я всегда думал что вторая часть указывает на наличие крота среди своих, и как бы указывает на некий баланс ситуации. Идея как бы в том что наличие чужого среди своих понятно т.к. есть утечка информации, непонятно кто этот чужой, отсюда и коллизия.

Викки: А у вас с чем связан интерес к этому концепту? Да и по слову "концепт" узнаю в вас человека "посвященного в предмет"...:)))

Михаил: Читатель / слушатель воспринимает чужие мысли (восприятие / perception), но восприятие представляет собой не что иное, как перевод (трактовку, интерпретацию) авторской мысли на понятный читателю язык - язык для внутреннего потребления, доступными читателю средствами. Иначе говоря, читатель - выразитель чужой мысли, творец смысла авторской мысли (поЯтие / conception).

Викки: Для правильного понимания авторской мысли необходимо, как минимум, обладать соответствующим (если не авторским) набором средств интерпретации. Таким образом, давая оценку чужим мыслям, читатель даёт оценку *своему* пониманию смысла и *своему* арсеналу средств. Кстати, это одна из причин, по которой языки продолжают развиваться.

Aiduz: Проблема ещё острее, когда имеешь дело с иноязычными источниками.

К примеру, как перевести на русский I shall overcome? Не думаю, что можно стать своим среди чужих.

<http://www.efl.ru/chat/grammar>

Міні-чат у блозі Олега Тягнибока

СвІй_СеРед_ЧуЖиХ: Ви далі своїх ідей нічого не бачите і... не побачите. на особисті, не по суті випадки реагувати не буду – щоб не подумали що я від вас смився. може напишеш хто ти?)))... Доречі, НАЦИКІ не бувають колишніми.

forg: Я на відміну від тебе, не розповсюджував недостовірні дані про свою особу. тому яка різниця хто я??

СвІй_СеРед_ЧуЖиХ: Чи Ви дійсно патріот України? І Ви готові віддати за неї життя? Життя лютих ворогів?

forg: це логіка блондинки

СвІй_СеРед_ЧуЖиХ : красиво матюгатись – це все що вміють нацики

forg _ : Будьте певні, атких як я, хто голосує за невидиму силу, є чимало. Та й знання в нас особе.

СвІй_СеРед_ЧуЖиХ: А ви крім гавкання в Неті ще чимось займаєтесь? Може власноручно якогось чинушу побороти? Потіште нас своїми досягненнями в громадській діяльності. А те, що тобі вклали в голову нехороші люди, то ти те вірь цьому. "бий жидів і москалів" – ось суть вашого знанне

forg _ : ще ліберастів і інтернет-балаболів.

СвІй_СеРед_ЧуЖиХ: А, що має спільного націоналізм зщ нацизмом? Зрозумій те, що ти колись малював свастику і всьо таке не означає, що це роблять патріоти!

forg:...А ти це точно знаєш??? Ти балабол!!!!

<http://www.blogs.pravda.com.ua>

Дероніка 😊 **Які Ви серед чужих?** Хотілось би знати як ви себе поводите серед різних оточуючих чужих людей? Можливо ви замкнуті, зовсім не розмовляєте? Можливо навпаки, багато розпитуєте, жартуєте?

СвІй: Все просто – посміхаюсь, розмовляю, насолоджуюсь.

Лероніка: я завжди по вулиці ходжу з дуже серйозним виразом обличчя, можливо десь трохи незадоволеним, і це не залежить від настрою чи він хороший чи ні, і я це роблю тому, щоб якось відштовхнути від себе чужих людей, але насправді нічого поганого про людей ніколи не думаю. У великих компаніях мало говорю, можна сказати постійно мовчу. А як Ви? 😊

Львівський чат. - <http://center.lviv.ua/showthread.php?>

Свои среди чужих: Мини-чат сайта коммунистической молодежи РФ по материалам беседы лидера «Комитета защиты прав долгопрудненцев», члена КПРФ Григория Потехина и кандидата в Совет депутатов Долгопрудного Чеботаревой Нины.

Тот_кто_протестует: Вам не кажется, что современные городские администрации работают против человека?

Г.П.: Да. Ведь сейчас жители идут в городскую администрацию с надеждой на решение наиболее болезненного вопроса, а уходят униженными, виноватыми, раздавленными, - такая власть аморальна.

Тот_кто_протестует: Те депутаты, которые хотят что-то изменить выглядят словно «свои среди чужих».

Г.П.: Метафора «свои среди чужих» немного подходит к данной ситуации, но гораздо больше, на мой взгляд, подходит фраза «чужой среди своих». Да, у нас существовало немало внутренних противоречий, которые, по большей части, не носили принципиального характера. То есть поначалу это были не идеологические разногласия, а скорее тактические. Но в результате количество этих мелких тактических разногласий переросло в глобальное идеологическое несогласие. Началось все с того, что некоторым старшим товарищам не понравилось содержание комсомольского информлистка «Красная Долгопа», который я редактирую.

<http://www.skm-rf.ru/news.php>

Свои среди чужих, чужой среди своих

Алиса в стране чудес: И в коллективе , в котором я раньше работала были в основном мужчины , причём довольно циничные и не особо любящие женщин . Но при этом я тоже дружила со всеми , без домогательств с чьей-либо стороны

Nadin: Как чувствуют себя женщины, работающие в мужском коллективе? Каково мужчинам работать среди женщин? Что хорошего и какие есть минусы? В чем отличия мужского и женского коллективов (ну кроме, собственно, полового признака 😊). Ну и более обширно - каково это быть своим среди чужих и чужим среди своих? Когда и почему возникают такие ситуации?

Алиса в стране чудес: Работать в мужском кол-ве было неплохо, даже с военными. Но при "подугах" сокращения штата женщины почему-то всегда первые в списках. И мотивация такая поймите но, что мужчине нужно кормить семью...

Gala: Женщина в мужском коллективе выполняет довольно значительную роль. Она, как правило, дисциплинирует мужскую половину, не дает ей расслабиться, быть неопрятной, несдержанной, и одновременно, как бы невзначай, поддерживает в отделе (кабинете) чистоту и уют.

<http://www.izmail.es/chat/showthread.php?t>

Додаток Т

ЧТО ДАЕТ НАМ ЧАТ

MAD: Ya svoyo mneniye пока popriderzu...tem bolee chto по характеру ya chelovek kotoriy lyubit bol'she sluchshat' chem govorit'...poetomu ya пока popriderzu svoyo...No mne ochen' inetersno vashe mneniye,....mozet i poluchitsya intresnaya tema?

Nu podderzivatete ili net?

I ne sekret chto vot on ya))) 😊

Талисман : Мэд, дружище, хоть и я люблю больше слушать, чем говорить, но думаю многое зависит от нас самих. Кто один раз попал в чат, уже трудно представить себе без него, особенно когда приобретаешь там много друзей, близких по духу)) Лишь бы позволили время и средства)))

highlandman заядлый чатланин легко может различить фальш от искренности, и еще он не учел один момент, вернее исключил его, что чат очень часто сводит людей в реале, и тут уже никакой "виртуальный имидж" не поможет...)

Ливия: Мед, дружище, тему ты подобрал очень даже хорошую и подходящую)))

Я сама ни раз спрашивала себя, что мне даёт чат? И, знаешь, определённого ответа я так найти и не смогла 🤔 Но одно я могу сказать точно-что в чате определённо есть что-то ценное, что собирает нас всех в одно место...ведь если так подумать, мы почти незнакомые друг другу люди...живём в различных уголках планеты нашей....ни разу не встречались(я не говорю о том, что кто-то уже встречался со своими виртуальными друзьями, я в общем говорю)..но инет, и чат в особенности, нас всех сближает...и мы находим близких по духу нам людей..Лично я очень рада, что зашла в чат, и познакомилась со столькими замечательными людьми)) 😊

MAD: A moyo mneniye chto virtual'naya zizn namnogo legche,tut legko pokazat' sebya s xoroshey storoni....a v otvet vidish komplimenti...kotoriye tak trudno uslishat' v reale kogda ti bolee otkrit...toest' mnogiye otsyuda poluchayut to chego ne xvataet v reale...v tom chisle i samorealizatsia...СНТО SKAZETE?

Талисман : chasto nemnogo luchshe ne dumat' zachem i pochemu...a prosto poluchat' udovol'stviye ot togo chto est'!!!!И не idти в glubini potayonnogo mira...

Ливия мне больше всех понравилось слово ПОФИГИЗМ 😊 Я так отношусь к инету...а к своим друзьям в инете отношусь с большой любовью,теплотой,нежностью и привязанностью 🍷 И я получаю такой заряд энергии,общаясь с ними,что не описать словами))И именно это меня и влечёт в чат)) 🌀

Nana Ti obyazatel'no xhochesh uznat' chto dayot mne chat?)))))) Tak vot, vo pervixh chat dal mne mnogo novixh druzei vo glave tebya 😊, chat nauchil menya bit' boleye rasskovannoi, boleye smeloi. Kogda mne grusto i odinoko, to ya ob'yazatel'no zahhoju v chat.....eto uje vsyo govorit o tom, СНО МНЕ DAYOT СНАТ!!!!!!!!!! Chelovecheskoe obshenie dlya menya vishe vsego, i eto priyatno, kogda eto obshenie proisxodit s lyud'mi, kotorixh za korotkoe vremya ya polyubila i doverilas'.....Ti otlichno znaesh o chyom ja! Tak chto, ya rada, chto sushestvuet nash chat, samii gumanni chat v mire)))))))))))))) celuyu tebya! 🍷

фрау Мюллер: буду откровенна.. от недостатка общения.. нет, не житейского общения, что чаще всего подразумевается.. а близкого мне по духу..так сложилось, что в моем окружении не было людей, которых интересовали бы те же проблемы по жизни.. и я уже чуть было не стала списывать это на свою своеобразность (сорри за тафтологию:))..пока не оказалась в чатах:)

вот тут-то понеслось:))

не буду описывать с кем и чем и в каком количестве мне пришлось столкнуться за то время, что провела за так называемой болтовней, вы и сами по себе в курсе:) одно могу сказать с уверенностью - с таким количеством нестандартных и инетресных людей я бы в жизни не столкнулась за столь короткое время, да и столкнуться мало, в жизни не всегда люди расположены к общению, не угадаешь.. а в чате все ясно и просто:)

Lilula: А если серьезно,я бесконечно рада, что встретилаь в реальной жизни именно с теми людьми, которые мне были интересны по общению в чате. У

Persistent(she) Что нам дает чат? Каждому по-разному. Это зависит от целей "чатланина"... К сожалению, только 10% сидящих на чатах достаточно образованные, начитанные люди, с которыми можно было бы действительно завести разговор. Многим чат "дает" друзей, подруг... К примеру, на mail.ru я сижу уже больше 2-х лет, и, к сожалению, только в самом начале этого чатовского периода нашла там действительно приятных как в реале, так и в ирте, людей. Сейчас же, как в новой теме, так и в старой сидят люди с другими интересами, причем у половины они совпадают 😊 Поэтому предпочитаю форумы, в том числе и Ваш... И желаю ему процветания, чтобы он стал таким же, как и наш на hayastan.com 😊

Эва_Локи Комп и я - антогонисты... Я профессиональная чатланка, но работаю в питерском тв-чате. И в майл-ру попала с нашего питерского форума. По наводке. Сейчас получилось так, что в том чате, где моя работа - меня видят реже, чем тут. Специально заходят на майл.ру, чтобы отловить и напомнить, где я должна быть.

Чат - это своеобразный наркотик. Редко, кто не попадает под обаяние динамичного общения. У каждого свои причины - застрять в чатах. У меня - это отдых. Виртуальные знакомства я стремлюсь быстро переводить в реальные, чтобы отношения приобретали устойчивость. Много друзей появилось. Появились и неприятели. Эмоции, отношения, интриги, ссоры, примирения... Все как в реальной жизни.. Не люблю, когда о вирте говорят в уничижительном смысле. Мол в вирте одни маски, одни ники... Ничего подобного. Надо быть чуть внимательнее и за ником увидишь человека. Более того, как ни странно, в вирте человека проще понять, чем в реале. В реале много отвлекающих моментов, а здесь... Здесь человек сконцентрирован и никогда не скроет фальши и игры... Немного времени, и он будет как на ладони..

Мне чат помогает выжить в реале. Вот и все, что я хотела сказать, дамы и господа 😊

Гриша: С недавнего времени "подсел" на замечательного писателя - Макса Фрая (кстати, рекомендую всем прочитать - замечательный слог, бесподобный юмор,

прелестные сюжеты). Так вот в его "Лабиринте Echo" есть такая чудесная фраза: "Когда ты всегда знаешь, о чем поговорить с человеком, это - признак взаимной симпатии. Когда вам есть о чем вместе помолчать, это - начало настоящей дружбы." А ведь, согласитесь, не с каждым человеком, даже очень родным, мы можем спокойно молчать..Обычно люди говорят, чтобы разорвать гнетущую тишину.Вспомните, сколько в вашей жизни было собеседников, с которыми вы\говорили молча\"? Наверное, это и есть самые близкие люди..

Pretorian Чат даёт многое лично мне. Да и как я буду без Вас то? Ворчащая Арина тоже неплохо.

Lilula Чаты, ICQ, форумы..Общение, встречи, расставания..Эмоции, взрыв чувств, разочарование..Сколько подобных историй я услышала за этот короткий срок моего пребывания в инете. Кто-то ищет, кого-то ищут. Но самое интересное, что «любовные» истории, так красиво и бурно развивающиеся на экране монитора, проецируясь в реальную жизнь, чаще всего, умирают. А отношения, построенные изначально только лишь на основе дружбы, наоборот, становятся крепче .Странно? Наверное, закономерно...И в этой жизни так много всего непонятного....

Талисман Мне только что позвонила Ливия!!!Это было так приятно, что слов нет))) Лапа, целую тебя)))

Ливия Джануля моя дорогая, мне было так тепло на душе, слышать твой голос))Твой добрый, нежный и искренний голосок меня ничуть не удивил)Потому что душа у тебя такая же)))Люблю тебя, моя мудрейшая Талисмана)))Пачик кез 😊😊

Люблю я аську, чаты и приваты,

И письма длинные согреют душу мне.

И фотки разных стран, восходы и закаты,

Как будто побывала в той далекой стороне.

Пусть от меня за сотни километров

Живут все мои близкие друзья.

Откроют душу мне в письме заветном,

Я им отвечаю, правды не тая.
 Какая разница, что не смогу проверить,
 Кто правду, кто неправду говорит?
 Терять мне нечего. Попробую поверить,
 Без веры и надежды трудно жить.
 Быть может, на другом конце планеты
 Живёт мой принц в загадочной стране.
 И, если б не было на свете Интернета,
 Он так и не узнал бы обо мне...

Lilula: Чего больше всего не хватает в чатах, вернее, в общении, так это искренности. Много ли вы можете назвать людей, ников, под которыми скрываются вполне определенные, реальные люди, чью искренность вы почувствовали?

Талисман: если речь идет о нашей комнате, то я думаю и ты сама согласишься со мной, что наша АРМЕНИЯ тем и дорога нам, что ЛЮДИ (не ники! они уже давно вышли из этого статуса) здесь искренни. Здесь нет того столпотворения, как в других чатах, где можно теряться, пропустить отдельные реплики, не обращать внимания на отдельную грубость и хамство каких-то там малолеток, наоборот, стараешься еще одним добрым словом больше ответить собеседнику. Не буду петь дифирамбы отдельным людям, но я со всеми откровенна, и думаю со мной многие тоже, и спасибо им за это.

Lilula Ан, конечно, все так и есть. Но я говорила о другом. Именно об искренности, а не о дани вежливости. Ведь, находясь определенное время в определенной обстановке, каждый человек рано или поздно проявляет себя, свою сущность. Чат - тоже своего рода катализатор. И как часто оказывается, что человек, которому ты с течением времени начинаешь доверять, с которым делишься своими радостями и горем, который так или иначе входит в твою жизнь, вовсе не тот... Оказывается, это была маска. Всего лишь маска.

Queen Victoria И как часто оказывается, что человек, которому ты с течением времени начинаешь доверять, с которым делишься своими радостями и горем,

который так или иначе входит в твою жизнь,вовсе не тот...Оказывается,это была маска.Всего лишь маска. Хотелось бы что-то добавить... Но... Хотя нет. Не смолчу. А еще бывает, когда веришь, когда считаешь другом.... А человек оказывается самым жестоким и подлым врагом... В нашем чате я встретила все. Друзей, приятелей, интересное общение.. Но оказалось, встретила и врагов. Улыбка в лицо и нож в спину. Подло и гадко... Могу сказать лишь одно. Никто не знает где и как мы окажемся завтра. Нельзя поступать с людьми так. А со своей стороны... наверно нельзя верить в искренность и хорошее расположение ников на экране... Предупреждаю... Девчонки. не про вас. Тот, кто совершил страшную подлость... сам себя узнает... Пусть это остается на совести. А я.... А у меня в чате остались друзья. И есть кнопка игнора))) 🙄

SONЯ Впрочем, повеселились наславу, после чего Создатель предложил посещать их комнату почаще. На что я согласилась с радостью, так как показалось, что легко вживусь в эту милую компанию людей...Так и осталась в комнате Армения, которая подарила мне много хороших, интересных людей и друзей.

Спасибо Сафо, если бы не она, то я так и не узнала бы о существовании этого теплого мирка)

Хорошо сидим...костер, потрескивающиеся обугленные ветки, родные лица, добрые воспоминания о пережитых вместе событиях. Как же хорошо)

Талисман Друзья! Хорошо сидим у костра... Моя очередь рассказа еще не пришла... Я молча наблюдаю за каждой из вас и восхищаюсь... Какие все разные и в то же время, похожие... И самое главное, что родные. Люблю вас... А там, в тени, еще кто-то молча, с загадочной улыбкой на лице, наблюдает за нашей теплой компанией, слушает нас с ухмылкой и думает, когда же можно подойти и присоединиться к нам, и точно знает, что его ждут...

Аристократка Ну как тут не присоединишься к такой тёплой и настолько родной компании,сидящей у приятно потрескивающего костра...Очередь за мной.Что же мне рассказать...?В нашу комнату я попала в первый же день его создания благодаря Мэну.И истории,рассказанные выше,я вспоминаю с тёплой

улыбкой и приятным ощущением на душе) Не сказать про Lilulu я просто не смогу. Это первый ник, который запал мне в душу в первый же день. Она мне понравилась оригинальностью мышления и глубиной понимания человеческой души. Сколько позитивных эмоций связано с этой комнаткой. Всегда сердце необъяснимо за неё болело, как за что-то родное)))

Было всякое... Даже был момент, когда комната должна была вот-вот распаться. Но сейчас я точно знаю, что бы не произошло, комната была и будет. Потому что личности, которые вошли в неё, представляют из себя не очень заурядную компанию. Очень приятно сознавать это)))

kisa-isa_N Как здорово видеть старую гвардию снова в бою)))))))))

SONЯ Помню лишь, что спросила: "Ты мне доверяешь?", на что получила положительный ответ и с полной ответственностью начала придумывать красивое, доброе и искреннее пожелание. Получилось неплохо. С того дня я убедилась, что попала в окружение близких и родных мне по-духу людей.

клубничка я постепенно стала частицей этой комнатки... Хорошо сидим... костер, потрескивающиеся обугленные ветки, родные лица, добрые воспоминания о пережитых вместе событиях. Как же хорошо))

SONЯ Так и познакомилась с таинственной и загадочной Анаидой, которая стала мне очень родным и близким человеком, которую полюбила и приняла душой. Добрая, милая, хорошая.

<http://www.offtop.ru/armoroom/profile.php>

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алефиренко Н. Ф. Проблемы вербализации концепта : теоретическое исследование / Николай Федорович Алефиренко. – Волгоград : Перемена, 2003. – 268 с.
2. Амосова Н. Н. Английская контекстология / Наталья Николаевна Амосова. – Л. : ЛГУ имени А. А. Жданова, 1968. – 230 с.
3. Андерсон Б. Воображаемые сообщества. Размышления об истоках и распространении национализма / Бенедикт Ричард О’Горман Андерсон. – М. : Гардарики, 2001. – 328 с.
4. Андріанова Н. С. Віртуальний дискурс в культурі постмодерну / Н. С. Андріанова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2008. – № 1 (164). – С. 5–12. – (Серія “Філологічні науки”).
5. Андріанова Н. С. Linguistic peculiarities of English IRC / Н. С. Андріанова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2008. – № 19 (158). – С. 175–181. – (Серія “Філологічні науки”).
6. Андріанова Н. С. Комунікативний метод викладання іноземних мов / Н. С. Андріанова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2008. – № 16 (155). – С. 5–8. – (Серія “Філологічні науки”).
7. Андріанова Н. С. Жанри Інтернет-комунікації : о деяких підходах / Н. С. Андріанова // Вісник Дніпропетровського національного університету. – 2008. – Вип. 14. – Т. 16. – № 11. – С. 14–21. – (Серія “Мовознавство”).
8. Андріанова Н. С. Чат-комунікація : лінгвокультурологічний аспект / Н. С. Андріанова // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. – Симферополь, 2009. – Т. 22 (61). – № 2. – С. 7–10. – (Серія “Филология. Социальные коммуникации”).
9. Андріанова Н. С. Інтернет-комунікація : жанрологічний підхід / Н. С. Андріанова // Наукові записки Луганського національного педагогічного університету [Пред’явлення світу в гуманітарних дискурсах ХХІ століття]. –

Луганськ : Альма-матер, 2009. – Вип. 8. – Т. 2. – С. 14–21. (Серія “Філологічні науки”).

10. Андріанова Н. С. Жанрові характеристики чату / Н. С. Андріанова // Мовні і концептуальні картини світу : [зб. наук. пр.]. – К. : Видав. Дім Дмитра Бураго, 2009. – Вип. 26. – Ч. 1. – С. 11–14.

11. Андріанова Н. С. Лінгвістичні особливості самопрезентації в чат-комунікації / Н. С. Андріанова // Матеріали IV Междунар. научн. конф. [“Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках”], (Днепропетровск, 9–10 апреля 2009 р.). – Днепропетровск : Пороги, 2009. – С. 234–237.

12. Андріанова Н. С. Міжкультурна комунікація vs чат-комунікація / Н. С. Андріанова // Матеріали Міжнарод. наук. конф. молодих науковців [“Людина. Мова. Культура”], (Горлівка, 3 квітня 2009 р.). – Горлівка : Вид-во ГДПШМ, 2009. – С. 10–14.

13. Андріанова Н. С. Лінгвопрагматичні характеристики самопрезентації особистості в чат-комунікації / Н. С. Андріанова // Тезиси докладов XVI Междунар. симпозиума по психолінгвистике и теории коммуникации [“Психолінгвистика в XXI веке : результаты, проблемы, перспективы”] (Москва, 15–17 июня 2009 г.). – М. : Эйдос, 2009. – С. 322–323.

14. Андріанова Н. С. Лингвопрагматические характеристики личности в чат-коммуникации / Н. С. Андріанова // Язык и сознание : психолінгвистические аспекты : [тези] / [под ред. Н. В. Уфимцевой, Т. Н. Ушаковой]. – М. ; Калуга : Эйдос, 2009. – С. 110–111.

15. Андріанова Н. С. Нік відвідувача чата як мовний вчинок / Н. С. Андріанова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2010. – № 910. – Ч. 2. – С. 405–407.

16. Андріанова Н. С. Modern virtual world as a new paradigm of communication / Н. С. Андріанова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 3 (190). – С. 99–104. – (Серія “Філологічні науки”).

17. Андріанова Н. С. Інтернет-комунікація – реальність або симулякр / Н. С. Андріанова // Вісник Дніпропетровського національного університету. – 2010. – Вип. 16. – Т. 18. – № 11. – С. 3–8. – (Серія “Мовознавство”).

18. Андріанова Н. С. Концепти чат-комунікації як когнітивна основа жанру / Н. С. Андріанова // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, 2010. – Вип. 89 (1). – С. 381–385. – (Серія “Філологічні ніуки (мовознавство)”).

19. Андріанова Н. С. Нік відвідувача чату як мовленнєвий вчинок / Н. С. Андріанова // Матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. [Сучасні наукові парадигми] (Горлівка, 12 бер.2010 р.). – Горлівка : Вид-во ГДППМ, 2010 – С. 3–6.

20. Анисимова Е. Е. Паралингвистика и текст (к проблеме креолизованных и гибридных текстов) / Е. Е. Анисимова // Вопросы языкознания. – 1992. – № 1. – С. 71–78.

21. Анисимова Е. Е. Лингвистика текста и межкультурная коммуникация (на материале креолизованных текстов) : [учеб. пособ. для студ. вузов] / Елена Евгеньевна Анисимова. – М. : Academia, 2003. – 122 с.

22. Апресян Ю. Д. Избранные труды : в 2 т. / Юрий Дереникович Апресян. – М. : Восточ. лит., 1995. – Т. 2. – 766 с.

23. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка / Ирина Владимировна Арнольд. – М. : Просвещение, 1990. – 300 с.

24. Арутюнова Н. Д. Предложение и его смысл : Логико-семантические проблемы / Нина Давидовна Арутюнова. – М. : Наука, 1976. – 383 с.

25. Арутюнова Н. Д. Речевой акт / Н. Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М. : Сов. энцикл., 1990. – С. 412–414.

26. Арутюнова Н. Д. Жанры общения / Н. Д. Арутюнова // Человеческий фактор в языке. Коммуникация, модальность, дейксис / [Н. Д. Арутюнова, Т. В. Булыгина, А. А. Кибрик и др.]. – М. : Наука, 1992. – С. 52–56.

27. Асмус Н. Г. Лингвистические особенности виртуального коммуникативного пространства : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Асмус Нина Геннадиевна. – Челябинск, 2005. – 265 с.

28. Бабаева Ю. Д. Интернет : воздействие на личность [Электронный ресурс] / Ю. Д. Бабаева, А. Е. Войскунский, О. В. Смыслова // Гуманитарные исследования в Интернете. – М. : Можайск–Терра, 2000. – С. 11–39. – Режим доступа к журн. : <http://www.relarn.ru/human/pers.html>.

29. Балясникова О. В. “Свой” и “чужие” в современной России : опыт исследования / О. В. Балясникова, А. А. Нистратов // Язык и сознание : психолингвистические аспекты : [сб. ст.]. – М. ; Калуга : Эйдос, 2009. – С. 119 – 132.

30. Баранов А. Г. Когниотипичность жанра / А. Г. Баранов // Жанры речи. – Саратов : Изд-во ГосУНЦ “Колледж”, 1997. – С. 4–12.

31. Баринова С. О. Типология англоязычных сокращений, используемых в сети Интернет : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / С. О. Баринова. – Воронеж, 2008. – 22 с.

32. Барт Р. Основы семиологии / Р. Барт // Структурализм : “за” и “против” : [сб. ст.]. – М. : Прогресс, 1975. – С. 114–163.

33. Бахтин М. М. Проблема речевых жанров / Михаил Михайлович Бахтин // Эстетика словесного творчества. – М. : Искусство, 1986. – С. 250–296.

34. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / Михаил Михайлович Бахтин. – М. : Искусство, 1986. – 445 с.

35. Бацевич Ф. С. Лінгвістична генеалогія : проблеми і перспективи / Флорій Сергійович Бацевич. – Л. : ПАІС, 2005. – 264 с.

36. Бацевич Ф. С. Нариси з комунікативної лінгвістики / Флорій Сергійович Бацевич. – Л. : ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 280 с.

37. Бацевич Ф. С. Основы комунікативної девіатології / Флорій Сергійович Бацевич. – Л. : ЛНУ імені Івана Франка, 2000. – 236 с.

38. Бацевич Ф. С. Основы коммуникативной лингвистики : [підруч.] / Флорій Сергійович Бацевич. – К. : Центр “Академія”, 2004. – 344 с.

39. Белинская Е. П. Личность и новая информационная среда / Е. П. Белинская, О. А. Тихомандрицкая // Социальная психология личности. – М. : Аспект-Пресс, 2001. – 215 с.

40. Белова А. Д. Нові тенденції у вивченні мов і комунікації / А. Д. Белова // Мовні і концептуальні картини світу. – 1999. – Вип. 6. – С. 103–108.

41. Белова А. Д. Вербальне відображення концептосфери етносу : сучасний стан вивчення проблеми / А. Д. Белова // Мовні і концептуальні картини світу. – 2001. – Вип. 5. – С. 15–20.

42. Белозерцев А. В. Особенности реализации личностно-ориентированной коммуникации в новых информационных технологиях : на материале русского и английского языков : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.20 / Белозерцев Алексей Владимирович. – Тюмень, 2008. – 250 с.

43. Бенвенист Э. Общая лингвистика / Эмиль Бенвенист. – М. : ЛИБРОКОМ, 2009. – 445 с.

44. Бергельсон М. Б. Языковые аспекты виртуальной коммуникации [Электронный ресурс] / М. Б. Бергельсон // Вестник МГУ. – 2002. – № 1. – 120 с. – Режим доступа к журн. : <http://www.rik.ru/vculture/seminar/index.html>.

45. Бернацкая А. А. К проблеме “креолизации” текста : история и современное состояние / А. А. Бернацкая // Речевое общение : специализированный вестник / [под ред. А. П. Сковородникова]. – Красноярск : Краснояр. гос. ун-т, 2000. – Вып. 3 (11). – С. 104–110.

46. Библер В. С. Диалог культур / В. С. Библер, А. В. Ахутин // Новая философская энциклопедия. – М. : Мысль, 2001. – Т. 1. – С. 600–601.

47. Бойко М. А. Функциональный анализ средств создания образа страны (на материале немецких политических креолизованных текстов) : автореф. дис. на соиск. науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / М. А. Бойко. – Воронеж, 2006. – 23 с.

48. Болдырев Н. Н. О диалектном концепте в когнитивной системе языка / Н. Н. Болдырев, В. Г. Куликов // Известия РАН, 2006. – Т. 65. – № 3. – С. 3–13. – (Серия литературы и языка).

49. Большакова Л. С. О содержании понятия “поликодовый текст” / Л. С. Большакова // Вестник СамГУ. – 2008. – № 4 (63). – С. 19–24.

50. Бондарева Н. О. Структурно-семантичні і комунікативно-прагматичні особливості висловлювань із концептом “порада” : автореф. дис. на здобут. наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Н. О. Бондарева. – К., 2005. – 19 с.

51. Бондаренко С. В. Социальная структура виртуальных сетевых сообществ : дисс. ... доктора социол. наук : 22.00.04 / Бондаренко Сергей Васильевич. – Ростов-н/Д., 2004. – 399 с.

52. Боронин А. А. Психолингвистические проблемы дискурса / Александр Анатолиевич Боронин. – К. : Тандем, 2000. – 458 с.

53. Бреус Е. В. Курс перевода с английского языка на русский : [учеб. пособ.] / Евгений Васильевич Бреус. – М. : Р.Валент, 2007. – 317 с.

54. Булыгина Т. В. Языковая концептуализация мира : на материале рус. грамматики / Т. В. Булыгина, А. Д. Шмелев – М. : Шк. “Мастера рус. культуры”, 1997. – 574 с.

55. Быкова Г. В. Внутриязыковая лакунарность в лексической системе русского языка / Гульчера Вахобовна Быкова. – Благовещенск : Изд-во АмГУ, 1998. – 218 с.

56. Вавилова Е. Н. Жанровая классификация дискурса телеконференций Фидонет : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Вавилова Елена Николаевна. – Томск, 2001. – 199 с.

57. Вавилова Е. Н. Флейм – жанр виртуального общения [Электронный ресурс] / Е. Н. Вавилова. – Центр лингвометод. информ. ресурсов. – Режим доступа : <http://ou.tsu.ru/seminars/sem13/tezis/7-vavilova.htm>.

58. Валиахметова Д. Р. Письменная разговорная речь в контексте особенностей Интернет-дискурса / Д. Р. Валиахметова // Бодуэновские чтения :

труды и материалы Междунар. науч. конф. [“Бодуэн де Куртенэ и современная лингвистика”], (Казань, 11–13 декабря 2001 г.) : в 2 т. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 2001. – Т. 2. – С. 7–9.

59. Варламова Е. В. Особенности германского леворадикального Интернет-дискурса : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / Е. В. Варламова. – Астрахань, 2006. – 26 с.

60. Вежбицкая А. Дескрипция или цитация [Электронный ресурс] / А. Вежбицкая. – Режим доступа : http://www.classes.ru/grammar/157.new-in-linguistics-13/source/worddocuments/_8.htm.

61. Вежбицкая А. Семантические универсалии и “примитивное мышление” / А. Вежбицкая // Язык. Культура. Познание. – М. : Рус. словари, 1996. – С. 291–325.

62. Вежбицкая А. Сопоставление культур через посредство лексики и грамматики / Анна Вежбицкая. – М. : Языки славян. культуры, 2001. – 272 с.

63. Вежбицкая А. Русские культурные скрипты и их отражение в языке / А. Вежбицкая // Русский язык в научном освещении. – 2002. – № 2(4). – С. 6–34.

64. Вежбицкая А. Речевые жанры / А. Вежбицкая // Социальная психолингвистика : [хрестоматия]. – М. : Лабиринт, 2007. – С. 241–252.

65. Вендина Т. И. Русская языковая картина мира сквозь призму словообразования (маколкосм) / Татьяна Ивановна Вендина. – М. : Индрик, 1998. – 239 с.

66. Вендина Т. И. Введение в языкознание : [учеб. пособ. для студ. пед. вузов по спец. 032900 “Русский язык и литература”] / Татьяна Ивановна Вендина. – М. : Высшая школа, 2008. – 388 с.

67. Верещагин Е. М. Язык и культура : лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного : [метод. руковод.] / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – М. : Рус. яз., 1983. – 269 с.

68. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы) / Венедикт Степанович Виноградов. – М. : Изд-во ин-та общего среднего образования РАО, 2001. – 224 с.

69. Виноградова Л. Н. Вербальные компоненты обрядового комплекса (влияние фольклорного текста на структуру, семантику, терминологию обряда) / Л. Н. Виноградова // Язык культуры : семантика и грамматика. К 80-летию со дня рождения академика Никиты Ильича Толстого (1923–1996). – М. : Индрик, 2004. – 496 с.

70. Виноградова Т. Ю. Специфика общения в Интернет. Русская и сопоставительная филология : лингвокультурологический аспект [Электронный ресурс] / Т. Ю. Виноградова. – Казань, 2004. – С. 63–67. – Режим доступа : <http://www.balto-slavica.com/forum/lofiversion/index.php/t8490.html>.

71. Винокур Т. Г. Об изучении функциональных стилей русского языка советской эпохи / Т. Г. Винокур // Развитие функциональных стилей современного русского языка : [сб. ст.]. – М. : Наука, 1968. – С. 3–12.

72. Винокур Т. Г. Полилог / Т. Г. Винокур // Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М. : Сов. энцикл., 1990. – С. 70–79.

73. Винокур Т. Г. Говорящий и слушающий. Варианты речевого поведения / Татьяна Григорьевна Винокур. – М. : Наука, 1993. – 172 с.

74. Войскунский А. Е. Психология и Интернет : [монография] / Александр Евгеньевич Войскунский. – М. : Акрополь, 2010. – 439 с.

75. Войскунский А. Е. Развитие речевого общения как результат применения Интернета [Электронный ресурс] / А. Е. Войскунский. – Library. By : Белорус. цифровая библиотека. – Режим доступа : <http://library.by/portalus/readme.php>.

76. Волкова Е. В. Лингвокультурные барьеры компьютерно-опосредованной коммуникации : автореф. дисс. на соиск. науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 “Теория языка” / Е. В. Волкова. – Ульяновск, 2007. – 21 с.

77. Вольф Е. М. Фатические и информативные коммуникативные замыслы и коммуникативные интенции : проблемы коммуникативной компетенции и типология речевых жанров / Е. М. Вольф, Т. Г. Винокур, В. В. Дементьев // Жанры речи : [сб. науч. ст.]. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1997. – Вып. 1. – С. 34–44.

78. Воркачев С. Г. Лингвокультурология, языковая личность, концепт : становление антропоцентрической парадигмы в языкознании / С. Г. Воркачев // Филологические науки. – 2001. – № 1. – С. 64–72.

79. Воркачев С.Г. Концепт *счастье* в русском языковом сознании : опыт лингвокультурологического анализа : [монография] / Сергей Григорьевич Воркачев. – Краснодар : Изд-во Кубан. гос. технол. ун-та, 2002. – 142 с.

80. Воркачев С. Г. Культурный концепт и значение / С. Г. Воркачев // Труды Кубанского государственного технологического университета. – Краснодар, 2003. – Т. 17. – Вып. 2. – С. 268–276. – (Серия “Гуманитарные науки”).

81. Воркачев С. Г. Дискурсивная вариативность лингвоконцепта (1) : Любовь-милость / С. Г. Воркачев // Известия РАН. – 2005. – Т. 64. – № 4. – С. 46–55. – (Серия литературы и языка).

82. Воскобойник Г. Д. Лингвофилософские основания общей когнитивной теории перевода : автореф. дисс. на соиск. науч. степени доктора филол. наук : спец. 10.02.20 “Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание” / Г. Д. Воскобойников. – М., 2004. – 40 с.

83. Гайда С. Жанры разговорных высказываний / С. Гайда // Жанры речи : [сб. науч. ст.]. – Саратов : Изд-во гос. учеб.-науч. центра “Колледж”, 1999. – Вып. 2. – С. 103–112.

84. Гак В. Г. Сравнительная типология французского и русского языков / Владимир Григорьевич Гак. – Л. : Просвещение, 1977. – 300 с.

85. Гак В. Г. Пространство времени [Электронный ресурс] / В. Г. Гак // Логический анализ языка. Язык и время. – М. : Индрик, 1997. – С. 122–130. – Режим доступа : www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nz/89_5/statti/19.pdf.

86. Галичкина Е. Н. Специфика компьютерного дискурса на английском и русском языках : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.02 / Галичкина Елена Николаевна. – Астрахань, 2001. – 208 с.

87. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / Илья Романович Гальперин. – М. : Наука, 1981. – 342 с.

88. Гиндин С. И. Речевые жанры и языковое сознание / С. И. Гиндин // Языковое сознание : тезисы докл. IX Всесоюз. симпозиума по психолингвистике и теории коммуникации. – М. : Ин-т языкознания РАН, 1988. – С. 41–42.

89. Глазачева Н. Л. Лакуны и теория межкультурной коммуникации / Н. Л. Глазачева // Лакуны в языке и речи : [сб. науч. тр.]. – Благовещенск : Изд-во БГПУ, 2005. – Вып. 2. – С. 31–34.

90. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу : [монографія] / Ірина Олександрівна Голубовська. – К. : Логос, 2004. – 284 с.

91. Гольдин В. Е. Имена речевых событий, поступков и жанров русской речи / В. Е. Гольдин // Жанры речи : [сб. науч. ст.]. – Саратов : Колледж, 1997. – Вып. 1. – С. 23–33.

92. Горелов И. Н. Основы психолингвистики : [учеб. пособ.] / И. Н. Горелов, К. Ф. Седов. – М. : Лабиринт, 2001. – 303 с.

93. Горелов И. Н. Избранные труды по психолингвистике / Илья Наумович Горелов. – М. : Лабиринт, 2003. – 317 с.

94. Горный Е. Виртуальная личность как жанр творчества [Электронный ресурс] / Е. Горный. – Режим доступа : http://club.fom.ru/books/Gorny_VP.pdf.

95. Горных А. Эстетика Интернета и визуальное потребление : к вопросу о сущности и специфике Рунет [Электронный ресурс] / А. Горных, А. Усманова. – Режим доступа : http://www.belintellectuals.eu/media/library/Cont_Shift_Gornyx_rus.pdf.

96. Горошко Е. И. Гендерные особенности русскоязычного Интернета / Е. И. Горошко // Наукові записки Луганського національного університету. – Луганськ : Альма-матер, 2004. – Вип. 5. – Т. 3. – С. 8–30. – (Серія “Філологічні науки”).

97. Горошко Е. И. Гендер и жанр (попытка рефлексии) / Е. И. Горошко, А. Н. Саенко // Жанры речи : [сб. науч. ст.]. – Саратов : Колледж, 2005. – Вып. 4. – С. 123–135.

98. Горошко Е. И. Жанровая экология Интернета / Е. И. Горошко, Н. А. Саенко // Наукові записки Луганського національного університету [Норми та парадокси свідомості й мислення]. – Луганськ : Альма-матер, 2006. – Вип. 6. – Т. 3. – С. 312–331. – (Серія “Філологічні науки”).

99. Горошко Е. И. Теоретический анализ Интернет-жанров : к описанию проблемной области / Е. И. Горошко // Жанры речи : [сб. науч. ст.]. – Саратов : ИЦ “Наука”, 2007. – С. 43–56.

100. Горошко Е. И. От психолингвистики 2.0. к психолингвистике 3.0 : QUO VADIS? / Е. И. Горошко // Язык и сознание : психолингвистические аспекты : [сб. ст.]. – М. ; Калуга : Эйдос, 2009. – С. 272–289.

101. Грайс П. Логіка й мовне спілкування / П. Грайс // Syntax and semantics. – N. Y. : Academic Press, 1975. – V. 3. – P. 41–58.

102. Грайс П. Логика и речевое общение / П. Грайс // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1985. – С. 217–237. – (Вып. 16. “Лингвистическая прагматика”).

103. Громова В. М. Конструирование идентичности в Интернет-дискурсе персональных объявлений : автореф. дисс. на соиск. науч. степени кандид. филол. наук : спец. 10.02.19 “Теория языка” / В. М. Громова. – Ижевск, 2007. – 18 с.

104. Гуманитарные исследования в Интернете : [сб. науч. ст.]. / [под. ред. А. Е. Войскунского]. – М. : Можайск–Терра, 2000. – 431 с.

105. Дедова О. В. Лингвосомиотический анализ электронного гипертекста (на материале русскоязычного Интернета) : дисс. ... докт. филол. наук : 10.02.01, 10.02.19 / Дедова Ольга Викторовна. – М., 2006. – 525 с.

106. Дедова О. В. Проблемы гипертекстовой интерпретации лингвистического материала в процессе автоматизированного мультимедийного курса русской фонетики [Электронный ресурс] / О. В. Дедова, Г. Е. Кедрова. –

Науч.-образов. Интернет-ресурс. – Режим доступа : <http://cam.psn.ru/conferences/tula99/reports/dedova.html>.

107. Дейк Т. А. ван. Язык. Познание. Коммуникация / Тён Адрианус ван Дейк. – М. : Прогресс, 1989. – 312 с.

108. Делез Ж. Что такое философия ? / Ж. Делез, Ф. Гваттари ; [пер. с франц. С. Н. Зенкина]. – М. : И-тут экспериментальной соц. ; СПб. : АЛТЕИЯ, 1998. – 146 с.

109. Дементьев В. В. Изучение речевых жанров : обзор работ в современной русистике / В. В. Дементьев // Вопросы языкознания. – 1997. – № 1. – С. 109–121.

110. Дементьев В. В. Светская беседа : жанровые доминанты и современность / В. В. Дементьев // Жанры речи. – Саратов : Гос. УНЦ “Колледж”, 1999. – Вып. 2. – С. 157–177.

111. Дементьев В. В. Фатические речевые жанры / В. В. Дементьев // Вопросы языкознания. – 1999. – № 1. – С. 37–55.

112. Дементьев В. В. Непрямая коммуникация и ее жанры / Валерий Васильевич Дементьев. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 2000. – 246 с.

113. Дементьев В. В. Коммуникативная генристика : речевые жанры как средство формализации социального взаимодействия / В. В. Дементьев // Жанры речи. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 2002. – Вып. 3. – С. 28–29.

114. Дементьев В. В. Когнитивная генристика : внутрикультурные речевые ценности / В. В. Дементьев, В. В. Фенина // Жанры речи. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 2005. – Вып. 4. – С. 5–34.

115. Демьянков В. З. Интерпретация, понимание и лингвистические аспекты их моделирования на ЭВМ / Валерий Закиевич Демьянков. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1989. – 172 с.

116. Демьянков В. З. Понятие и концепт в художественной литературе и в научном языке [Электронный ресурс] / В. З. Демьянков // Вопросы филологии. – 2001. – № 1. – С. 35–47. – Режим доступа : <http://www.infolex.ru/Concept.html>.

117. Долинин К. А. Стилистика французского языка / Константин Аркадьевич Долинин. – Л. : Просвещение, 1978. – 344 с.

118. Долинин К. А. Проблема речевых жанров через сорок пять лет после статьи Бахтина / К. А. Долинин // Русистика : Лингвистическая педагогика конца XX века. – СПб. : Изд-во СПб. ун-та, 1998. – С. 35–46.

119. Долинин К. А. Речевые жанры как средство организации социального взаимодействия / К. А. Долинин // Жанры речи. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1999. – Вып. 2. – С. 7–13.

120. Дускаева Л. Р. Язык сети Интернет / Л. Р. Дускаева, О. В. Протопопова // Стилистический энциклопедический словарь русского языка / [под ред. М. Н. Кожинной]. – М. : Флинта; Наука, 2006. – С. 648–651.

121. Евсеева О. В. Специфика языкового сознания носителей английской, французской и русской культур (на материале моделей ассоциирования) / О. В. Евсеева // Вопросы психолингвистики. – 2009. – № 2 (10). – С. 115–119.

122. Жельвис В. И. К вопросу о характере русских и английских лакун / В. И. Жельвис // Национально-культурная специфика речевого поведения. – М. : Наука, 1977. – С. 136–146.

123. Жельвис В. И. Опыт систематизации англорусских лакун / В. И. Жельвис, И. Ю. Марковина // Исследование проблем речевого общения : [сб. ст.]. – М. : Наука, 1979. – С. 194–211.

124. Жинкин Н. И. О кодовых переходах во внутренней речи / Н. И. Жинкин // Вопросы языкознания. – 1964. – № 6. – С. 26–38.

125. Жинкин Н. И. Речь как проводник информации / Николай Иванович Жинкин. – М. : Наука, 1982. – 159 с.

126. Жичкина А. Е. Особенности социальной перцепции в Интернете / А. Е. Жичкина // Мир психологии. – 1999. – № 3. – С. 72–80.

127. Залевская А. А. Индивидуальное знание : специфика и принципы функционирования / Александра Александровна Залевская. – Тверь : Твер. гос. ун-т, 1992. – 134 с.

128. Залевская А. А. Введение в психоллингвистику / Александра Александровна Залевская. – М. : Российск. гуманит. ун-т, 2001. – 382 с.

129. Зализняк А. Ключевые идеи русской языковой картины мира / А. Зализняк, И. Левонтина, А. Шмелев. – М. : Яз. славян. культуры, 2005. – 540 с.

130. Звегинцев В. А. Мысли о лингвистике / Владимир Андреевич Звегинцев. – М. : МГУ, 1996. – 334 с.

131. Звегинцев В. А. Язык и лингвистическая теория / Владимир Андреевич Звегинцев. – М. : УРСС Эдиториал, 2001. – 248 с.

132. Зенкова А. Ю. Визуальная метафора в социальном-политическом дискурсе : методологический аспект / А. Ю. Зенкова // Многообразие политического дискурса. – Екатеринбург : ИФиП УрО РАН, УрГСХА, 2004. – С. 39–54.

133. Золотова Г. А. Коммуникативная грамматика русского языка / Г. А. Золотова, Н. К. Ониненко, М. Ю. Сидоров. – М. : Ин-т рус. яз. РАН имени В. В. Виноградова, 2004. – 541 с.

134. Иванов В. В. О взаимоотношении динамического исследования языка, текста и культуры // Исследования по структуре текста : [сб. ст.]. – М. : Наука, 1987. – С. 5–27.

135. Иванов Л. Ю. Язык Интернета : заметки лингвиста [Электронный ресурс] / Л. Ю. Иванов // Словарь и культура устной речи. – М. : Азбуковник, 2000. – С. 131–147. – Режим доступа : www.ivanoff.ru/rus/ozhweb.htm.

136. Иванов Л. Ю. Язык в электронных средствах коммуникации / Л. Ю. Иванов // Культура русской речи : [энцикл. слов.-справ.] / [под общ. рук. Л. Ю. Иванова]. – М. : Флинта : Наука, 2003. – С. 791–793.

137. Іващенко В. Л. Функціональна типологія концептів як одиниць культури / В. Л. Іващенко // Вісник Львівського університету. – 2004. – Вип. 34. – Ч. I. – С. 390–397. – (Серія “Філологія”).

138. Іващенко В. Л. Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу (на матеріалі української мистецтвознавчої

термінології) : [монографія] / Вікторія Людвіговна Іващенко. – К. : Видав. Дім Дмитра Бураго, 2006. – 326 с.

139. Игнатъев Б. Мир как модель внутри сверхмашины [Электронный ресурс] / Б. Игнатъев // Технологии виртуальной реальности. Состояние и тенденции развития. – М. : ИТАР-ТАСС, 1996. – 160 с. – Режим доступа : http://www.ich.iph.ras.ru/workscv_w5.html.

140. Иная ментальность : [монографія] / В. И. Карасик, О. Г. Прохвачева, Я. В. Зубкова, Э. В. Грабарова. – М. : Гнозис, 2005. – 352 с.

141. Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи / Оксана Сергеевна Иссерс. – М. : КомКнига, 2006. – 288 с.

142. Істоміна О. М. Опозиція свій/чужий у дослідженні “можливих світів” концепту споживання / О. М. Істоміна // Вісник Харківського національного університету. – 2009. – № 848. – С. 31–34.

143. Йокояма О. Б. Когнитивная модель дискурса и русский порядок слов / Ольга Борисовна Йокояма. – М. : Языки славян. культуры, 2005. – 424 с.

144. Каменская О. Л. Лингвистика на пороге XXI века / О. Л. Каменская // Лингвистические маргиналии. – М. : Высшая школа, 1996. – Вып. 432. – С. 13–21.

145. Капанадзе Л. А. Номинации / Л. А. Капанадзе // Русская разговорная речь. – М. : Наука, 1973. – С. 403–463.

146. Капанадзе Л. А. Структура и тенденции развития электронных жанров [Электронный ресурс] / Л. А. Капанадзе. – Грамота.Ру : Справоч.-информ. портал. – Режим доступа : <http://www.planeta.gramota.ru>.

147. Карасик В. И. Категориальные признаки в значении слова : [учеб. пособ. по спецкурсу] / Владимир Ильич Карасик. – М. : МОПК, 1988. – 110 с.

148. Карасик В. И. Статус лица в значении слова / Владимир Ильич Карасик. – Волгоград : Изд-во ВГПИ, 1989. – 112 с.

149. Карасик В. И. Культурные доминанты в языке / В. И. Карасик // Языковая личность : культурные концепты : [сб. науч. тр.]. – Волгоград, Архангельск : Перемена, 1996. – С. 3–16.

150. Карасик В. И. Субкатегориальный кластер темпоральности (к характеристике языковых концептов) / В. И. Карасик // Концепты : науч. тр. Центрконцепта. – Архангельск : Изд-во Поморского гос. ун-та, 1997. – Вып. 2. – С. 11–35.

151. Карасик В. И. О категориях лингвокультурологии / В. И. Карасик // Языковая личность : проблемы коммуникативной деятельности : [сб. науч. тр.]. – Волгоград : Перемена, 2001. – С. 3–16.

152. Карасик В. И. Языковой круг : личность, концепты, дискурс : [монография] / Владимир Ильич Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.

153. Карасик В. И. Язык социального статуса / Владимир Ильич Карасик. – М. : ИТДГК “Гнозис”, 2002. – 333 с.

154. Карасик В. И. О категориях дискурса [Электронный ресурс] / В. И. Карасик. – Режим доступа : <http://homepages.tversu.ru/~ips/JubKaras.html>.

155. Карасик В. И. Культурогенные концепты / В. И. Карасик // Язык. Культура. Коммуникация : [материалы междунар. науч. конф.] : в 3 ч. – Волгоград : Волгоград. науч. изд-во, 2006. – Ч. 1. – С. 24–28.

156. Карасик В. И. Языковые ключи / Владимир Ильич Карасик. – М. : Гнозис, 2009. – 406 с.

157. Карпенко-Иванова У. Фрейм “Вооруженное противостояние” в русской, английской, итальянской культурно-языковой традиции : [науч. изд.] / Ульяна Карпенко-Иванова. – К. : Изд. Дом Дмитрия Бураго, 2006. – 231 с.

158. Кашкин В. Б. Маркеры *своего* и *чужого* в межкультурном диалоге / В. Б. Кашкин // Взаимопонимание в диалоге культур : условия успешности : [монография] : в 2 ч. – Воронеж : ВГУ, 2004. – Ч. 2. – 2004. – С. 49–62.

159. Кирилина А. В. Гендерные исследования в лингвистике и теории коммуникации : [учеб. пособ. для студ. вузов] / Алла Викторовна Кирилина. – М. : РОССПЭН, 2004. – 251 с.

160. Кларк Э. Электронный пиар : доклад, представленный Институту общественных отношений и Ассоциации консультантов по пиару в Интернете,

1999 [Электронный ресурс] / Э. Кларк. – Режим доступа : <http://www.elronsoftware.com>.

161. Князев Ю. П. Настоящее время : семантика и прагматика / Ю. П. Князев // Логический анализ языка : язык и время / [отв. ред. Н. Д. Арутюнова, Т. Е. Янко]. – М. : Индрик, 1997. – С. 131–138.

162. Ковальская Л. Г. Синхронный компьютерно-медийный дискурс : механизмы действия и коммуникативные цели / Л. Г. Ковальская // Язык и межкультурная коммуникация : междунар. лингвист. журн. – Майкоп, 2003. – № 1. – С. 56–66.

163. Кожевникова К. В. Об аспектах связности в тексте как целом / К. В. Кожевникова // Синтаксис текста : [сб. ст.] / [отв. ред. Г. А. Золотова]. – М. : Наука, 1979. – С. 49–67.

164. Кожина М. Н. Речевой жанр и речевой акт (некоторые аспекты и проблемы) / М. Н. Кожина // Жанры речи. – Саратов : Изд-во ГосУНЦ “Колледж”, 1999. – Вып. 2. – С. 54–60.

165. Колокольцева Т. Н. Новые жанры диалогической коммуникации : теледиалог президента с гражданами России / Т. Н. Колокольцева // Материалы II Междунар. конгресс исследователей рус. яз. [“Русский язык : исторические судьбы и современность”] (Москва, МГУ имени М. В. Ломоносова, 18–21 марта 2004 г.). – М. : Москов. ун-т, 2004. – С. 432–433.

166. Компанцева Л. Ф. Языковая игра как когнитивная основа формирования компьютерного сленга / Л. Ф. Компанцева // Восточноукраинский лингвистический сборник – Донецк, 2000. – Вып. 6. – С. 138–145.

167. Компанцева Л. Ф. Гендерные основы Интернет–коммуникации в постсоветском пространстве : [монография] / Лариса Феликсовна Компанцева. – Луганск : Альма–матер, 2006. – 392 с.

168. Компанцева Л. Ф. Философия сети Интернет : школа Бернарда Лонергана и славянский опыт : [монография] / Лариса Феликсовна Компанцева. – Луганск : Знание, 2006. – 352 с.

169. Компанцева Л. Ф. Интернет–коммуникация : когнитивно-прагматический и лингвокультурологический аспекты : [монография] / Лариса Феликсовна Компанцева. – Луганск : Знание, 2007. – 444 с.

170. Кондрашов П. Е. Компьютерный дискурс : социолингвистический аспект : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Кондрашов Павел Евгеньевич. – Краснодар, 2004. – 181 с.

171. Коноплицкий С. Интернет и сетевые сообщества как атрибуты информационной эпохи [Электронный ресурс] / С. Коноплицкий // Социология : теория, методы, маркетинг. – 2004. – № 3 – С. 167–178. – Режим доступа : www.i-soc.com.ua/journal/11_Konoplitskij.pdf.

172. Королева Т. А. Опыт комплексного лингвистического анализа жанра англоязычного чата : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Королева Татьяна Александровна. – Иркутск, 2010 – 211 с.

173. Корольов І. Р. Комуникативна ситуація “виправдання”: прагматичний та лінгвокультурний виміри : [монографія] / Ігор Русланович Корольов. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2009. – 223 с.

174. Корольов І. Р. Мовленнєвий жанр і комуникативна ситуація: співвідношення понять / І. Р. Корольов // *Studia Linguistica*. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2009. – Вип. 3. – С. 121–128.

175. Корольов І. Р. Поняття комунікації у контексті нової антропологічної парадигми в мовознавстві / І. Р. Корольов // *Слов’янський вісник*. – Рівне : РВЦ Рівнен. ін-ту слов’янознавства Київ. славістич. ун-ту, 2009. – Вип. 8. – С. 91–95. – (Серія “Філологічні науки”).

176. Корольов І. Р. Теоретичний аспект дослідження національної комуникативної поведінки / І. Р. Корольов // *Studia Linguistica*. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2009. – Вип. 2. – С. 208–213.

177. Корольов І. Р. Універсальні й ідіоетнічні невербальні компоненти спілкування українців, росіян і англійців у комуникативній ситуації “виправдання” / І. Р. Корольов // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. – К. : НПУ імені

М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 3. – С. 110–115. – (Серія 9 “Сучасні тенденції розвитку мов”).

178. Корольов І. Р. Відображення національно-ціннісних орієнтирів у комунікативній поведінці різномовних інтерактантів / І. Р. Корольов // *Studia Linguistica*. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2011. – Вип. 5. – Ч. 2. – С. 286–291.

179. Косериу Э. Синхрония, диахрония и история (проблема языкового изменения) / Эухенио Косериу. – М. : Эдиториал УРСС, 2001. – 204 с.

180. Красных В. В. Виртуальная реальность или реальная виртуальность? Человек. Сознание. Коммуникация / Виктория Владимировна Красных. – М. : РГБ, 1998. – 352 с.

181. Красных В. В. Основы психолингвистики и теории коммуникации : [курс лекций] / Виктория Владимировна Красных. – М. : Гнозис, 2001. – 270 с.

182. Красных В. В. Этнопсихолингвистика и лингвокультурология : [курс лекций] / Виктория Владимировна Красных. – М. : Гнозис, 2002. – 283 с.

183. Красных В. В. *Nomo loquens* в эпоху языковрй и культурной полифонии / В. В. Красных // *Язык и сознание : психолингвистические аспекты : [сб. ст.]* / [под ред. Н. Ф. Уфимцевой, Т. В. Ушаковой]. – М. ; Калуга : Эйдос, 2009. – С. 261–270.

184. Красных В. В. Психолингвистические проблемы дискурса / В. В. Красных // *Язык и сознание : психолингвистические аспекты : [сб. ст.]* / [под ред. Н. В. Уфимцевой, Т. Н. Ушаковой]. – М. ; Калуга : Эйдос, 2009. – С. 261–271.

185. Красных В. В. Язык – культура – сообщество : триединство неслиянного / В. В. Красных // *Жизнь языка в культуре и социуме : [сб. науч. раб.]*. – М. : Ин-т языкознан. РАН, 2009. – С. 16–18.

186. Кремлева С. О. Сетевые сообщества [Электронный ресурс] / С. О. Кремлева. – Парадигма – сетевой клуб социологов. – Режим доступа : www.sociology.extrim.ru.

187. Крол Э. Все об Internet : [руководство и кат.] / Эд Крол . – К. : Торг.-издат.бюро ВНУ, 1995. – 591 с.

188. Кронгауз М. Новый русский : Контроль улучшайзинга [Электронный ресурс] / М. Кронгауз. – 2006. – Режим доступа : http://russcomm.ru/rca_news/2006/2006_12_04.shtml.

189. Крысин Л. П. Современная литературная норма и ее кодификация [Электронный ресурс] / Л. П. Крысин // ИМИДЖ : [информац.-метод. журн.]. – Режим доступа к журн. : http://image.websib.ru/05/text_article.htm.

190. Кубрякова Е. С. Проблемы представления знаний в современной науке и роль лингвистики в решении этих проблем / Е. С. Кубрякова // Язык и структура представления знаний . – М. : ИНИОН, 1992. – С. 4–38.

191. Кубрякова Е. С. Текст и его понимание / Е. С. Кубрякова // Русский текст. – 1994. – № 2. – С. 18–27.

192. Кубрякова Е. С. Части речи с когнитивной точки зрения / Елена Самойловна Кубрякова. – М. : Ин-т языкознания РАН, 1997. – 327 с.

193. Кубрякова Е. С. О понятиях *дискурс* и *дискурсивный анализ* в современной лингвистике / Е. С. Кубрякова // Дискурс, речь, речевая деятельность : функциональные и структурные аспекты. – М. : ИНИОН РАН, 2000. – С. 7–25.

194. Кубрякова Е. С. Язык и знание. На пути получения знаний о языке : части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Елена Самойловна Кубрякова. – М. : Яз. славян. культуры, 2004. – 555 с.

195. Кузнецов П. Кто убил флэшмоб? [Электронный ресурс] / П. Кузнецов. – Режим доступа : <http://www.flashmob.ru/>.

196. Куликова Л. В. Мультикультурный мир : коммуникация на Lingva Franca / Л. В. Куликова // Психолингвистика в 21 веке : результаты, проблемы, перспективы : материалы междунар. симпозиума по психолингвистике и теории коммуникации. – М. : Эйдос, 2009. – С. 304–305.

197. Кушнарѡва І. М. Комуникативнї стратегїї ведення двомовного діалогу з перемиканням коду (на матеріалі української, російської, англійської

мов) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / Кушнарџова Ірина Миколаївна. – К., 2010. – 308 с.

198. Лакуны в языке и в речи : [сб. науч. тр.]. / [под ред. проф. Ю. А. Сорокина, проф. Г. В. Быковой]. – Благовещенск : Изд-во БГПУ, 2003. – 257 с.

199. Лейбов Р. Язык рисует Интернет [Электронный ресурс] / Р. Лейбов. – Режим доступа : http://psynet.carfax.ru/texts/leybov_1.html.

200. Леонтович О. А. Русские и американцы : парадоксы межкультурного общения / Ольга Аркадьевна Леонтович. – М. : Гнозис, 2005. – 351 с.

201. Леонтьев А. А. Язык, речь, речевая деятельность / Алексей Алексеевич Леонтьев. – М. : Прогресс, 1969. – 349 с.

202. Леонтьев А. А. Языковое сознание и образ мира / А. А. Леонтьев // Язык и сознание : парадоксальная рациональность. – М. : Политиздат, 1993. – С. 16–21.

203. Леонтьев А. А. Психология общения / Алексей Алексеевич Леонтьев. – М. : Смысл, 1999. – 365 с.

204. Леонтьев В. П. Новейшая энциклопедия Интернет / Виталий Петрович Леонтьев. – М. : ОЛМА-ПРЕСС, 2002. – 607 с.

205. Лихачев Д. С. Зарождение и развитие жанров древнерусской литературы / Д. С. Лихачев // Исследования по древнерусской литературе. – Л. : Наука, 1986. – С. 79–95.

206. Лихачев Д. С. Концептосфера русского языка / Д. С. Лихачев // Русская словесность : от теории словесности к структуре текста : [антология]. – М. : Academia, 1997. – С. 281–287.

207. Лотман Ю. М. Семиосфера : культура и взрыв. Внутри мыслящих миров / Юрий Михайлович Лотман. – СПб. : Искусство-СПб., 2004. – 703 с.

208. Лутовинова О. В. Лингвокультурологические характеристики виртуального дискурса : [монография] / Ольга Васильевна Лутовинова. – Волгоград : Перемена, 2009. – 476 с.

209. Макаров М. Л. Лингвистические и семиотические аспекты конструирования идентичности в электронной коммуникации [Электронный ресурс] / М. Л. Макаров. – Режим доступа : www.dialog-21.ru/dialog2006/materials/htm/Makarov.htm.

210. Макаров М. Л. Выбор шага в диалоге: опыт эксперимента / М. Л. Макаров // Слово и текст в психолингвистическом аспекте : [сб. науч. тр.]. – Тверь : Тверской гос. ун-т, 1992. – С. 129–134.

211. Макаров М. Л. Основы теории дискурса / Михаил Львович Макаров. – М. : Гнозис, 2003. – 280 с.

212. Макаров М. Л. Жанры в электронной коммуникации : quo vadis? / М. Л. Макаров // Жанры речи. – Саратов : Изд-во ГосУНЦ “Колледж”. – 2005. – Вып. 4. – С. 336–351.

213. Марковина И. Ю. Влияние лингвистических и экстралингвистических факторов на понимание текста : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 “Теория языка” / И. Ю. Марковина. – М., 1982. – 23 с.

214. Марковина И. Ю. Предисловие / И. Ю. Марковина // Вопросы психолингвистики. – 2006. – № 3. – С. 5.

215. Марковина И. Ю. Элиминирование лакун как действие социально-психологических механизмов “притяжения” и “отталкивания” / И. Ю. Марковина // Вопросы психолингвистики. – 2006. – № 3. – С. 12–33.

216. Маслова В. А. Лингвокультурология : [учеб. пособ. для студ. вузов] / Валентина Авраамовна Маслова. – М. : Academia, 2001. – 208 с.

217. Маслова В. А. Современные направления в лингвистике : [учеб. пособ. для студ. вузов, обучающихся по напр. “Филологическое образование”] / Валентина Авраамовна Маслова. – М. : Academia, 2008. – 266 с.

218. Матвеева Т. В. К лингвистической теории жанра / Т. В. Матвеева // Collegium. – 1995. – № 1/2. – С. 65–71.

219. Мечковская Н. Б. Социальная лингвистика : [учеб. пособ. для студ. гуманит. вузов и учащихся лицеев] / Нина Борисовна Мечковская. – М. : Аспект-Пресс, 2000. – 206 с.

220. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода / Рюрик Константинович Миньяр-Белоручев. – М. : ЧНУЗ “Московский лицей”, 1996. – 208 с.

221. Миронова Н. В. Жіночність і мужність як культурні концепти / Н. В. Миронова // Наукові записки Луганського національного педагогічного університету [Структура представлення знань про світ, суспільство, людину : у пошуках нових змістів] : [зб. наук. пр.]. – Луганськ : Альма-матер, 2003. – Вип. 4. – Т. 1. – С. 177–189. – (Серія “Філологічні науки”).

222. Михайлов В. А. Особенности развития информационно-коммуникативной среды современного общества / В. А. Михайлов, С. В. Михайлов // Актуальные проблемы теории коммуникации : [сб. науч. тр.]. – СПб. : Изд-во СПбГПУ, 2004. – С. 34–52.

223. Нариньяни А. С. Проект “ТезауРУС” [Электронный ресурс] / А. С. Нариньяни. – Диалог : сайт междунар. лингвист. семинара. – Режим доступа : <http://www.dialog-21.ru>.

224. Нерознак В. П. От концепта к слову : к проблеме филологического концептуализма / В. П. Нерознак // Вопросы филологии и методики преподавания иностранных языков. – Омск : Изд-во ОмГПУ, 1998. – С. 80–85.

225. Нестеров В. Ю. К. вопросу о динамике сетевых сообществ [Электронный ресурс] / В. Ю. Нестеров. – Режим доступа : <http://flogiston.ru/articles/netpsy/groupdyn>.

226. Нестеров В. Ю. Карнавальная составляющая как один из факторов коммуникативного феномена чатов [Электронный ресурс] / В. Ю. Нестеров, Е. А. Нестерова. – Режим доступа : <http://flogiston.ru/articles/netpsy/nesterov2>.

227. Нестеров В. Ю. Что выплавляют из “тонн словесной руды”, или попытка реабилитации чатов [Электронный ресурс] / В. Ю. Нестеров. –

Психология Интернета : [психологич. сайт]. – Режим доступа : <http://psynet.carfax.ru/texts/nesterov3.htm>.

228. Ницше Ф. Малое собрание сочинений / Фридрих Ницше. – СПб. : Азбука-классика, 2010. – 1055 с.

229. Норман Б. Ю. Русское местоимение МЫ : внутренняя драматургия / Б. Ю. Норман // Russian Linguistics. – 2002. – № 2. – V .26. – P. 217–234.

230. О чатах [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.thechat.ru/?O_chatah.

231. Овчарова К. В. Компьютерные чаты в Интернет-коммуникации: содержание и особенности функционирования : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 “Теория языка” / К. В. Овчарова. – Краснодар, 2008. – 26 с.

232. Панасюк И. Теория лакун и проблема эквивалентности перевода / И. Панасюк // Вопросы психолингвистики. – 2007. – № 6. – С. 53–72.

233. Пантелеева І. Бінарні концепти комунікації у контексті культурних взаємовідносин у суспільстві (на прикладі опозиції “свій – чужий”) [Електронний ресурс] / І. Пантелеева // Схід. – 2009. – № 5 (96). – Режим доступу до журн. : www.experts.in.ua.

234. Переломова О. С. Лінгвокультурні коди інтертекстуальності українського художнього дискурсу : діахронічний аспект : [монографія] / Олена Степанівна Переломова. – Суми : Вид-во СумДУ, 2008. – 208 с.

235. Пешковский А. М. Русский синтаксис в научном освещении : [учеб. пособ.] / Александр Матвеевич Пешковский – М. : УРСС, 2001. – 451 с.

236. Пименова М. В. Методология концептуальных исследований / М. В. Пименова // Антология концептов : в 5 т. – М. : Генеза, 2007. – Т. 1–2. – С. 14–16.

237. Пищальникова В. А. Психолингвистика и современное языковедение [Электронный ресурс] / В. А. Пищальникова // Методология современной психолингвистики : [сб. ст.]. – М. ; Барнаул : Изд-во Алт. ун-та, 2003. – Режим доступа : <http://psycholing.narod.ru/monograf/pi-psy-hrest.htm>.

238. Пищальникова В. А. Общее языкознание : [учеб. для студ. высш. учеб. заведений, обучающихся по спец. “Теория и методика преподавания иностранных языков и культур”] / В. А. Пищальникова, А. Г. Сонин. – М. : Академия, 2009. – 447 с.

239. Погорелова И. В. Вариативность моделей диалогического общения в различных коммуникативных режимах / И. В. Погорелова // Язык. Культура. Коммуникация : [сб. науч. тр.]. – Липецк : Изд-во ЛГПУ, 2003. – Вып. 2. – С. 42–52.

240. Пойманова О. В. Семантическое пространство видеовербального текста : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 “Теория языка” / О. В. Пойманова. – М., 1997. – 24 с.

241. Попова З. Д. Язык и национальная картина мира / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж : Истоки, 2002. – 60 с.

242. Попова З. Д. Семантико-когнитивный анализ языка : [монография] / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж : Истоки, 2006. – 226 с.

243. Попова З. Д. Лексическая система языка / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1984. – 148 с.

244. Пуанкаре А. О науке / Анри Пуанкаре. – М. : Наука, 1990. – 736 с.

245. Путилов Б. Н. Методология сравнительно-исторического изучения фольклора : [монография] / Борис Николаевич Путилов. – Л. : Наука, 1976. – 376 с.

246. Радзиевская Т. В. Представления о труде по данным украинского языка, или о концептах “праця” и “робота” / Т. В. Радзиевская // Сокровенные смыслы : Слово. Текст. Культура : сб. ст. в честь Н. Д. Арутюновой. – М. : Яз. славян. культуры, 2004. – С. 632–639.

247. Радзієвська Т. В. Нариси з концептуального аналізу та лінгвістики тексту : Текст – соціум – культура – мовна особистість / Тетяна Вадимівна Радзієвська. – К. : ДП “Інформ.-аналіт. агенство”, 2010. – 491 с.

248. Ревзина О. Г. Дискурс и дискурсивные формации / О. Г. Ревзина // Критика и семиотика. – 2005. – Вып. 8. – С. 66–78.

249. Реформатский А. А. Техническая редакция книги : теория и методика работы / А. А. Реформатский, М. М. Каушанский. – М. : Гизлегпром, 1933. – 414 с.

250. Рогачева Н. Б. Новые приоритеты в русском Интернет-общении : на материале жанра блога [Электронный ресурс] / Н. Б. Рогачева // Жанры речи. – Саратов : Изд. центр “Наука”, 2007. – Вып. 5. – Режим доступа : <http://www.textology.ru/article.aspx?aId>.

251. Рубинштейн Л. С. Духи времени / Лев Семенович Рубинштейн. – М. : КоЛибри, 2008. – 350 с.

252. Руднев Ю. Концепция дискурса как элемента литературоведческого метаязыка / Ю. Руднев. – Режим доступа : http://www.zheltynom.narod.ru/literature/txt/discours_jr.htm.

253. Рудніченко Н. М. Дискурс електронних засобів масової комунікації в інформаційному суспільстві : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / Рудніченко Наталія Миколаївна. – К., 2009. – 227 с.

254. Русский язык в его функционировании : коммуникативно-прагматический аспект / Т. Г. Винокур, М. Я. Гловинская, Е. И. Голанова и др. – М. : Наука, 1993. – 222 с.

255. Рыжков М. С. Речевые стратегии участников синхронного интернет-дискурса (на материале русско- и англоязычных чатов) : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 “Теория языка” / М. С. Рыжков. – Воронеж, 2010. – 25 с.

256. Рязанцева Т. И. Некоторые особенности реализации коммуникативных принципов и стратегий в условиях компьютерно-опосредованного общения / Т. И. Рязанцева // Вестник МГУ. – 2007. – № 1. – С. 202–211. – (Серия “Лингвистика и межкультурная коммуникация“).

257. Саенко А. Н. Содержательно-стилистические особенности информационных текстов в Интернете [Электронный ресурс] / А. Н. Саенко. – Режим доступа: <http://www.textology.ru>.

258. Салимовский В. А. Речевые жанры эмпирического текста / В. А. Салимовский // Текст : стереотип и творчество. – Пермь : Пермск. ун-т, 1998. – С. 50–74.

259. Салимовский В. А. Функционально-стилистическая традиция изучения жанров речи / В. А. Салимовский // Жанры речи . – Саратов : Изд-во осУНЦ “Колледж”, 1999. – Вып. 2. – С. 61–75.

260. Салимовский В. А. Жанры речи в функционально-стилистическом освещении / Владимир Александрович Салимовский. – Пермь : Пермск. ун-т, 2002. – 235 с.

261. Седов К. Ф. Внутрижанровые стратегии речевого поведения: “ссора”, “комплимент”, “колкость” / К. Ф. Седов // Жанры речи.– Саратов : Изд-во ГосУНЦ “Колледж”, 1997. – Вып. 1. – С. 188–195.

262. Седов К. Ф. Анатомия жанров бытового общения / К. Ф. Седов // Вопросы стилистики : [межвуз. сб. науч. тр.]. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1998. – С. 9–20.

263. Седов К. Ф. Становление дискурсивного мышления языковой личности : психо- и социолингвистические аспекты / Константин Федорович Седов. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1999. – 180 с.

264. Седов К. Ф. Психолингвистические аспекты изучения речевых жанров / К. Ф. Седов // Жанры речи. – Саратов : Изд-во ГосУНЦ “Колледж”, 2002. – Вып. 3. – С. 40–51.

265. Седов К. Ф. Дискурс и личность : эволюция коммуникативной компетенции / Константин Федорович Седов. – М. : Лабиринт, 2004. – 320 с.

266. Селиванова Е. А. Когнитивная ономазиология : [монография] / Елена Александровна Селиванова. – К. : Изд-во фитосоциол. центра, 2000. – 248 с.

267. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации : [монографическое учеб. пособ.] / Елена Александровна Селиванова. – К. : Брама, 2004. – 336 с.

268. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми : [підруч.] / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.

269. Сидорова М. Ю. Интернет-лингвистика : вымышленные языки / М. Ю. Сидорова, О. Н. Шувалова. – М. : 1989.ru, 2006. – 184 с.

270. Синельникова Л. Н. Слова-концепты как метаязык поэзии / Л. М. Синельникова // Наукові записки Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка : [Концептологія : світ – мова – особистість] : [зб. наук. пр.]. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – Вип. 6. – С. 12–38. – (Серія “Філологічні науки”).

271. Сиротинина О. Б. Некоторые размышления по поводу терминов “речевой жанр” и “риторический жанр” / О. Б. Сиротинина // Жанры речи. – Саратов : Изд-во ГосУНЦ “Колледж”, 1999. – Вып. 2. – С. 26–31.

272. Сиротинина О. Б. Реальное функционирование русского языка в его соотношении с типами речевой культуры / О. Б. Сиротинина // Проблемы речевой коммуникации. – 2005. – № 5. – С. 6–16.

273. Слухай Н. В. Когнітологія та концептологія в лінгвістичному висвітленні : [навч. посіб.] / Н. В. Слухай, О. С. Снитко, Т. П. Вільчинська. – К. : Вид.-поліграф. центр “Київський університет”, 2011. – 367 с.

274. Слышкин Г. Г. От текста к символу : лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе / Геннадий Геннадьевич Слышкин. – М. : Academia, 2000. – 125 с.

275. Смирнов Ф. О. Национально-культурные особенности электронной коммуникации на английском и русском языках : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.02 / Смирнов Федор Олегович. – Ярославль, 2004. – 222 с.

276. Солганик Г. Я. Синтаксическая стилистика : сложное синтаксическое целое / Григорий Яковлевич Солганик. – М. : Наука, 1973. – 262 с.

277. Солганик Г. Я. Стилистика современного русского языка и культура речи / Григорий Яковлевич Солганик. – М. : Изд. центр “Академия”, 2007. – 256 с.

278. Сонин А. Г. Экспериментальное исследование поликодовых текстов : основные направления / А. Г. Сонин // Вопросы языкознания. – 2005. – № 6. – С. 115–123.

279. Сорокин Ю. А. Метод установления лакун как один из способов выявления специфики локальных культур / Ю. А. Сорокин // Национально-культурная специфика речевого поведения. – М. : Наука, 1977. – С. 120–136.

280. Сорокин Ю. А. Опыт систематизации лингвистических и культурологических лакун : методологические и методические аспекты / Ю. А. Сорокин, И. Ю. Марковина // Лексические единицы и организация структуры литературного текста : [сб. науч. тр.]. – Калинин, 1983. – С. 35–52.

281. Сорокин Ю. А. Психолингвистические аспекты изучения текста : автореф. дисс. на соискание учен. степени докт. филол. наук : спец. 10.02.19 “Теория языка” / Ю. А. Сорокин. – М., 1988. – 52 с.

282. Сорокин Ю. А. Креолизованные тексты и их коммуникативная функция / Ю. А. Сорокин, Е. Ф. Тарасов // Оптимизация речевого воздействия. – М. : Наука, 1990. – С. 178–187.

283. Сорокин Ю. А. Лакуны : еще один ракурс рассмотрения / Ю. А. Сорокин // Лакуны в языке и речи : [сб. науч. тр.]. – Благовещенск, 2003. – С. 3–11.

284. Сорокин Ю. А. Культурология и психолингвистика : цели и методы / Ю. А. Сорокин // Вопросы психолингвистики. – 2006. – № 3. – С. 8–11.

285. Сорокин Ю. А. Терминологические ряды : дополнительная амплификация : психолингвистические аспекты / Ю. А. Сорокин. – М. ; Калуга : РАН, 2009. – С. 81–84.

286. Старко В. Ф. Концепт *гра* в контексті слов’янських і германських культур (на матеріалі української, російської, англійської та німецької мов) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.15 “Загальне мовознавство” / В. Ф. Старко. – К., 2004. – 16 с.

287. Степанов А. Д. Проблемы коммуникации у Чехова / Андрей Дмитриевич Степанов. – М. : Языки славян. культуры, 2005. – 396 с.

288. Степанов Ю. С. В трехмерном пространстве языка : семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства / Юрий Сергеевич Степанов. – М. : Наука, 1985. – 335 с.

289. Степанов Ю. С. Cognitive Semantics / Ю. С. Степанов, Е. С. Кубрякова, С. Г. Воркачев, Дж. Лакофф. – Bloomington, 1988. – 250 с.

290. Степанов Ю. С. Концепты. Тонкая пленка цивилизации / Юрий Сергеевич Степанов. – М. : Языки славян. культур, 2007. – 248 с.

291. Стернин И. А. Некоторые жанровые особенности мужского коммуникативного поведения / И. А. Стернин // Жанры речи. – Саратов : Изд-во ГосУНЦ “Колледж”, 1999. – Вып. 2. – С. 178–185.

292. Стернин И. А. Лакуны и концепты / И. А. Стернин, З. Д. Попова, М. А. Стернина // Лакуны в языке и в речи : [сб. науч. тр.] / [под ред. проф. Ю. А. Сорокина, проф. Г. В. Быковой]. – Благовещенск : Изд-во БГПУ, 2003. – С. 208–209.

293. Стернин И. А. Концепт и значение [Электронный ресурс] / И. А. Стернин. – Режим доступа : http://sternin.adeptis.ru/articles2_rus.html.

294. Тарасов Е. Ф. К построению теории речевой коммуникации / Е. Ф. Тарасов // Теоретические и прикладные проблемы речевого общения. – М. : Наука, 1979. – С. 9–18.

295. Тарасов Е. Ф. Речевое воздействие в сфере массовой коммуникации / Е. Ф. Тарасов, Н. А. Безменова, Л. Г. Лузина. – М. : Наука, 1990. – 136 с.

296. Тарасов Е. Ф. Актуальные проблемы анализа языкового сознания / Е. Ф. Тарасов // Языковое сознание и образ мира. – М. : ИЯ РАН, 2000. – С. 24–32.

297. Тарасов Е. Ф. Жизнь языка в культуре и социуме / Е. Ф. Тарасов // Жизнь языка в культуре и социуме : [сб. науч. тр.]. – М. : Ин-т языкознан. РАН, 2009. – С. 3–8.

298. Телия В. Н. К проблеме связанного значения слова : гипотезы, факты и перспективы / Вероника Николаевна Телия. – М. : Русский язык, 1995. – С. 25–37.

299. Телия В. Н. Русская фразеология : семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / Вероника Николаевна Телия. – М. : Языки рус. культуры, 1996. – 290 с.

300. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация / Светлана Григорьевна Тер-Минасова. – М. : Слово, 2000. – 624 с.

301. Толстой Н. И. Вербальный текст как ключ к семантике обряда / Н. И. Толстой // Структура текста – 81 : [тезисы симпозиума]. – М. : Ин-т славяноведения и балканистики, 1981. – С. 46–47.

302. Топоров В. Н. Миф. Ритуал. Символ. Образ : Исследования в области мифопоэтики / Владимир Николаевич Топоров. – М. : Прогресс- Культура, 1995. – 623 с.

303. Трофимова Г. Н. Языковой вкус Интернет-эпохи в России : Функционирование русского языка в Интернете : концептуально-сущностные доминанты : [монография] / Галина Николаевна Трофимова. – М. : Изд-во РУДН, 2004. – 380 с.

304. Ужченко В. Д. Нові лінгвістичні парадигми “концепт – фразеологізм – мовна картина світу” / В. Д. Ужченко // Східнослов’янські мови в їх історичному розвитку : [зб. наук. пр.]. – Запоріжжя, 2006. – С. 146–152.

305. Уилсон Р. А. Психология эволюции [Электронный ресурс] / Роберт Антон Уилсон. – К. : Янус, 1998. – 304 с. – Режим доступа : <http://lib.meta.ua/book/14755>.

306. Уфимцева А. А. Роль лексики в познании человеком действительности и в формировании языковой картины мира / А. А. Уфимцева // Роль человеческого фактора в языке : язык и картина мира. – М. : Наука, 1988. – С. 108–140.

307. Фармагей А. И. Диагностика акцентуаций личности по почерку : методика, описание, использование : [монография] / Александр Иванович Фрагмей. – К. : Кий, 2010. – 200с.

308. Федосюк М. Ю. Стиль “ссоры” / М. Ю. Федосюк // Русская речь. – 1993. – №5. – С. 14–19.

309. Федосюк М. Ю. Комплексные жанры разговорной речи. “Утешение”, “убеждение” и “уговоры” / М. Ю. Федосюк // Русская разговорная речь как явление городской культуры : [сб. ст.]. – Екатеринбург : АРГО, 1996. – С. 73–94.

310. Федосюк М. Ю. Нерешенные вопросы теории речевых жанров / М. Ю. Федосюк // Вопросы языкознания. – 1997. – № 5. – С. 102–120.

311. Филиппова Е. И. Понятие *ethnie* во французской научной традиции и его политическое использование [Электронный ресурс] / Е. И. Филиппова. – Режим доступа : <http://taskurt.mylivepage.ru>.

312. Филиппова Е. И. Неизбежно ли исчезновение языкового многообразия? [Интервью с директором Национального института демографических исследований Франсуа Эраном] / Е. И. Филиппова // Этнографическое обозрение. – 2004. – № 4. – С. 119–125.

313. Филиппова Е. И. Кровь или почва? (Что такое французская нация сегодня) : Беседа с директором Лаборатории исторической демографии Высшей школы социальных исследований Эрве Ле Брасом / Е. Филиппова, Э. Ле Брас // Французские тетради : Диалоги и переводы. – М. : ФГНУ “Росинформагротех”, 2008. – С. 33–51.

314. Филиппова Е. И. История и память в эпоху господства идентичностей [Интервью с действительным членом Французской академии П. Нора] / Е. И. Филиппова // Этнопанорама. – 2010. – № 1–2. – С. 21–27.

315. Хайдеггер М. Время и бытие / Мартин Хайдеггер . – М. : Прогресс, 1993. – 447 с.

316. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / Самюэль Хантингтон. – М. : АСТ ; СПб. : Terra Fantastica, 2003. – 603 с.

317. Хантингтон С. Кто мы? Вызовы американской национальной идентичности / Самюэль Хантингтон. – М. : Изд-во АСТ, 2008 – 635 с.

318. Хребтова И. А. Когнитивно-прагматические особенности языка средств электронной коммуникации : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / И. А. Хребтова. – Калининград, 2002. – 23 с.

319. Хребтова И. А. Некоторые аспекты прагматики гиперязыка / И. А. Хребтова // Пелевинские чтения : [межвуз. сб. науч. тр.]. – Калининград : Изд-во Калинингр. гос. ун-та, 2002. – С. 146–159.

320. Хэллидей М. А. К. Место “функциональной перспективы предложения” в системе лингвистического описания / М. А. К. Хэллидей // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Иностранная литература, 2004. – С. 138–178.

321. Цивьян Т. В. Модель мира и ее лингвистические основы / Татьяна Владимировна Цивьян. – М. : КомКнига, 2006. – 280 с.

322. Чудакова Н. М. Концептуальная область “неживая природа” как источник метафорической экспансии в дискурсе российских средств массовой информации (2000–2004 гг.) : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Чудакова Наиля Муллахметовна. – Екатеринбург, 2005. – 278 с.

323. Шапиро К. В. Стратегии существования сетевой личности [Электронный ресурс] / К. В. Шапиро. – Режим доступа : http://rcio.pnzgu.ru/vio/08/cd_site/Articles/art_1_18.htm.

324. Шведова Н. Ю. Очерки по синтаксису русской разговорной речи / Наталья Юрьевна Шведова. – М. : Изд-во АН СССР, 1960. – 377 с.

325. Швейцер А. Д. Теория перевода : статус, пробл., аспекты / Александр Давидович Швейцер. – М. : Наука, 1988. – 215 с.

326. Шмелев А. Д. Русский язык и внеязыковая действительность / Александр Дмитриевич Шмелев. – М. : Языки славян. культуры, 2002. – 496 с.

327. Шмелева Т. В. Речевые жанры / Т. В. Шмелева // Культура русской речи : [энциклопед. слов.-справ.] / [под ред. А. П. Сковородникова]. – Красноярск : Изд-во Краснояр. гос. ун-та, 1991. – С. 89–91.

328. Шмелева Т. В. Повседневная речь как лингвистический объект / Т. В. Шмелева // Русистика сегодня. Функционирование языка : лексика и грамматика. – М. : Наука, 1992. – С. 5–15.

329. Шмелева Т. В. Речевой жанр : опыт общелингвистического осмысления / Т. В. Шмелева // Collegium. – 1995. – № 1–2. – С. 57–65.

330. Шмелева Т. В. Модель речевого жанра / Т. В. Шмелева // Жанры речи. – Саратов : Изд-во ГосУНЦ “Колледж”, 1997. – Вып. 1. – С. 88–99.

331. Шмелева Т. В. Речевой жанр / Т. В. Шмелева // Культура русской речи : [энцикл. слов.-справ.]. – М. : Флинта : Наука, 2007. – С. 573–574.

332. Штерн И. Б. В поисках новых когнитивных моделей : структура энциклопедического знания и энциклопедической деятельности / И. Б. Штерн // Новости искусственного интеллекта. – 1992. – № 4. – С. 92–99.

333. Щербина В. Н. Сетевые сообщества в ракурсе социологического анализа : опыт рефлексии становления “киберкоммуникативного континуума” / Виктор Николаевич Щербина. – Запорожье : Просвіта, 2001. – 228 с.

334. Щипицина Л. Ю. Дигитальные жанры : проблема дифференциации и критерии описания / Л. Ю. Щипицина // Коммуникация и конструирование социальных реальностей : [сб. науч. ст.]. – СПб. : Роза мира, 2006. – Ч. 1. – С. 377–389.

335. Щипицина Л. Ю. Комплексная лингвистическая характеристика компьютерно-опосредованной коммуникации (на материале немецкого языка) : автореф. дисс. на соискание учен. степени докт. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / Л. Ю. Щипицина. – Воронеж, 2011. – 40 с.

336. Эйгер Г. В. К построению типологии текстов / Г. В. Эйгер, В. Л. Юхт // Лингвистика текста : материалы науч. конф. при МГПИИЯ имени Мориса Тореза. – М., 1974. – Ч. 1. – С. 103–109.

337. Эйдман И. Прорыв в будущее. Социология интернет-революций / И. Эйдман. – М. : ОГИ, 2007. – 339 с.

338. Эран Ф. Динамика языковой ситуации во Франции в XX в. [Электронный ресурс] / Ф. Эран, А. Филон, К. Депре // Этнографическое обозрение. – 2004. – № 4. – С. 114–119. – Режим доступа к ст. : <http://ethnisme.ben-vautier.com/analyses/etat/fran>.

339. Эстетика словесного творчества [Электронный ресурс]. – М. : Искусство, 1979. – С. 237–241. – Режим доступа : <http://bibl.tikva.ru/base>.

340. Языковое сознание и образ мира : [сб. науч. ст.] / [отв. ред. Н. В. Уфимцева]. – М. : Ин-т языкознания РАН, 2000. – 318 с.

341. Якобсон В. А. Заседание в ЛО ИВ АН СССР, посвященное 70-летию И. М. Дьяконова [Электронный ресурс] / В. А. Якобсон. – Режим доступа : <http://annals.xlegio.ru/life/zasd70.htm>.

342. Якобсон Р. О. Язык в отношении к другим системам коммуникации / Роман Осипович Якобсон. – М. : Прогресс, 1985. – 455 с.

343. Ярмахов Б. Б. Межкультурная коммуникация: аспект социальной идентичности / Б. Б. Ярмахов // Коммуникация : теория и практика в различных социальных контекстах : материалы Междунар. науч.-практ. конф. – Пятигорск : Изд-во ПГЛУ, 2002. – Ч. 1. – С. 183–185.

344. Askehave I. What are the Characteristics of Digital Genres? – Genre Theory from a Multimodal Perspective / I. Askehave, A. E. Nielsen // Proceedings of the 38th Hawaii International Conferences on System Sciences. – 2005. – 452 p.

345. Atkinson J. British immigration policy, race relations and national identity crisis / Jan Atkinson. – Indiana : University of Notre Dame. – 2003. – P. 5.

346. Austin J. L. How to Do Things with Words / John Langshaw Austin. – Oxford : Oxford University Press, 1962. – P. 167–199.

347. Barnes J. A. Class and Committees in a Norwegian Island Parish. Human Relations [Электронный ресурс] / J. A. Barnes. – Режим доступа : <http://hum.sagepub.com/content/7/1/39.extract>.

348. Bergman M. M. Multimethod Research and Mixed Methods Research : Old Wine in New Bottles? / M. M. Bergman // Journal of Mixed Methods Research. – 2007. – V. 1. – № 1. – P. 101–104.

349. Berkenkotter C. Genre Knowledge in Disciplinary Communication : Cognition/Culture/Power.Hillsdale / C. Berkenkotter, T. N. Huckin. – N. Y. : Lawrence Erlbaum Associates, 1995. – 219 p.

350. Bhatia V. K. Analysing Genre. Language Use in Professional Settings / Vijay K. Bhatia. – L. ; N. Y. : Longman, 1993. – 246 p.

351. Bradley J. Methodological Issues and Practices in Qualitative Research / J. Bradley // *Library Quarterly*. – 1993. – V. 63. – P. 431–449.

352. Breure L. Development of the Genre Concept [Электронный ресурс] / L. Breure – Режим доступа : <http://www.cs.uu.nl/people/leen/GenreDev/GenreDevelopment.html>.

353. Bryman A. Barriers to Integrating Quantitative and Qualitative Research / A. Bryman // *Journal of Mixed Methods Research*. – 2007. – V. 1. – № 1. – P. 8–22.

354. Burnett R. Web Theory : an Introduction / R. Burnett, D. Marshall. – L. ; N. Y. : Routledge, 2003. – 242 p.

355. Castells M. The Rise of the Network Society. The Information Age : Economy, Society and Culture / Manuel Castells. – Cambridge ; Oxford : Blackwell, 1996. – V. I. – P. 1–27.

356. Castells M. The Power of Identity. The Information Age : Economy, Society and Culture / Manuel Castells. – Cambridge ; Oxford : Blackwell, 1997. – V. II. – 461 p.

357. Campbell D. T. Convergent and discriminant validation by the multi-trait–multi–method matrix / D. T. Campbell, D. W. Fiske // *Sociological Bulletin*. – 1959. – V. 56. – P. 81–105.

358. Crowston K. Reproduced and Emergent Genres of Communication on the World Wide Web / K. Crowston, M. Williams // *The Information Society*. – 2000. – V. 6. – 215 p.

359. Crystal D. Language and the Internet / David Crystal. – Cambridge : Cambridge University Press, 2002. – 272 p.

360. Danet B. The Multilingual Internet : Language, Culture, and Communication Online / B. Danet, S. Herring. – N. Y. : Oxford University Press, 2007. – P. 109–158.

361. Denzin N. K. The Research : Act. III / Norman K. Denzin. – N. Y. : Prentis Hall, 1989. – 423 p.

362. Eckert P. Communities of Practice : Where Language, Gender and Power All Live / P. Eckert , S. McConnel-Ginet // *Locating Power : Proceedings on the*

Second Berkeley Women and Language Conference / [ed. by K. Hall, M. Bucholts, B. Moonwomon]. – Berkeley : Berkeley Women and Language Group, 1992. – P. 89–99.

363. Erickson T. Making Sense of Computer-Mediated Communication (CMC) : Conversations as genres, CMC Systems as Genre Ecologies / T. Erickson // Proceedings of the 33rd Hawaii International Conferences on System Sciences. – 2000. – 412 p.

364. Finnemann N. O. Hypertext and the Representational Capacities of the Binary [Электронный ресурс] / N. O. Finnemann. – Режим доступа : <http://www.hum.au.dk/>.

365. Green J. C. Crafting Mixed-Method Evaluation Design / J. S. Greene, V. J. Caracelli // Advances in Mixed-Method Evaluation : The Challenges and Benefits of Integrating Divers Paradigms. – San Francisco, 1997. – P. 19–32.

366. Green L. Communication, Technology and Society / Lelia Green. – L. : Sage Publication, 2002. – 234 p.

367. Grodzki E. M. The Lacuna Model and Its Application Potential for Advertising Research / E. M. Grodzki // Вопросы психолингвистики. – 2006. – № 3. – С. 34–58.

368. Habermas J. Reason and the Rationalization of Society / Jürgen Habermas. – Boston : Beacon Press. – V. 1. – 1984. – 254 p.

369. Hamman R. Computer Networks Linking Network Communities : a Study of the Effects of Computer Network Use Upon Preexisting [Электронный ресурс] / R. Hamman. – Режим доступа : www.socio.demon.co.uk/cybersociety.

370. Herring S. Computer-Mediated Communication : Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives. Pragmatics and Beyond Series / Susan Herring. – Amsterdam : John Benjamins, 1996. – 324 p.

371. Herring S. A Faceted Classification Scheme for Computer-Mediated Discourse [Электронный ресурс] / S. Herring. – Режим доступа : <http://languageatinternet.de>.

372. Herring S. Bridging the Gap : A Genre Analysis of Weblogs / S. Herring, L. Scheidt, S. Bonus // Proceedings of the 37th Hawaii International Conference on System Sciences. – 2004. – P. 8–11.

373. Herring S. Slouching Toward the Ordinary : Current Trends in Computer-Mediated Communication / S. Herring // New Media and Society. – L. : Sage Publications, 2004. – P. 26–36.

374. Herring S. Online Communication : Through the Lens of Discourse / S. Herring // Internet Research Annual. – 2004. – V. 1. – P. 65–76.

375. Herring S. Language@Internet [Электронный ресурс] / S. Herring. – Режим доступа : <http://www.slis.indiana.edu/faculty/herring/>.

376. Herring S. Computer-Mediated Discourse Analysis : An Approach to Researching Online Behavior / S. Herring // Designing for Virtual Communities in the Service of Learning. – N. Y. : Cambridge University Press, 2004. – P. 338–376.

377. Hunsinger J. Toward a Transdisciplinary Internet Research / J. Hunsinger // The Information Society. – 2005. – № 21. – P. 48–63.

378. Hymes D. Foundations in Sociolinguistics. An Ethnographic Approach / Dell Hymes. – L. : Tavistok, 1977. – 248 p.

379. Kimmel D. C. Adulthood and Aging : an Interdisciplinary, Developmental View / Douglas C. Kimmel. – N. Y. : John Wiley and Sons, 1990. – 635 p.

380. Komito L. Social Media and Migration: Virtual Community 2.0. / L. Komito // Journal of the American Society of Information Science and Technology, 2011. – P. 62.

381. Lengel L. Computer Mediated Communication : Social Interaction and the Internet / L. Lengel, A. Tomic. – L. : Sage, 2004. – 394 p.

382. Luckmann T. The Sociology of Language [Электронный ресурс] / T. Luckmann. – Режим доступа : <http://www.phillwebb.net/Topics/.htm>.

383. Maltz D. N. A Cultural Approach to Malefemale Miscommunication / D. N. Maltz, R. A. Borker // Applying anthropology : an Introductory Reader / [ed. by A. Podolefsky & P.J. Brown]. – Boston : McGrawHill : Higher Education, 2003. – P. 160–171.

384. Martin J. R. Process and Text : Two Aspects of Semiosis / J. R. Martin // Systematic Perspectives on Discourse. – Norwood : Ablex. – 1985.– V. 1. – 250 p.

385. Miller C. R. Genre as Social Action / C. R. Miller // Quarterly Journal of Speech.– 1984. – № 70. – P. 151–167.

386. Nowson S. The Language of Weblogs : A Study of Genre and Individual Differences : PhD Thesis / Scott Nowson. – Edinburgh : University of Edinburgh, 2006. – 279 p.

387. Omoniyi T. Hierarchy of Identities / T. Omoniyi, G. White // The Sociolinguistics of Identity. – L. : Continuum, 2009. – P. 11–33.

388. Paolillo J. C. The Virtual Speech Community : Social Network and Language Variation on IRC [Электронный ресурс] / J. C. Paolillo. – Режим доступа : <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.1999.tb00109.x/full>

389. Pauwels L. Websites as Visual and Multimodal Expressions : Opportunities and Issues of Online Hybrid Media Research / L. Pauwels // Media, Culture & Society. – 2005. – V. 27. – № 4. – P. 604–613.

390. Pisarek L. Речевые действия и их реализация в русском языке в сопоставлении с польским (экспрессивы) / Larysa Pisarek. – Wrocław : Instytut Filologii Słowiańskiej, 1995. – 173 p.

391. Rheingol H. The Virtual Community : Homesteading on the Electronic Frontier / Howard Rheingol. – L. : Longman, 1993. – 256 p.

392. Robson C. Real World Research : A Resource for Social Scientists and Practitioner-Researchers / Colin Robson. – Oxford : Blackwell, 1998. – 603 p.

393. Schegloff E. A. Sequencing in Conversational Openings / E. A. Schegloff // American Anthropologist.– 1968. – № 70. – P. 1075–1095.

394. Shepard M. R. The Evolution of Cybergenres / M. Shepard, C. Watters // Proceedings of the 31st Annual Hawaii International Conference on System Sciences. – 1998. – 316 p.

395. Smith D. W. Husserl and Intentionality / David W. Smith. – Dordrecht : R. McIntyre Dordrecht, 1982. – 210 p.

396. Swales J. M. Genre Analysis. English in Academic and Research Settings / Jonh M. Swales. – N. Y. ; Melbourne : Cambridge Univ. Press, 1990. – 260 p.

397. Tench R. Public Relations Writing – Genre-Based Model / R. Tench // Corporate Communication.– 2003. – V. 8. – № 2. – P. 139–146.

398. The Decline of Britishness. A Research Study. This Project was Commissioned from ETHNOS Research and Consultancy by the Commission for Racial Equality [Електронний ресурс] // ETHNOS Research and Consultancy. – L. : Holly Hill, 2005. – Режим доступу : www.ethnos.co.uk.

399. Turkle Sh. Life on the Screen : Identity in the Age of the Internet / Sherry Turkle. – L. : Simon & Schuster, 1995. – 348 p.

400. Wodak R. Disorders of Discourse / Ruth Wodak. – L. : Longman, 1996. – 207 p.

401. Yates J. Genres of Organizational Communication : A Structural Approach to Studying Communication in Media / J. Yates, W. J. Orlikowski // Academy of Management Review. – 1992. – V. 17. – № 2. – P. 299–326.

402. Yates S. Oral and Written Lingvistics Aspects of Computer Conferencing : A Corpus Based Study / S. Yates // Communication, Lingvistic, Social and Cross-Culture Perspective. – Amsterdam : John Benjamins Publishing, 1996. – P. 29–46.

СПИСОК ДОВІДНИКОВИХ ДЖЕРЕЛ

403. Англо-русский и русско-английский словарь / [сост. К. Васильев]. – СПб. : Авалонъ : Азбука, 2010. – 255 с.

404. Англо-русский словарь / Кацнер Кеннет. – М. : [s. n.], 1991. – 432 с.

405. Англо-український, українсько-англійський словник / [укл. Н. М. Биховець, І. І. Борисенко, Г. О. Герасименко]. – К. : Феміна, 1995. – 696 с.

406. Англо-український словник : близько 25000 слів / [укл. М. Л. Подвезько]. – К. : Вища школа, 1996. – 701 с.

407. Англо-український, українсько-англійський словник – English-Ukrainian, Ukrainian-English Dictionary : понад 6000 слів / [укл. В. І. Перебийніс]. – Х. : Фоліо, 2005. – 368 с.

408. Англо-український, українсько-англійський словник : близько 70000 слів. – К. : [б. и.], 2007. – 560 с.

409. Антологія концептів : [словарь] / [под ред. В. И. Карасика, И. А. Стернина]. – Волгоград : Парадигма, 2005. – Т. 2. – 356 с.

410. Бенвенист Э. Словарь индоевропейских социальных терминов / Эмиль Бенвенист. – М. : Прогресс : Универс, Б. Г., 1995. – 453 с.

411. Большой англо-русский и русско-английский словарь / [сост. А. П. Алексеев, Т. В. Яшкова]. – М. : Центрполиграф, 2009. – 767 с.

412. Большой толковый словарь русского языка : [А-Я] / [авт. и рук. проекта, сост., гл. ред. С. А. Кузнецов]. – СПб. : Норинт, 1998. – 1535 с.

413. Большой толковый словарь русских существительных : свыше 15000 имен существ., идеограф. описание, синонимы, антонимы / [авт.-сост. : Л. Г. Бабенко и др.]. – М. : АСТ-Пресс Книга, 2005. – 863 с.

414. Великий тлумачний словник сучасної української мови [з додат. і допов.] / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2005. – 1728 с.

415. Даль В. И. Толковый словарь русского языка : современная версия / Владимир Иванович Даль. – Ростов-н/Д. : Владис ; М. : РИПОЛ классик, 2011. – 1088 с.

416. Дебрэнн М. Французский ассоциативный словарь – Dictionnaire des associations verbales du français : [в 2 т.] / Мишель Дебрэнн. – Новосибирск : Ред.-изд. центр НГУ, 2010. – Т.1 : От стимула к реакции – Du stimulus a la reaction. – 363 с. ; Т.2 : От реакции к стимулу – De la reaction au stimulus. – 630 с.

417. Загнітко А. П. Великий сучасний англо-український українсько-англійський словник : [словник] / А. П. Загнітко, І. Г. Данилюк. – Донецьк : БАО, 2006. – 1007 с.

418. Краткий словарь когнитивных терминов / [Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина]. – М. : Филол. фак. МГУ, 1996. – 245 с.

419. Новий англо-український українсько-англійський словник : 50000 сл. і словосполучень / [укл. : Н. М. Биховець, І. І. Борисенко, Г. О. Герасименко та ін.]. – К. : А.С.К., 2004. – 880 с.

420. Новый словарь иностранных слов : 25000 слов и словосочетаний / Е. Н. Захаренко, Л. Н. Комарова, И. В. Нечаева. – М. : Азбуковник, 2003. – 784 с.

421. Милорадович Ж. Французско-русский, русско-французский словарь с использованием грамматики / Живан. Милорадович. – М. : Вече, 2011. – 746 с.

422. Мюллер В. К. Англо-русский и русско-английский словарь : 150000 слов и выражений / Владимир Карлович Мюллер. – М. : Эксмо, 2011. – 1198 с.

423. Общий словарь жаргонов и понятий геймера [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.justplay.com.ua/content/view/160/38.

424. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка : 72500 слов и 7500 фразеол. выражений / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова. – М. : Азъ , 1992. – 955 с.

425. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка : около 100000 слов, терминов и фразеологических выражений / Сергей Иванович Ожегов. – М. : Оникс, 2010. – 1359 с.

426. Русский ассоциативный словарь : в 2 т. / Ю. Н. Караулов, Г. А. Черкасова, Н. В. Уфимцева и др. – М. : АСТ; М. : Астрель, 2002. – Т. 1 : От стимула к реакции : Ок. 7000 стимулов. – 2002. – 783 с. ; Т. 2 : От реакции к стимулу : Более 100000 реакций. – 2002. – 992 с.

427. Словник французько-український українсько-французький : [посіб. для загальноосвіт. та вищ. навч. закл.] / [укл. : В. Б. Бурбело, К. М. Андрашко та ін.]. – К. ; Ірпінь : Перун, 2007. – 517 с.

428. Слов'янський асоціативний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.philippovich.ru/Projects.pdf>.

429. Степанов Ю. С. Константы : словарь русской культуры / Юрий Сергеевич Степанов. – М. : Акад. проект , 2001. – 989 с.

430. Французско-русский, русско-французский универсальный словарь с грамматическим приложением / [сост. М. Огородов, П. Чмыхова]. – М. : Вече , 2010. – 715 с.

431. Французско-русский, русско-французский словарь : 33320 слов, значений и словосочетаний. – М. : АБИ Пресс , 2010. – 589 с.

432. Французько-український словник : бл. 22000 сл. / [уклад. Б. І. Бурбело, Г. Ф. Венгренівська, К. М. Андрашко]. – К. : Рад. шк., 1989. – 416 с.

433. Французько-українсько-англійський словник зовнішніх зв'язків, стратегії та безпеки : в 3 т. / [за ред. Р. Гардера, В. В. Балабіна]. – К. : Логос, 2006. – Т. 1. – 2006. – 232 с.

434. Французько-українсько-англійський міжвидовий словник з тактики та логістики : в 2 т. / [за ред. Р. Гардера, В. В. Балабіна]. – К. : Логос, 2007. – Т. 1. – 633 с.

435. АВВУУ Lingvo 12 : [электронный словарь]. – Вып. 12.0.0.356. – М. : Abbyu, 2006 – 1 электрон. опт. диск (DVD) ил.

436. Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.cnrtl.fr/definition/ennemi>.

437. Manuel D'emploi de Termes, Sigles et Signes Conventionnels Militaires : Version 05, CDEF / DEO – Paris, edition June, 2006.

438. Random House Dictionary of English [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.randomhouse.com/features/>.

439. Webster's New World College Dictionary. – Cleveland, Ohio : Publishing Used by arrangement with John Wiley & Sons, Inc.

440. Word Web Online [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.worldwebonline.com/en>.

441. World Web Dictionary [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://dictionary.reference.com/browse/world-wide+web>.